

T. C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIMI ANASANAT DALI

RESİM SANATININ İLLÜSTRASYONA ETKİLERİ

SANATTA YETERLİK

Mustafa GÜNAY

165602106

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi NURİ SEZER

İstanbul 2019

T. C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIMI ANASANAT DALI

RESİM SANATININ İLLÜSTRASYONA ETKİLERİ

SANATTA YETERLİK

Tezi Hazırlayan: **Mustafa GÜNAY**

KABUL VE ONAY

Mustafa Günay tarafından hazırlanan “RESİM SANATININ İLLÜSTRASYONA ETKİLERİ” başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sanatta Yeterlik olarak kabul edilmiştir.

S. Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Nuri SEZER

S. Jüri Üyesi : Prof. Dr. Selahattin GANİZ

S. Jüri Üyesi : Doç. Dr. A. Süreyya KOÇTÜRK

S. Jüri Üyesi : Doç. Dr. Erol YILDIR

S. Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Dide AKDAĞ SATIR

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü

Not: Bu sanatta yeterlik tezinde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki 17. hükümlere tabidir.

ONAY

Sanatta yeterlik tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir,
- Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir,
- Teziminyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Mustafa GÜNAY

YEMİN METNİ

Sanatta yeterlik olarak sunduğum “RESİM SANATININ İLLÜSTRASYONA ETKİLERİ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2019

Mustafa GÜNAY

ÖZET
RESİM SANATININ İLLÜSTRASYONA ETKİLERİ

Mustafa GÜNAY

Sanatta Yeterlik,

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Nuri SEZER

Mayıs, 2019 - 213 sayfa

İllüstrasyon kitap resimleme, reklam ajanslarında verilen eğitimlere göre hazırlanan kampanyalar, ambalaj tasarımı, ürün ve afiş illüstrasyonları, gibi belirli konsept hazırlanması istenen ürünlerin bulunduğu alanlar ile birlikte daha birçok alanı kapsamaktadır.

İllüstrasyon, eski çağlardan bu yana çeşitli yönelim ve ihtiyaçlar dolayısı ile doğmuş ve varlığını halen sürdürmektedir. Günümüzde ise, iletilmek istenen mesajı en basit ve en hızlı şekilde anlatabilmemize yardımcı olan bir sanat dalı haline almıştır. İnsanlar üzerinde önemli bir etki bırakma özelliği olan illüstrasyon, belirli düşüncelerin ve aktarılacak istenilen bilgilerin, metin ile birlikte ona destek olacak şekilde izleyiciye ve okuyucuya sunulmasında bir aracı haline gelmiştir.

Satış amacı ile pazara sunulan pek çok ticari üründe illüstratörler tarafından tasarlanan grafik anlatımlar yer almaktadır. Bu tasarımların çoğu grafik çizim ağırlığındadır. Farklı olma ihtiyacı ile insanlar özel tasarımlarla hazırlanmış objelere ilgi duymaktadır. Alıcının kişiliğini ve ait olduğu sosyal sınıfı belirlemek amacıyla kullandığı objeler tüketicinin sosyal ihtiyacı haline gelmiştir.

Bu çalışmada resim sanatının illüstrasyona olan etkileri incelenmiştir. Gerçekleştirilen çalışma giriş ve sonuç bölümleri ile birlikte toplamda 6 bölümden meydana gelmektedir. Çalışmanın birinci bölümünde çalışmanın amacı, konusu, çalışmada uygulanan yöntem ve çalışmanın sorularına yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde resim ve resim sanatı kendi çalışmalarım ve farklı resimler ile desteklenerek açıklanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde illüstrasyon kavramı ve bu kavramın geçmiş dönemlerden günümüze gelişimi çeşitli illüstrasyon resimleri ile desteklenerek incelenmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde illüstrasyona yön veren çalışmalar ve teknolojinin illüstrasyonun gelişimine olan etkileri incelenmiştir. Çalışmanın beşinci bölümünde sanatçının aydınlatıcı rolü üstlendiği resim ve

illüstrasyonun sınırları araştırılmış, illüstrasyonun, çalışma alanı olan görsel medya, kitap, dergi, reklam gibi konumlarından çıkıp, “özgün sanat eseri” değerini edinmesi incelenmiş ve tartışılmıştır. İllüstrasyonun resim sanatı içerisindeki yerinin belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Resim, Resim Sanatı, İllüstrasyon, Grafik Sanatlar, Tarihsel Gelişim

ABSTRACT
EFFECTS OF PAINTING ART ON ILLUSTRATION

Mustafa GÜNEY

Proficiency in Arts,

Consultant: Dr. Asst. Prof. Nuri SEZER

May, 2019 - 213 page

The illustration covers the areas where products are required to prepare a certain concept such as book illustrations, campaigns prepared according to the brief given in advertising agencies, packaging design, product and poster illustrations.

The illustration has been born from various orientations and needs since ancient times and still exists. Nowadays, it has become an art branch that helps us to explain the message to be conveyed in the simplest and fastest way. The illustration, which has a significant impact on people, has become an instrument for presenting the thoughts and information to be conveyed, along with the text, to the viewer and the reader with the support of it.

Many commercial products presented to the market for sale include graphical descriptions designed by illustrators. Most of these designs are graphical. With the need to be different people are interested in objects prepared with special designs. The objects that the buyer uses to determine his personality and the social class to which he belongs have become the social need of the consumer.

In this study, the effects of painting on illustration were examined. The study consists of 6 chapters in total with the introduction and conclusion sections. In the first part of the study, the aim of the study, the subject, the method applied in the study and the questions of the study are included. In the second part of the study, the art of painting and painting is explained with my own works and different pictures. In the third part of the study, the concept of illustration and the development of this concept from past periods to the present are examined with various illustrations supported. In the fourth chapter of the study, the studies that shape the illustration and the effects of technology on the development of illustration are examined. In the fifth part of the study, the boundaries of the painting and illustration, which the artist plays illuminating role, are explored, and the illustration has been examined and discussed

as a place of visual media, books, magazines and advertisements. The aim of this study is to determine the position of illustration in painting.

Key words: Painting, Painting, Illustration, Graphic Arts, Historical Development

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY	
ONAY	
YEMİN METNİ	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	ix
RESİMLERİN LİSTESİ	x

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI.....	1
1.2. ÇALIŞMANIN KONUSU	1
1.3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	3
1.4. ÇALIŞMANIN HİPOTEZLERİ.....	4

2. BÖLÜM

RESİM VE RESİM SANATI

2.1. RESİM	5
2.1.1. Perspektif Konusu.....	10
2.1.2. Resimde Işık ve Gölge Kuralları	16
2.1.3. Çizginin Resimdeki Rolü.....	19
2.1.4. Resimde Kullanılan Yöntemler ve Resim Çeşitleri.....	20
2.1.4.1. Natürmort Resim.....	20
2.1.4.2. Portre Resim.....	21
2.1.4.3. Figür Resim.....	25
2.1.4.4. Enteriyör Resim	27
2.1.4.5. Soyut Resim	28
2.2. RESMİN ÖĞELERİ	29
2.2.1. Resimde Görsel Öğeler.....	30
2.2.2. Resimde Renk Bilgisi	32
2.3. RESİM MALZEMESİ	34
2.4. RESİM SANATININ TARİHSEL GELİŞİMİ.....	41

3. BÖLÜM

İLLÜSTRASYON VE TARİHSEL GELİŞİMİ

3.1. İLLÜSTRASYON	47
3.2. İLLÜSTRASYONUN KULLANIM ALANLARI	50
3.2.1. Tıp İllüstrasyonları.....	50
3.2.2. Bilimsel ve Teknik İllüstrasyonlar.....	51
3.2.3. Ticari İllüstrasyonlar	53
3.2.4. Kültürel İllüstrasyonlar	53
3.2.5. Bilgi Amaçlı İllüstrasyonlar.....	54
3.2.6. Fotografik İllüstrasyonlar	55
3.3. İLLÜSTRASYONUN TARİHİ GELİŞİMİ	56
3.3.1. 18. Yüzyıl Gelişmeleri.....	57
3.3.2. 19. ve 20. Yüzyıl Gelişmeleri	60
3.3.2.1. Sanayi devrimi	60
3.3.2.2. İllüstrasyonun altın çağı	62
3.3.2.3. Arts and Crafts hareketi	62
3.3.2.4. Art Nouveau	68
3.3.2.5. Afiş sanatı	73
3.3.2.6. Çocuk kitapları	78
3.3.2.7. Ekspresyonist illüstrasyon.....	82
3.3.2.8. Dada hareketi	84
3.3.2.9. Gazete karikatürleri.....	85
3.3.2.10. Pop sanat	87
3.3.3. Dijital Devrim	90
3.3.4. Türk İllüstrasyonunun Tarihsel Gelişimi.....	91

4. BÖLÜM

İLLÜSTRASYONA YÖN VEREN ÇALIŞMALAR VE TEKNOLOJİNİN İLLÜSTRASYON ÜZERİNDEKİ ÖNEMİ

4.1. İLLÜSTRASYONA YÖN VEREN ÇALIŞMALAR	95
4.2. TEKNOLOJİNİN İLLÜSTRASYONA ETKİLER	99
4.2.1. Sosyal Medyada İllüstrasyon	102
4.2.2. E-Ticaret Sitelerinde İllüstrasyon	104
4.2.2.1. Dijital baskı illüstrasyonları	105
4.2.2.2. İllüstrasyonun tekstilde uygulanması	107

4.2.3. Adobe Şirketinin İllüstrasyona Katkıları	114
4.2.4. İllüstrasyonda Kullanılan Yeni Teknolojiler	116
4.2.4.1. Tabletler	116
4.2.4.2. Yazıcılar, lazer kesim makineleri ve kalemli	120
4.3. İLLÜSTRASYONDA KULLANILAN YENİ MALZEME VE	
TEKNİKLER.....	123
4.3.1. Geleneksel Teknikler	127
4.3.2. Dijital Teknikler.....	132
4.4. GELİŞEN TEKNOLOJİ PARALELİNDE İLLÜSTRASYON	
SANATÇILARINA YENİ UYGULAMA ALANLARI	135
4.4.1. Moda Objelerinde Grafik Uygulamalar	136
4.4.2. Kişisel Özgün Grafik Uygulamalar	142
4.4.2.1. Popüler kültür nesnelerinde grafik uygulamalar	144
4.4.2.2. Mobilya ve ev eşyalarında grafik uygulamalar	146
4.4.2.3. Kişiyeye özel grafik uygulamalar	152
4.4.3. Mekanlarda Grafik Uygulamalar	154
4.4.4. Ambalajlarda Grafik Uygulamalar	158
4.4.5. Karakter Tasarımlarında Grafik Uygulamalar	161
4.4.6. Yeni Medya Araçlarında Grafik Uygulamalar	165
5. BÖLÜM	
RESİM SANATININ İLLÜSTRASYONUN GELİŞİMİNE ETKİLERİNİN	
İNCELENMESİ	
5.1. BASKI-RESİM TEKNİĞİNİN İLLÜSTRASYONA ETKİLERİ	167
5.2. RESİM SANATININ İLLÜSTRASYONA ETKİLERİ	174
5.3. RESİM SANATI VE İLLÜSTRASYON TARTIŞMALARI	179
6. BÖLÜM	
SONUÇ VE TARTIŞMA	
6.1. ÇALIŞMANIN LİTERATÜRE KATKISI	193
6.2. TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	193
KAYNAKÇA	198
ÖZGEÇMİŞ.....	211

KISALTMALAR

Kısaltma	Açıklama
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
CEO	Chief Executive Officer
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim No	Sayfa No
Resim 2.1. Perspektifin Kurulması.....	11
Resim 2.2. Perspektif, Mustafa Günay, 2009, İçeri Şehir, Yağlı Boya.....	12
Resim 2.3. Bir Boyutlu Perspektif.....	14
Resim 2.4. İki Boyutlu Perspektif.....	15
Resim 2.5. Üç Boyutlu Perspektif.....	16
Resim 2.6. Resimde Işık ve Gölge.....	17
Resim 2.7. Işık ve Gölge, Mustafa Günay, 2014, Eski Antalya Sokakları, Kara Kalem.....	18
Resim 2.8. Natürmort Resim, Hüseyin Feyzullah.....	21
Resim 2.9. Portre, Leonardo Da Vinci (Mona Lisa).....	22
Resim 2.10. Portre, Mustafa Günay, 2013, Kara Kalem.....	24
Resim 2.11. Figür, Mustafa Günay, 2008, Yağlı Boya.....	26
Resim 2.12. Enteriyör Resim, Ayasofya, Şevket Dağ.....	28
Resim 2.13. Soyut Resim, Mustafa Günay, 2007, Sosyal Maskeler, Yağlı Boya.....	29
Resim 2.14. Paul Klee Geometrik Şekilleri Kullanma (Castle and Sun), 1928.....	31
Resim 2.15. Rembrandt Koyu Tonlu Çalışmalar (Dr. Nicolaes Tulp'un Anatomi Dersi), 1632.....	33
Resim 2.16. Claude Monet Açık Tonlu Çalışmalar (Gelincikler), 1873.....	34
Resim 2.17. Üst Paleolitik Çağdan Kalma Duvar Resimleri (Dordogne'daki Lascaux Mağarası, Boğalar Salonu).....	42
Resim 2.18. Giotto, Anıtsal Yapılar (The Arrest of Christ, Kiss of Judas).....	44
Resim 2.19. Jacques Louis David (Belisarius Sadaka İstiyor), 1781.....	45
Resim 3.1. Tıp illüstrasyonu.....	51
Resim 3.2. Teknik illüstrasyon.....	52
Resim 3.3. Ticari illüstrasyon, İngiltere.....	53

Resim 3.4. Kültürel illüstrasyon.....	54
Resim 3.5. Bilgi amaçlı illüstrasyon.....	55
Resim 3.6. Fotoğrafik illüstrasyon, Igor Morski.....	56
Resim 3.7. William Blake Kâğıt Üzerine Renkli Baskı, Mürekkep ve Suluboya (Ölüm Evi).....	58
Resim 3.8. Goya Aside Yedirme Baskı, Perdahlanmış Leke Baskı ve Çelik Kalem (Se repulen).....	59
Resim 3.9. Thomas Bewick Tahta Oymacılığı (Dört Ayaklıların Genel Tarihi).....	60
Resim 3.10. William Morris 1858 (La Belle Iseult).....	64
Resim 3.11. Walter Crane, İşlemeli Resim 1870 (Binbir Gece Masalları).....	65
Resim 3.12. Aubrey Beardsley'in The Studio Dergisinde Yayınlanan illüstrasyon...67	67
Resim 3.13. Jugend Dergi Kapağı 1896 Art Nouveau illüstrasyon Baskı.....	69
Resim 3.14. Aubrey Beardsley 1872 (Sarı Kitap).....	71
Resim 3.15. Gustav Klimt 1909 (Stoclet Frizi).....	73
Resim 3.16. Jules Cheret (Sarah Bernhardt Afişi).....	75
Resim 3.17. Alphonse Mucha 1896 (Bisküvi Kutusu).....	77
Resim 3.18. Edmund Dulanc 1911 (The Snow Queen).....	79
Resim 3.19. John Tenniel 1869 (Nargile Üfleyen Tırtıl).....	81
Resim 3.20. Geroqe Grosz 1926) (Topluma Dayanak Olan Kişiler).....	83
Resim 3.21. Alex Raymond (Flash Gordon).....	86
Resim 3.22. Roy Lichtenstein 1963 (Boğulan Kız).....	88
Resim 3.23. Andy Warhol 1967 (Marilyn).....	89
Resim 4.1. Teknoloji ile Gelişen MTV Logoları.....	100
Resim 4.2. Oyun Uygulamaları Görsel Örneği.....	101
Resim 4.3. Sanal Gerçeklik Gözlüğü.....	102
Resim 4.4. Gürbüz Doğan Ekşioğlu, Dün-Bugün.....	103
Resim 4.5. Jean Jullien, 2016.....	104

Resim 4.6. E-Ticaret Sitelerinde Satılan İllüstrasyon Yastık Örneği.....	105
Resim 4.7. Falmouth İllüstrasyon Sergisinden Bir Görsel.....	107
Resim 4.8. Sharon Turner.....	108
Resim 4.9. Ewa Brzozowska.....	109
Resim 4.10. Deny Designs.....	110
Resim 4.11. Threadless.....	111
Resim 4.12. Bucketfeet.....	112
Resim 4.13. Mighty Wallet.....	113
Resim 4.14. Collective Arts Brewing.....	114
Resim 4.15. Adobe Uygulaması.....	115
Resim 4.16. Dei G.....	115
Resim 4.17. Rand Tablet.....	117
Resim 4.18. Wacom Inkling.....	118
Resim 4.19. Slate Tablet.....	119
Resim 4.20. iPad ve Wacom Pen.....	120
Resim 4.21. 3Doodler.....	121
Resim 4.22. 3D Printer ve Basılan Ürünler.....	122
Resim 4.23. Morgana Wallace, Kağıt Kesme.....	124
Resim 4.24. Jason Mecier, Hazır Nesne Kullanımı.....	126
Resim 4.25. Robert Romanowicz, Sihirli Flüt Konser Afişi, Tünel Tekniği.....	127
Resim 4.26. Robert Romanowicz, Üç Boyutlu Sahne Yaratımı.....	128
Resim 4.27. Lisa Smirnova, Nakış.....	129
Resim 4.28. Irma Gruenholz, Kıl.....	130
Resim 4.29. Severija I. Kriaunevičienė, Metale Nakış.....	131
Resim 4.30. Frank Plant, Metal.....	131
Resim 4.31. Melbourne Metrosu, 2016.....	133

Resim 4.32. FÜ, 2016, Dijital 3D İllüstrasyon.....	134
Resim 4.33. Mario Sánchez Nevado, Dijital Kolaj.....	134
Resim 4.34. Fredrik Forsberg, Kütüphane Otobüs.....	135
Resim 4.35. Gabriel Moreno, İllüstrasyon Araç Kaplama.....	136
Resim 4.36. Lisa Smirnova, El İşlemesi.....	137
Resim 4.37. Customize Me Vans Etkinliğinden Bir Görsel.....	138
Resim 4.38. Vans x Keren Richter İş Birliği.....	139
Resim 4.39. Movanas Tasarımı Çoraplar.....	140
Resim 4.40. Irmak Akçadoğan, Baskı.....	141
Resim 4.41. DeLonghi Artista Serisi.....	143
Resim 4.42. Maxwell Paternoster Tasarımı Kask.....	144
Resim 4.43. Wesc x Glimmers İş Birliği.....	145
Resim 4.44. Josh Ln Tasarımı.....	146
Resim 4.45. Memphis Tasarımı Oda.....	147
Resim 4.46. Misaki Kawai Tasarımı.....	148
Resim 4.47. Dorophy Tang x Adidas İş Birliği.....	149
Resim 4.48. Jon Burgerman Tasarımı.....	150
Resim 4.49. Art On The Box.....	150
Resim 4.50. Antoine Manuel Tasarımı.....	151
Resim 4.51. Dolce&Gabbana x Smeg İş Birliği İllüstrasyonlu Buzdolapları.....	151
Resim 4.52. Lise Grossmann, Kişiselleştirilmiş Stampa.....	152
Resim 4.53. Liliana Okapi, Rozet.....	153
Resim 4.54. Ginge, El Boyaması Ukulele.....	154
Resim 4.55. Hotel Fox'tan Bir Oda.....	155
Resim 4.56. Okuda San Miguel, Fas.....	156
Resim 4.57. Billy Blue Okulu.....	157

Resim 4.58. Mattel Çocuk Hastanesi, Los Angeles.....	157
Resim 4.59. Hattie Stewart x Mac Cosmetics İş Birliği.....	158
Resim 4.60. Miriam König, Çocuk Diş Macunu Ambalajı.....	159
Resim 4.61. Steve Simpson, Acı Sos Ambalajları.....	159
Resim 4.62. Caribou Coffee Bardakları.....	160
Resim 4.63. Starbucks Yarışmasından Tasarımlar.....	161
Resim 4.64. El Boyaması Munny Tasarımları.....	161
Resim 4.65. Pictoplasma.....	162
Resim 4.66. Momiji.....	163
Resim 4.67. Jess Quinn.....	163
Resim 4.68. Dumb Ways to Die, Dijital Oyun.....	164
Resim 4.69. Jonathan Ball.....	165
Resim 4.70. Emoji Örnekleri.....	166
Resim 4.71. Bitmoji Örnekleri.....	166
Resim 5.1. Rembrandt, Üç Haç, The Three Crosses, 1660.....	168
Resim 5.2. Rembrandt, Üç Ağaç, The Three Trees, 1652.....	169
Resim 5.3. Goya, Los Caprichos.....	170
Resim 5.4. Goya, Savaşın Felaketi.....	171
Resim 5.5. Edward Munch, Çılgılık.....	172
Resim 5.6. Emil Nolde, Peygamber.....	173
Resim 5.7. Pablo Picasso, Suite Vollard.....	174
Resim 5.8. Albrecht Dürer, Apokalipsi İllüstrasyonları.....	175
Resim 5.9. Walter Crane İllüstrasyonu.....	176
Resim 5.10. William Breadley.....	177
Resim 5.11. Roy Lichtenstein; Pop Art Çizgiroman Çalışmaları.....	178
Resim 5.12. June Reed, Pulp Fiction.....	178

Resim 5.13. Osman Naci Gürmen, “Neydi Suçun Zeliha!” Kapak Resmi.....182

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI

Gerçekleştirmiş olduğumuz bu çalışmanın asıl amacı, günümüzde sözlük anlamı kısıtlı kalmakta olan ve yeni oluşumlarla farklı bir noktaya taşınan illüstrasyonun bugünkü yerini ve resim sanatı ile etkileşimlerini incelemektir.

Çalışmanın yan amaçlarından biri illüstrasyonun geçmiş dönemlerden günümüze kadar gelişiminin ve illüstrasyona yön veren çalışmaların tek bir kaynak altında toplanarak incelenmesidir. Çalışmanın diğer bir yan amacı ise teknolojik gelişmelerin illüstrasyonun gelişimine olan etkilerinin incelenerek belirlenmesidir.

1.2. ÇALIŞMANIN KONUSU

Günümüzde, illüstrasyon olarak nitelenen sanat üretimlerinin, tanımlanan görevi dışına çıkıp, sanatın kuralsızlaşan dünyasında sergilenme değeri kazandığı görülmektedir. Illüstrasyonun sanat sahnesinde yer bulabilmesinin sebebini açıklamak için sanatın amaç ve kapsamını tarihsel süreçte incelemek gerekmektedir. Illüstratörlerin günümüz sanat ortamında ortaya koydukları çalışmalar ise, öncelikle illüstrasyonun tanımı ile uygulaması arasındaki uyumsuzluğu öne çıkarmaktadır.

Akademik bakış açısı ile incelendiğinde illüstrasyonun resim sanatındaki yerine birçok kişi tarafından şüpheli yaklaşılmaktadır. Diğer yandan sanat geçmişten günümüze devamlı olarak devinimini sürdürmektedir. Özellikle yaşadığımız dönemde, ortaya atılan hemen her şeyin sanat olarak kabul edilebilir olması sanat açısından doğru ve yanlışların yeniden sorgulanması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, sanat tarihinde sürekli olarak tekrarlanan ve ilerlemeyi tetikleyen tepkilerin bir uzantısı gibi görünmektedir. Sanat tarihinin günümüze taşıdığı geleneksellik, sanat piyasasının kuralları ile her zaman paralellik göstermemektedir.

Tarih boyunca çizilmekte zorlanılan resim sanatı ve illüstrasyon arasındaki sınır, her zaman tartışmalı ve belirsiz kabul edilmiştir. Sanat alanındaki genel görüş, illüstrasyonun sanat sayılmadığı yönündedir. Ancak resim sanatı ile illüstrasyon arasında karşılıklı etkileşimler geçmiş dönemlerden günümüze kadar hemen hemen

her dönem gözlemlenmiştir. Bu da illüstrasyonun sanat ile sınırlarının çizilmesini zorlaştıran etmenlerden arasında gösterilebilmektedir.

İllüstrasyon, birçok kaynak tarafından “ticari sanat” olarak kabul edilmektedir. Bu açıdan grafik tasarım disiplinine daha yakın görülmektedir. Oysa grafik tasarım için bile dozunda kullanılması uygun görülmektedir. Bu ticari bağ, illüstrasyonun sanat sınıfına girmesinde en büyük engeli teşkil etmiştir. Bu noktada Pop-Sanat’ın ticari eğilimi, sorgulamaya yeni bir bakış kazandırmaktadır. Hem popüler tüketim ürünlerinin görsel kaynağa dönüştürülmesi, hem de Pop sanatçıların açıkça ticari kaygı göttüklerini ifade etmeleri, sınırların ortadan kalktığını ilan etmektedir. Yüksek sanat ile popüler sanat arasındaki sınırlar belirsizleşmiştir.

İllüstrasyona sanat diyebilmek için öncelikle sanatın amacının ve kapsamının kendi tarihsel süreci içerisinde incelenmesi gerekmektedir. Akademik sanat ortamlarında, illüstrasyon grafik sanatlarının bir kolu olarak görülmekte ve diğer sanat türleri ile ilişkisine şüpheli bakılmaktadır. Tüm bunlarla birlikte aslında sanatın da kendisi devamlı değişim sürecinden etkilenmektedir. Yaşadığımız devirde, neredeyse bir anda çıkıp oluşturulan her şey sanat olarak kabul görebilmektedir. Bu durumda sanat adına neyin doğru olup olmadığı tekrar gözden geçirilmelidir.

Yüzyıllar boyunca resim ve illüstrasyon arasındaki ilişki netleştirilememiş ve hep bir belirsizlik içinde kalmıştır. Günümüze kadar gelindiğinde ise genel görüşe bakıldığında illüstrasyon hala sanat sayılamamaktadır. Bu iki disiplin arasındaki benzerlikler sınırlarının çizilmesini zorlaştırmaktadır.

Çalışma kapsamında resim sanatı ve illüstrasyon ilişkileri başlangıçtan günümüze değin ele alınmıştır. İllüstrasyonun gelişmesi süreci detaylı olarak ele alınırken, tarihin önemli kırılma noktalarına değinilmiştir. İllüstrasyon ve sanat tartışmaları ayrı bir başlık altında tartışılmış, bu bölümde değinilen hususlar ışığında 20. yüzyıldan günümüze uzanan süreç incelenmiştir. İllüstrasyonun sanat piyasasında yer bulmasının ifadesi olarak görülen Pop-Sürrealizm ya da Lowbrow Sanat Hareketi son bölümde ele alınmış, hareket üzerine güncel gözlem ve yorumlara yer verilmiş, örnek teşkil eden sanatçıların çalışmaları tüm çalışma genelinde belirtilmiştir.

1.3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Araştırma bir amaca ve bir sorunu çözmeye yönelik, belirli aşamalar içerisinde ve bir düzen dahilinde yapılan çalışmalardır (Arıkan, 1995:9). Araştırma yöntemi, araştırmanın amacını gerçekleştirebilmek için araştırmacıların kullandığı genel yaklaşımlardır. Araştırma tekniği ise, araştırma yönteminin gerçekleştirilebilmesi için kullanılan bilgi toplama aracıdır. Bir yaklaşım çerçevesinde bir ya da daha çok veri toplama tekniği bir arada da kullanılabilir (Türkdoğan, 2000:9).

Gerçekleştirilen bu çalışmanın yöntemi ise bilimsel araştırma yöntemlerinden olan nitel araştırma yöntemidir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve literatür tarama gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır. Nitel araştırmalarda kullanılan yöntemler etnografik araştırma yöntemleri, özel durum araştırması yöntemi, temellendirilmiş kuram araştırması yöntemi ve tarihsel araştırma yöntemi şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Bu çalışmada kullanılan nitel araştırma yönteminin alt dalı olan tarihsel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Resim sanatı ve illüstrasyonun tarihsel gelişimini inceleyebilmek için çeşitli literatürlerin incelenmesi gerekmektedir. Günümüzde teknolojinin ve sosyal medyanın gelişmesi ile geçmiş dönemlerde resim sanatına ve illüstrasyona yön veren çalışmaların orijinallerini bulmak oldukça güçleşmiştir. Bu sebeple araştırma içerisinde kullanılan resimlerin ve illüstrasyon çalışmalarının orijinal görüntülerinin bulunması için oldukça titiz bir çalışma yürütülerek Türkçe ve yabancı kaynakların birçoğu incelenmeye çalışılmıştır.

Ayrıca çalışma içerisinde resim sanatının illüstrasyona olan etkilerinin tartışılabilmesi için bu iki konu arasında çeşitli çalışmalar yapmış ve yorumlar geliştirmiş olan önemli yazar ve sanatçıların kitap, makale ve çalışma künyeleri incelenerek çıkarımlarda bulunulmaya çalışılmıştır.

1.4. ÇALIŞMANIN HİPOTEZLERİ

Gerçekleştirilen “Resim Sanatının İllüstrasyona Etkileri” başlıklı sanatta yeterlik tezi tamamlanmadan bazı hipotezleri belirlenmiş ve yapılan araştırmalar sonucunda bu belirlenen hipotezler ya kabul edilmiş ya da red edilmiştir. Çalışmanın konusu bölümünde belirtilen resim sanatı ve illüstrasyonun etkileşimleri üzerine belirlenen hipotezler aşağıda belirtildiği gibidir:

- H₁: İllüstrasyon günümüzde sanat sahnesinde kendisine yer edinebilmiştir.
- H₂: Resim sanatı ile illüstrasyon arasında bir bağ bulunmaktadır.
- H₃: Resim sanatı ile illüstrasyon arasında her dönemde etkileşim bulunmaktadır.
- H₄: İllüstrasyon her dönemde kendisine yer edinmeyi ve kabul görmeyi başarmıştır.
- H₅: Resim sanatında öncü kişiler illüstrasyon çalışmalarını desteklemiştir.

Gerçekleştirilen çalışma kapsamında yukarıda belirlenen hipotezleri test edebilmek adına birçok kaynak taraması gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen taramalar sonucunda illüstrasyona karşı olan bakış açısı belirlenmeye çalışılmış ve resim sanatı ile illüstrasyon arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Bu ilişkiyi açıklayabilmek için resim sanatı ve illüstrasyon geçmiş dönemlerden günümüze kadar gelen süreçte kullanım alanları ve örnekleri ile birlikte incelenmiştir.

2. BÖLÜM

RESİM VE RESİM SANATI

Bu bölümde gerçekleştirilen çalışma kapsamında asıl inceleme konusu olan resim sanatının illüstrasyona olan etkisinin incelenmesinden önce resim ve resim sanatı kavramlarının kısa açıklamalarına yer verilmiştir. Öncelikli olarak resim sanatı kavramı, resmin öğeleri, resim malzemeleri anlatılmış ve son olarak resim sanatının kısa bir tarihsel gelişimine değinilerek bölüm sonlandırılmıştır.

2.1. RESİM

Resim; desen, açık-koyu ve renk olmak üzere üç ana öğeden oluşur. Resim desenle başlar ama desenle bitmeyebilir. Figür, tabiat ya da bakılan nesneyle simgesel bir ilişkiden doğan süreçte, darbe ve işaretlerin çizgi ya da ton yoluyla kâğıda ya da yüzeye aktarılmasına desen denir. İnsanlık tarihi kadar eski olan desen dilinin gramerindeki ana sözcükler; çizgi, ton, form, biçim, ışık ve gölge, modle, doku bin yıllardan beri geçerliliğini korur. Desen, karşılaştırma yapmada her zaman kullanılabilir en iyi yoldur. Ressamın kendisi için bütün yaşamı boyunca önemli etkiler edindiği bir tür depo oluşturur. Esneklemeye ve katı parçalardan arınarak en doğrudan edinimi ortaya koymaya davet eder.

Desen, sabit malzeme, kurşunkalem, metal uç, kömür kalem, kırmızı tebeşir, mürekkepli kalem, tarama ucu, kısaca çizgi, çizgi artı modle, ton ve doku oluşturabilecek tüm çizim malzemeleriyle, nesnel görüntüleri ya da düşünceleri tanımlamak, taslak yapmak, eskiz çizmek, tarif etmek, işaretlemek, belirtmek, mukayese etmektir. Elin hareketinin çizim yüzeyi üzerinde iz, çizgi, ton ya da leke bırakarak, modleyle destekleyerek, yoğun, sürekli, seyrek, kesik çizgilerle anlamlı işaretlere dönüşmesi çizme eylemini oluşturur.

Desen, ressamın yaratıcı zekâsının en dolaysız ifadesidir. Bakır levha üzerine çelik kalemle, ahşap panel ya da tuval üzerine fırçayla, kâğıt üzerine bir parça söğüt füzlele çizilen desen, özgün yapıtta ilerledikçe son halini bulan ilk itkidir. Desen, olasılıkları, kompozisyonun oluşum sürecini, çözüm arayışlarını tashihlerle gözler önüne serer. Sonuç baskı ya da resim olsun, yaratıcı sürecin temelinde desen serüveni vardır. Andre Lhote'a göre “desen çizmek, rengin yerini önceden tayin etmektir”. Paul Gauguin'e göre ise “Bir tablo konudan önce, renkler ve çizgilerle örtülü düz bir

yüzeydir.” Diğer bir taraftan desen, belli bir ön hazırlık amacı gözetilmeden, görsel bellek için alınmış bir not niteliğinde ya da sadece etüt amacıyla çizilmiş de olabilir.

Ressamın duyarlılığı dâhilinde desen malzemelerinin olanaklarını tanıyıp deneyimlemesi, çizdiği desenin niteliğiyle doğru orantılıdır. Materyal bazında deneysel bir anlatım sahasına sahip desen, ressamın kendilerini farklı araçlarla ifade etmelerini sağlayabilir. Ressamın mizacına uygun desen malzemesini bulması deneyimlemeyi gerektirir. Öyle ressamlar vardır ki desenini düşündüğümüzde malzemeyle kurduğu bağ akla gelir. Kathe Kollwitz’in söğüt füzenle çizdiği desenleri adeta el yazısı gibidir. Bütün sanat hayatını desen çizerek ve baskı resim yaparak geçiren Kollwitz daha çok kişiye ulaşması açısından gravür ve litograflerinin çoğaltılmasından yana olmuştur.

Yağlı boya resmine kıyasla bir ressamın deseni yeteneğini açık seçik ortaya koyar. Resimde çözümlenemeyecek alanlar; boyanın, rengin, dokunun, tuşun, yardımıyla örtbas edebilir; ancak desende böyle bir ihtimal yoktur. Tabii ki yağlı boya resmin, üst üste çalışılan seanslar, sil baştan düzeltmeler halinde olabilmesiyle, teknik açıdan sunduğu olanaklar daha uzun solukludur. Fakat desende materyal ne olursa olsun, doğaya bakış, nesneler arasında kurulan ilişki, bir anlık sürenin tazeliği içinde her aşamasıyla kâğıt üzerindedir.

Desen bir iletişim kurma biçimidir. Ressamın çevresiyle kurduğu ilişkide çizme gücü, arzu ve dürtüsü sıradan bir iletişimden çok daha derindir. Bir fikir ya da fanteziyi yansıtma arzusu ressamın dünyayla kurduğu ilişkiyi çözmesi açısından önemlidir. “Gecenin sessizliği içinde zihninizde, gündüz gördüğümüz nesnelerin konturlarını çiziniz. Zekâ ile elin birlikte çalışmadığı yerde ne sanat ne de sanatçı vardır.” der Leonardo da Vinci. Desen çizen ressamın kurduğu bu ilişki, yoğun ve hayat doludur, dolayısıyla inandırıcıdır. Desen, “sanatçının dünyasına, resminden, heykelinden daha kolay, daha kısa yoldan girmemizi sağladığı, okunması daha kolay olduğu için değil, bize, sanatçının dilini daha dolaysız bir biçimde duyurduğu, onun dünyasıyla, daha ilk adımda bir iletişim kurma olanağı verdiği için önemlidir.” Çeşitli kapris ve davranış biçimlerine, mizacı ortaya koymaya açık, olanaklar sunan bir dildir. Bütün hayata nüksedebilir. Sırf desen çizerek resim yapan desen ressamları, gravür sanatçıları vardır.

Desen ölçerek, oranları birbirleriyle kıyaslayarak çizilir. Herni Goetz hareket doğru olmazsa desenin doğru olmayacağı düşüncesindeydi. Nicolas Poussin “desen öyle olmalı ki, eşyanın düşüncesini bile anlatmalı” dediğinde çizilen nesnenin form haline dönüştüğünde karakterine dair ipuçlarını barındırmasını kasteder. Modelden bakarak çizilecek desene başlamadan önce modelin pozunu belirlemedeki anlık tutum, ressamın akli görüntüsünün ilk aşamasıdır. Çizgiler yumuşak ve farklı kalınlıklarda, yer yer yoğun ve koyulaşıp yan yana gelerek anlamlı işaretler bütününe dönüşür. Başlangıçta müphem olan solgun çizgiler geliştirilerek doğayla kurulan ilişkide iskeletin kurulması sağlanır. Önü açık, geliştirmeye elverişli bu taslak, tıpkı bir organizmanın büyümesi gibi canlanmaya başlar. Paust’un kavramsal sanatın bilindik isimlerinden Joseph Beuys’un desenleri üzerinden vurguladığı gibi kavramlar ve düşünceler çizim aracılığıyla formüle edilir ve açıklığa kavuşur.

Doğada her biçim karşıtıyla birlikte varlık gösterir. İçeriğe sahip zıtlıklar bütünlüğünün ressama resimsel bir form olarak yansıyan tarafları vardır. Bu çatışma ve gerilim kâğıt yüzeyinde bir arada toplanır. Form gerçekçi olduğu gibi soyut da olabilir. Ressamın zihninde yer eden bu farklılıklar, desende bir bütünlük içinde ele alınır.

Gözün tabiatı görmesinin ardından akıl, fikirde şekillenen imajı ele yönlendirir. Çizme eylemi figüre ya da nesneye bakarak konturun zihinde belirmesi ardından başlar. Aristo’nun düşüncesi de kavranabilen eşyanın sınırı olduğu yönündeydi. Çizilen şeyin sınırının desendeki karşılığı konturdur. Kalemın kâğıt yüzeyi üzerinde kurduğu bir noktadan başlayıp, bir konturdan diğer kontura doğru ilerleyen ilişkisi, zihinde oluşan imajın yüzeye aktarılmasına yöneliktir.

Bütünün aktarımına dair Delacroix’nın düşüncesi şu yöndedir: “Desende ilk bilinmesi gerekli olan temel, çizgilerin kontrastıdır. Detaylarla başlarsanız daima ağır olursunuz.” Doğadaki formun karşılığı olarak yüzeye aktarılan izlenimler ilk etapta hareketi ve oranları doğru yakalamayı amaçlar. Bütün formun ana kütleler halinde aktarılmasına dönük gözlem, akabinde modelin karakterini ortaya koyacaktır. Çizilen figürü ilginç kılan tarafın ne olduğunu, neyi ifade ettiğini düşünmek gerekir. Jest, ifade, hareket, ruh halinin neyi yansıttığı, varsa dramını ortaya çıkarmak önemlidir. Modelin kendine has olan yapısal farklılığı, ilgi çekici yönü, modelin karakterini oluşturur. Bu karakteri olabildiğince yalın bir üslupla ortaya çıkarmak, geniş ölçüde

sadeleştirebilmek, detaylardan arındırıp baskın olan yapının üstüne gitmek ustalık gerektirir. “Çizgiler ve şekiller ne kadar basit olursa, o kadar güzellik ve kuvvet vardır.”

Desenin tartışılmaz gerçekliği çizdikçe gelişecek bir sahasının olmasıdır. Ressamın, aklındaki imajı ya da fikri çizerek ortaya koymak istemesiyle inandırıcılığı artar. “En büyük felaket teorinin, pratikten üstün çıktığı zamandır.” Leonardo’nun geride bıraktığı sınırlı sayıda tabloları yanı sıra dört bin sayfadan oluşan çok kapsamlı eskizler, notlar ve yazıları bulunur. H. Anna Suh kitabında, Leonardo’nun ‘ayna yazısı’ tekniğinin, genellikle zannedildiği gibi disleksi veya gizlilik paranoyasından kaynaklanmayıp, ellerini soldan sağa doğru hareket ettirirken mürekkebi dağıtma sorununa karşı kendisinin geliştirdiği bir çözüm olduğundan bahseder.

Desen resmin namusudur diyen 19. yüzyıl Fransız ressamı JeanAuguste-Dominique Ingres’a dair olan bir anekdot, hayatının son döneminde komşu kasabaya Hans Holbein’in bir deseni geldiğinde kopya yapmaya giderek hala ustalardan öğreneceği çok şey olduğunu göstermektedir. Giotto freskinden Michelangelo’nun, Millet resminden Van Gogh’un, El Greco resminden Delacroix’nın, Velazques resminden Picasso’nun ne derece etkilendikleri yaptıkları kopyalarla ortadadır. Rodin “Les Cathedrales de France” kitabında, yaşamını sürdüren bir sanatın, geçmişin yapıtlarını onarmayıp, onların devamlılığını sağladığını söyler.

İtalyan ressam Cenino Cennini’nin (1360-1440) Resim Bilgisi Kitabı’nda, hafif bir elle çiz, kıvrımları ve yüzleri gölgeli yap, çizim bittiğinde deseni birkaç gün dinlenmeye bırak, deseni ara sıra gör, gerekli yerlerde gerekli rötuşları yap diyerek kendince uygun gördüğü çizim yöntemlerinden bahseder. Çizerek düşünen, Mimar Mehmet Vedat Tek (1873 -1942), gezileri sırasında çizdiği kent, yapı, mimari öge, balkon, ahşap yapı desenleriyle bir mimar olarak yeni kurgular peşinde olduğunu gösterir. “Desen, onun kendi kararlarına varmasının ve yenilenmesinin yol işaretidir. Onları yapılarında aynen kullanmaz. Ama bu izleğin getirisini fark etmişçesine çalışır.” Doğa üzerine yapılan araştırmalar yapıtın daimi dayanağı ve destekçisidir. “Desen gücü, nesnenin bağımsız varoluş tarzına yönelik müdahale imkânıyla, yaratıcılığa çıkarılan davetiyedir aslında soyutlama iradesinin hayata geçerek, tuvalde fiiliyata dökülmesi, desendeki gizilgücün hazırladığı bir fırsattır sanatçıya...”

Heykeltraş ve aynı zamanda pek çok deseni bulunan FrançoisAuguste Rodin (1840-1917) “Benim desenlerim, düşünce kıvılcımlarının ürünüdür” demektedir. Düşünce kıvılcımının desendeki karşılığı aslında daha hızlı yoldan sonucun öngörülmesine dönüktür. Yapacağı heykelin hazırlığı olması açısından işe başlama aşamasında attığı ilk adımdır. Rodin heykellerinde modelaja başlamadan önce bir süre desen çizdiğinden bahseder. Daha ilk incelemelerde, desenden öğrendiklerini elindeki malzemeye uyguladığını ve böylelikle profilleri görmeyi, anlamayı çok hızlı öğrendiğini söyler.

Nesnel gerçeğin sembollerle sunumu olan desen görünen tabiatı sınama, kuşku duyma, bölümlendirme, tekrar bütünü parçası haline dönüştürürken ekleyip çıkararak ya da bozarak yeniden düzenleme imkânı sunar. Eflatun, biçimleri arıttığımız ölçüde gerçeğe yaklaşmış olacağımızı düşünür. Desen doğayı taklit etmek değildir. Örneğin materyal her ne ya da her ne oranda olursa olsun bir yüzey üzerine yeniden bir ağaç oluşturamaz. Ressam ancak bir ağacın plastik fikrini desen malzemeleri ve elemanlarıyla ortaya koyabilir. Bir ağaç deseniyle, tabiatı yer alan o ağacın karakterine dair özellikler, dokusu, dallarıyla olan ilişkisi vurgulanarak etkili bir biçime dönüştürülebilir.

Bir desende, açık ve kesin bir şekilde kontura bağlanan iç formlar, tezatlıklar, gözün takibini mümkün kılacak yalınlıkta ve tek bir formda olmalıdır. Ressam desende başlangıç aşamasında gördüğü renk alanlarıyla ilgilenmeyip, altında yatan biçimi bulup etkileyici yanlarıyla değerlendirme peşindedir. “Öyleyse Ey Ressam, çizdiğin cisimlerin etrafını gereksiz çizgilerle doldurma; özellikle de nesneleri doğadakinden küçük olarak yansıtırken. Çünkü böyle yaparsan dış hatları belirsiz parçaları da uzaktan görülemez olacaktır.”

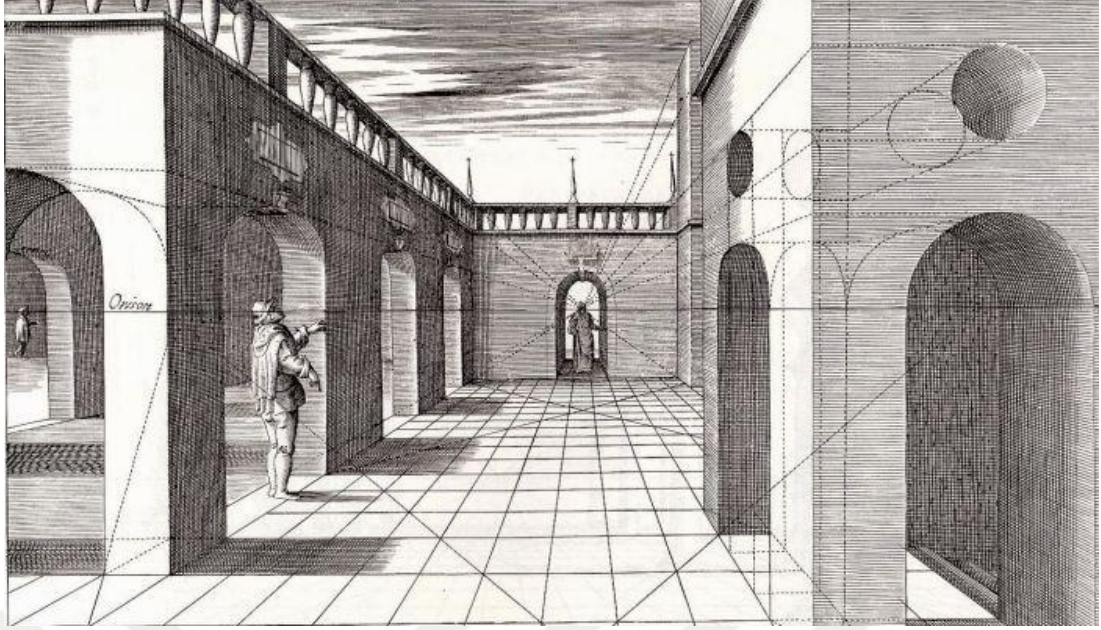
Joseph Meder, çizimin oluşumu hakkında yaptığı çizgisel tanımlamada, doğası gereği bir çizimin salt çizimsel olması gerektiğini söyler. Yani kendinde grafiksel vasıtaların karakterini taşımalıdır. Çizginin fonksiyonelliğiyle ilgilenen Heribert Hutter mekân ve nesneleri düzlemdeki bir çizgiye indirgemenin, güçlü bir soyutlama yeteneğini şart koştuğunu söyler. Bu iki çıkarım da geleneksel desen dili çerçevesinde asıl argümanın “çizginin üstünlüğü” olduğunu vurgular.

Desenin her çağ ve coğrafyada ortak ögesi çizgidir. Çizgi aracılığıyla yüzey üzerinde nesnenin ilk sınırlandırma eylemi yapılmış olur. Gökte uçan kuşu çizgi ile zapt edene ressam derim cümlesi Delacroix'ya aittir. Çizgi, ressamın bütün becerisini ve zaafalarını en saf haliyle ortaya koyar. Ingres, “Michelangelo ve Raphael gibi büyük ressamlar resim bitiminde çizgi üzerine ısrar etmişlerdir. İnce bir fırçayla çizgiyi yeniden çizmişler, böylece sınırları canlandırmışlardır” demektedir.

Günümüzde desen, çok sayıda disipline çok yönlü yollar denenerek bağlanmaktadır. Fotoğraf, sinema, yeni medya gibi disiplinlerin kendi aralarındaki imge ve form alışverişleri geleneksel desen diline nüfus eder ve sınırlarını eritir. Dolayısıyla desenin klasik konservatif yapısı, teknik bütünlüğü, günümüz sanatının farklı dinamikleriyle, içerikle üst üste çakışarak tanımı kolay olmayan sentez bir yapıya dönüşür. Diğer bir taraftan geçmişte kullanılan desen malzemeleri hala günceldir ve günümüz sanatı içinde yeni bir dil oluşturmada geçerliliğini korur. Yeni pratiklerin, klasik araçlarla da üretilebileceği çarpıcı bir şekilde gösterilir.

2.1.1. Perspektif Konusu

Perspektif, derinlik duygusunun mekânsal düzlem içerisinde tek bir merkezden ya da farklı merkezlerden görünümünün yansıtılmasıdır. Erken Rönesans kompozisyonlarında belirtileri sezilen ve Piero della Francesca'nın kompozisyonlarında gelişen perspektif, bilimsel perspektif kurallarını koyan Alberti'yle olan yakınlığından kaynaklanır. Rönesans'ın gelişimiyle birlikte ressamlar karmaşık, kalabalık, sıkıştırılmış figürlü kompozisyonlarda, mimari düzenlemeyi perspektife göre kurmuşlar ve tek kaçış noktasının koşullarına göre organize etmişlerdir.

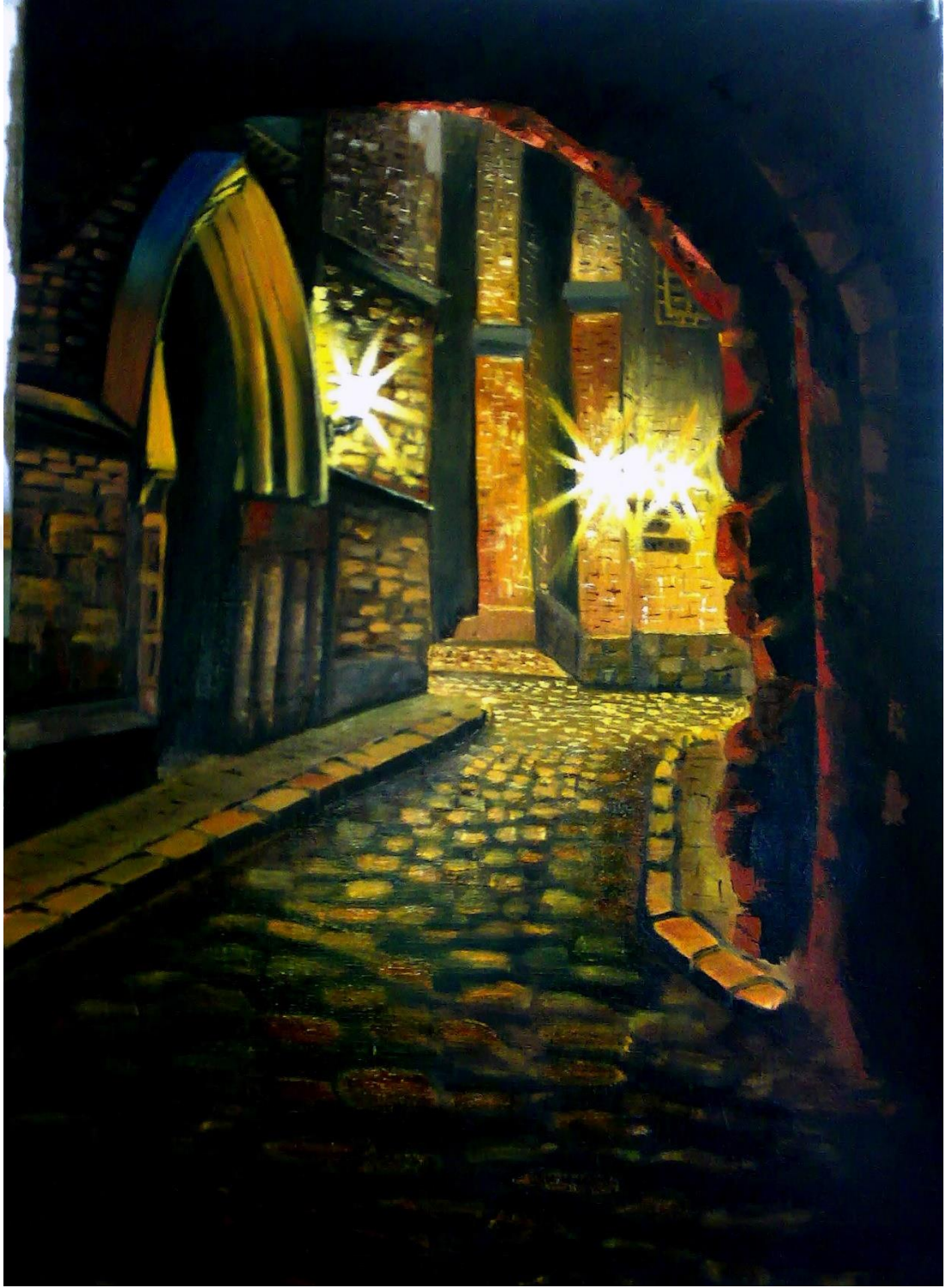

Resim 2.1. Perspektifin Kurulması¹

Mesafe içerisinde geri çekilme esasına dayanan perspektifin desen içerisinde üç kolu vardır. İlki doğrusal perspektif; saydam olmayan nesnelerin gözden uzaklaştıkça, hacimlerinin küçülmesidir. İkincisi; nesneler gözden uzaklaştıkça renklerinin değişmesini kapsar. Üçüncüsü, hava perspektifi; desende bir nesnenin ana hatlarının, uzaklığı ölçüsünde belirsizleşmesiyle ilgilidir. Tek kaçışlı perspektifte, nesnenin karşı planı yatay ve ufuk çizgisine paralel iken kaçış noktaları tek kaçışta, kenarları ufukla paraleldir. Çift kaçışlı perspektifte ise ufuk noktasına doğru, her kenar için kaçış farklıdır. Göz hizasının altında ya da üstündeki bütün çizimlerde dibi ya da üstü görülerek zeminle olan ilişkisi kurulur. Desende espas, bir noktadan diğer noktaya objeleri çevreleyen ve içine alan çizginin mesafeye dair fikir vermesidir. Tonal desende, ton farklarıyla espas sağlanır².

¹ Perspektifin Kurulması, Artistik Perspektif, Ulaşılabilir URL: https://www.google.com.tr/search?q=perspektif&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi-ufZ5oveAhXFposKHxeOBjkQ_AUIDigB&biw, Erişim Tarihi: 12.10.2018

² Barışnicov, A. (1956). "Perspectiva" Moskova

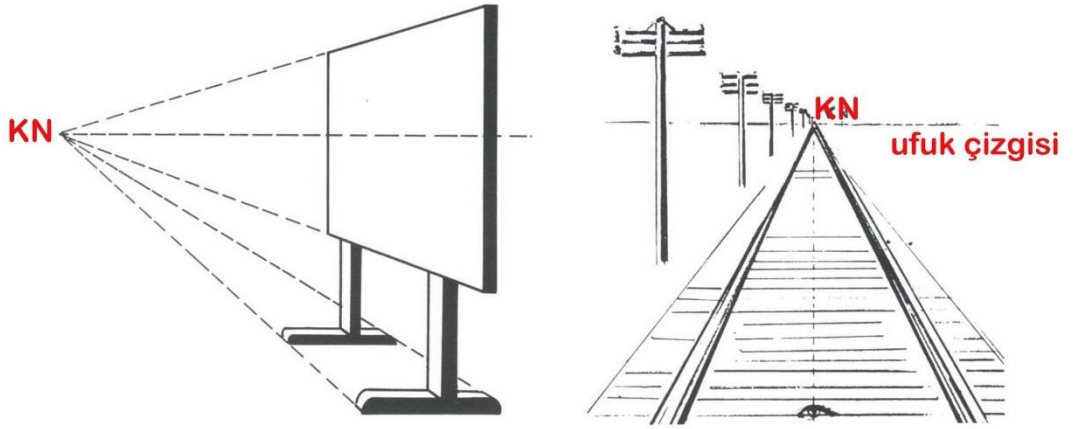
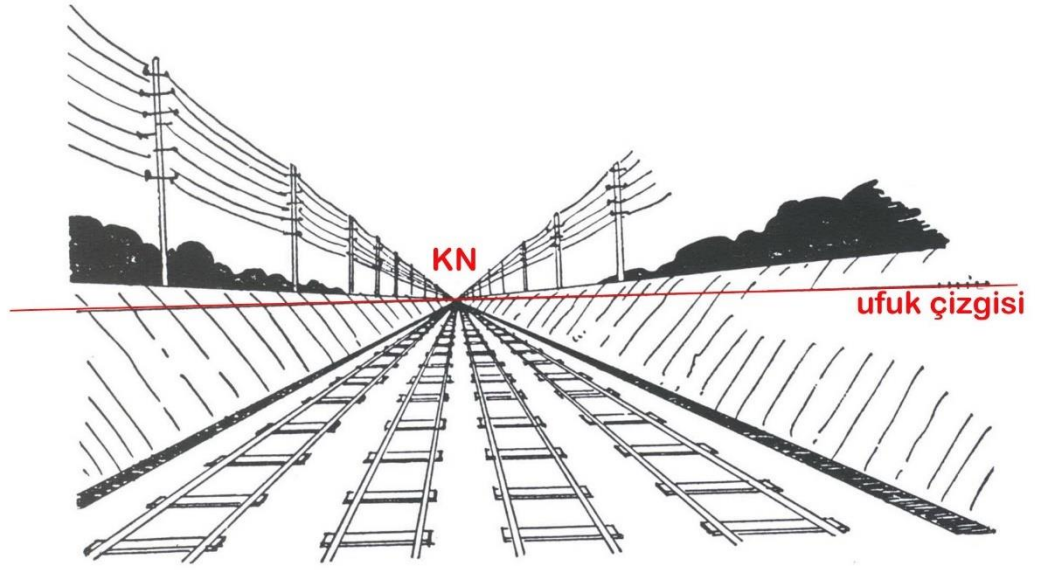
Resim 2.2. Perspektif, Mustafa Günay, 2009, İçeri Şehir, Yağlı Boya³

³ Perspektif, Mustafa Günay, 2009, İçeri Şehir, Yağlı Boya, Ulaşılabilir URL: <http://www.mustafagunay.org/yagli-boya/>, Erişim Tarihi: 10.11.2018

Perspektif konusu kendi içerisinde bir boyutlu perspektif, iki boyutlu perspektif ve üç boyutlu perspektif olmak üzere ayrılmaktadır. Aşağıda bu üç perspektif çeşidi de belirtilerek örnekler verilmiştir.

Bir Boyutlu Perspektif: Bir nokta perspektifinde bir kutu şekli çizmek için birbirine yaklaşp bir noktada birleşen iki doğru çizmek gerekir. Karayolu, demiryolu perspektif görünümü buna örnek olarak verilebilmektedir. Çizime ait kutu yüzey çizimleri, ufuk hattındaki kesişme noktasına göre düzenlenmektedir.

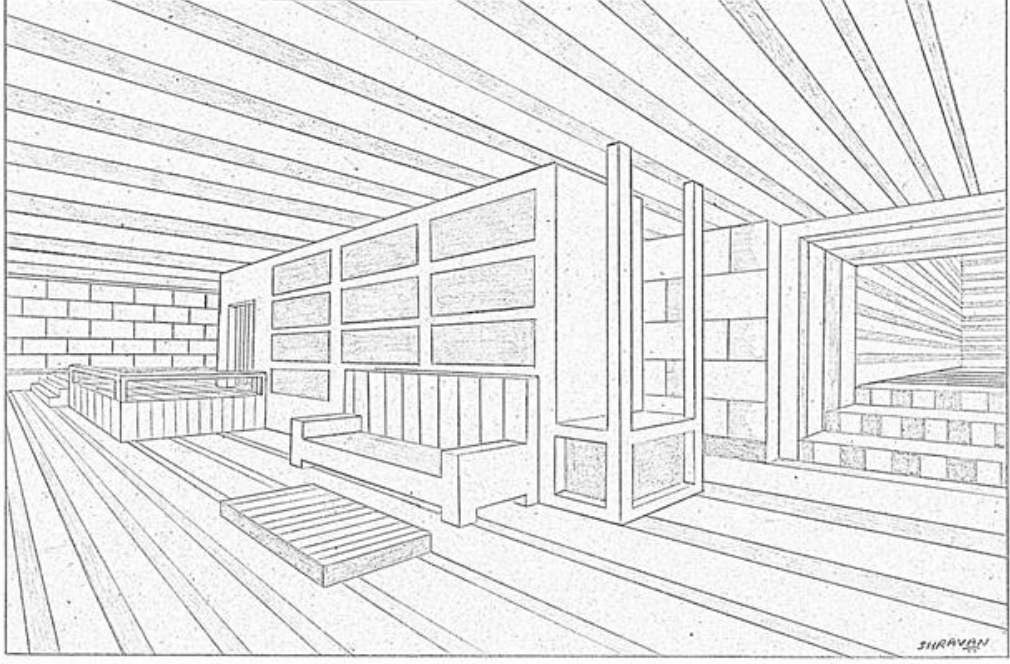

Resim 2.3. Bir Boyutlu Perspektif⁴

⁴ Bir Boyutlu Perspektif, Mehmet Genç, Ulaşılabilir URL: <http://perspektif.nedir.org/ir>, Erişim Tarihi: 03.11.2018

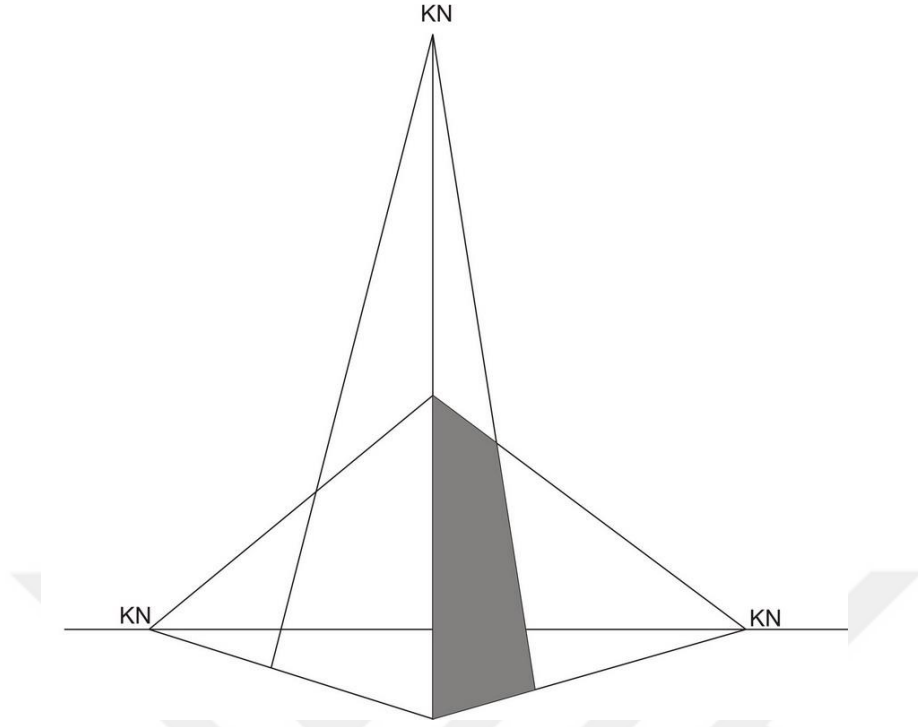
İki Boyutlu Perspektif: Buna açısal perspektif de denir. Kutu hafifçe çevrilirse kesişme noktası ufuk hattı üzerinde dönen yönün aksi istikametinde kayar. Tek nokta perspektifinde yatay boyutlar çizim kağıdı kenarlarına paraleldir. İki nokta perspektifinde iki kesişme noktası vardır ve her iki kesişme noktasına göre çizilen resimde derinlik çizgileri, çizim kağıdı kenarına paralel değildir.

Resim 2.4. İki Boyutlu Perspektif⁵

Üç Boyutlu Perspektif: Çizim yatay doğrultuda iki kesişme noktasına ilave olarak dikey doğrultuda da üçüncü bir kesişme noktası ihtiva ediyorsa buna üç boyut perspektifi denir. Kullanma alanı çok sınırlı olup, tatbikatta bu tür çizimler yerine modeller kullanılır.

⁵ İki Boyutlu Perspektif, Mehmet Genç, Ulaşılabilir URL: <http://perspektif.nedir.org/ir>, Erişim Tarihi: 03.11.2018

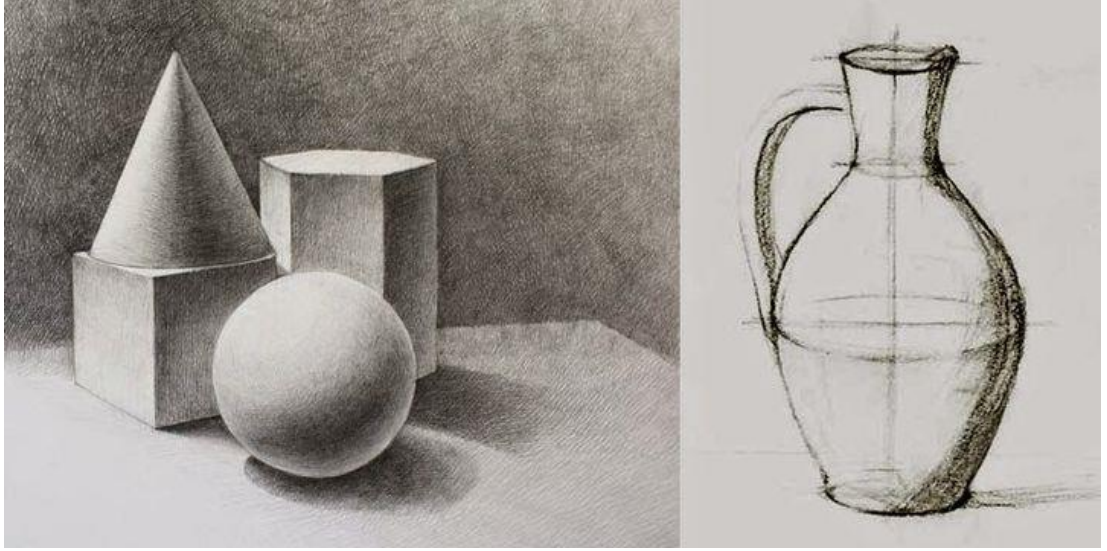
Resim 2.5. Üç Boyutlu Perspektif⁶

2.1.2. Resimde Işık ve Gölge Kuralları

Resimde ışık-gölge verilmesi ışık tonlarının bulunmasına bağlıdır. Renkli eşyaların tasviri zamanını onun üzerinde orta tonların çeşitli tonda olduğunu görüyoruz. Bizim yanımızda olan eşyaların tonlaması gelen ışığa bağlıdır⁷.

⁶ Üç Boyutlu Perspektif, Ulaşılabilir URL:
<https://nursengorseldil.files.wordpress.com/2012/03/3kacma.jpg>, Erişim Tarihi: 03.11.2018

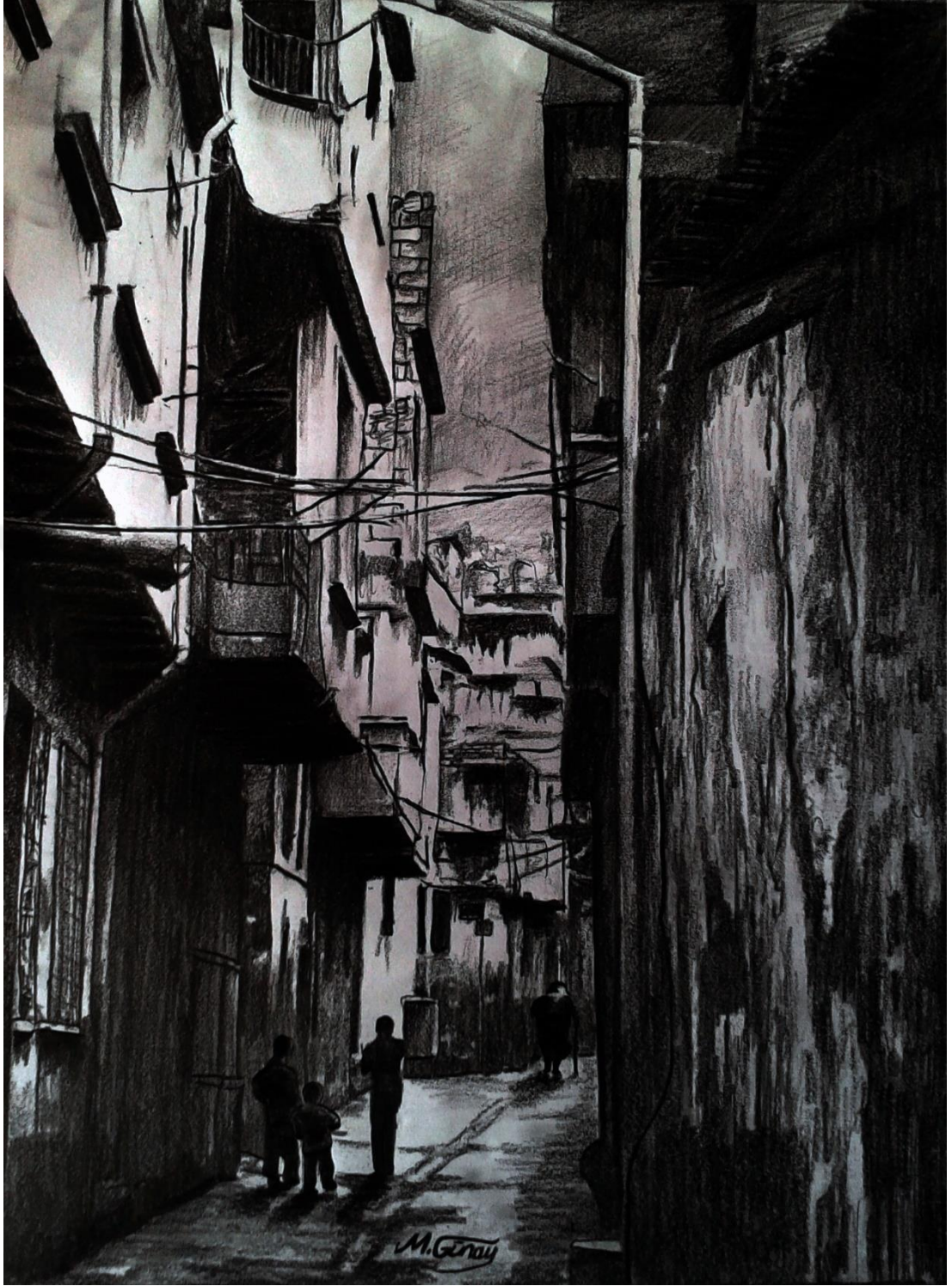
⁷ Kirser, Y. (2001). “Risunok i jivopis” Moskova.

Resim 2.6. Resimde Işık ve Gölge⁸

Kompozisyon üzerinde çalıştığı zaman ressam, ışık kaynağının durumunu netleştirildiğinde resimde gölgenin ölçeklerini tespit etmek mümkündür. Işık kaynağının üç karakteristik durumunu önden, yandan ve arkadan düşen ışığa dikkat etmek gerekiyor. Güneş ışığı izleyiciden sağda ve solda olduğu zaman gölgenin yönü şekil düzlemine paralel olur.

⁸ Resimde Işık ve Gölge, Sinan Zorca, Ulaşılabilir URL: <https://www.wattpad.com/511984159-resim-sanat%C4%B1-resimde-i%C5%9Fık-g%C3%B6lge/page/2>, Erişim Tarihi: 11.10.2018

Resim 2.7. Işık ve Gölge, Mustafa Günay, 2014, Eski Antalya Sokakları, Kara Kalem⁹

⁹ Işık ve Gölge, Mustafa Günay, 2014, Eski Antalya Sokakları, Kara Kalem, Ulaşılabilir URL: <http://www.mustafagunay.org/kara-kalem/>, Erişim Tarihi: 10.11.2018

2.1.3. Çizginin Resimdeki Rolü

Çizgi, bir fikirdir, soyutlamadır. Uçları iki noktadan ibaret kısa, uzun, kalın, ince, küt gibi olanaklara sahip, uzunluğu dışında bölünemeyen anlatım unsurudur. Çizgi, grafik bağlamda bir noktanın belirli bir yönde hareketinden doğar. Başlangıç ve son arasındaki kesintisiz noktalar bütünlüğüdür. “Varlığını sonsuz sayıdaki noktanın birbirine eklenmesine borçlu olan çizgi, ilk noktaya dönmediği sürece çizgi karakterini korur; ancak, bu başlangıç noktasına avdeti tıpkı yürüme ve konuşma gibi, başlı başına bir dönüm noktasıdır insanın yaşamında.”

Çizim materyalinin karakterine göre özelliği değişse de düz, kırık ve eğimli çeşitlere sahip çizgi, desenin bel kemiğidir. Bedri Rahmi Eyüboğlu çizgi çeşitlerinden bahsederken bir resim öğretmeninin öğrencisine yapacağı en büyük iyiliklerden birisi ona başlangıçtan günümüze çizgi çeşitlerini göstermek olmalı diye bahseder.

Çizginin, genişliği, yüksekliği veya derinliği yoktur ancak çizgi birlikteliği yönleri ve sınırları belirler, biçimi kuşatarak içine alır. Çizgi, kütleli boşluktan, sade ve net bir şekilde sembolize ederek ayırır ve tanıtır. Çizgi, boşluğu tanıtıcı veya bir karakteri belirleyici formu ifade edebilir. Biçimin içerisinde yer alan üçüncü çizgi, formu oluştururken aynı zamanda planı meydana getirir. Esnek suluboya fırçası, geniş uçlu fırça, dolmakalem, metal tarama ucu, bambu kamış, mürekkep, conte-crayon, pastel gibi malzemelerle farklı karakterlerde değişen kalınlıklarda çizgiler elde edilebilir. Çizgisel tarama örgüsüyle açıktan koyuya doğru çapraz tarama yapılabilir. Üst üste paralel, çapraz ya da düzensiz çizgiler bindirildiğinde tonal etki sağlanır.

Çizgi, formları tanıtırken sert, keskin, yumuşak, geometrik gibi karakterleriyle mizaca dair ipuçları verir. Çizgi ressamın şahsiyetini kazandıran en mühim form ve ifade elemanlarından biridir. Fiziki görünüşü ile alakalı özellikleri yanında, hissi özellikleri de içerir. Fiziki ve ruh halleri, sanatçının çizgisine tesir eder.

“Özellikle 20. yüzyıl başında görsel dil üzerine yapılan çalışmalarda bazı çizgi türlerinin bazı ruh hallerine koşut olabileceği, çizgilerin simgesel anlamlar taşıyabileceği ve bazı çizgilerin evrensel anlamları bulunabileceği üzerinde durulmuş; öncelikle Seurat gibi sanatçılar resimlerinde çizgileri neşeli, durgun, hüznü, eril, dişi gibi nitelikleriyle bilinçli olarak kullanmışlardır. 20. yüzyılda soyut çalışan sanatçılar

kadar Dışavurumcular da birçok duyguyu aktarabilmek için çizginin bu tür niteliklerine başvurmuşlardır.”

2.1.4. Resimde Kullanılan Yöntemler ve Resim Çeşitleri

Resmin kurulmasında belirli safhalar vardır. Bu safhalardan ilki önce nesnenin kâğıt üzerine yerleştirilmesine dikkat edilmesidir. Sonra genel resimden başlayarak ayrı-ayrı bölümlerin kurulması yöntemi ile iş devam ettirilmelidir. Çalışma zamanı resmin karakteristik ölçüleri tespit edilir, eşyanın biçimsel yapısı analiz edilir, ressam küçük bölümleri bitirdikten sonra genele döner¹⁰.

2.1.4.1. Natürmort Resim

Natürmort tasviri realist tasvirin gelişmesi için geniş imkânlar sağlar. Objenin feza ile olan ilişkilerini kavramak için grafik objenin çeşitli düzeylerde gelişmesine yardımcı olur. Natürmort çalışırken ressam önünde bir model görür ve bunun esas olarak eseri oluşturur. Objenin tasvir olunması için eşyaların seçilmesinden başlayarak tasvirin konusu oluşturulur. Eşyaları ve farklı objeleri tasvir eden ressam, farklı şekillerde saklanmış bir yaşam görür ve buna kendi düşüncesini, hayal gücünü katarak eserini oluşturur.

¹⁰ Kırser, Y. (2001). “Risunok i jivopis” Moskova.

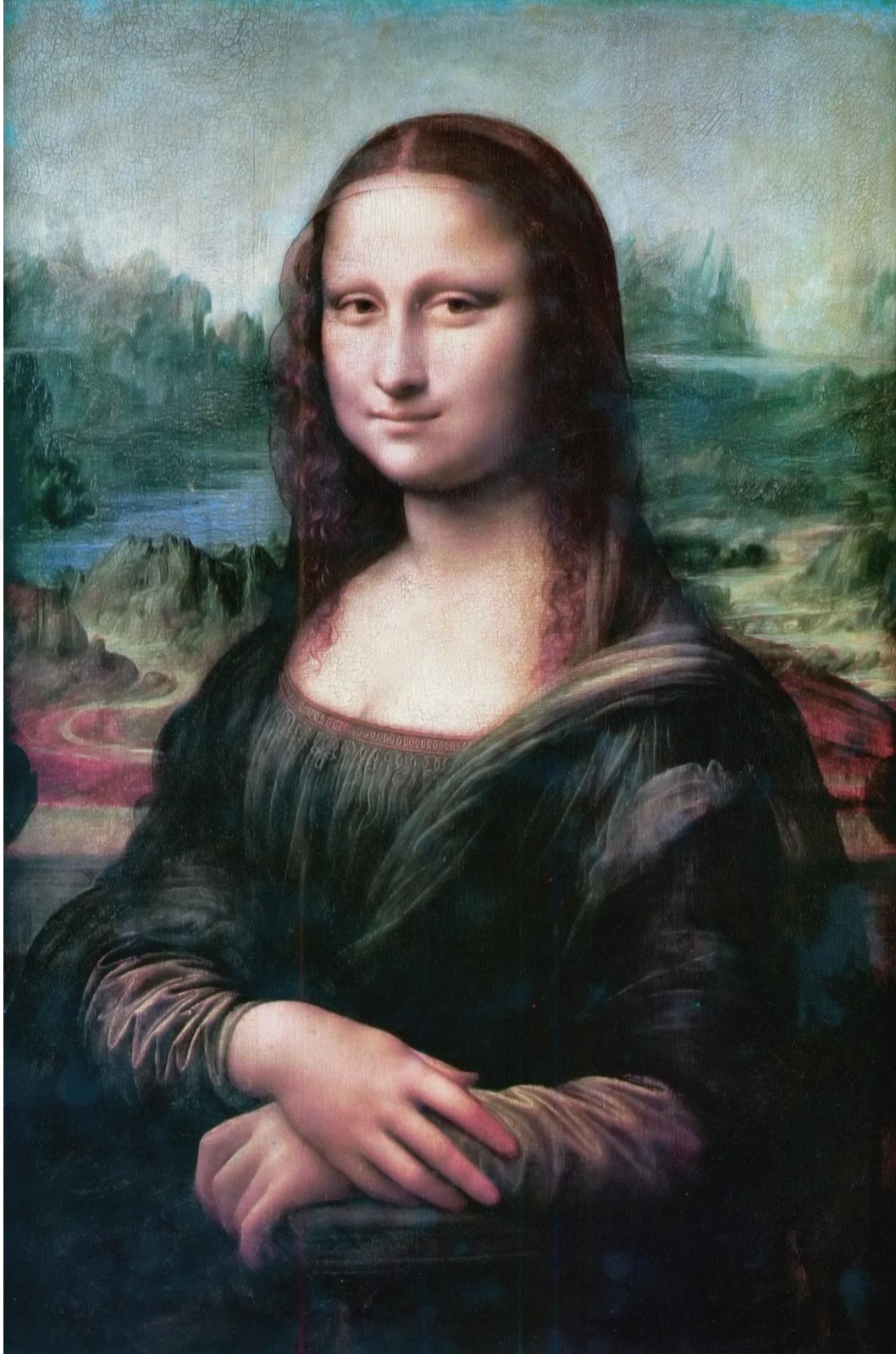

Resim 2.8. Natürmort Resim, Hüseyin Feyzullah¹¹

2.1.4.2. Portre Resim

Desende portre işin içine girince psikolojik ifadeye dair ipuçları da devreye girer. Portreciliğin iki türü vardır. Birincisi, Bronzino'nun portrelerindeki gibi, ifadesiz bir yüzde figürün ruh haliyle ilgili hiçbir çıkarımda bulunulmaz. Özellikle ifadesiz bir yüz öngörülür. Yalnız modelin sosyal konumu hakkında bilgi verebilir.

¹¹ Natürmort, Hüseyin Feyzullah, Ulaşılabilir URL <https://www.arttyablo.com>, Erişim Tarihi: 11.10.2018

Resim 2.9. Portre, Leonardo Da Vinci (Mona Lisa)¹²

¹² Portre, Leonardo Da Vinci, Mona Lisa, Ulaşılabilir URL: <https://www.haberturk.com/mona-lisa-nin-gizemli-bakisi-bu-rahatsızlıga-isaret-olabilir-2137666>, Erişim Tarihi: 11.10.2018

İkincisi Gericault, Rembrandt, Van Gogh gibi ustaların portrelerindeki gibi psikolojik çıkarımlarda bulunmanın mümkün olduğu portrelerdir. Lambert'in portresindeki saç ve giysi yakasının bahane edilerek koyunun ve dokusal farklılığın yüzü çevrelemesi, portredeki ifadeyi ortaya çıkarıp vurguyu artırır¹³.

¹³ Rostovsev, N. (1976). "Uçebnıy risunok" Moskova.

Resim 2.10. Portre, Mustafa Günay, 2013, Kara Kalem¹⁴

¹⁴ Portre, Mustafa Günay, 2013, Kara Kalem, Ulaşılabilir URL: <http://www.mustafagunay.org/kara-kalem/>, Erişim Tarihi:11.10.2018

2.1.4.3. Figür Resim

Geleneksel akademik çalışmanın temelinde yatan figür etüdü günümüz deseninde de geçerliliğini korur. İnsan bedeninin organik yapısı desenin temel konusudur. Ayrıca bütün resim serüvenini “çıplak” üzerine kuran ressamalar da vardır. Figür çizebilen her şeyi çizer inancı, çıplak insan bedeninin kas ve kemik yapısının güçlü bir analizi, detaylı gözlemi gerektirmesiyle ilişkilidir.

İnsan bedeninin vücut yapısını, planları dâhilinde gözlemleyip desen diline çevirmek, modelin karakterini yansıtmaya çalışmak ve bu ayrım sırasında ne tür aksanları barındırdığını desende belirtebilmek gerekir. “Model karşısında çalışırken, portrede olduğu gibi hakikati yeniden üretme isteği duyuyorum; doğayı düzeltmiyorum onun bünyesine katılıyorum beni yönlendiriyor. Yalnızca modelle çalışabiliyorum. İnsan biçimlerinin görüntüsü beni besliyor ve rahatlatıyor. Çıplak karşısında sonsuz bir hayranlık duyuyorum, ona tapıyorum adeta.” Önden ve sırttan çizilmiş iki çıplak figürün, sırttan olanı daha organik, daha tensel bir hayatîyet sunarken, önden olan ise daha yapısal bir etkidedir.

Resim 2.11. Figür, Mustafa Günay, 2008, Yağlı Boya¹⁵

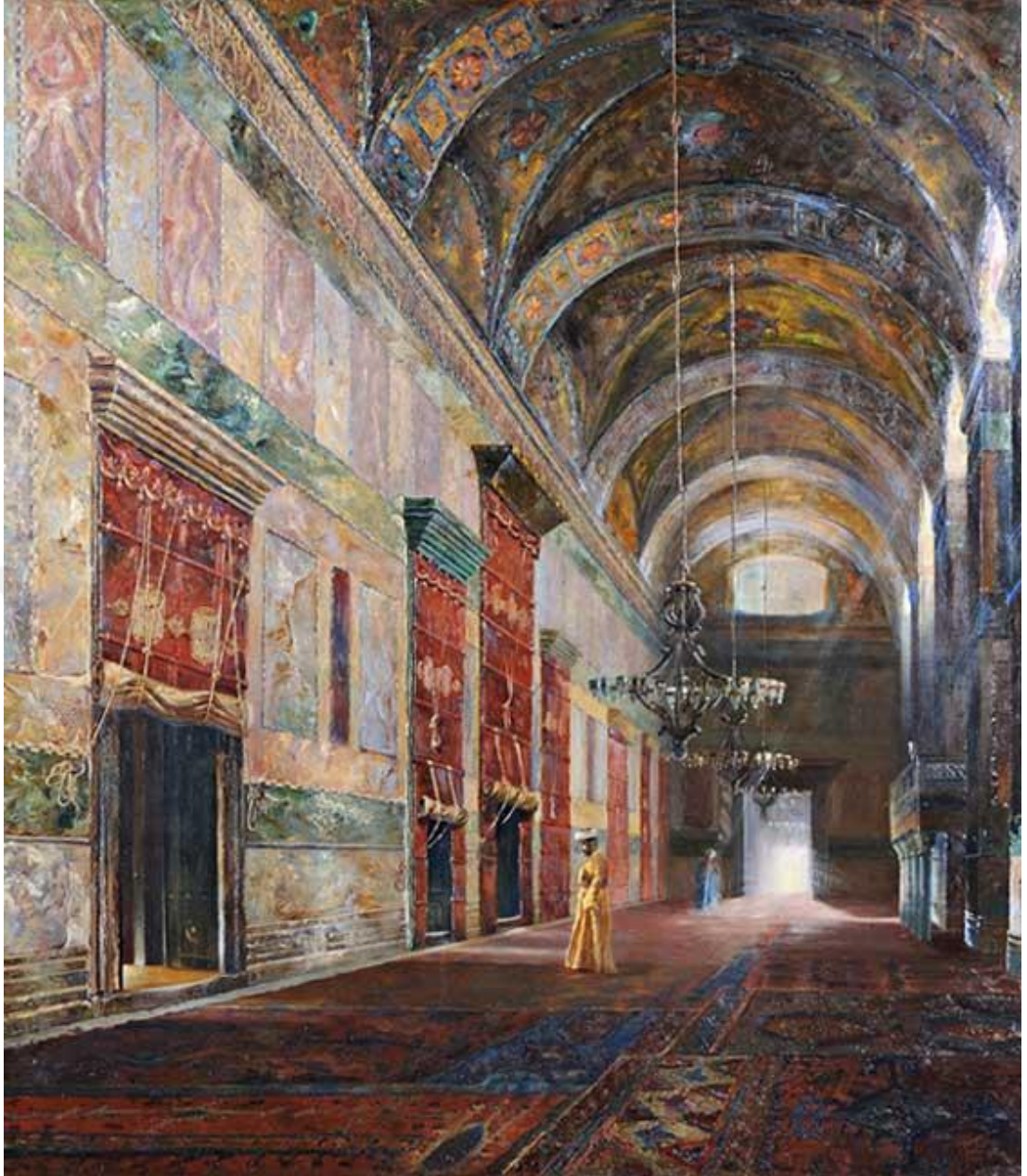
¹⁵ Figür, Mustafa Günay, 2008, Yağlı Boya, Ulaşılabilir URL: <http://www.mustafagunay.org/yagli-boya/>, Erişim Tarihi:11.10.2018

2.1.4.4. Enteriyör Resim

Enteriyör; iç mekânları ve bu mekânlardaki yaşam biçimlerini konu alan resim türüdür. Bağımsız bir konu olarak ilk kez 17. yüzyıl Felemenk sanatında görülür. Daha önce iç mekânlar çoğunlukla dinsel ya da tarihsel konulu resimlere fon oluştururdu.

Raffaello ve Leonardo da Vinci gibi İtalyan Rönesans ressamaları bu yöntemi çok kullandılar. Başta Rembrandt olmak üzere bazı 17. yüzyıl Felemenk ressamlarıyla 18. yüzyılda J.-B.-S. Chardin, 19. yüzyılda da bazı Alman romantikleri iç mekândan, belli bir duyguyu ya da atmosferi yansıtmak amacıyla yararlandılar. Bu yaklaşımda kompozisyonun bazı yerleri aydınlık, bazı yerleri ise gölgeli veriliyor, böylelikle hüznü, gizemli ve ağırbaşlı bir hava yaratan bir renk bütünlüğü elde ediliyordu.

Türk resminde iç mekân resimleri Batılılaşma süreci içinde ortaya çıkmıştır. Saray, cami ve köşklerle tipik Türk evindeki iç mekânların betimlendiği bu resimler, dönemin yaşam biçimlerini de yansıtır.

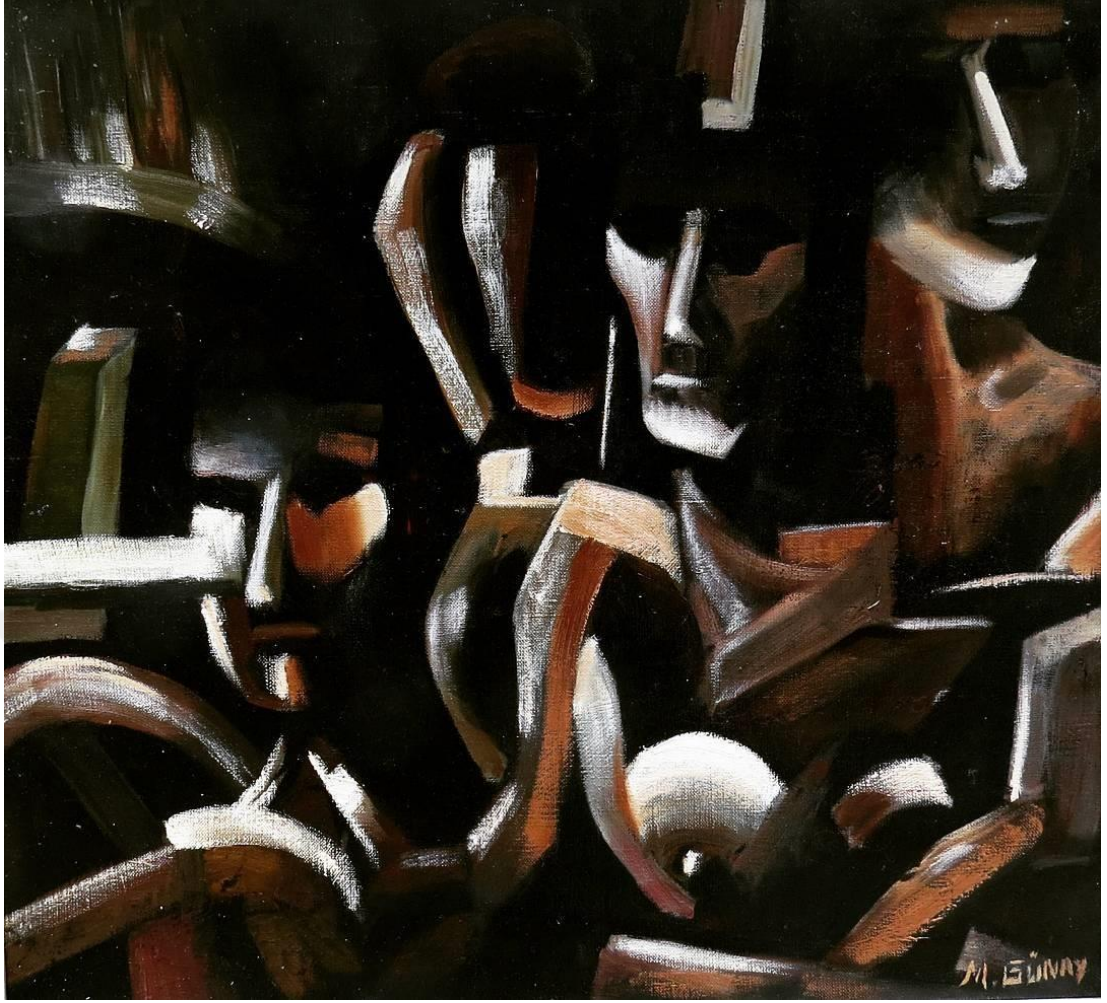

Resim 2.12. Enteriyör Resim, Ayasofya, Şevket Dağ¹⁶

2.1.4.5. Soyut Resim

Soyut resim, doğada yer almayan varlıkların resmedilmesi olarak tanımlanmaktadır. Ressam var olan varlıklar yerine kendi düş dünyasında yaratmış olduğu varlıkları ve nesneleri resmeder. Bu şekilde yapılan resimlere soyut resim denilmektedir.

¹⁶ Enteriyör Resim, Ayasofya, Şevket Dağ, Ulaşılabilir URL <https://guzelbil.com/sanat-terimleri-sozlugu/enteriyor-nedir-tanimi-anlami-ve-ornekleri-nelerdir.html>, Erişim Tarihi: 11.10.2018

Resim 2.13. Soyut Resim, Mustafa Günay, 2007, Sosyal Maskeler, Yağlı Boya¹⁷

Soyut resim yapmak için kişinin tüm somutluktan uzaklaşması gerekmektedir. Bu etkisinden dolayı somut resimler aslında bir nevi hiçliği keşfetmek olarak da nitelendirilebilir. Duyu organlarınızı kapatıp sadece düşerinizle resim yapmaya çalışarak soyut resim çalışmaları yapabilirsiniz. Ayrıca eserlerinizde evrensel bir bakış açısı da takınılmalıdır¹⁸.

2.2. RESMİN ÖĞELERİ

Resmin biçimsel tasarımı çizgilerin, biçimlerin, renklerin, tonların, doku özelliklerinin anlatımcı bir düzen içinde bir araya getirilmesiyle oluşmaktadır. Renklerin ve imgelerin bir araya getirilmesi içerik açısından betimsel ya da simgesel

¹⁷ Soyut Resim, Mustafa Günay, 2007, Sosyal Maskeler, Yağlı Boya, Ulaşılabilir URL: <http://www.mustafagunay.org/yagli-boya/>, Erişim Tarihi:11.10.2018

¹⁸ Doğan, M.H. (1998). Estetik. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.

anlamlar taşıyabilir. Ama bir duyguyu, uyumu, gerilimi ya da mekân, hacim, hareket, ışık gibi görsel kavramları yansıtmada, içerikten çok renk ve biçimin ilişkisi önem kazanmaktadır¹⁹.

2.2.1. Resimde Görsel Öğeler

Kompozisyon, valör, ritim, denge gibi plastik elemanların bir fikri düzene koyarak organize edilmesidir. Tutarlı bir uyum, bütünlük sağlama arayışı, bütün parçaları birbiriyle ilişkilendirme, tek bir birimde kompoze etme fikrini gerektirir. Daha çizmeye başlamadan önce biçimlerin yüzey üzerinde nasıl dağıtılıp, bölüştürüleceği, biçimsel elemanların hangi oranlarda olacağı resimsel düzenlemeyle ilişkilidir. Desen çizerek kompozisyon olasılıklarını görmek pratik bir yöntemdir. Dolu ve boş alanların görülmesine, çok figürlü kompozisyonlarda figürlerin kâğıt yüzeyinde gruplandırılmasına, yönlerinin belirlenmesine, figürlerin mekânla kurulmaya çalışan ilişkilerine, oluşan negatif ve pozitif alanların en kestirme yoldan görülmesine ancak desen ve desen malzemeleri olanak tanır. Kompozisyonda eşitlik ilkesinden kaçınarak, geniş ve dar alan zıtlıklarıyla denge sağlanır. Çeşitli ışık gölge alanlarının zıtlıkları da bu mantıkla düzenlenmesi gerekir. Kompozisyonda ikinci ve üçüncü tekrarlar, birinci temel elemanı güçlendirir. “Bence kompozisyon, planların, hacimlerin, hareketlerin dengesidir ve onların uygunluk içinde olmaları yapıta bütünlük ve ifade kazandırır; iyi kompozisyon, bütün bunların uyuşum halinde olmasından doğar.”

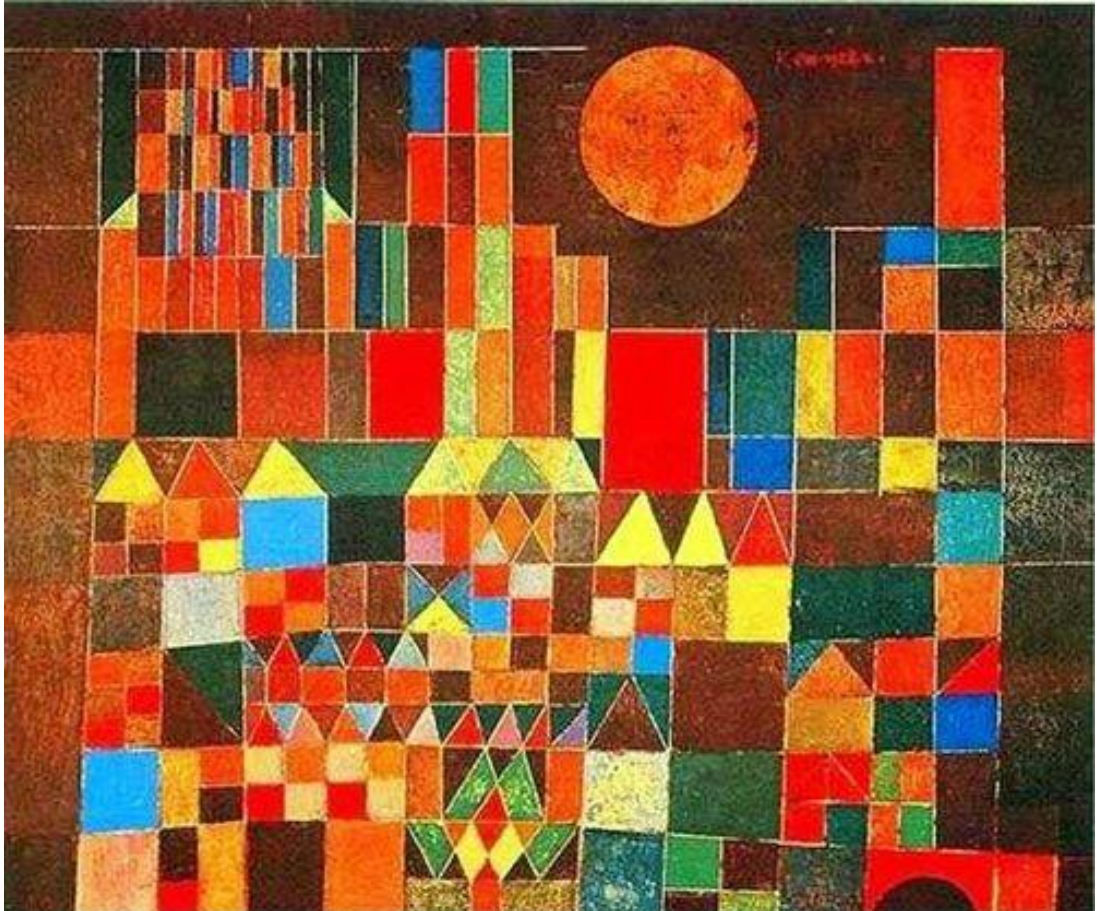
Denge, desende merkezden çevreye ya da çevreden merkeze yönelen formların gözde bıraktığı düzenli tesirdir. Denge fiziki eşitlikten ziyade, eşitsizlikte aranmalıdır. Kabaca 2 tür denge vardır. Simetrik denge ve asimetrik denge. Simetrik dengedeki eşit oranların aksine asimetrik dengede, bir ağırlığın diğer bir yanda daha küçük bir ağırlıkla dengelenmesi söz konusudur.

Biçim, doğadaki iki boyutlu görüntülerin derinlik algısının bir kenarda tutularak belirlenmesidir. Nesnenin sınırları konturla belirtildiğinde biçimin ana hatları çizilmiş olur. Organik ve geometrik olarak biçimleri ayırabiliriz. Organik biçimler hayati ve belirli şablonları içermezken geometrik biçimler bunun tam tersidir. Mısır’daki figür biçiminin prototipi algıda etkili ve kolay anlaşılır olmasıyla

¹⁹ Hançerlioğlu, O. (1982). Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.

bağlantılıdır. “Nesnenin algılanabilirliği ve anlaşılabilirliği, onu oluşturan öğelerin ilişki düzenine de bağımlı olduğu için “biçim” sözcüğü bir düzen kavramını da içerebilir.” Form; “Form’un üç önemli görünüşü vardır, birincisi; düzenlemek, kurmak, ikincisi; biçim olarak form, figür ya da bütün boyutlandırmaların boşluk içinde düzenlenmesi, üçüncüsü; bir çeşit ya da tür olarak formun kullanımıdır.”²⁶ Çizgi, kontur, ton, açık-koyu, ritim, doku gibi biçimsel öğelerin düzenlenmesi forma hizmet eder.

Pasaj, desende çizginin yer yer koparılarak biçimin fonla kurulan ilişkisi; kütleyi, hareketi, iç deseni, ön arka ilişkisini güçlendirir. Açıktan koyuya doğru modle ederken modleyi kontura dayamayıp araya konan yarım aydınlık ton geçişi, biçimin rahatça dönmesini sağlar. Bir konturun biçimi oluştururken herhangi bir yerde silinerek sürekliliğinin kesilmesi, o figürü ya da nesneyi genel sertliğinden arındırır.

Resim 2.14. Paul Klee Geometrik Şekilleri Kullanma (Castle and Sun), 1928²⁰

²⁰ Paul Klee, Geometrik Şekillerin Kullanımı, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/308848486930474247/>, Erişim Tarihi: 08.10.2018

2.2.2. Resimde Renk Bilgisi

Modle, formu ortaya çıkarma sürecinde, tonal farklılıklarla biçimi oluşturmaya katkı sağlar. Çizilen formu döndürme, taklit etme, hacim kazandırma metodudur. Çizgisel desende konturun yalın halinin sınırları belirlemesi ardından iç desende yapıyı ortaya çıkarmak için modle kullanılabilir. Bir etüt desen ne kadar çok modle edilmiş olursa, konturla birlikte o derecede çizgisel olma özelliğini kaybeder. Modle'yi üçe ayırabiliriz.

- Renoir'da olduğu gibi, ışıktan gölgeye doğru olan modle,
- Seurat'da olduğu gibi, gölgeden ışığa doğru olan modle.
- Rubens'de olduğu gibi, kütleyi etkili hale getirmek için ışığın etkisiyle kullanılan modle.

Valör / Açık-Koyu, valör, bir parça ya da bir detayın, karanlık-aydınlık açısından diğer bir parça veya detayla sağlanan ilişkisidir. Ton derecelendirmeleriyle hacim ve derinlik etkisi oluşturulurken, boş ve dolu kısımların tanımlanması yapılmış olunur. Desende çizginin üst üste kullanılmasından doğan açık ve koyu vurgusal etkileri, renk değerlerinin ve kontrastların valör olarak anlatımıdır. Açık koyu, mesafeyi, girinti ve çıkıntılar arasındaki kontrastları daha net bir görünüme çeker. Bir an için tabiattan rengin kalktığını düşünürsek, geriye siyah beyaz valör kalır. Açık koyuyu, ışık gölge ile karıştırmamak gerekir. Açık koyu valör ile ilgilidir. Işık gölge ise nesne yüzeyi üzerine düşen ışığın yansımaya işaret eder. Valör resimde 3 elemandan meydana gelir. Ton, ışık ve renk.

Ritim, plastik elemanların değişen, uyumlu tekrarıdır. Biçim, çizgi, renk ve valörün ölçülü ve düzenli tekrarına ritim denir. Desende akıcılık, ölçülü vurgu kullanımı, çizgilerde yapılan tekrarlar, birbirinden doğan geometrik alakalara göre uygun gruplandırmaların düzenlenmesi ritimle alakalıdır. Dik ve yatay bölünmelerden oluşan statik, diyagonal, hareketli, eğik bölünmelerden oluşan dinamik sistemin organizasyonu ritimlerle gerçekleştirilir.

Resim 2.15. Rembrandt Koyu Tonlu Çalışmalar (Dr. Nicolaes Tulp'un Anatomi Dersi), 1632²¹

²¹ Rembrandt, Koyu Tonların Kullanımı, Dr. Nicolaes Tulp'un Anatomi Dersi, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Ulaşılabilir URL: www.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.sanatabasla.com/wp-content/uploads/2017/06/042-Dr.-Tulpun-Anatomi-Dersi Erişim Tarihi: 08.10.2018

Resim 2.16. Claude Monet Açık Tonlu Çalışmalar (Gelincikler), 1873²²

Doku, diğer biçimsel ifade araçlarından sonra gelir. Dokunma duyularına işaret eder. Desende doku ya da rengi önemsemeden ilerleyip asıl formu ortaya çıkarmak esastır. Örneğin bir ağaç kütesinin dokusal özellikleri bir kenarda tutulduğunda esas kütesi fark edilir. Desende dokusal özellikleri ortaya çıkarmak; valör zıtlıklarına, çizgilerin ön, arka ilişkilerinin sağlanmasına yardım eder. 20. yüzyılda Kübist ressamların kolajlarıyla birlikte başlayan yüzeye kâğıt ve çeşitli materyallerin yapıştırılması, dokusal etkileri güçlendirme isteğiyle de alakalıdır²³.

2.3. RESİM MALZEMESİ

Desen izleyicide dokunma, hissetme, okşama gibi birtakım etkiler bırakır. Yoğunluk, denge, ağırlık, hareket gibi bilgiler iletir. Bu görsel duyumu sağlayan şey tek başına malzeme çeşitliliği değil aynı zamanda ressamın duyarlılığı ve seçtiği

²² Claude Monet, Açık Tonların Kullanımı, Gelincik, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Ulaşılabilir URL: <https://artsandculture.google.com/asset/poppy-field/xQGTinA-MPxcVg?hl=tr&avm=3>, Erişim Tarihi: 08.10.2018

²³ Tunalı, İ. (2008). “Felsefenin Işığında Modern Resimden Avangard Resme”, Remzi Kitabevi, İstanbul.

malzemenin izini sürmesidir. Çizginin kavisli, düz, kesik, kıvrak, ince, kalın gibi özellikleriyle üst üste bindirilmesi ile sonsuz sayıda ton elde edilir.

Ressamın desen malzemelerini çeşitlilik olanakları dâhilinde tanıyıp deneyimlemesi süreç içerisinde materyale olan hâkimiyetini sağlar. Desen çizim yöntemleri teorik olarak ana hatlarıyla anlatılabilse de kavrayış ve yetkinlik ancak uygulamayla sağlanır. Plastik açıdan kavramak, nesnenin doğa içerisindeki pozisyonuna biçimsel açıdan yaklaşp çizerek sindirmeyle oluşur. Her ressamın deseninde birbirinden ayrılan hassasiyet ve mizaç farklılıkları vardır. Kendi duyarlılığına yakın desen malzemesini bulabilmesi için deneyim gereklidir. Örneğin; bir heykeltıraş Holbein desenini mermerden, Tinteretto desenini çamurdan yapar, modle eder diye düşünürsek bu durum iki ressamın mizaçları ve malzemeyi kullanma farklılıklarıyla ilişkilidir. Bir Holbein portresinde konturlar ve planlar net bir şekilde hissedilirken Tintoretto'da biçimler çok daha esnek ve açık sonludur.

Kâğıdın gramajı, kalemin sert ya da yumuşak uçlu oluşu gibi materyal özellikleri çizilen desenin niteliğini etkileyebilir. Sanat tarihindeki farklı dönemlerde, desen üslupları farklı olan ustalar malzemenin ortak paydada kullanımı açısından bir araya gelirler. Materyaller Orta Çağ'dan beri hızlı bir şekilde değişmiş olsa da kâğıt en çok gelişen materyallerden biri olmuştur. Desen en genel anlamda sivri bir uçla kâğıt üzerine çizilir. Desen için en hilesiz malzeme kurşunkalemidir.

Kurşunkalem, gümüş uç, conte-crayon, beyaz ve renkli tebeşirler, pastel, çini mürekkebi, sulandırılmış guvaş, farklı dokularda kâğıtlara ve renkli fon kâğıtlarına çok çeşitli desen örnekleri sunabilir. Dolmakalem, tarama ucu, çini mürekkebi gibi sabit malzemeler aynı zamanda hızlı desen çizmek için uygun ekipmanlardır ve jestüel sonuçlar içerirler. Suluboya fırçaları, ince samur fırçalar aracılığıyla, çini mürekkebini suyla incelterek, daha ışıkl, skalası olan tonlar, griler, homojen yüzeyler elde edilir. Çini mürekkebi inceltilerek kullanıldığında transparanlık özelliği artan desenler çizilebilir.

Kâğıt: Çinliler tarafından M.Ö. 2. yüzyılda bulunan kâğıt, yaygın olarak kullanılmasına rağmen M.S. 7. yüzyılda Japonlar tarafından fark edilene kadar gizli tutulur. Semerkant'ta Araplara esir düşen Çinliler kâğıt yapımını bu coğrafyada öğretmişlerdir. Araplardan Avrupa'ya sıçrayan kâğıt, 13. yüzyıldan itibaren İtalya

başta olmak üzere Almanya, Fransa, Hollanda’da kullanımı yaygınlaşmış, 15. yüzyılda İngiltere’de kâğıt fabrikaları kurulmuştur. Rönesans döneminde, önceki dönemlere göre daha ucuz, ulaşılabilen bir malzeme haline gelen kâğıt, küçük boyutlardadır ve tasarruflu kullanılır. Ressamlar, desenleri üzerinde düzeltmeleri yapıp, kâğıdın arka yüzünü dahi kullanırlar ya da kâğıdın kıyısına köşesine tersten ya da çaprazdan notlar alırlar.

M.Ö. 2. yüzyılda Bergama’dan başlayıp bütün dünyaya yayılmış olan “parşömen”, Eski Mısırlıların üzerine yazıp çizdikleri bir malzemedir. İlk etapta 5. yüzyıla kadar “papiürs” ile birlikte kullanılan parşömen yazı kültürünü sonraki yüzyıllara taşımıştır. Yunanlılar ve Romalılar tarafından kullanılan parşömen; keçi, dana vb. hayvan derilerinden üretilir. Gerektiği gibi işlendiğinde her iki yüzü de yazarak ve çizerek kullanılabilir. Kolay yırtılmaması, yanmaması, dayanıklılığı, hat ve tezhip sanatına uygunluğu, üstündeki yazıların okunmasının gözü yormaması, hayvanların yaşadığı her yerde üretiliyor olması kullanımını yaygınlaştırmıştır. Parşömen yaprakları metal sivri uç kullanımına dayanıklı olup, mürekkeple ve tüy kalemlerle tekrar müdahale etmeye elverişlidir. Parşömenler üzerine çizilen ilk insan ve hayvan figürleri, geometrik şekilli süslemeler, şematik yöntemlerle çizilmiş ilkel desenlerdendir.

Alberti’den itibaren Jacopo Bellini ve Pisanello gibi pek çok sanatçının küçük boyutlu kâğıtlara yaptıkları desen ve metinsel çalışmalar bitmiş resimler kadar önemsenmeye başlanır. Bu çizimler metodik kompozisyonlarıyla Orta Çağ ve Rönesans zanaatkarları arasında bir köprü vazifesi görmektedirler. Pisanello ve birçok ressama ait çizimlerin büyük kısmı, Fransa’da Louvre Müzesindeki “Vallardi Codex” içerisinde toplanmıştır. Kâğıdın kolayca tahribata uğrayabilecek olması iyi korunma gerekliliğini doğurur.

Kâğıdın 19. yüzyılda büyük boyutlu yaygın üretimi daha rahat, cesur, dinamik, rastlantılara ve alternatif kompozisyon denemelerine kaygısızca izin veren bir desen anlayışını beraberinde getirir. Özel ihtiyaçlara göre kâğıt gramajının artırılabilir bir sanayinin olması su bazlı çalışmaların kalitesini yükseltmiş ara tonların kâğıt yüzeyinde görülmesini sağlamıştır.

Kâğıtta; grensiz, orta grenli ve grenli olmak üzere üç tip satıh vardır. Bu dokusal farklılıklar “soğuk baskı” ve “sıcak baskı” üretimlerinden kaynaklanır. Soğuk baskı kâğıdın grenli yüzeyi daha geniş dokulu olup, söğüt füzen, sanguine, renkli tebeşir, conte-crayon gibi kolay dağılan malzemeler için uygundur. Karbon ya da pigment parçacıklarının pütürlü kâğıt yüzeyine sürülüşü çizgi ya da ton çeşitliliğini zengin kılar. Çizgi ve tonalitenin derecelenebilmesi, yüzeyin tekstürüyle ilişkilidir. Soğuk baskı grenli kâğıt, ışık gölge deseni yapan ustaların desen sırtı olarak yakın hissedebilecekleri bir kâğıt türüdür. Kâğıt yüzeyinin son raddeye kadar boşluklarının doldurulabilirliği, üzerinde oluşan doku, en koyu tona kadar ulaşmaya olanak sağlar. Yüksek gramajlı kâğıtların gözenekleri, fırçayla ya da süngerle nemlendirilip hafifçe genişletilebilir. Genleşme sayesinde mürekkep ya da suluboya kullanımında buruşma ve kırılma engellenir. Sıcak baskı kâğıt ise daha kaygan ve pürüzsüz olup, grafit malzemelerin kullanımında tercih edilir. Kâğıdın bir yüzeye marufle edilmesi kırışmayı önlediği gibi, kâğıt ya da karton yüzeyin dağılmasını, zamana karşı korunup parçalanmasını engeller.

Türkçeye Arapçadan geçen kalem sözcüğünün kaynağı “kamış” anlamına gelen eski Yunanca “kalamos” sözcüğüdür. Yazı tarihinden önce ilkel kavimlerde çakmak taşları ile hayvan kemiklerinin üzerine kazınan çizgiler, dönemin kalem işlevini üstlenen ekipmanlarıdır. Leonardo desenlerinde görülen incecik çizgilerin, o dönemde neyin sıkıştırılarak kalem haline getirildiği bulanabilmiş değildir ve hala araştırılmaktadır.

Gümüş uç: Kurşunkalemin olmadığı dönemlerde gümüş uçla ‘silverpoint’ desenler yapılmıştır. Gümüş uç çok net siyah ton vermez. Kablo halinde gümüş telden yapılmış, iğne şeklindeki sivri uçtur. Kullanışlı bir gümüş uca tel kablo bağlanır ve çevrilerek kullanılır. Kurşunla dolu bir kap elde bulundurulur, uç azaldıkça eklenebilir. Gümüş tel çapı yerine yerleştirilir ve tekrar yapıştırılır. Gümüş ucun zımparayla kıvamında bilenmiş olması önemlidir. Fazla bilenmiş kısım yüzeyi yırtabilir. Yumuşak uçla müdahale etmek gerekir. Kâğıdın gümüş ucu kabul edecek şekilde hazırlanmış olması gerekir. Rönesans deseninde gümüş uçla çalışılacak kâğıt zeminine astar atılmış olması ya da tebeşirle, kireçtaşıyla beyazlatarak kaplanmış olması gerekir. Yüzeydeki astar, gümüş parçacıkları korumak için atılır. Gümüş uçta çizgiler gridir. Bu çizgiler, gümüş kalitesini hassas ve duyarlı bir şekilde yansıtır. Belirginleşip

netleşen çizgi ucun kalitesine göre zamanla matlaşabilir. Gümüş uç, çizildiği yerde kalır ve silinemez. Kağıt yüzeyine atılan astarın gri, mavi, pembe toz pastel pigmentlerle, tonları değiştirilebilir.

Kurşun kalem: Karbondan üretilen kurşunkalem, çizim malzemesi olarak esnek, biçimlendirilebilir olmasıyla, silme, kazıma, düzeltme işlemleri kolayca sağlanabilen temel desen malzemesidir. Karbon pigmenti parçacıklara ayrılma özelliği yüksek olduğundan kolay aşınır ve ovarak yüzeye yayılabilir, kağıt liflerinin boşluklarına rahatça işler. Desende kullanılan kurşunkalem, pigment olarak karbon ya da kırmızı demir oksit, binderle ya da Arap sakızıyla yapılır. Grafit desen kalemleri sert ve yumuşak özelliklerdedir. Yumuşak kalemler katkısız karbon grafitelerdir. Sert kalemlerde ise karbonun içerisine kil karıştırılır. Grafit malzeme olarak ince, hafif, hemen göze çarpmayan ve esnek karakterde bir medyumdur. En koyu tonları tamamen siyah olmasa da koyu gri etkidedir. H serisi duyarlı, kesin, katı, net çizgilerin elde edilmesini, B serisi ise daha koyu, iri taneli çizgi ve ton elde edilmesini sağlar. HB çeşitlilik aralığında olup, 2B amaca uygunluk açısından ideal ve gereksinimi karşılayacak niteliktedir.

Desen çizerken kalemi tutuş biçimi kişisel olmakla birlikte temelde iki yöneme dayanır. Birincisi, yazı yazar pratiğinde olduğu gibi, bilekten hareketle çizme yöntemidir. Kalem, bileğin izin verdiği oranda çizgi olanağı sunduğu için sınırlıdır. İkincisi, orkestra şefinin bageti tutuş biçimini çağırıştırır. Bileğin ve kolun ortak hareketi kalemlerle birlikte devreye girer. İkinci yöntem ilk etapta bütün hareketin yakalanmasına olanak sunar. Bu iki yöntemde de çizerken materyalin kâğıt üzerinde baskı derecesini ayarlamak gerekir. Her ne kadar yöntem sunulmaya çalışılsa da ressamın kalemi tutuş biçimi zamanla şekillenir. Tırnağın yüzey üzerinde kayarak hareketi füzen gibi çabuk dağılan malzemelerin dağılmasını asgariye indirir.

Füzen: Söğüt, asma, hödük, dal parçalarının ana saplarını yakarak füzen elde edilir. Füzen, kurşunkaleme göre çok daha kolay dağılabilen bir yapıya sahiptir. Silme, kazıma, düzeltme işlemleri rahatlıkla yapılabilen bir malzemedir. Pigmenti ve parçacıklara ayrılma özelliği yüksek olduğundan kolay aşınır, ovarak temizlenebilir, kâğıt yüzeyine rahatça işler. Söğüt dallarının yakılmasıyla elde edilen çubuk halindeki füzen, aynı zamanda sıkıştırılmış kömür tozundan da yapılabilir. Ağaç özünden elde edilen bistre, ağacın is lekesi diye bilinir. Ağaç dalının yarım yamalak yakılmasından

ötürü rengi kahverengi kalmasıyla füzenden ayrılır. Füzenle çizilen desenlerde fiksatif vernik görevi üstlenir. Desenin üzerine sıkılan fiksatif, füzen, tebeşir, toz pastel gibi malzemelerin bulaşma, dağılma özelliklerini asgari düzeye çeker. Beyaz gomalağın alkolle inceltilerek kâğıt yüzeyine eşit ve şeffaf halde sürülmesiyle de sabitleme işlemi yapılabilir. Fiksatif aynı desen üzerinde tekrardan çalışma, devam etme, silme ve kazımaya engel olmaz.

Conte-crayon, toz pastel, tebeşir: Desen malzemelerinin en yalın içeriği çeşitli renklerdeki kuru pigmentlerin Arap sakızıyla ya da diğer bağlayıcı medyumlarla karıştırılarak kalem şekline dönüştürülmesidir. Beyaz pigment genelde tebeşir, kireç taşı bileşeninden hazırlanır. Çeşitli tonları bulunun conte-crayonun ağırlıklı kullanımı beyaz, sanguine, sepia ve kahverengidir. Sanguine, terra-cotta, kiremit rengi fırında pişirilmiş tuğladan üretilir. Temizlenmiş tebeşir tozuna çok ince öğütülmüş renk ilave edilerek elde edilen yumuşak toz pasteller, köşegen ve farklı genişliklerde üretilirler ve tonal etkiyi yakalamak için idealdirler. Küçük çubuklar halinde üretilen sert pastellerde ise yumuşatıcı pigmentlerin oranları daha azdır. Pastel çalışmalarında kullanılan kâğıdın tekstürü ve tonu desene etki eder. Renkli fon kâğıtları üzerine çizilen desenlerde, bütün yüzey pastelle örtülürse, kâğıt renginin önemi ortadan kalkar. Toz pastel desenlerde başlangıçta çok çeşitli ton skalasını sınırlandırmak, yetkinlik açısından önerilir. Birkaç renkle, genişletilmiş skala girişiminde bulunulması çok daha öğreticidir. Siyah, beyaz, sanguine, ochre, toprak kökenli tonlar geçmişten günümüze yaygın kullanımdadır. Dilimize Fransızcadan geçmiş olan pastel kelimesi İtalyanca hamur manasına gelen pasta kelimesinden türemiştir ve yumuşaklığı anlatır. Yaygın kullanımı 18 yüzyıldan itibaren artan pastelin Jean Fouquet tarafından yapılmış ilk örneklerine rastlarız. Watteau, Gauguin, Degas, Redon, Picasso gibi ustaların renkli kâğıtlar üzerine pastelle çalıştıkları desenleri bulunur.

Mürekkep, Sabit Malzeme, Suluboya, Fırçalar: Karbon mürekkebi, çini mürekkebi, kahverengi, sepia gibi mürekkepler çabuk kuruyan, sulandırılabilir, inceltildiğinde transparanlık özelliğine sahip desen malzemeleridir. Sulandırılabilir malzemeler tonal desen için etkili sonuçlar sağlar. Ayrıca bu malzemeler sulandırılmadan kullanıldığında çizgisel desen için de idealdirler. Birçok ressam, dolmakalem, tükenmezkalem ile çini mürekkebinin incelterek fırça yardımıyla tonal desen çiziminde kullanır. Çeşitli genişliklerde ve esnekliklerde olan rapido, karga

tüyü, küt uç, tarama ucu, kamış, yuvarlak uç, sivri uç, çöp uç ile çini mürekkebini kullanarak çeşitli etkilere ulaşılır. Tarama ucu ve inceltilmemiş mürekkep kullanıp ardından yıkamalar yapılarak çeşitli tonal alanlar sağlanabilir. Çok geniş bir yelpazeye sahip su bazlı desen malzemeleri, lavi tekniğinde açık-koyu etkiyi sağlar. Şeffaf bir mürekkep ya da pigmentin açık koyu tonal farklarıyla yapılmış desenine ‘lavi’ denir. Suluboya, sepia, kahverengi mürekkep, çini mürekkebi, lavi tekniği için uygun malzemelerdir. Sulandırılmış tonlarla başlanıp giderek orta ve koyu değerlerin sürülmesi tonal zenginliği sağlar. Ön hazırlık için yapılmış lavi, yapılacak resmin plastik analizini açık koyu bağlamında hazırlamış olur. Sepia, Rönesans döneminden beri kullanan kahverengi bir pigmenttir. Aslı mürekkepbalığından hazırlanarak elde edilir ve uçucu özelliktedir. Günümüzde ulaşımı daha kolay olan burnt umber, raw umber gibi ekolin çeşitleri sepianın yerini almıştır. Suluboya daha yumuşak geçişlerle ve homojen şekilde inceltilir. Mürekkebin ise biraz daha dar bir skalası vardır. Suluboya transparan, şeffaf bir malzemeyken beyaz kağıt üzerinde direk renk etkisini beraberinde getirir. Guvaş saydam olmayan katı suluboyadır. Renk pigmenti, transparanlık ve saydam olmayış açısından derecelenmeler gösterir. Guvaş, opacity şeffaf olmama açısından üst üste boyanıp çizilebilecek, değişiklikler yapılabilecek bir malzemeyken suluboya tek seferde sürüş becerisini gerektiren bir malzemedir. Suluboyanın üst üste boyanma olasılığında tazeliğini kaybetme ihtimali guvaşa göre daha fazladır.

Lavi: “wash”, çini mürekkebi, ecoline, suluboya gibi sulandırılabilir malzemelerle yapılan desen türüne denir. Lavi için gramajı yüksek kâğıt, suluboya kâğıdı, mümkünse el yapımı kâğıt emiciliği yüksek olduğundan makbuldür. Kâğıdın önceden nemlendirilmesi emiciliği artırır. Önce kalem, tarama ucu ya da fırçayla çizip sonra sulandırarak tonalite elde edilebileceği gibi direk fırçayla jestuel, dinamik desenler çizilmesine de olanak tanıyan bir tekniktir.

Poussin’in konturları çizip sonrasında inceltilmiş mürekkeple birlikte gölgede kalan alanları üst üste binen planlar halinde fırçayla oluşturduğu deseni, Van Dyck’ın jestuel desenine göre çok daha şematiktir. Van Dyck çizgiyi ve tonu Poussin’e göre çok daha savruk ve hızlı kullanır. Yer yer kesişen çizgiler ve hareketli konturlarla yüzey üzerinde beliren, soyutlaması yüksek bir figür yorumunda bulunur. Klasisist bir

usta olan Poussin, ışıklı alanlarla koyu alanların dağılımını açık koyu parçalanmalarla değerlendirerek ritmik hareketlere yoğunlaşmıştır.

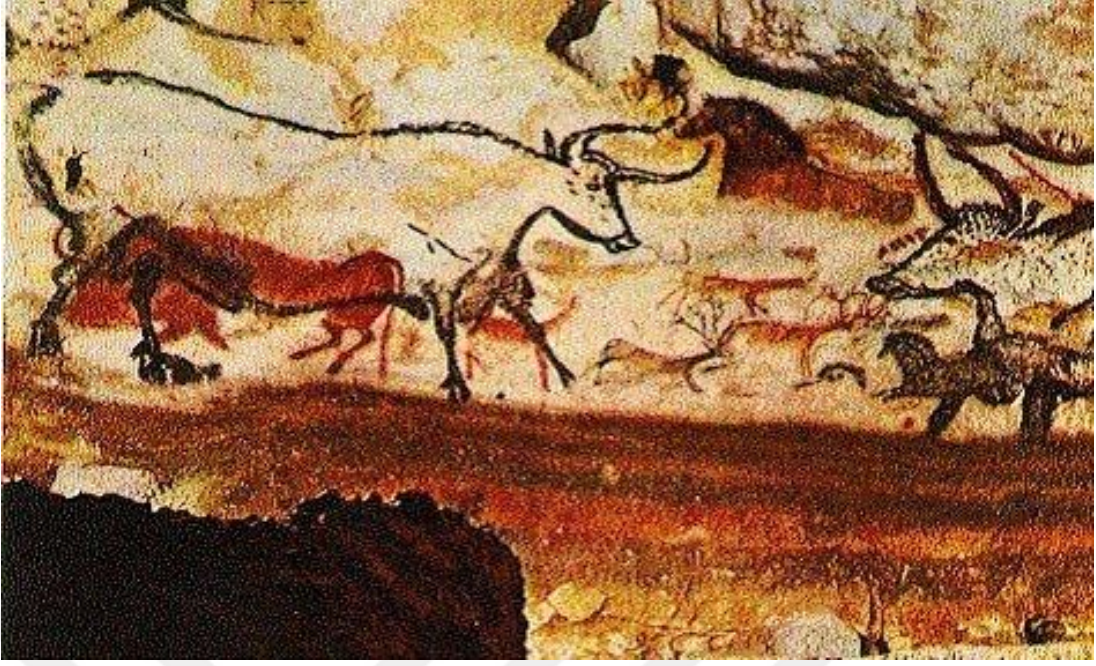
Silgi: Hata ve aksaklıkların giderilmesinde kullanılır. İlkel desenlerde kullanılan zamlı reçine yüzeyden temizleme esnasında desenin diğer bölümlerine bulaşp kirlenmelere neden oluyordu. Bazı sert silgiler, doğrudan en ince ayrıntısına kadar deseni temizleseler de kâğıt yüzeyine zarar verebilir. Eğer çizgi ya da tonun yanlış yerde olduğu düşünülüyorsa, doğru ve asıl olanı daha belirgin çizilebilir. Günümüzde kullanılan hamur silgiler, grafit, kurşunkalem, tebeşir gibi çizim malzemelerini yüzey üzerinde koruyarak temizleme özelliği gösterirler. Ayrıca hamur silgi istenmeyen çizgileri ve vazgeçilen tonları bulaştırmadan, sert silginin sebep olabileceği lekelenmeleri geri alıp küçük yüzeyleri şekillendirebilir. Binderlerden ötürü bazı medyumlarda kazıma ve silme işlemleri zorlaşabilir. Füzle çizilen desenlerde söğüt pigment, kâğıdın liflerine tutunsa da tepkimeye girmez ve kâğıt yüzeyine tam olarak işlemez. Dağılma, silinme, bulaşma ya da lekelenme durumu sprey fiksatif aracılığıyla önlenabilir.

2.4. RESİM SANATININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Resim sanatının, etkileyici bir anlatım aracı olmasının yanı sıra bezemeci yönünün de bulunması tarihin en eski zamanlarında bile en yaygın sanat dallarından biri olmasına yol açmıştır²⁴. Hem Doğu'da hem de Batı'da çok eski çağlardan beri resim yapılmaktadır. Sanat tarihçileri de resmin zaman içindeki gelişmesini ülkelere, dönemlere ve akımlara göre ayırarak inceleyerek, tekniklerine ve sanatçılarına ilişkin bilgiler vermişlerdir. Sanat tarihinde rastlanan ilk resim örnekleri duvar resimleridir. Üst Paleolitik Çağdan kalma mağara resimlerinden başlayarak bu gelenek Eski Mısır'da ve Ege uygarlıklarında da kesintisiz sürmüştür²⁵.

²⁴ Eroğlu, Ö. (2006). Resim Sanatı Sözlüğü, (Geliştirilmiş 2. baskı), Nelli Sanatevi, İstanbul.

²⁵ Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1992). Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğü, İstanbul; Remzi Kitabevi Temel Britannica

Resim 2.17. Üst Paleolitik Çağdan Kalma Duvar Resimleri (Dordogne'daki Lascaux Mağarası, Boğalar Salonu)²⁶

Miken uygarlıklarında vazo resmi ortaya çıkmıştır. Bu dönemde çoğunda denizle ilişkili öğelerin işlendiği vazo resimleri en yetkin düzeye Yunan uygarlığının kırmızı ve siyah figürlü vazolarında ulaşılmıştır.

MÖ 500 dolaylarında vazo resminde Eksekias ve Amasis Ressamı gibi ustalar ortaya çıkmıştır. Klasik dönemin sonlarına doğru MÖ 400'lerde vazo resminde bir gerileme başlamıştır. Duvar resmi ise sürekli yeni tekniklerin denendiği yeni bir evreye girmiştir. Bu dönemde Apollodoros, Zeuxis, Apelles ve Parasios gibi ressamlar Yunan yapılarını bezeyen anıtsal duvar resimleri yapmışlardır²⁷.

Roma döneminde de Etrüsk geleneğinin bir devamı olarak özellikle mezarların resimlerle bezenmesi yaygınlaşmıştır. Sonraları Pompei'de olduğu gibi evlerin duvarları da boydan boya öyküsel sahnelerin ele alındığı duvar resimleriyle bezenmiştir. Roma'da portre geleneği her ne kadar heykel sanatındaki ileri düzeye

²⁶ Üst Paleolitik Çağdan Kalma Duvar Resimleri, Dordogne'daki Lascaux Mağarası, Boğalar Salonu, Fransa, Ulaşılabilir URL: <http://arkeolojigazetesi.com/?p=509>, Erişim Tarihi: 08.10.2018

²⁷ Tansuğ, S. (1993). "Çağdaş Türk Sanatı", Remzi Kitabevi, İstanbul.

erişemediyse de dönemin ünlü kişilerini betimleyen tek ya da grup portre resimleri yapılmıştır²⁸.

Avrupa’da Karanlık Çağlar sırasında sanatta genel bir gerileme izlendiyse de duvar resmi geleneği bütünüyle yok olmamıştır ancak ağırlık kitap resmine kaydı ve çok sayıda resimli İncil yapılmıştır. Karolenj sanatı da kitap resimleri açısından önemli bir dönem olmuştur. Charlemagne’ın kurduğu saray okulunda çok sayıda yazma üretilmiştir²⁹.

11. yüzyılın ikinci yarısında romanesk dönemle birlikte sanatta da yeni bir atılım görülmüştür. Romanesk yapıların duvarına resimler yapılmakta ve birçok ülkede de dinsel konulu yazmalar resimlerle bezeniyormuş³⁰.

12. yüzyılda Konstantinopolis’ten birçok yazma, ikon ve pano resmi Avrupa’ya taşınmıştır. Bu da süregelen Bizans sanatı etkisinin artmasına yol açmıştır. Gotik dönemde Bizans etkileri sürerken, 13. yüzyılın ortalarında kitap bezeme, vitray, pano resmi ve freskte yeni bir anlayış kendini göstermeye başlamıştır. Giotto gibi İtalyan, Hubert ve Jan van Eyck, Hugo van der Goes ve Rogier van der Weyden gibi Flaman ressamı anıtsal yapıtları ile geç gotik dönemin temsilcileri olmuşlardır. Bu ressamların yapıtlarında henüz klasik öğeler yoksa da Bizans geleneğine göre daha yumuşak ve gerçekçi bir üslup geliştirdikleri ve böylelikle Rönesans sanatına bir temel hazırladıkları görülmektedir³¹.

²⁸ Turgut, E. (2000). “Fuarlarda Grafik Tasarım Sorunları Üzerine”, Her Yönüyle Pazarlama İletişimi, Media Cat Kitapları, Ankara.

²⁹ Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1992). Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğü, İstanbul; Remzi Kitabevi Temel Britannica

³⁰ Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1992). Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğü, İstanbul; Remzi Kitabevi Temel Britannica

³¹ Borja De Mozota, B. (2005). “Tasarım Yönetimi”, Çeviren: Sibel Kaçamak, Media Cat Kitapları, İstanbul.

Resim 2.18. Giotto, Anıtsal Yapılar (The Arrest of Christ, Kiss of Judas)³²

Rönesans resmi insanı merkez noktasına alıp onu hem gerçekçi hem de ideal güzelliği içinde göstermeye çalışmıştır. Ama Rönesans'ı izleyen maniyerizm, klasik güzellik ideallerini bozmuş, resimlere öznel bir gerilim, bir huzursuzluk duygusu katmaya yönelmiştir. Rosso Fiorentino, Jacopo da Pontormo gibi Floransalı sanatçılar bilinçli olarak Leonardo, Michelangelo ve Raffaello'nun uyumlu ve doğalcı tavırlarından uzaklaşmışlardır. Bu dönemde Kuzey ülkelerinde henüz Rönesans geleneği devam etmekteydi. Almanya'da Rönesans ilkelerini ilk uygulayan sanatçılardan biri Albrecht Dürer'dir. Flandre'da bu üslubun en önemli temsilcisi

³² Giotto, Anıtsal Yapılar, The Arrest of Christ, Kiss of Judas, Ulaşılabilir URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Giotto_-_Scrovegni_-_31_-_Kiss_of_Judas.jpg, Erişim Tarihi: 09.10.2018

Pieter Bruegel olmuştur. Gerek Flandre gerekse Felemenk'te maniyerizm, İtalyan sanatının özelliklerini yansıtmıştır³³.

Resim 2.19. Jacques Louis David (Belisarius Sadaka İstiyor), 1781³⁴

19. yüzyılda romantizm 18. yüzyılın materyalizmine karşı çıkarak duygusal bir bakış açısına yönelmiştir. Bu dönemde edebiyat yapıtlarından kaynaklanan resimler yapılmıştır. İngiltere’de William Blake ve OnRaffaelloocular Fransa’da Eugene Delacroix bu akımın önde gelen temsilcileriydi. Gene aynı sıralarda gelişen gerçekçilik, nesne ya da olguları gerçek yaşamda olduğu gibi anlatmayı amaçlamıştır. Akımın en önemli temsilcisi Fransız Gustave Courbet’ydi. Doğalcılık doğayı olduğu gibi betimleme eğilimiyle bir anlamda gerçekçiliğin uzantısı gibiydi. 1870’lerin ortalarında Claude Monet ve arkadaşlarının geliştirdiği izlenimcilik yüzyıllardır

³³ Bektaş, D. (1992). “Çağdaş Grafik Tasarımının Gelişimi”, Yapı Kredi Yay., İstanbul.

³⁴ Jacques Louis David, Belisarius Sadaka İstiyor, 1781, Ulaşılabilir URL: <https://sanatkaravani.com/jacques-louis-david/>, Erişim Tarihi: 09.10.2018

süregelen akademik tavra karşı çıkmıştır. Anlık izlenimleri ısıltılı renklerle yansıtan bu akım 1880’lerde yeni izlenimciliğin divizyonizm tekniği ile yeni bir anlatım biçimine ulaşmıştır. Paul Signac ve Georges Seurat’nın geliştirdiği bu akımda renkler, bilimsel özellikleri çerçevesinde kullanılmıştır³⁵.

³⁵ Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1992). Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğü, İstanbul; Remzi Kitabevi Temel Britannica

3. BÖLÜM

İLLÜSTRASYON VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Bu bölümde gerçekleştirilen çalışma kapsamında asıl inceleme konusu olan illüstrasyon tanımlamalarına, illüstrasyonun kullanım alanlarına, tarihte illüstrasyonun gelişimine etki eden önemli olaylara ve illüstrasyonun tarihsel gelişimine değinilecektir.

3.1. İLLÜSTRASYON

Resim ve illüstrasyon tarihin ilk zamanlarından beri birbiriyle etkileşim halinde olmuşlardır. İllüstrasyon gerçek tanımını ilk olarak bu dönemden almaktadır. “Tarih öncesi çağlardan beri hayatta kalmanın ve birlikte yaşamının başlıca koşulu olan iletişime bir düzen, kolaylık ve açıklık getirmek isteyen insan düşünce ve kavramlara görsel bir anlatım kazandırmanın yollarını araştırmıştır”³⁶.

İllüstrasyon, metin ve yazı ile ilişkisinin ağırlıklı olduğu resimlemeler ile birlikte, anlatılan konuyu basit bir şekilde okuyucuya iletme şekli ile yola çıkmıştır. Resim ve illüstrasyonun benzerlik ve farklılık gösterdiği noktaları incelemeden önce tanımı açıklığa kavuşturmak gerekmektedir. “Illustration”, “Illustrare” sırasıyla Fransızca’da ve İtalyanca’da “Aydınlatma, süsleme, ruhsal aydınlık, yazıda canlandırma” anlamlarına gelmektedir. “Zihni aydınlatma ve açıklama” anlamı ile 1580’lerde kullanılmıştır. 1610’larda “Örneklerle eğitime”, 1630’larda “açıklama veya süsleme amacıyla resimleme” anlamlarıyla ortaya çıkmıştır. Türkçeye giren illüstrasyon, sözlük anlamıyla; “Herhangi bir konuyu resim, yazı ya da dekorasyon gibi malzemelerden yardım alarak içerikle bağlantılı şekle getirmek” olarak tanımlanmaktadır. Aslında “resimleme” ve “kitap resimleme” anlamlarına gelen sözcük, Türkçe de çoğunlukla sanatsal değer taşımayan ve estetik nitelikten yoksun resim ürünleri için, küçültücü anlamda kullanılmaktadır³⁷.

Bir resmin küçümseme amacıyla “illüstrasyon” ya da “illüstratif” olarak nitelendirilmesini gösteren bu tanım ise günümüzdeki anlayışının ve kullanımının gerisindedir. İllüstrasyon için günümüz anlayışına daha yakın bir tanımı şu şekilde ifade edilebilmektedir; “başlangıçta illüstrasyonlar ilan ve reklamlarla basılmak,

³⁶ Dilek Bektaş, Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1992, s.5.

³⁷ Metin Sözen, Uğur Tanyeli, Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi 2009.

ürünleri veya sahneleri eğitimsiz halka görsel olarak anlatmak için yapılmıştır. Mağaza sahipleri ve gazeteler sonradan görsellerin daha çok ürün ve yayın sattırdığını keşfetmişlerdir. Bu noktada illüstrasyon daha itaatkâr bir sanat türüne gerilemiştir. Ticari bağları olmadan illüstrasyon bağımsızlaşır ve mecburi zincirlerinden kurtulmuş olur. Gayretin daha iyi bir gösterge, malzemenin daha güçlü bir ölçüt olduğunu ve kısıtlayıcı tanımın müsaade ettiğinden çok daha kapsamlı bir tanım olduğunu, illüstratörler defalarca kez ispatlamaktadır. Belki yeni, genişletilmiş ve daha açık bir tanım yerinde olur”³⁸.

Günümüzde yoğun olarak kullanılan ve karşılaşılan anlamıyla illüstrasyon herhangi bir metni görselleriyle birlikte sunarak ve destekleyerek, metnin anlamını pekiştirici bir biçimde sunmak amacıyla kullanılan resimler ve süslemeler olarak gösterilmektedir. “Bir yazıda kitapta veya anlatımda bahsi geçen konunun resme döküldüğü zaman aldığı isim” olarakta açıklanabilir. Herhangi bir çizimi illüstrasyon haline getiren önemli nokta ise o resmin bir fikri ya da bir hikâyeyi anlatıyor olmasıdır. Kitap resimleme sanatı olarak adlandırılan illüstrasyon sanatı; yazılı bir metni, fikri veya bir mesajı daha etkili ve verimli hale getirmek, anlamını genişleterek kavranmasını kolaylaştırmak ve onu ilginç yapmak görevlerini üstlenen resimsel yaratma sanatıdır. Yani illüstrasyon sözlerin ve anlatılmak istenen konunun resme dökülmüş halidir³⁹.

“İllüstrasyonlar problemlerin çözümü, süsleme, eğlendirme, bezeme, yorum yapma, bilgilendirme, esinlendirme, açıklama, eğitme, teşvik etme, şaşırtma, büyüleme ve hikâye anlatma gibi işlevler için yaratıcı, farklı ve kişisel yollara başvurarak içeriğin görsel bir biçimde iletilmesini sağlar. İllüstrasyon artık canlı ve sürekli gelişmekte olan güçlü bir uygulamalı sanat biçimidir. Zengin bir tarihe sahip bu antik mecra, aynı zamanda her alanda çarpıcı imge ve mesajlar yaratabilen yaşamsal, dinamik, çağdaş bir ifade, yorum ve iletişim aracıdır”⁴⁰.

³⁸ Colleen Schindler Lynch, *Illustration, A Visual Culture*, 2008.

³⁹ Dilek Bektaş, *Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1992, s.8.

⁴⁰ Mark Wigan, *Görsel İllüstrasyon Sözlüğü*, Literatür Yayınları, 2012, sf 9.

Bir iletişim aracı olarak kullanılabilen resimlerin anlatımcı gücünü vurgulayan Winarski'nin, "Bir resim binlerce kelimeye eş değerdir" sözü de bu durumu desteklemektedir⁴¹.

Türk Dil Kurumu'nun büyük sözlüğüne göre; "İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, dildir. Düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi ise yazıdır." Resim ve yazı arasındaki birliktelik tarihte ilk olarak Mısır Uygarlığı'nda kullanılan hiyerogliflerde görülmektedir, bir diğer anlamı 'resim-yazı' olan hiyerogliflerde simgelerle çizime dayalı bir teknik uygulanmıştır. Uygarlık tarihinde bu konuda karşılaşılabileceğimiz diğer örnekler de Çin ve Japon kültüründe görülmektedir. "Çin harflerinin temeli de resimdir. Dahası yazı, sözün görsel bir mekana kavuşturulması değil midir? Öyleyse, kadim zamanlardan günümüze, görmeye emanet edilen söz, görülen her şeyi de kendine çekmekte, resimden sözün sahibi olan bizlere doğru geriye dönmekte, biz de bunu doğallıkla kabullenmekteyiz."

Özellikle Japon kültüründe çizgi, ses ile eş değer önem taşıyan bir durumdadır. Haiku'lar, bu türe örnek olarak gösterilmektedir. Bu teknikte, yazılış sırasındaki fırça kullanımı, şiirin bütünlüğünü sağlamaktadır. Böylece sanatçının o an hissettiği duygu karşı tarafa büyük bir hassasiyetle sunularak görselliğini tamamlamış olur. "Japon şiiri, duygu ile düşüncenin doğadan kaynaklanan bir esinle birleştirilip bütünleşmesi, kağıda dökülmesi, bir anlamda resimleşmesidir. Batı şiirinde, seste toplanan o gizem, Japon şiirinde çizgidir, çizginin kendisidir."

19. yüzyıl sonlarında başlayan ve 20. yüzyılda devam eden süreçte; resim ve yazının sınırlarının dışına taşarak, her ikisinin bir arada olduğu bir kullanım söz konusudur. Bu durum özellikle I. Dünya Savaşı sonrası toplumsal ve ekonomik yapıdaki değişimler sonucunda ortaya çıkmıştır. Sanatta yeni yaklaşımların arandığı ve sanatın modern dönemi olarak kabul edilen bu dönemde gelenekselleşen kurallar kırılarak yeni formlar ve yeni tarzlar denenmiştir.

⁴¹ Ahmet Ş. İşler, Yazılı Ders Materyallerinde İllüstrasyon kullanımının Yeri ve Önemi, Milli Eğitim Dergisi, İstanbul, Sayı:157, 2003, s.12-13.

Kompozisyonun öne çıkartıldığı Dada akımında ise, görsel ve metinsel yeni bir anlayış oluşturulmuştur. Sanatçılar işlerinde metin ve imgeyi birlikte kullanmışlardır. Pop Art akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Andy Warhol ise, seri üretim nesnelerinin kullanıldığı işler oluşturmuştur. Sanatçı, işlerinde teknik malzeme olarak boyanın yanında yazıyı da kullanmıştır. Bazı işlerinde yazı karakterlerinin görselin önüne geçtiği de görülmektedir.

3.2. İLLÜSTRASYONUN KULLANIM ALANLARI

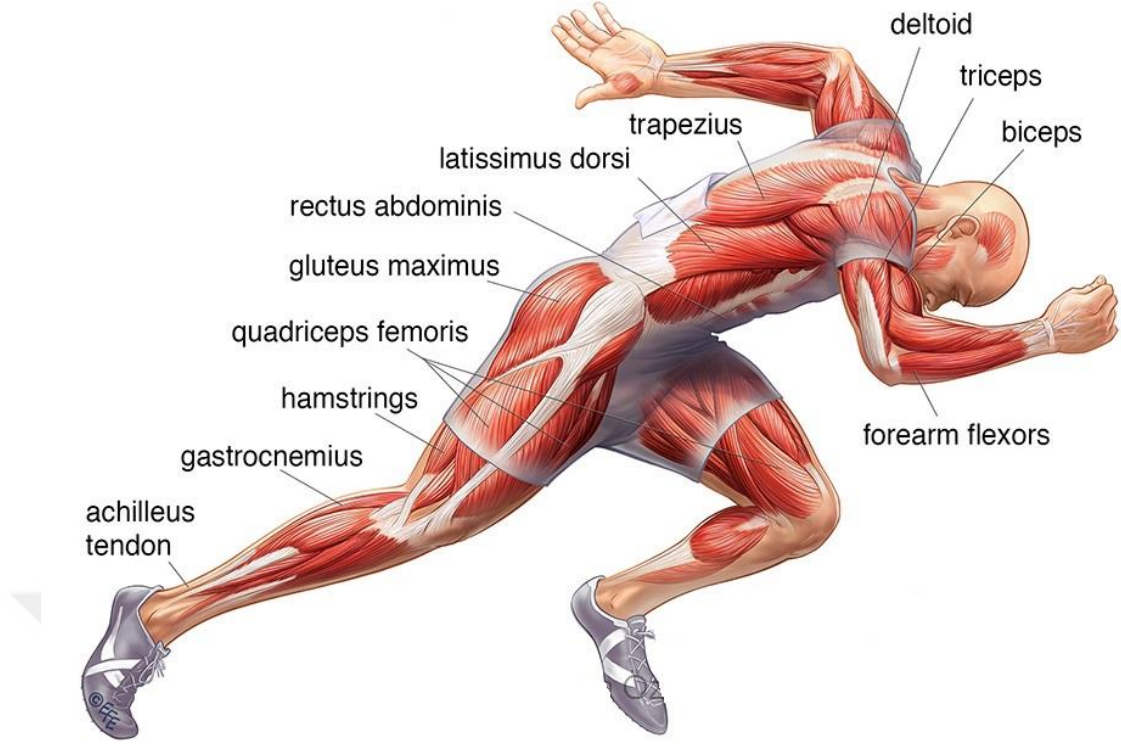
İllüstrasyon, metinlerin ve fikirlerin tanımlanması, aydınlatılması ve anlamının güçlendirilmesi amacıyla yapılan resimlemelere verilen ortak isimdir. Bağlantılı olduğu konu ile metni tanımlayarak, farklı anlamlarda yeniden algılanmasını sağlama amacının da olduğu söylenilebilmektedir. Bu nedenle illüstrasyon yalnızca bu sanatın olanaklarından yararlanılarak yapılan kitap kapağı, afiş, dergi içi resimlemeler, çocuk kitabı illüstrasyonları, broşürler gibi alanlarla sınırlı değildir. İllüstrasyon sanatı içinde kabul edilen ve sanat değeri taşımadan yapılan birçok çalışma alanı bulunmaktadır. İllüstrasyonun günümüzdeki kullanımları beş farklı alanda toplanabilmektedir.

3.2.1. Tıp İllüstrasyonları

Tıp ve sağlıkla ilgili konularda canlıların iç ve dış yapılarını, organlarını detaylandırmak amacıyla resimlenen çalışmalardır. İyi bir tasarım bilgisi ister ve tıpla ilgili bir uzmanın denetiminde çizmek gerekmektedir.

Tıbbi illüstrasyonlar, eğitimle ilgili konular başta olmak üzere tüm tıp branşlarında etkin olarak kullanılmaktadır. Elde edilen her yeni bilginin resimsel anlatımı ile kalıcı bir öğrenme sağlanmaktadır. Tıp pratiği içinde yer alan profesyoneller veya tıp öğrencileri, sanat yoluyla bireysel farklılıkları daha iyi anlayabilir, bireyin benzersiz yönlerini ortaya çıkarabilir, düşünme ve dil becerilerini zenginleştirerek, sık görülen tepki ve algılayışlara daha derinlemesine bir bakış sunabilirler.

Tıbbi illüstrasyonlar, tıp ve sağlıkla ilgili konularda canlıların anatomik yapılarını, prosedürleri ve patolojik durumları gereksiz ya da dikkat dağıtan unsurlardan uzaklaşarak açıkça anlatmaktadır.

Resim 3.1. Tıp illüstrasyonu⁴²

3.2.2. Bilimsel ve Teknik İllüstrasyonlar

Botanik, tıp, zooloji, mekanik, jeoloji gibi uzmanlık alanları için öğretici ve tanımlayıcı amaçlarla yapılan ayrıntılı illüstrasyonlar bu grupta toplanabilir. İllüstratör; konu içinde daha önemli olanı vurgulamak için, gerektiğinde ayıklama, yalınlaştırma ve gerçeklik duygusunu etkilemeyecek abartma yöntemlerine başvurarak, bir fotoğraf makinesinden daha fazlasını yapmayı hedefler. Tıp illüstrasyonları; biyoloji ve anatomi bilgisi gerektirir. Mimari ve iç dekorasyona yönelik üç boyutlu duygusu veren görüntüler, bilgisayar yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Ahşap, tuğla, kiremit, çimento, metal gibi malzemelerle ilgili görsel bilgiler; birçok yazılımda hazır olarak bulunmaktadır. Grafik tasarımcı; afiş, basın ilanı, kitap kapağı, katalog, ambalaj, pul ve para gibi grafik ürünlerde değişik resimleme tekniklerinden yararlanır.

⁴² Efe, L. (2015) Medikal İllüstrasyon Çalışmaları, Dünya’da Türk Hekimler ve Başarı Öyküleri, Avustralya, Ulaşılabilir URL: <http://songuncelhaber1.blogspot.com/2015/09/avustralyada-medikal-illustrasyon.html>, Erişim Tarihi: 11.07.2018

Mühendislik, biyoloji, zooloji, botanik, endüstriyel malzemeler gibi maddelerin ve organizmaların ayrıntılı görüntülerini açıklayıcı ve bilgi iletme amaçlı resimlemeleridir. Yine bu tür illüstrasyonları yapacak tasarımcının mesleğinde başarılı olması ve resimlenecek obje hakkında teknik bilgilere sahip bir uzmanla çalışması gerekmektedir.

Resim 3.2. Teknik illüstrasyon⁴³

⁴³ Teknik İllüstrasyon, (2018), Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/779685754214774551/>, Erişim Tarihi:07.10.2018

3.2.3. Ticari İllüstrasyonlar

Mal ve mamül maddelerin üretim aşamasından pazara sunulmasına kadar geçen sürede seyredeceği safhaları konu alan teknik veya tanıtım illüstrasyonları, tüketiciyi ikna edecek biçimde resimlenmektedir. Bu tarz tasarımlar çeşitli broşür ve kitapların içinde kullanılmaktadır.

Genellikle var olan bir ürünü tanıtmak için yapılan bir çalışmadır. Örneğin bir abur cuburun reklamı yapılacaksa veya bunun ambalajı yapılacak ise illüstrasyon tekniği burada devreye girer. Pek çok afiş işlerinde de illüstrasyon gereklidir. Örneğin bir albümün kapağı hazırlanacak ise veya sinema gibi tiyatro gibi konser gibi etkinlikler için afiş hazırlanacak ise illüstrasyon bu noktada olmaz ise olmazdır. Takvim tasarımı yaparken ve örnek olarak düğün kartları tebrik kartları gibi gerek ise çıkartma ve etiket gibi ucu bucağı olmayan bir hizmet anlayışı için çalışır.

Resim 3.3. Ticari illüstrasyon, İngiltere⁴⁴

3.2.4. Kültürel İllüstrasyonlar

Toplumun günlük yaşayış ve davranış biçimlerini gelenek ve göreneklerini önemli ipuçlarıyla resimleme işi kültürel illüstrasyonlara girmektedir. Örneğin Kültür Bakanlığı tarafından halk oyunlarını yabancı ve yerli turistlere tanıtmak amacıyla kitap içlerinde kullandığı resimler kültür illüstrasyonlarına girmektedir.

⁴⁴ Ticari illüstrasyon, İngiltere, Kiss PNG, Ulaşılabilir URL: https://www.google.com.tr/search?q=ingiltere+kirmizi+otobüs+ticari+illüstrasyon&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjl4zV1JzfAhVrpYsKHfe9DUwQ_AUIDig, Erişim Tarihi: 11.12.2018

Kültürel illüstrasyonlar; gazete, dergi, kitap ve ansiklopedilerdeki makale, haber, öykü, roman, şiir ve açıklamalara eşlik eder. Yayın sektöründe çalışan bir illüstratör, üzerinde çalışacağı metnin içeriği hakkında bilgi ve görüş sahibi olmalı, metindeki mesaj ve duyguyu resim diline aktarabilmelidir. Gazete illüstrasyonlarında genellikle siyah ve beyaz resimleme tekniklerinden yararlanılır. İllüstrasyonun bir sanat biçimi olarak en özgür uygulama alanı; kuşkusuz, çocuk kitaptandır.

Resim 3.4. Kültürel illüstrasyon⁴⁵

3.2.5. Bilgi Amaçlı İllüstrasyonlar

Çeşitli konularda halkı bilinçlendirmek amacıyla yapılan tasarımlardır. Örneğin Sağlık Bakanlığı tarafından çeşitli aşı kampanyaları ve hastalıkların anlatılması ve küçük kitapçıkların içinde halkı aydınlatmak için çalışılan resimlerdir.

Afiş tasarımlarında illüstrasyon kullanımı, mesajı etkin biçimde iletmekte uygulanan yaratıcı ve özgün yollardan biridir. Afişte illüstrasyonun kullanımı, tasarımcıya ilgi çekici ve akılda kalıcı bir biçimde mesajını ifade etme yolu sunar. Birçok sanatçı, gelişen teknolojilerin sağladığı yeni olanakların da avantajı ile, afiş tasarımlarında illüstrasyonun gücünden faydalanmaya devam etmektedir. Günümüze

⁴⁵ Kültürel İllüstrasyon, İstanbul, Ulaşılabilir URL: <https://www.haberturk.com/yasam/haber/1603887-illustasyon-sanatcisi-hakan-keles-in-bilinmeyenleri>, Erişim Tarihi: 11.12.2018

değın birçok afiş örneğinde, illüstrasyonun gücü ile çeşitli anlatım biçimleri ortaya konmuştur. Bu anlatım biçimleri mesaj iletmede resimleme ile pekişerek grafik tasarım diline katkıda bulunmuşlardır.

Resim 3.5. Bilgi amaçlı illüstrasyon⁴⁶

3.2.6. Fotografik İllüstrasyonlar

Fotografik illüstrasyonlar dijitalleştirilmiş bir fotoğrafla başlayan bilgisayar sanatlarıdır. Sanatçı, özel görüntü geliştirme yazılımları kullanarak fotoğrafı bir sanat eserine dönüştürmek için çeşitli özel efektler uygulayabilmektedir.

Fotoğraf illüstrasyonu terimi, ticari fotoğrafçılık dünyasında biraz daha belirgin bir anlama sahiptir. Burada bir hikaye anlatmak veya bir konsept göstermek için tasarlanmış herhangi bir fotoğraf anlamına gelmektedir. Çoğu reklam fotoğrafçılığı bu kategorinin içerisinde yer almaktadır. Genel olarak konuşursak fotoğraf illüstrasyonu herhangi bir konuda gerçekleştirilebilir.

⁴⁶ Bilgi Amaçlı İllüstrasyon (2018), Ulaşılabilir URL: https://pt.surveymonkey.com/r/PesquisaDeCampo_CrimesVirtuaisEmRedesSociais, Erişim Tarihi:11.07.2018

Fotoğraf illüstrasyonu, kameranın yakaladıklarının ötesinde ve fotoğrafçının sahne hakkında hatırladıklarının ötesinde gerçek dünyada bir şeyi temsil etmek yerine yeni bir şey yaratmak için geliştirilmiş herhangi bir fotoğraf görüntüsüdür⁴⁷.

Resim 3.6. Fotoğrafik İllüstrasyon, Igor Morski⁴⁸

3.3. İLLÜSTRASYONUN TARİHİ GELİŞİMİ

Bu bölümde illüstrasyon sanatının tarihsel gelişimi detaylı bir şekilde ele alınacaktır. İllüstrasyonun gelişimi 18. Yüzyıl gelişmeleri ve 19-20. Yüzyıl gelişmeleri olarak sınıflandırılarak anlatılacaktır. 19. ve 20. Yüzyıl gelişmeleri alt başlıklara

⁴⁷ Genç A. (1983), Dada, Antropi ve Nedensizlik Açısından Dadacı Sanat Hareketlerinin Çözümlemesine ilişkin Bir Yöntem Araştırması

⁴⁸ Fotoğrafik İllüstrasyon, Igor Morski, Ulaşılabilir URL: <http://www.igor.morski.pl/>, Erişim Tarihi: 11.12.2018

ayrılarak illüstrasyona etki eden tüm olaylar ve gelişmeler detaylı bir şekilde incelenecektir.

3.3.1. 18. Yüzyıl Gelişmeleri

18. yüzyıla gelindiğinde baskı tekniklerindeki ilerlemeler illüstrasyon sanatında da önemli gelişmelere olanak sağlamıştır. Litografi tekniğinin uygulanması da bu döneme denk gelmektedir. Bu baskı tekniği ile çok daha iyi kalitede illüstrasyonların basılması mümkün olmuştur. Litografide, su ile yağın birbirini itme eğilimine dayanan bir yüzey baskı yöntemi uygulanmaktadır, görseller suyu iterken mürekkebi çekerler. İçerikteki farklı renkler için ayrı taş levhaların kullanıldığı renkli litografi ise 1837 yılında geliştirilmiştir. “İcadı 1796 yılında ve Alman Alois Senefelder’e atfedilen litografi, illüstrasyon sanatının çehresini değiştirmiştir. İlk kez düz bir yüzey üzerine yani planografik baskıya izin veren bu teknik, yağla suyun karışmaması ilkesine dayanmaktaydı. Delacroix, Toulouse Lautrec, Daumier ve Bonnard bu tekniği çok yaratıcı biçimlerde, resimlerini yağlı mürekkep ya da lito pasteli kullanarak, düz litografi taşları üzerine yapmak için kullanmışlardır”⁴⁹.

Bu dönemin en önemli sanatçılarından biri olan İngiliz William Blake, illüstrasyonlarını “yüksek baskı” yöntemini kullanarak oluşturmuştur. Metal plakayı, ahşap kalıbı gibi kullanarak ve yüksekte kalan yüzeylere mürekkep vererek baskı yapmaktadır. Özgünlüğüyle kendinden sonraki sanatçıları güçlü bir şekilde etkilemiş İngiliz sanatçı ve şair olan William Blake ilhamını İncil’den, kendi din tasavvurlarından, hayali ve mitolojik dünyasında besleyip büyüttüğü devrimci fikirlerden alıyordu. Ailesi muhalifti ve Blake de köleliğe, ırkçılığa ve cinsel eşitsizliğe karşıydı. Blake rölyef gravür ya da ışıklı baskı yöntemini geliştirmiş ve bu yöntemi kullanarak “Masumiyet ve Deneyim Şarkıları”, “Cennetle Cehennemın Evliliği”, “Kudüs” isimli kitaplarını oluşturmuştur⁵⁰.

⁴⁹ Mark Wigan, Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, Literatür Yayınları, İstanbul, 2012, sf. 277.

⁵⁰ Mark, 2012, sf. 277.

Resim 3.7. William Blake Kâğıt Üzerine Renkli Baskı, Mürekkep ve Suluboya (Ölüm Evi)⁵¹

Sonraki dönemlerde bu yeniliklere renkli tozlama “renkli acquatinta” tekniğinin katılmasıyla birlikte fotoğraf baskıları kadar başarılı sonuçlar elde edilmeye başlanmıştır. Bu tekniği en ustaca kullanan sanatçı ise Francisco Goya olmuştur. Goya duygu ve izlenimlerini levhaya aktarım yolunu izleyerek en başarılı çalışmalarını oluşturmuştur.

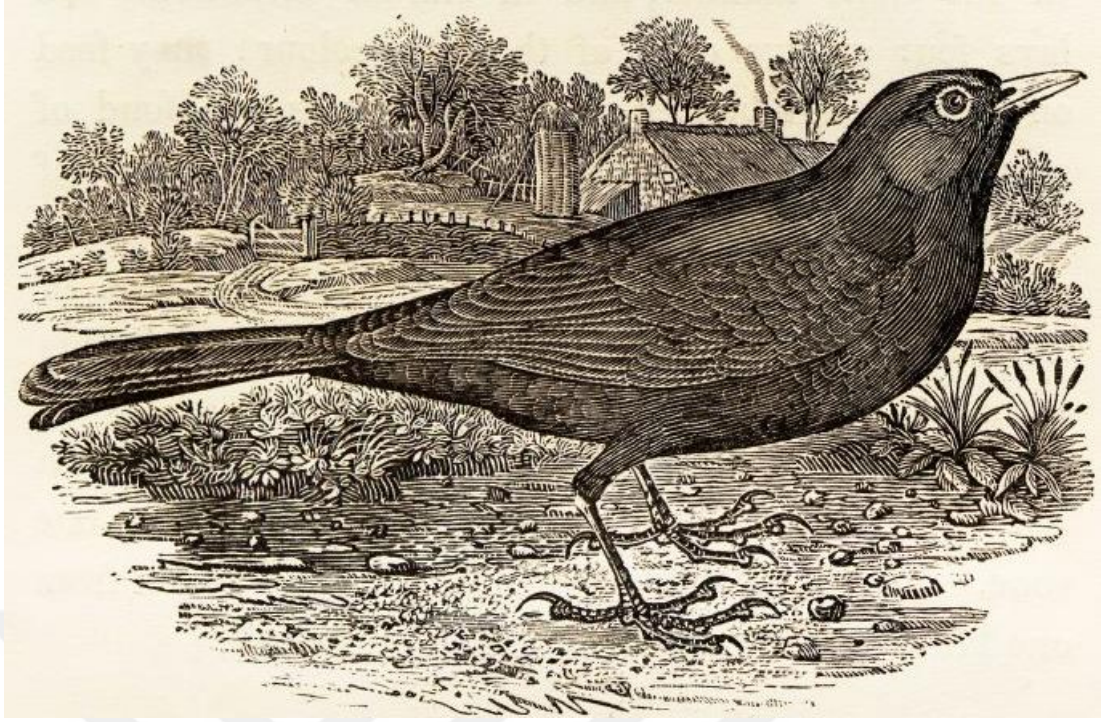
⁵¹ William Blake, Ölüm Evi, 1757, Ulaşılabilir URL: www.tate.org.uk, Erişim Tarihi: 08.08.2018

Resim 3.8. Goya Aside Yedirme Baskı, Perdahlanmış Leke Baskı ve Çelik Kalem (Se repulen)⁵²

Baskı konusunda görülen önemli ilerlemelerden biri de ahşap oymacılığındadır. Resim, yıllık halkalarına paralel kesilmiş olan ahşaba kazınarak oldukça incelikli ve detaylı hatlar elde edilmiştir. Bu yöntem ilerleyen senelerde yayıncılık piyasasında popülerlik kazanmıştır. Bu dönemde illüstrasyonlar profesyonel oymacılar tarafından ahşap bloklara kazınarak buharlı baskı makinelerinde hızla çoğaltılmaya başlanmıştır. İngiliz ahşap oymacısı Thomas Bewick 1790’larda bu tekniğin öncülüğünü yapmıştır. Bewick, tahta oymacılığında devrim yaratmış ve ahşap üzerinde hattat kalemi kullanarak incelikli ayrıntılı vinyetler ve kitaplar için resimler oluşturmuştur. Buluşları litografiye daha ucuz ve erişilebilir bir alternatif sağlamıştır. Bewick büyük başarı kazanan “Dört Ayaklıların Genel Tarihi” ve iki ciltlik “Britanya Kuşlarının Tarihi” isimli kitapları yayımlamıştır.

⁵² Goya, Se repulen, Ulaşılabilir URL: <http://www.e-skop.com/skopbulten/goya-zamaninin-tanigi-gravurler-ve-resimler-ya-da-hayallere-ozgurluk/811>, Erişim Tarihi: 09.08.2018

Resim 3.9. Thomas Bewick Tahta Oymacılığı (Dört Ayaklıların Genel Tarihi)⁵³

3.3.2. 19. ve 20. Yüzyıl Gelişmeleri

Bu bölümde illüstrasyonun gelişimleri alt başlıklar halinde detaylandırılarak incelenecektir. İlk 6 başlık 19. Yüzyıl gelişmeleri geri kalan başlıklar ise 20. Yüzyıl gelişmelerine ilişkindir.

3.3.2.1. Sanayi devrimi

16. yüzyıl ile birlikte kapitalizmin etkinleşmeye başlaması ve 18. yüzyılda bu durumun git gide güçlenerek 19. yüzyılda Sanayi Devrimi halini alması ile bu yeni dönem tarihte önemli toplumsal değişimlere sebep olmuştur. Sanayi devrimi, Avrupa’da 18. ve 19. Yüzyılda yeni buluşların üretime olan etkisi ile makineleşmiş endüstriyi doğurması sonucunda oluşmuş bir tarihsel dönemdir. Bu dönem ile birlikte insanlık giderek gelişmekte olan bir makineleşme dönemine geçmiştir. Sanayileşen toplumların ekonomik ve sosyal sınıflanmalarında belirgin değişimler görülmüştür. Kentlere göç ve sanayileşmiş kent toplumunun oluşmasıyla, kitleler ve kitle kültürü gündeme gelmeye başlamıştır. Bu dönemde toplum, kitle iletişim araçlarının etkisinde

⁵³ Thomas Bewick, Tahta Oymacılığı, Dört Ayaklıların Genel Tarihi, Ulaşılabilir URL: <http://videmy.com/bewick-thomas/>, Erişim Tarihi: 10.08.2018

kalarak geleneksel kültür özelliklerinden kopmuştur. Yapay bir kültür olarak görülen, popüler kültür halkın yarattığı ve bir kültür şekli olarak gelişmiştir. Tüm bu kültürel değişimlerle birlikte ortaya çıkan temelinde hümanizm ve özgürlük değerleri üzerinde kurulu olan modernist düşünce ise eski anlayışın yerine tamamen yeni bir sanat anlayışının ortaya konmasını savunmaktadır.

Sanatı ve sanatçıları etkileyen önemli bir buluş olan fotoğrafın icadı da bu dönemde gerçekleşmiştir. Aynı zamanda, Japon baskılarının Avrupa ve Amerika'ya getirilmesi ve öğrenilmesi sonucunda sanatçılar farklı bir bakış açısı ile işlerini ortaya çıkarmaya başlamışlardır. “1750 ile 1850 yılları arasında önce İngiltere’de başlayan sosyo-ekonomik değişiklikler bütün dünyayı etkisi altına almıştır. Büyük ölçekli kapitalizmin hızla büyümesi üretimin neredeyse tümüyle makineleşmesi, özelleştirme ve şehirlerde kurulan fabrikalar sayesinde her türden basılı malzemeye talep giderek artmıştır. Fotoğrafın, buharla çalışan baskı makinelerinin ve renkli litografinin, yarım tonlu serigrafi baskının ve fotogravürün icadı da bu talebe katkıda bulunmuştur. Şehirlerin ve kasabaların yeni sakinleri artık haberleri resimli olarak almak istiyorlar ve illüstratörlük mesleği bu ihtiyaca cevap vermeye başlamıştır”⁵⁴.

Bu dönemde ortaya çıkan sosyal ve kültürel ortamda önemli rol oynayan modern sanat tasarım hareketleri illüstrasyon sanatında da önemli bir görsel anlatım tarzı yaratmıştır. Gerçekleşen sanayi devrimi toplumsal yaşamda yeni kavramların ve yaşam biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Modernleşme süreci içerisinde illüstrasyon ve grafik tasarım alanı da edebiyat, tiyatro resim gibi sanatsal etkinliklerle etkileşim içerisinde bambaşka bir boyut kazanmış, ilerleyen yıllarda sanayi devriminin yarattığı serbest pazar ortamında ürünün pazarlanması, rekabet kavramının yerleşmesi ve teknolojik gelişmelerle giderek ivme kazanan yaşam devinimi, yaşam standartlarına uyum sağlamıştır. Makineleşmenin, buharlı iş makinelerinin ve iletişim teknolojilerinin sıralamada birinci sırayı almaları, emeğin ucuzlaması ve üretimin fiziksel ihtiyaçları gidermeyi ana amaç olarak belirlemesi yüzünden üretilen mallar estetikten yoksun ve çirkin bir hal almıştır.

⁵⁴ Mark Wigan, Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, Literatür Yayınları, İstanbul, 2012, sf. 279.

3.3.2.2. İllüstrasyonun altın çağı

İllüstrasyonun altın çağı olarak adlandırılan dönem 19. yüzyılın sonlarıyla başlayıp İkinci Dünya Savaşı'na kadar uzanmaktadır. Bu dönem, başka dönemlerle iç içe geçmiştir. Endüstri Devrimi ile başlayıp makineleşmeye doğru devam eden sosyal ve ekonomik değişimlerin yaşandığı dönemde sanatta Arts and Crafts hareketi ve Art Nouveau gibi sanat akımlarından etkilenilmiştir. Kitap ve dergi illüstrasyonunda benzersiz bir başarının görüldüğü dönemdir. Teknolojideki gelişmeler sanatın pahalı olmayan yollarla ve dikkatli bir şekilde oluşturulmasını sağlamıştır. Bu gelişme ile birlikte toplumun grafik sanatlar üzerine olan açlığı illüstrasyon sanatının giderek yükselmesine sebep olmuştur.

1880'lere gelindiğinde, baskı teknolojilerinin gelişimi resim sanatının, hızlı ve ucuz bir şekilde çoğaltılabilmesine sebep olmuştur. Tahta baskı ve gravür ile birlikte taşbaskı ve matbaanın da kullanılmaya başlanması, kitap ve dergi illüstrasyonlarına önemli bir biçimde kullanılabilirlik kazandırmıştır. Bu dönemde çoğunluğu genç yaşlardaki okurlardan oluşan geniş bir halk kitlesi resimli kitap ve dergilere talep göstermeye başlamıştır. İllüstrasyonun altın çağı bir sanat akımı ya da hareketi değildir. Dönem sanatçıları sanatlarını ilerletmek adına çalışmışlardır fakat ortaya çıkardıkları işler sanat olarak kabul edilmemiştir. İllüstrasyon her zaman sanat olarak kabul edilmeyen bir tür olarak kendini kanıtlama çabasında olmuştur.

Bu dönemde üretilen işlerin büyük ölçüde Pre-Raphael dönemi sanatçılarından etkilenilerek yapıldığı görülmüştür. Bunun yanı sıra yüzyılın başlarına doğru oryantalist eğilimlerin görüldüğü çizimler de göze çarpmaya başlamıştır. Doğu ve Uzakdoğu da bu sanatçılar için önemli bir ilham kaynağı olmuştur. Avrupalı sanatçılar farklı bir bakış açısı gözlemledikleri bu kültürlerin ortaya koyduğu işlere hayranlık duyarak kendi sanatlarıyla kaynaştırmış ve özgün çalışmalar ortaya koymuşlardır.

3.3.2.3. Arts and Crafts hareketi

Endüstri devrimi ile hızla makineleşen insanoğlunun çevresi ucuz ve kalitesiz işlerin türemesine sebep olmuştur. Endüstri devriminin, dominant baskısı kendisini sanat ve tasarımda da hissettirmiştir. Bu belirleyici rol oynayan endüstri gücüne karşı gelenlerin, zamanla oluşturduğu bir akım meydana çıkmıştır: Arts and Crafts akımı bu ucuz ve kalitesiz işlere karşı çıkarak, daha özel ve elle üretilen tasarım anlayışını

savunmuştur. Akımın öncüleri arasında yer alan William Morris, Kelmscott Basımevini kurmuş ve bu basımevi döneminde yeni tasarımlara ilham kaynağı olmuştur.

İngiliz Arts and Crafts hareketi yapısı gereği dekoratif ve doğaya öykünen stilistik ve artistik yönünün yanı sıra toplumsal bir misyon da edinmiştir. Bu misyon endüstri devrimi ile baş göstermiş ve istenmeyen sonuçları düzeltmeyi amaçlamıştır. Hareketin ana temsilcileri John Ruskin ve William Morris'tir. "Sanatlar ve El Sanatları" anlamına gelen Arts and Crafts hareketi, 19. yüzyılın sonuna doğru İngiltere'de ortaya çıkmış büyük bir sanat akımıdır. Endüstri devriminin sosyal, ahlaksal ve sanatsal karmaşasına bir karşı çıkış olarak doğmuştur. "1890'lar sırasında tasarımın gitgide kötüleşmiş olmasına ve toplumsal gidişata karşı çıkmak amacıyla İngiltere'de başlatılan sanat ve el sanatları hareketinin başını malzemenin bütünlüğünü, güzel ve uygulamalı sanatların, el sanatlarının ve işlevsel tasarımın bir arada bulunması gerektiğini vurgulayan William Morris çekmekteydi"⁵⁵.

Arts and Crafts hareketinin en önemli temsilcisi olan William Morris şair, sanatçı, tasarımcı ve zanaatkar kişiliğinin yanı sıra politikacı ve sosyal reforma inanan bir devrimcidir. Hareketin ideallerini John Ruskin oluşturmuş ancak bu idealler William Morris tarafından kullanıma ve pratiğe dökülmüştür. Morris ilk olarak modern üslupta tasarlanmış ve resimlenmiş kitapları yaratmıştır. Teknik gelişimlerin de yardımıyla sanatsal tasarım ürünü olan bu kitaplar geniş halk kesimlerine hızlı bir şekilde yayılarak uzun süreli bir etkiye sahip olmuşlardır. William Morris, Viktorya Dönemi'nin ucuz ve kötü seri üretim mallarının niteliksiz oluşunu vurgulayarak geçmişin el sanatlarına dönmeyi amaçlamış ancak bunun sonucunda geleceğe yön veren tasarım atılımları geliştirmiştir.

"William Morris'in kitap tasarımlarındaki düzenleme anlayışı sayesinde, Kelmscott Basım evi grafik tasarıma ve özellikle kitap tasarımına katkılarda bulunarak büyük bir hizmet vermiş, Morris'in harf karakterleri tasarımında sağladığı güzellik, bütünü oluşturan en küçük bir ayrıntıyı bile bir tasarım birliği içerisinde ele alması, sonraki nesillere kitap tasarımı konusunda esin kaynağı olmuştur"⁵⁶.

⁵⁵ Mark Wigan, Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, Literatür Yayınları, İstanbul, 2012, sf. 35.

⁵⁶ Dilek Bektaş, Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi, 1992, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.8.

Resim 3.10. William Morris 1858 (La Belle Iseult)⁵⁷

⁵⁷ William Morris (1858) La Belle Iseult, Ulaşılabilir URL: <https://www.tate.org.uk/art/artists/william-morris-388>, Erişim Tarihi: 14.09.2018

Yine aynı dönemde yaşamış olan Walter Crane ise William Morris'in illüstratör olarak ilk rakibi olmuştur sanatçı üslubunu Pre-Raphael dönemi sanatçılarından ve Japon baskılarından almıştır.

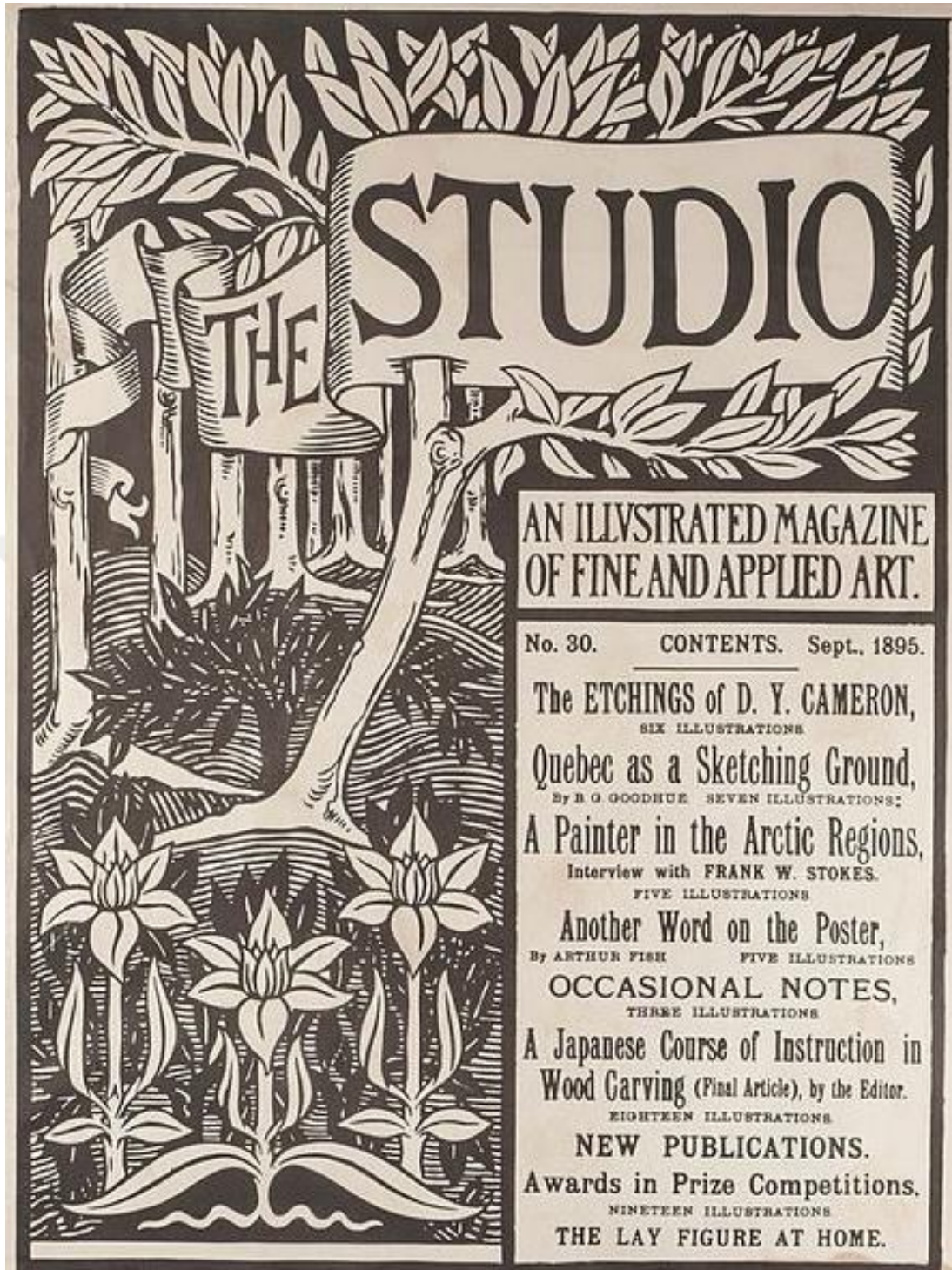

Resim 3.11. Walter Crane, İşlemeli Resim 1870 (Binbir Gece Masalları)⁵⁸

⁵⁸ Walter Crane (1870) Binbir Gece Masalları, Ulaşılabilir URL: <https://trc-leiden.nl/trc-needles/individual-textiles-and-textile-types/secular-representations/walter-crane-design>, Erişim Tarihi: 14.09.2018

William Morris'in öncülüğünü yaptığı akıma ilgi duyan bir başka illüstratör de Aubrey Beardsley'dir. Sanatçının işlerinde Japon baskılarının etkisi oldukça hissedilmektedir. Uzayan figürler, Art Nouveau akımının da belirleyici özellikleri olan kıvrılan yaprak ve bitki formları, kadın bedeni, siyah ve beyaz dengesi ile berraklık duygusu Beardsley'nin illüstrasyonlarının temel özellikleridir. İngiltere sanat ortamına çok büyük ilgi uyandırmış olan sanatçının illüstrasyonları, ilk sayısı 1893'te tüm Avrupa'da yayınlanan "The Studio" dergisinde yayınlanmaya başlamıştır.

Resim 3.12. Aubrey Beardsley'in The Studio Dergisinde Yayınlanan İllüstrasyon⁵⁹

⁵⁹ Aubrey Beardsley (1895) The Studio Dergisi, Ulaşılabilir URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aubrey_Beardsley_poster_for_The_Studio.jpg, Erişim Tarihi: 14.09.2018

Genel olarak Arts and Crafts hareketi insanların nesneleri el yordamlarıyla üretmesiyle kendi kendilerini hissedebilmelerini sağlamayı amaçlamıştır. Yeni oluşan sanayi toplumuna karşı gelerek estetik yapılanmada tasarımın öncelik kazanmasına çalışılmış ve bu sayede tasarımda estetik kaygıyı ön plana çıkararak duyarsızlaşmakta olan topluma estetik bir görüş sağlanmıştır.

3.3.2.4. Art Nouveau

Kökleri Arts and Crafts hareketine kadar dayanan, 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında etkisini gösteren Art Nouveau akımının; kendisini en fazla hissettirdiği alanlardan birisi de illüstrasyondur. Bu dönemde illüstrasyonun daha fazla önem kazanması; afiş tasarımlarıyla birlikte, illüstrasyonun özerkliğine doğru gitmesinde önemli bir adımdır. Art Nouveau akımı bölgesel olarak farklı isimlerle anılsa da temelde; zarif, ince kıvrımların ön plana çıktığı, doğadan ilham alınarak bitki motiflerinin bolca kullanıldığı dekoratif bir tasarım stilidir. Afişlerde kullanılan illüstrasyonlar doğanın ve sokağın capcanlı hareketliliğini içerisinde barındırarak; akışkan, temiz ve ince bir işçilikle yansıtılmıştır. En etkili olduğu dönem 1890 ile 1910 yılları arasındır. Mimariden, endüstri tasarımına; grafik tasarımdan, farklı sanat dallarına geniş bir yelpazeyi kapsamıştır. Fransa'dan Almanya'ya, Amerika'dan İngiltere'ye Art Nouveau akımı ile illüstrasyonun; doğal olarak grafik tasarımın görsel niteliği çok yukarılara taşınmıştır.

Art Nouveau terimi Fransızcada “yeni sanat” anlamına gelmektedir ve uluslararası nitelikte dekoratif bir üsluptur. Bu yeni hareketin ismi sanat ürünleri ticareti yapan Samuel Bing'in 1895'te Paris'te açtığı “L'art Nouveau'dan” gelmiştir. Avrupa'nın dört bir yanından önde gelen tasarımcılar eserlerini burada sergilemek üzere davet edilmiştir. Arts and Crafts hareketiyle başlayan süreçle Art Nouveau hareketi uygulamalı ve güzel sanatların içinde yerleşik düzene karşı koyan bir akımdır.

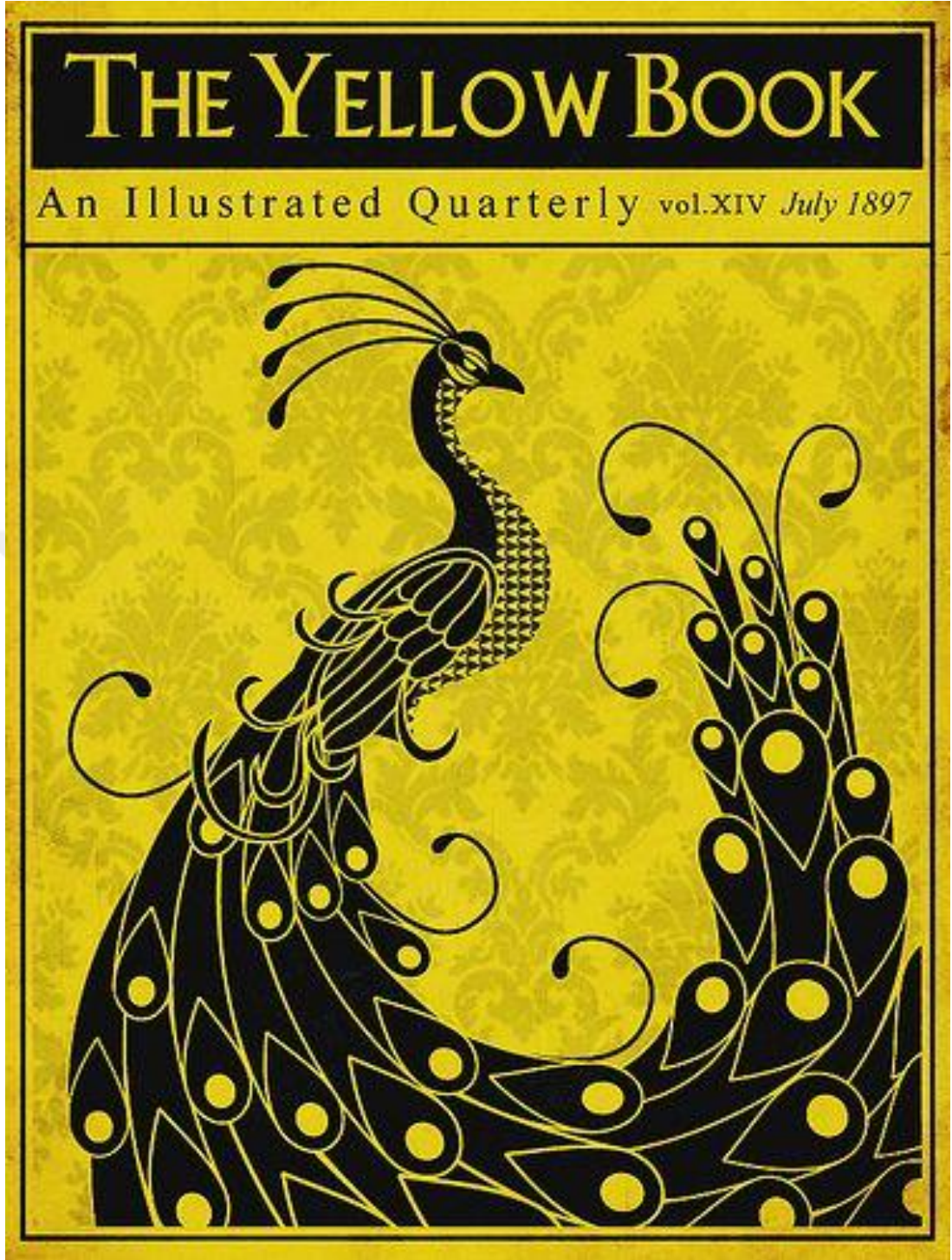
Resim 3.13. Jugend Dergi Kapağı 1896 Art Nouveau İllüstrasyon Baskı⁶⁰

⁶⁰ Helen Manning (1896) Jugend Dergi Kapağı, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/48765608441777705/?lp=true>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Endüstri devrimine ve onun doğurduğu sonuçlara tepki göstererek seri üretim eşyalarına karşı zıtlıkla el işçiliğini gerekli kılmıştır. Birçok Avrupa ülkesinde ayrı ayrı şekillenen Art Nouveau, modern illüstrasyon anlayışının ilk temellerini atmıştır. Art Nouveau hareketinin gelenekten kopma süreci, yazının ve resmin birlikteliğine dair bir iletişim sistemi yaratması bu sanatın gelişmesinde önemli yer tutmaktadır.

Art Nouveau'nun esin kaynakları arasında, Kelkit süslemeleri, Rokoko stili, Arts and Crafts hareketi, Pre-Raphael dönemi resimleri, Japon dekoratif tasarımı ve tahta kalıp baskıları yer alır. Bu akım, afişlerdeki söz ve resim ilişkilerinde öze değin değişikliklere neden olmuş ve Fransa hariç Avrupa'nın kültürünü, 20. yüzyıla sarkan on beş yıl boyunca belirlemiştir.

İngiltere'de grafik tasarım ve illüstrasyon alanlarında geniş boyutlarıyla etkili olan Art Nouveau hareketinde en ünlü sanatçılardan biri Aubrey Beardsley'dir. İngiltere'de Pre-Raphaelist'lere yakın olan ve Japon ağaç baskı sanatının etkisinde kalan sanatçı, tamamen ilginç afişler üretmiştir. O dönemin önemli dergisi olan "Sarı Kitap" adlı derginin kurucuları arasında bulunmaktadır ve kendi grafik düşüncelerini bu dergi sayesinde kitlelere ulaştırmıştır. Sanat dünyasında görünüşünün ilk gününden itibaren sanata tiyatrosu bir yaklaşımla bakmıştır. Bu yaklaşım ona sanatında mükemmelliği sağlamıştır.

Resim 3.14. Aubrey Beardsley1872 (Sarı Kitap)⁶¹

⁶¹ Aubrey Beardsley (1872) Sarı Kitap, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/494410865323118791/>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Almanya’da ise “Jugendstil” ismiyle gerçekleşen Art Nouveau hareketi bir mimarlık üslubu olarak tanımlanmaktadır. Almanya’nın Münih kenti “gençlik tarzı” anlamına gelen Jugendstil’in başkentidir. Münih yeni bir sanatsal yaşam biçimi yaratmıştır. Geleneksel Alman baskı resminden ilham alarak ve doğalcı üsluptan farklı olarak kusursuz ve sert kenarları kullanmıştır. Jugendstil içinde bireysel sanatçıların her biri tarafından uygulanan farklı yöntemlerin bir çeşitliliği vardır. Yöntemler klasikten romantığe doğru sıralanmaktadır. Tasarımcıları sıklıkla imgeyle uyumlu olan başlık için kullanılan büyük ve gösterişli yazı karakterlerini ve fırça darbeleriyle oluşturulan harf biçimlerini afişlerde ve reklamlarda kullanmışlardır. Sanatçıları arasında Thomas Heine, Oskar Kokoschka ve Koloman Moser bulunmaktadır.

Viyana “Secession” sanatçıları ise akıcı kaligrafik yazı karakterlerinden ziyade geometrik bloklardan meydana gelen düzenlemeleri çalışmalarında kullanmışlardır. Fransız Art Nouveau’sun da ki çiçekli süsleme yaklaşımını reddederek, kompozisyonlarında sadeliği ve düz şekilleri kullanmışlardır. Bu akımı benimseyen sanatçılar arasında; Alfred Roller, Gustav Klimt ve Josef Hoffmann bulunmaktadır.

Resim 3.15. Gustav Klimt 1909 (Stoclet Frizi)⁶²

3.3.2.5. Afiş sanatı

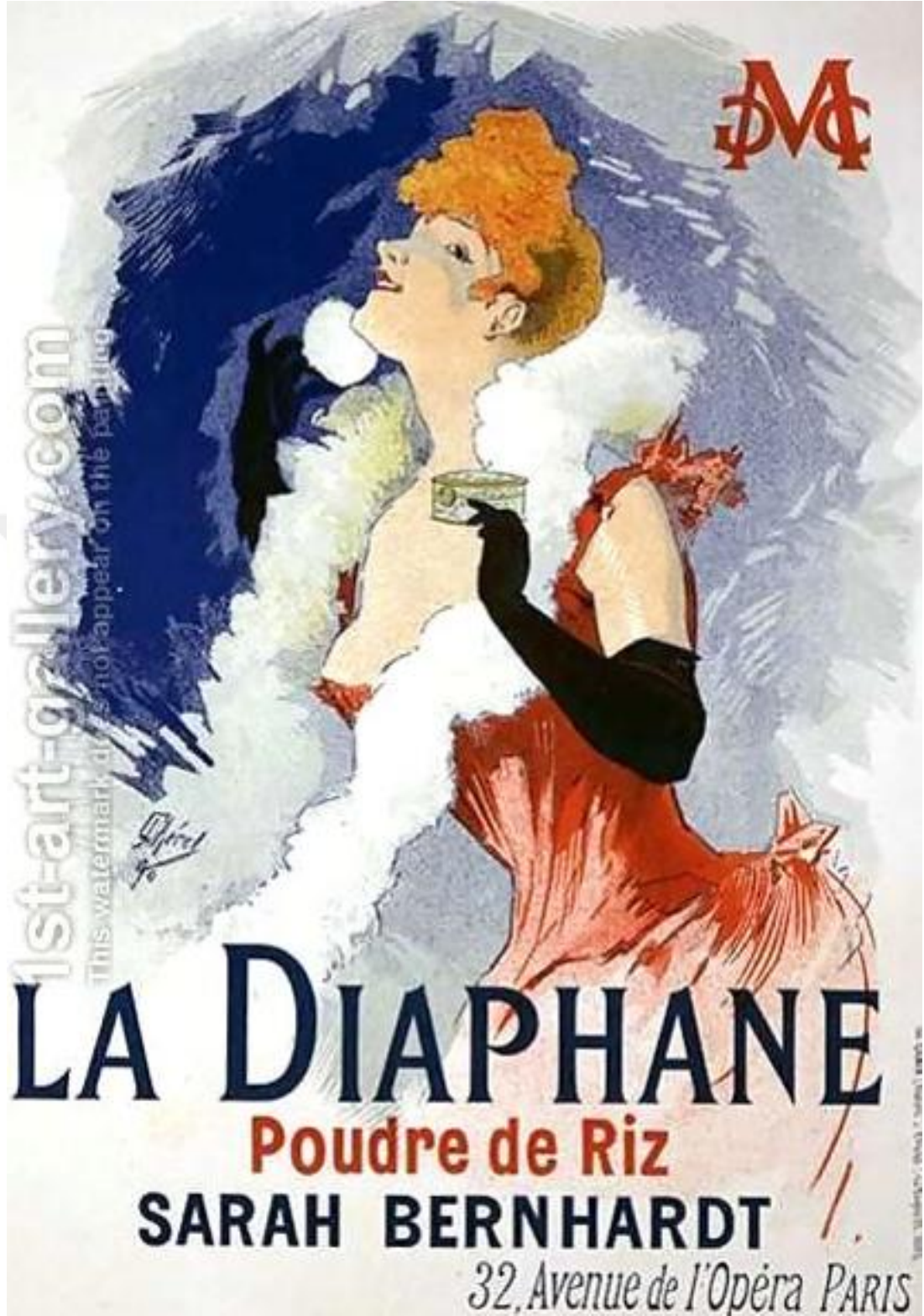
Modern afişin ortaya çıkması, Avrupa kültüründe belli bir döneme denk gelerek 19. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmiştir. O zamanlarda, endüstri devrimi bir tüketim ekonomisi yaratmaya başlamış ve afiş de daha çok sattırmak ve inandırmak için kullanılmaya başlamıştır. Aynı zamanda, daha gelişmiş baskı araçlarının ortaya çıkması da kitlesel üretimi olanaklı kılmıştır. “19. yüzyılın sonlarında Jules Cheret, Eugene Grasset, Henri De Toulouse Lautrec ve Alphonse Mucha gibi sanatçılar yaptıkları canlı litografik afişleriyle sanat camiası dışındaki geniş kitlelere ulaşmayı başardılar. Bu sanatçıların hazırladıkları posterler ilerleyen yıllarda daha da değer kazandı ve koleksiyonluk parçalar haline gelmiştir. Sanayileşme reklam amaçlı sergilemelerin yaygınlaşmasına neden oldu ve afişin kamusal sanatın bir biçimi haline gelmesi kamusal alana aslında kimin sahip olduğuna dair tartışmalar başlatmıştır”⁶³.

⁶² Gustav Klimt (1909) Stoclet Frizi, Ulaşılabilir URL: <http://www.gustav-klimt.com/images/paintings/The-Tree-Of-Life.jpg>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

⁶³ Mark Wigan, Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, Literatür Yayınları, İstanbul, 2012, sf. 280.

Fransa’da, 19. yüzyılın son on yılında, Toulouse Lautrec, Cheret ve onları izleyenler tarafından bir devrim gerçekleştirilmiştir. Bu sanatçılar içinde Jules Cheret, afişlerini doğrudan litografi taşına çizerek tiyatro afişleri tasarlamıştır.

Resim 3.16. Jules Cheret (Sarah Bernhardt Afişi)⁶⁴

⁶⁴ Jules Cheret, Sarah Bernhardt Afişi, Ulaşılabilir URL: <http://blog.glokom-net.org/post/2013/04/03/Jules-Cheretin-Parisi-ve-bir-akut-glokom-krizi-hikayesi.aspx>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Kitap kapakları, opera, sirk ve müzik salonları için afiş ler tasarlamıştır. Cheret renkli litografinin avantajlarından faydalanarak büyük boyutlu, uyumlu, canlı ve doğrudan etkiyi sağlayan tasarımlar üretmiştir. Zarif Paris kadınlarını sunumu, dansçı kadınlar ya da kafe şarkıcıları ile ilgili anlatımları, kısa zamanda halk tarafından “Les Cherets” olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Uçuşan elbiseleriyle zarif giyimli Paris kadınlarının bu tasvirleri bize o zamanki Paris halkının zevkleri hakkında ipuçları vermektedir. Daha sonraları, Cheret’nin bu akademik tavrı, Toulouse Lautrec’in daha yumuşak motifleriyle aşılanmıştır.

Lautrec 1880’lerin ortasından itibaren bir illüstratör olarak geçimini sağlamaya başlamıştır. Yeni baskı tekniklerine hızla uyum sağlayan Lautrec’in sanatsal tarzı tümüyle farklıdır. Cheret’nin aksine, akademizm yerine Japon tahta baskıcılığından, Rokoko yerine ise, Post-Empresyonist’lerden, özellikle de Vincent Van Gogh ve Paul Gauguin’den etkilenmiştir. Bu göreneğin etkisiyle o, genel tipler değil, belirli kişilere ait yüzler çizmiştir. Resmen anlatımcı bir işlev yüklendiği ve sözlerin, Cheret’nin afişlerinin tersine, resmi güçlendirmede fakat ona eşlik ettiği yeni bir resim ve söz birleştirme yöntemi geliştirmiştir. Lautrec afişin geniş izleyici kitlesine ulaşmasını sevmiştir. Taslaklarının ve çizimlerinin birçoğu afişleri için yapılmış çalışmalardır. 1881’de Paris’in önemli dans salonlarından biri olan Moulin Rouge için ilk litografi ve çarpıcı afiş çalışmasını yapmıştır. Bu serbest teknik onun grafik diline ve çizgilerinin zenginliğine uygun düşmüştür. Lautrec sempatik olarak insan figürlerindeki çirkinliği ve ahlaki yönden bozuk ortamı içten bir anlatımla görselleştirmiştir. Bu akımın tartışılmaz bir başka ustası da Çek asıllı Alphonse Mucha’dır. Sanatçı, ilk afişini Sarah Bernhardt için yapmış ve bir gecede üne kavuşmuştur

Resim 3.17. Alphonse Mucha 1896 (Bisküvi Kutusu)⁶⁵

⁶⁵ Alphonse Mucha (1896) Bisküvi Kutusu, Ulaşılabilir URL: <http://uploads3.wikiart.org/images/alphonse-mucha/biscuits-lefevre-utile-1896.jpg>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

3.3.2.6. Çocuk kitapları

1905'te başlayan ve 1930'lara kadar süren dönem çocuk kitapları illüstrasyonunun altın çağı olarak bilinir. George Cruikshank, Sir John Tenniel, Radolph Caldecott ve Kate Greeaway bu dönemin en tanınmış illüstratörleri arasındadır. Bu dönemde romantizmden, fabllardan ve halk hikayelerinden etkilenen birbirinden güzel illüstrasyonlar sanayileşmeye karşı bir tepkiden doğmuştur. Altın çağ illüstratörü olan ve hikâye resimlemelerinde uzmanlaşmış sanatçılardan biri ise, Fransız Edmund Dulac'tır. Bu dönemde hikayeler illüstratörler için çok verimli bir alanı oluşturmuştur. Özellikle doğu masalları oldukça sevilen bir resimleme konusu haline gelmiştir. Masallar ve fantastik konular ile birlikte illüstrasyon güncel alanlarda da kullanılmaya başlanmıştır. Dönemin önemli dergilerinin kapaklarında ve makalelerin aralarında illüstrasyonlar kullanılmıştır.

Resim 3.18. Edmund Dulanc 1911 (The Snow Queen)⁶⁶

İllüstratör Beatrix Potter ise, çizimlerindeki ayrıntılara çok önem veren bir sanatçıdır. Renkli çocuk illüstrasyonlarını hayvan hayatı gözlemlerine dayandırmıştır. İngiliz kadın yazar, Viktoryen dönemde İngiltere’de çocuk kitapları yazmıştır. Potter,

⁶⁶ Edmund Dulanc (1911) The Snow Queen, Ulaşılabilir URL: https://=662&tbm=isch&sa=1&ei=LRKkW_-HGNGSkwWu0J2YCw&q=edmund+dulanc, Erişim Tarihi: 15.09.2018

özgürlük, aşk ve başarı uğruna verilen cesurca mücadelenin ismi olmuştur. 1901 yılında çıkardığı ilk çocuk kitabı “Peter Rabbit’in Öyküsü”, ilk kez 250 kopya olarak yayımlanmıştır. Peter Rabbit’in 28 bin kopyası bir yıl içinde satılmış ve 1902 yılında pelüş oyuncakları piyasaya sürülerek dünyanın ilk lisanslı karakteri halini almıştır.

“1860’lar İngiliz profesyonel illüstrasyonunun altın çağı olarak tanımlanır. Baskı teknolojisindeki ilerlemeler ve halkın satın alabileceği kadar ucuz kitap ve dergilerin üretilmeye başlanması bu yıllara denk gelir. Resimli gazetecilik yaygınlaşınca Keene, Doyle, Homer ve Tenniel dergilerdeki çalışmaları sayesinde herkesin tanıdığı isimler haline geldiler. Raphael öncesi kardeşliğinden Dante Gabriel Rosetti ve John Everett Millais gibi ressam ve illüstratörler çok ayrıntılı çini mürekkebi desenler çalıştılar ve bunlar Dalziel Kardeşler gibi gravürcüler tarafından basılmıştır”⁶⁷.

Londra’lı sanatçı Sir John Tenniel Royal Academy Sanat Okuluna başladıktan sonra oradan ayrılarak eğitimini kendi gayretiyle tamamlamıştır. Kitap resimlemeleri ve Ezop Masallarındaki başarılı çalışması ile tanınmış bir dergi olan “Punch’a girmesini sağlamış ve ilerleyen zamanlarda bu derginin baş karikatüristi olmuştur. Charles Dodgson “Alice Harikalar Ülkesin deyi” kitap olarak çıkarmaya karar verdiğinde resimleme işi için Tenniel’e başvurmuştur. Tenniel, bu kitap ve daha sonraki “Aynanın İçinden” kitabı için yaptığı çizimlerde, hayal etmesi güç yaratıkları başarıyla resimlemiştir. Bu resimler zamanla Alice öykülerinin ayrılmaz bir parçası haline gelerek çizerini de yazar ve kitaplarla birlikte ölümsüzlüğe kavuşturmuştur.

Çocuk kitabı resimleriyle ünlenen Arthur Rackham ise, 1884 yılında Lambeth School of Art’ta okumuştur. İş olanaklarının çokluğu nedeniyle okulu bırakıp sanat kariyerine ağırlık vermiştir. “The Pall Mall Budget” ve “The Westminster Budget” için illüstratör muhabir olarak çalışmıştır. Rackham birçok prestijli ödülün sahibi olmuştur. Özgün ve detaylı tarzı ile öne çıkan sanatçı, klasik çocuk romanlarıyla tanınmıştır.

⁶⁷ Mark Wigan, Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, Literatür Yayınları, İstanbul, 2012, sf. 279.

Resim 3.19. John Tenniel 1869 (Nargile Üfleyen Tırtıl)⁶⁸

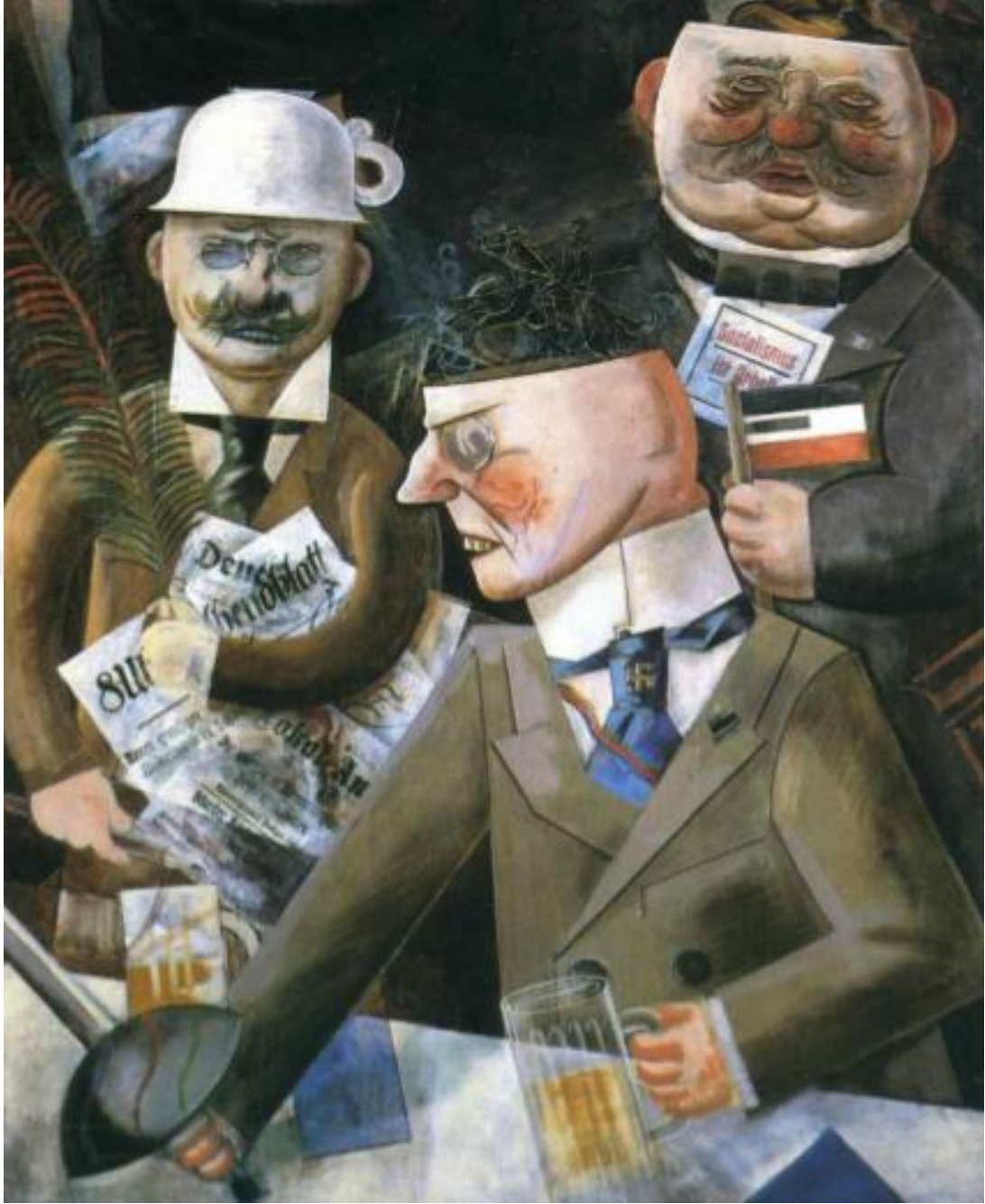
⁶⁸ John Tenniel (1869) Nargile Üfleyen Tırtıl, Ulaşılabilir URL: http://en.wikipedia.org/wiki/John_Tenniel#mediaviewer/File:Alice_par_John_Tenniel_15.png, Erişim Tarihi: 15.09.2018

3.3.2.7. Dışavurumcu illüstrasyon

Dışavurumculuk dünyanın duygusal ve ruhsal bir vizyonuylayüklenen, 20. yüzyılın başlarından kalma sanat, müzik ve edebiyat tarzını içeren bir terimdir. Dışavurumculuk genel olarak Kuzey Avrupa ve özellikle Almanya ile ilişkilidir. Dışavurumcu ruh her zaman Alman ruhunda var olmuştur.

19. yüzyılın sonunda bu Dışavurumcu ruh iki tuhaf ve yalıtılmış kişiliğin resimlerinde yeniden ortaya çıkmıştır. Biri Hollandalı Vincent Van Gogh ve diğeri Norveçli Edvard Munch'dur. İzlenimciler doğal peyzajın rengine ve güzelliğine hayran kalırken, Van Gogh ve Munch kökten farklı bir bakış açısı yaratmıştır. Kendilerine hem güvensiz hem de düşmanca algıladıkları bir dünyada kendilerine özel bir ses sunan bir “kendini ifade etme” biçimini keşfetmek için içe bakmayı seçmişlerdir. Onları sürükleyen ve nihayetinde ruhun içsel manzarasını araştıran 20. yüzyılın Ekspresyonist sanat biçimlerinin yolunu açan kişisel bir duygusal gerçeklik için bu daha öznel bir arayış olmuştur.

İlerleyen yıllarda bu sanat eserleri günlük hayatın vazgeçilmezleri arasında yer alabilmesi için çeşitli illüstratörler tarafından yorumlanmaya başlamıştır. Bu akımın doğuşu 19. Yüzyıla dayandığı gibi pop art döneminde oldukça yaygınlaşmıştır.

Resim 3.20. Geroge Grosz (1926) (Topluma Dayanak Olan Kişiler)⁶⁹

Alman Ekspresyonist hareketi iki grup tarafından biçimlendirilmiştir. Bir tanesi “köprü” anlamına gelen ve Kirchner tarafından oluşturulan “Die Brücke’dür”. Diğeri ise Kandinsky’nin öncüsü olduğu ve “mavi atlılar” anlamına gelen “Der Blaute Reiter’dır”. Die Brücke grubu Dresden’de Ernst Ludwig Kirchner, Fritz Bleyl, Erich Heckel ve Karl Schmidt Rottluff gibi dört mimarlık öğrencisi tarafından

⁶⁹ Geroge Grosz (1926) Topluma Dayanak Olan Kişiler, Ulaşılabilir URL: <http://mydailyartdisplay.files.wordpress.com/2011/01/pillars-of-society-by-geroge-grosz.jpg>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

oluşturulmuştur. Grubun adı, sanatla yaşam arasındaki köprüyü ifade eder ve adını Nietzsche'nin "hedef değil köprü olmak gerek" sözünden almıştır. Amaçları, klasik sanatla 20. yüzyıl başlarında şekillenmeye başlayan yeni sanat akımları arasında bir geçiş olgusu tasarlamaktır. Die Brücke ressamaları kaba, ilkel renkler, kalın çizgiler kullanmışlar, çağdaş yaşamın umutsuzluğunu eserlerinde işlemişlerdir. Van Gogh, Gauguin, Seurat gibi sanatçılardan da etkilenmişlerdir. 1906 yılında Max Pechstein ve Emil Nolde ile birlikte Otto Mueller de gruba katılmıştır. Die Brücke sanatçıları mükemmel bir doğayı yaratma yerine doğayı irrasyonel gerçekliğin bir parçası olarak düşünmüşlerdir.

Sanatçılar çarpıtılmış figürlerle ve renklerle kötü yabancılaştırılan dünyayı gösterme adına modern kent imgelerini kullanmışlardır. Sanatçılar hem biçimsel özellikleri açısından hem de daha geniş kitlelere ulaşabilmek adına yaygın olarak ağaç baskı tekniğini kullanmışlardır. Bu dönemde Kathe Kollwitz, Otto Dix, Max Beckmann gibi sanatçıların da illüstrasyonlarına sıkça rastlanmaktadır. Bu sanatçıların yarattıkları imgeler Avrupa'nın sosyal ve ekonomik açıdan çalkantılar içinde bulunduğu bir dönemi yansıtmaktadır. Bu işler burjuva değerlerine duyulan tiksinti ve I. Dünya Savaşı sırasında makinelerle yapılan büyük katliamlardan duyulan dehşetin gölgesinde yapılmıştır.

3.3.2.8. Dada hareketi

Dadaizm 1915'ten 1923'e kadarki dönem kapsamında sosyal ve politik felsefe üzerinde yaptığı etkiler nedeniyle sanat ve tasarım tarihinin çok önemli bir hareketi olmuştur. Dada akımı estetik ve sosyal değerlere meydan okuyan bir sanat hareketinin ilk örneği olmuştur. Değişik ülkelerden sanatçılar ve yazarlar I. Dünya Savaşı sürecinde ve hemen sonrasında 1916'da İsviçre'nin Zürih kentinde şair Tristan Tzara tarafından yazınsal ve sanatsal hareket olarak bu görüşe inananların öncülüğünü de yapan manifestosuyla ortaya çıkmış ve daha önceki sanatsal hareketlere göre önemli bir farklılık göstermiştir.

Esas olarak Zürih, Berlin, Paris, New York ve Avrupa'nın çeşitli sanat merkezlerinde kendini gösteren Dada hareketi kasıtlı bir biçimde düzensizlik, anarşi, parçalama, bölme, bozma yapma gibi özellikler üzerine temellendirilmiştir. Bu özellikleri barındıran kolaj ve fotomontaj tekniği illüstrasyonla birlikte plastik

sanatların çeşitli dallarını etkileyerek yeni yönelimlere neden olması yanında bambaşka bir görsel anlatım tarzı kazandırmıştır. Dada Hareketi, grafiği bir araç olarak resme dahil etmiştir. Dadaistler, sanata karşı bu duruşlarını çıkardıkları birçok dergi, manifesto ve şiirle duyurmuştur. Tipografi, kolaj ve illüstrasyon, bu hareketin gelişiminde önemli bir yere sahip olmuştur. “Bu döneme ait işlerin ana karakteristiklerini yakıcı bir hiciv, sanat karşıtı şok taktikleri, sanatta şans ve tesadüfün kabulü ve fotomontaj tekniklerinin kullanışı belirler. Kurt Schwitters, George Grosz, John Heartfield ve Hannah Höch gibi sanatçılar güçlü bir grafik dili geliştirdiler, bu ticari görsellere uyarlandı ve daha sonra ticari amaçlarla reklamcılık sektörü tarafından benimsenmiştir”⁷⁰.

“Dadaistler, hiçbir şey yapmamış olsalardı bile, grafik iletişimin geleneklerini yıkmaları ile hatırlanırlardı, Dada olmadan Pop Sanat diye bir şey olmazdı. Dada illüstrasyonları edebi göndermelerden hareket eder. Pop Sanat, Dada’dan belli öğeleri alır, sanata bir lolipop kadar satın alınabilir, bir otobüs bileti kadar kullanılabilir muamelesi yapar. Pop sanatçılar resimlerini pin-up’lar, kibrit kutuları, sigara paketleri veya rozetler gibi şehir hayatımızın küçük şeyleri ile doldurur. Anlaşılabilir ve televizyonun pazarlama teknikleriyle koşullanmış halk tarafından deneyimlenmiş illüstrasyondur”⁷¹.

3.3.2.9. Gazete karikatürleri

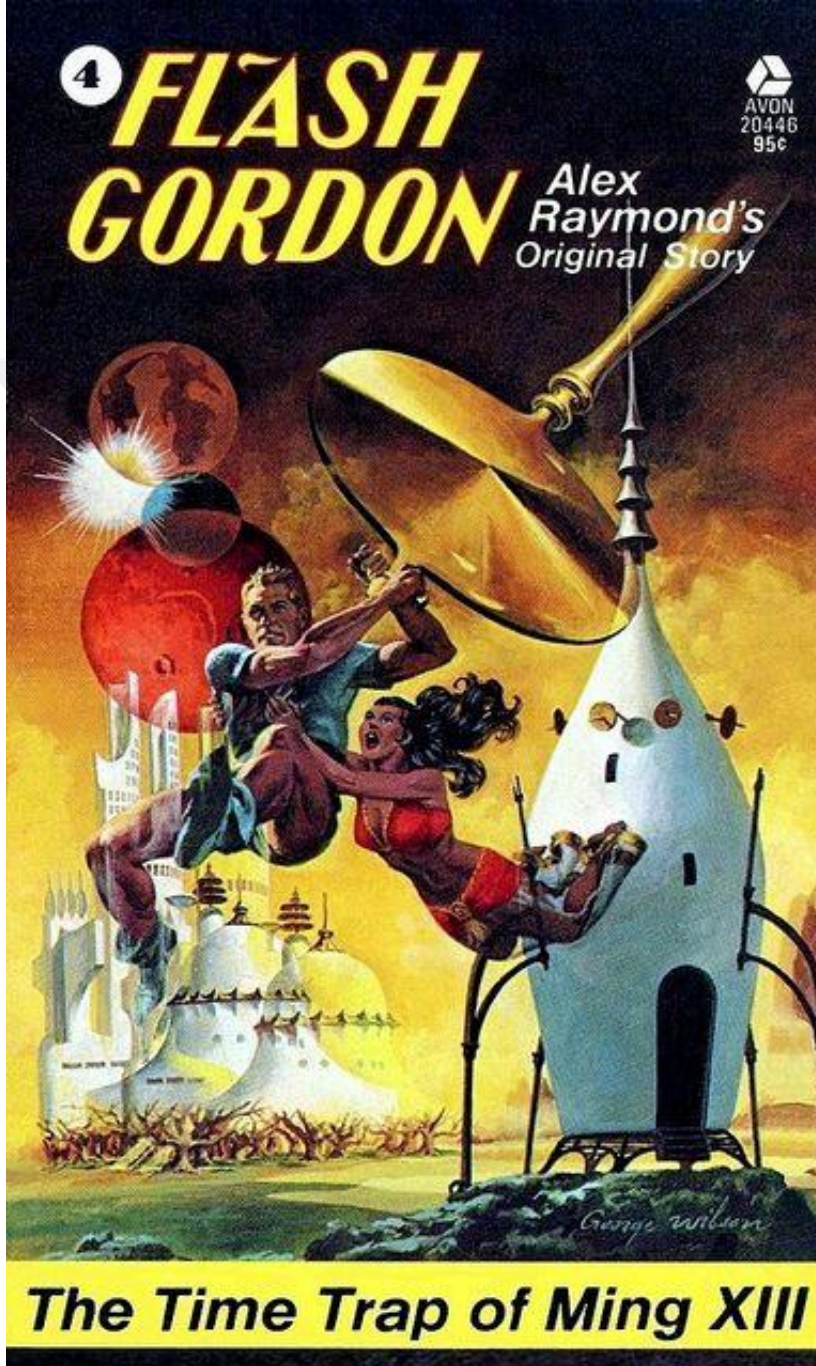
İtalyancada “yüklemek” ya da “doldurmak” anlamına gelen “carricare” sözcüğünden türeyen karikatür kelimesi, bir insanın ayırıcı özelliklerinin iyice abartılıp çarpıtılarak betimlenmesini tarif eder. Çoğu zaman yergi ve hiciv öğeleri içeren karikatürler konu aldıkları insanlarla alay eder ve onları komik duruma düşürür. Tanınmış karikatürcüler arasında Thomas Rowlandson, Jams Gillray, George Cruikshank ve Honore Daumier sayılabilir.

Türkçeye “çizgi dizi” ya da “karikatür” olarak çevrilen bu çizimler gazete ve dergilerde bant halinde yayınlanan, politik ve güncel meselelerle ilgilenen, esprili çizimlerdir. 1830’larda başlayıp Rodolphe Töpffer tarafından başı çekilen bu tarz, 1890’larda R. F. Outcault tarafından iyice genişletilmiştir. 1920’lerde ve 30’larda ise

⁷⁰ Mark Wigan, Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, Literatür Yayınları, İstanbul, 2012, sf.281.

⁷¹ J. Lewis, B. Gill, Illustration: Aspects And Directions, Studio Vista, Londra, 1964, sf.36.

gazete karikatürleri konusunda resmen patlama yaşanmıştır. Bu türün bilinen en önemli işleri arasında Winsor Mccay'in "Küçük Nemo Rüyalar Ülkesinde", Frank King'in "Benzin Sokağı", Alex Raymond'un "Flash Gordon'u" ve Herge'in "Tenten'i" sayılabilir.

Resim 3.21. Alex Raymond (Flash Gordon)⁷²

⁷² Alex Raymond, Flash Gordon, Ulaşılabilir URL: <https://www.imdb.com/title/tt0078662/>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

3.3.2.10. Pop sanat

Pop Sanat'ta toplumun beğendiği ve toplum tarafından kabul gören kültürü ifade eden popüler kültür kavramı ile kitle beğenisi ön planda tutulmaktadır. Pop Sanat, bir tüketim kültürü sanatı halini almıştır. 1950'lerin ortasında İngiltere'de ortaya çıkmış ve birkaç yıl sonra Amerika'da da tanınır hale gelmiştir. Kitle iletişim araçlarının da kullanımı ile, halkın ilgisini çeken görsellerle birlikte, kolay anlaşılabilir görüntü ve müzikler halkı mutlu etmeye yetmiştir. Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Richard Hamilton ve Robert Rauschenberg, Pop Sanat'ın öne çıkan sanatçılarıdır.

Bu dönemde Pop çalışmalarıyla ünlenen Roy Lichtenstein, önemli bir örnek olarak gösterilebilir. Ününü ve başarısını borçlu olduğu çizgi roman karelerini resimlediği çalışmaları birçok müzede yer almaktadır. Lichtenstein, Pop Sanat ile ilgili şu sözleri söylemiştir; “Pop, 20. yüzyılda gündeme gelen iki eğilimin sonucu olarak değerlendirilebilir: birisi dışarıdan konu, içerik anlamında; diğeri de içerden estetik bir duyarlılık anlamında. Konu elbette ki ticari sanattır; ama Pop'un buna olan katkısı, şeylerin soyutlanması ve yüceltilmesidir”⁷³.

⁷³ Ahu Antmen, 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2008, sf.169.

Resim 3.22. Roy Lichtenstein 1963 (Boğulan Kız)⁷⁴

Pop sanatın en bilinen ismi Andy Warhol ise, aslında “pazarlama sanatçısı” olmak istediğini, çalışmalarını yaparken üzerinde düşünerek kaybedecek vakti olmadığını söyler. Fakat bu hızla üretilmiş resimleri milyonlar değerindeyken, Warhol başarıya ulaşmış, günün güzel sanatlar anlayışı ise tamamen ticari sanata dönüşmüştür.

⁷⁴ Roy Lichtenstein (1963) Boğulan Kız, Ulaşılabilir URL: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/d/df/Roy_Lichtenstein_Drowning_Girl.jpg, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Resim 3.23. Andy Warhol 1967 (Marilyn)⁷⁵

Bu noktada, sanat eseri ortaya çıkarma niyetinde yaratılmış her şeyin sanat sayılacağı fikri ön plana çıkmaktadır. Postmodern sanat anlayışı çerçevesinde çizilen sanat tanımı illüstrasyonu da içermektedir. Sanatçının özgün algılayışını ve ifade sini, bir metnin veya kendisine ait olmayan fikrin altına saklamış olduğu öngörülebilir.

Diğer açıdan, kendi metinlerini ve öykülerini resimleyen illüstratörler de vardır. Bu noktada illüstrasyonun sanat sayılıp sayılmaması sorunu, bir kez daha gerekliliğini kaybetmekte ve tekrar, aslında her şeyin sanat olabileceği noktasına ulaşılmaktadır. Postmodern dönem, kuralsızlığın çağı olarak bugüne kadarki tüm sınırların yeniden sorgulanmasını gerekli kılmaktadır.

⁷⁵ Andy Warhol (1967) Marilyn, Ulaşılabilir URL: <https://www.bukowskis.com/en/auctions/564/178-andy-warhol-marilyn>, Erişim Tarihi: 16.09.2018

3.3.3. Dijital Devrim

Bilgisayar illüstrasyonu veya dijital illüstrasyon, dijital araçlar kullanılarak oluşturulmaktadır. Tablet, mouse gibi sanatçının kontrol edebildiği cihazlar kullanılarak oluşturulan görsellerdir. Dijital illüstrasyon için kullanılan programlar içinde Photoshop, Painter ve Paintshop Pro örnek gösterilebilir. Vektör programları içinse Freehand ve Illustrator programları kullanılmaktadır. İlerleyen zaman ve dijital medyanın gelişimiyle birlikte daha birçok program ve araç geliştirilip sanatçıların kullanımına sunulmuştur “Teknolojik gelişmeler ve internet illüstrasyon pratiğini kökünden değiştirdi. Kişisel ve özgün görsel dilleriyle illüstratörler hiç olmadıkları kadar revaçtalar ve işleriyle içinde yaşadığımız zamanın tüm endişelerini gözler önüne sermeye devam ediyorlar. Bu tavır bağımsız kitaplardan grafik romanlara çocuk kitaplarından marka kimliklerine, politik aktivizme müzik grafiklerine interaktif medyaya kadar her yerde belirgin bir şekilde karşımıza çıkıyor”⁷⁶.

Bilgisayarın devreye girmesiyle birlikte insanın algılaması artık bambaşka bir düzeyde somutlaşmaya başlamıştır. Bütün bunların yeni bir sanatsal dil ve söylemin oluşumuna katkı yapmayacağını düşünmek olanaksızdır. Dijital sanatın 1970’li yıllardaki gelişmesinin ayırt edici özelliği, sanatçıların sürekli olarak teknolojiyi keşfetmeleridir. Bu tarihten itibaren bilgisayar teknolojisi baş döndüren bir hızla gelişmeye başlamıştır. Kişisel bilgisayarlarda yaşanan devrim ile doğru orantılı olarak dijital sanatta da bir devrim yaşanmaktadır. Dijital sanatın sınırları 1990’lı yılların ortalarında durmadan genişlerken, müzeler de bu gelişmeye ciddi bir şekilde ilgi duymaya başlamışlardır. Son yıllarda çağdaş sanat topluluklarında dijital sanatın giderek daha yaygın olarak kabul görmeye başladığını gösteren kayda değer dijital sanat sergilerinin düzenlenmesi bu durumun bir yansımasıdır. Buna ek olarak müzeler ve galeriler de geleneksel sanat koleksiyonlarını internette sergilemekte ve böylece onlara ulaşmayı kolaylaştırmaktadır.

Bilgisayar ortamında illüstrasyon, klasik çizim yöntemlerinin dijital ortama taşınmış halidir. Bu ortamda temel görüntü öğeleri piksellerdir. Bu yolla oluşturulan illüstrasyon çizimleri görüntü ögesi olarak her alanda kullanılabilir. Dijital illüstrasyonun son yıllarda gördüğü ilginin artması, kullanıldığı alanların artışıyla

⁷⁶ Wigan, M. Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, Literatür Yayınları, İstanbul, 2012, s.285.

paralel gitmektedir. Dijital illüstrasyon; belgeci, olayları canlandırıcı, betimleyici özellikleri karşıladığı gibi, hızlı üretimi de sağlamaktadır.

3.3.4. Türk İllüstrasyonunun Tarihsel Gelişimi

Eski Türklerde resim sanatının doğuşu. Hun ve Uygur devirlerine dek uzanmaktadır ve bu dönemde Türkler için kendine özgülük yanı olan resimlerden, söz edilebilmektedir. Uygur resimlerinde başta dini sahneler olmak üzere çeşitli konularla birlikte çizimlerin çoğunda Budha tasvirleri yer almaktadır. Türk Sanat Tarihi açısından önemli bir nokta ise, bu resimlerin bir bölümünde portre anlayışının yer almasıdır. İnsan yüzlerinde görülen özel ifadeler yani portre sanatı ilk kez 750 yılından sonra Türk duvar resimlerinde görülmeye başlanmıştır.

İslamiyet'in Türk topraklarında kabul edilişinden sonraki zamanlarda söz sanatları ve edebiyatı ön plana çıkmıştır. Plastik sanatlar ve tasvirlik dini sebeplerden ötürü yasaklanmış ve dolayısıyla bu konularda Batılı anlamda gelişme gösterilememiştir. Fakat bu dönemlerde söz sanatlarının yer aldığı el yazması kitaplar bulunmaktadır ve bu kitaplar bir tür süslemecilik geleneğinin uzantısı olarak değerlendirilmiştir. Selçuklu Döneminde ise, sultanlar doğulu minyatür ressamalarını saraylarına davet ederek Anadolu Selçuklularda minyatür sanatının gelişmesini sağlamış ve sanatın yayılmasına ortam hazırlamışlardır. Daha sonraları ise Osmanlı döneminde yapılan minyatür çalışmaları önem kazanmış ve Osmanlı sarayında bu konu ile ilgili bir okul kurulmuştur. Genel bir tanımlamayla, “Yazma eserlerde anlatılan olayları görselleştirmek üzere yapılan kitap resimlerine minyatür denilmektedir”⁷⁷.

Bu dönemde büyük bir gelişme gösteren minyatürde, genellikle din dışı konular ele alınmıştır. Günümüz illüstrasyon sanatının başlangıcı sayılan minyatürün en güzel örneklerini vermiş ve 18. yüzyılda yaşamış olan Levni, imparatorluğun batıya doğru yönelme hareketleri dönemin minyatürlerine de yansıtmıştır. Çalışmalarda kişilerin karakterleri ön planda tutularak o yıllarda memlekete gelen batılı ressamların etkisi ile az da olsa perspektif kurallarına uyulmaya çalışılmıştır.

⁷⁷ Mahir, B. Osmanlı Minyatür Sanatı, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2004, s.15-16.

Osmanlı minyatür sanatı çeşitli devirlerde ortaya çıkmış ve kesintisiz bir süreklilikle çok çeşitli konular ve türler ile varlığını devam ettiren köklü bir sanat halini almıştır. Mehmed Siyah Kalem bu sanatın atası olarak kabul edebileceğimiz minyatür türündeki kitap resimlemelerine yön veren önemli sanatçılardandır. Mehmed Siyah Kalem resimlerinde Asya kültür ortamında yaşamış insanların gündelik hayatlarını yansıtmaktadır. İşlerinde göçmenler, sıradan insanlar, dervişler, Budistler, şamanlar ve Hristiyan sahneler görülmektedir. Ayrıca resimlemelerine kendi hayalinden yarattığı yaratıkları da yerleştirmiştir bunlar arasında korku saçan cinler ve devler; güreşen, çalgı çalan, dans eden, demonlar bulunmaktadır.

Matrakçı Nasuh ise, Osmanlı minyatüründe topografik ressamlık adı verilen yeni bir tasvir türünün yaratıcısı olmuştur. “Matrakçı Nasuh’un tasvirlerinde, yüzde yüz gerçeğe uygunluktan çok resimlenen kentin karakteristik özelliklerini vermeye yönelerek farklı yapı tiplerini, farklı bakış açılarından bakarak yan yana getirmiştir. Onun kent tasvirlerinde bütün ayrıntılar yok olmuş ve en önemli formlar geometrik motiflere dönüşerek derinliği olmayan bir yüzeye halı desenleri gibi aktarılmıştır. Ayrıca eserin genel kurgusundaki bütünlüğe uygun olarak, kent tasvirlerinin tümünde yer verilen su yolları, toprak yollar, coğrafi öğeler gibi bağlantı motifleri aracılığıyla sefer yolculuğunun devamlılığının izleyici tarafından algılanması da sağlanmıştır. Figürsüz olan bu kent tasvirleri, renkli bitki örtüsü ve tepeleriyle Osmanlı minyatürünün ilk manzara denemeleri olarak değerlendirilir”⁷⁸.

18. ve 19. yüzyıllar Osmanlı’nın bir dünya devleti olarak eski önemini yitirdiği ve Batının siyaset, askeri ve teknik alandaki üstünlüğünü kabul ettiği bir dönem olmuştur. İlk Türk matbaasının 1727’de Said Mehmed Efendi’yle İbrahim Müteferrika tarafından kurulması ve Türkçe kitapların basılması sanat çevrelerini etkilemiştir. Bu açıdan matbaanın kurulması ve resimli eserlerin basılmaya başlanması kitap resimlemeleri ve illüstrasyon açısından yeni bir çağ açmıştır. Bu eserler arasında illüstrasyon konusunu en çok ilgilendiren ise yazar kimliğinin belirsiz olduğu III. Murad’a sunulan Tarih-i Hindi Garbî kitabıdır. 1730’da içinde dünyayı evrenin merkezi olarak gösteren bir gök haritası ve gravürlerin olduğu bu kitap ilk resimli kitap olmasından ötürü önem taşımaktadır. 1733 yılında ise İbrahim Müteferrika Katip

⁷⁸ Banu Mahir, Osmanlı Minyatür Sanatı, Kabalcı Yayınevi İstanbul, 2004, s.163.

Çelebi'nin ünlü yapıtı Cihannüma'yı basmıştır. Kelime anlamıyla “dünyayı gören” anlamına gelmekte olan bu yapıt coğrafi bir eser olarak tanımlanmaktadır.

1850'lerden sonra ülkemizde çıkarılmaya başlanan dergi ve gazetelerle içinde ilk Türk dergisi sayılan ve yayın hayatına 1850'de başlayan “Vekayi-i Tıbbiye”dir. Dergide bulunan illüstrasyonlar tıbbi çizimler içermiş ve gravür ile çizgisel resim olarak dergi sayfalarında yer almıştır. Yine bu dönemde önemli bir yere sahip olan “Diyojen” dergisi ise, 23 Aralık 1869 tarihinde Teodor Kasap ve Namık Kemal'in ortak çalışmaları sonucunda çıkarılmıştır. Diyojen karikatür kavramının ilk kez görüldüğü dergi olarak bir başyapıt halini almıştır. Dergide yer alan konuşma balonlarının bulunmadığı çizimlerde konu ile çizim aynı sayfada alt alta yer almıştır.

Ülkemizdeki sanat gelişimi için çok önemli bir dönüm noktası olan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin açılması 1 Ocak 1882 yılına denk gelmektedir. Bu dönemde zaten önceden askeri okullarda başlamış olan resim eğitimi, Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Osman Hamdi tarafından kurulmasıyla önemli adımlar atmıştır.

Türk illüstrasyon sanatının gelişiminde, Meşrutiyet'in ilanı ve sonrasında renkli yayıncılığın da beraberinde gelmesi önemli bir noktayı temsil etmektedir. Bu dönemle birlikte Türk tarihinde önemli bir yeri olan masallar, efsane ve öyküler resimlenmeye başlanmıştır. Sansür yasağı kaldırılmış ve böylece kitap basımı arttırılarak yayıncılık adına önemli bir gelişme sağlanmıştır. Bu dönemde Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın roman kapakları başta olmak üzere, birçok çocuk kitabı kapaklarına ve kitap içi resimlemelerine hayat veren Münif Fehim 1910'lu yıllarda Leyla Saz'ın yazdığı “Saray Hayatı” adlı kitap için de yaptığı resimleri ile en özgün illüstrasyon örneklerini suluboya ve guaj boya tekniklerini kullanarak vermiştir. 1910-1914 yılları arasında basılan “Çocuk Dünyası”, “Çocuk Bahçesi”, “Türk Çocuğu” adındaki dergiler, “Çocuk Şiirleri” gibi kitaplar dönemin giysilerini, sokaklarını, kullanılan eşyalarını ve kişiler arası ilişkilerini örneklemiştir.

Cumhuriyet Dönemindeki illüstrasyonları ve tasarımları sayesinde halkın kitaplara ilgisini arttırmıştır. Böylelikle Cumhuriyet'le birlikte Türkiye'de yayıncılık hayatında hızlı bir tempoya girilerek kitap ressamlığı yani illüstratörlük özendirilmeye çalışılmıştır.

1950'lerden sonra daha çağdaş ve elverişli bir sanat ortamı oluşmaya başlamıştır. Bu döneme Sait Maden ve Erkal Yavi gibi sanatçılar öncülük etmişlerdir. Akademiyi bitiren Mengü Ertel, Yurdaer Altıntaş gibi tasarımcılar artık “grafik sanatı” kavramından söz etmekte, bu alanda çalışmaları anlatırken “grafik sanatçısı” kavramını kullanmaya başlamışlardır. Türk kültür ve sanatını yansıtan afişleri ile Mengü Ertel ve geleneksel halk kültürü öğelerini tasarımlarına taşıyan Yurdaer Altıntaş, illüstrasyon sanatını da eserlerinde kullanarak Türk Afiş sanatıyla birlikte gelişmelerini sağlamışlardır.

1960 sonrasında ülkemizde kentleşme sürecinin artması, üretimin çeşitlenmesi, 1970 ve sonrasında siyasi hareketlerin yoğunlaşmasıyla birlikte çoğalan reklam ajansları grafik tasarım ve illüstrasyon konusunu ekip çalışmalarıyla birlikte profesyonelliğe taşımışlardır. 1980'lerden sonra, grafik tasarım artık reklam ajanslarında ve akademik ortamlarda gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Günümüzde tasarımların artık dijital ortamlarda gerçekleşmesiyle birlikte farklı anlatım olanakları da sağlamaya başlamıştır. İnternet ortamının özelliklerine uygun yazılımlarla tasarımlar oluşturularak iletişim sanal ortamlara taşınmaktadır.

4. BÖLÜM

İLLÜSTRASYONA YÖN VEREN ÇALIŞMALAR VE TEKNOLOJİNİN İLLÜSTRASYON ÜZERİNDEKİ ÖNEMİ

Bu bölümde gerçekleştirilen çalışma kapsamında incelenen asıl araştırma konusu illüstrasyona yön veren çalışmalar ve teknolojik gelişmelerin illüstrasyon üzerine olan etkilerinin neler olduğu açık bir şekilde belirtilecektir. Her bir unsur ayrı başlıklar halinde incelenecektir.

4.1. İLLÜSTRASYONA YÖN VEREN ÇALIŞMALAR

İnsanlık tarihine baktığımızda yazının bulunuşundan önce çizmeye ve boyamaya başlanmıştır. Böylelikle ilk sanat çalışmaları buzul çağında, mağaralarda görülmüştür. Mağara duvarlarında ve kayaların üzerinde bulunan boyalı resimler ve çizimler, insanoğlunun binlerce yıl önce fikir ve düşüncelerini ne şekilde ifade ettiklerini bize göstermektedir. Bu çizimler yaklaşık 32.000 yıl öncesine dayanmaktadır ve illüstrasyonun da ilk örnekleri olarak gösterilebilmektedir. Günümüze kadarki süreçte toprak içinde olan, 100'ü aşkın mağara incelenmiştir. Bu resimler ilkel insanın çevresini, düşüncelerini ve rüyalarını anlatmaktadır. Resimlerin genel karakteri çizgiden ibaret oluşlarıdır, fakat zamanla renk lekeleriyle birlikte artistik bir serbestliği bulunan resimlere geçmişlerdir. Anlatım giderek canlılaştı ve formlarda hareket özelliği görülmüştür.

“İllüstrasyonun evrimi medeniyetin yükselişinin de aynasıdır. İspanya’da Altamira ve Fransa’da Lascaux mağaralarının tavan ve duvarlarında yer alan resimlerde, onları çizenlerin gündelik yaşamından sahneler yer almakla birlikte, resimlerin gerçekte ne amaçla çizilmiş oldukları bilinmemektedir. İnsan eli izleri, hayvanlar ve soyut biçimler bir törenin parçaları olarak çizilmiş olabileceği gibi, duvarları süslemek ya da bilgi paylaşımını sağlamak için çizilmiş de olabilirdi.”⁹ İ.Ö. 3500’lü yıllara gelindiğinde ise Sümerler keski, kamyş kalem ve iğne gibi aletleri, kil, taş, ahşap, papirüs ve balmumundan tabletlerin üstüne yazı yazabilmek ya da yazıyı yontabilmek için kullanmaya başlamışlardır. Sümerler yeryüzünün ilk logografik yazı sistemi olan çivi yazısını kullanmışlardır. Çinliler kilden yapılmış küçük tabletlerin

üstünde yazıyı kullanırken, Mayalar ve Aztekler ise yazıtlarında piktogramlar kullanmışlardır⁷⁹.

Yunanca'da "kutsal" anlamına gelen "hieroglyph" kelimesinden türeyen hiyeroglif fonetiği ve işaretleri imgelerle birleştiren bir yazı sistemidir. İlk resimli kitap olarak sayılan, öteki dünyada ölümlere yol göstermesi için ölünün yanına yerleştirilen papirüs rulo yazmalardan oluşan "Ölümler Kitabı" ve "Ramasseum Papirüsü" gibi kitaplarda sembolik anlamlar taşıyan geleneksel imgeler bulunmaktadır. İnsan başları profilden çizilirken, gövdeler tam karşıdan, uzuvlar da kırk beş derecelik bir açıyla çizilmektedir.

Birinci yüzyılın başından itibaren papirüsler yerlerini, parşömene bırakmaya başlamıştır. Manastırlarda pigmentlerin yumurtayla karıştırılmasıyla boya elde edilmektedir. Bu hazırlanan boya ile birlikte altın yaldız da kullanılarak süslü ve parlak el yazması kutsal kitaplar hazırlanmaya başlanmıştır. Bunların en dekoratif örnekleri arasında M.S. 698 yılında yapılmış olan "Lindisfarne İncilleri" ve "Kells Kitabı" bulunmaktadır. Kells Kitabı, Aziz Jerome'nin M.S. 384 yılında tamamladığı Vulgate İncili'ne dayanılarak Latince yazılmış dört İncil'i içermektedir. Kells el yazmasının ünü büyük ölçüde süslemelerinden gelmektedir. Kitabın sayfalarında, incelikli süslemeler bulunur ve on tanesinde tam sayfa resimler, süslü baş harflerle yazılmış canlı bir görünüme sahip metin sayfalarıyla birlikte metin içi minyatürler yer almaktadır. Kitapta süslemeler, insan, hayvan ve efsanevi yaratık figürleriyle birlikte, keltik düğümler ve canlı renklerdeki örgüler bulunmaktadır. Bazı görsellerde ise metne dikkat çekmek üzere "dicit", "o dedi ki" sözcüğü sıklıkla, pençeleri ağızlarına işaret eden hayvanlarla birlikte yer almaktadır. Bu dekoratif öğelerin birçoğu Hristiyan sembolizmi ile birleşerek sonraki dönemlerdeki çizimlerin teması haline gelmiştir⁸⁰.

El yazması kitapların kendi tarihimizdeki en önemli örneği ise minyatürlerdir. Osmanlı minyatür sanatı Osmanlı saray kültürünü yansıtan el yazmalarından oluşmaktadır. Padişahlara ve döneminde yüksek mertebelerde bulunan diğer kişilere sunulan bir sanat şekli halini almıştır. Sanat tarihinde önemli bir yeri olan bu sanatta,

⁷⁹ Armstrong, Helen (2009) Grafik Tasarım Kuramı, (Çev. Mehmet Emir Uslu) Espas Yayınları, İstanbul, s.10

⁸⁰ Wigan, Mark. (2012) Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, Literatür Yayıncılık, İstanbul.

geleneksel görüŖ, bireyselliği göz ardı etmektedir. Resimler tek bir sanatçı tarafından tamamlanarak imzasız olarak sunulmaktadır.

Kanuni Sultan Süleyman döneminde, sarayın baş minyatörcüsü olan NakkaŖ Osman'ın en önemli çalışmalarından biri olan ve Seyyid Lokman tarafından 1582'de yazılan "Surname-i Humayun" günümüzde Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunmaktadır. Ŗehzade Mehmet'in tören ve Ŗenlikleri 250 sayfalık minyatür çizimler ile anlatılmıştır.

NakkaŖ Osman'ın çizim tarzı "kolay anlaşılabilir, buna rağmen idrak türünden" olarak tanımlanmıştır. İllüstrasyonları en küçük detaylara bile dikkat çekerek, olayları gerçekçi bir Ŗekilde göstermiştir. Lale Devri'nde tanınan en önemli minyatür sanatçılarından biri de Levni'dir. Minyatürde perspektif kullanımını ilk kez gördüğümüz işlerinde canlı renkler yerine doğal renkler kullanmıştır. Surname-i Vehbi'de görülen minyatürleri bu türe bir örnek olarak gösterilebilir. Çalışmada Ŗehzadelerin törenleri ve kendileri için düzenlenen Ŗenlikler tasvir edilmiştir.

Osmanlı'ya ait bu önemli minyatürler, dönemin meslekleri, günlük yaşam ve yaşanılan evre ile ilgili bilgi sağlayan çok önemli tarihi belgelerdir. 'Topografik resim' denilen türün yaratıcısı Matrakçı Nasuh, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni dönemlerinin önemli nakkaşlarındandır. Portre resmini geliştiren Nigari de öne çıkan minyatür sanatçıları arasında bulunmaktadır⁸¹.

On beşinci yüzyıl ile birlikte Almanya ve Hollanda'da ucuz ve resimli ahşap oyma baskı kitap ve gazeteler basılmaya başlanmıştır. İlk olarak dokuzuncu yüzyılda Çin'de görülen bu teknik ile Çin'de ve Japonya'da basılmış çok sayıda renkli blok kitap günümüze kadar ulaşmıştır. Avrupa'da matbaanın yaygınlaştığı dönem olan 15.yüzyılda bu ahşap baskı yöntemleri ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Siyah beyaz basılan resimlerin sonradan elle renklendirilmesinden oluşan resimler, okuryazarlığın artmasına ve kitapların halka ulaşmasına olanak sağlaması yönüyle önemli bir hal almıştır. İtalya'da bu dönemde Rönesans resminin ustaları bu tekniği kullanmışlardır. Floransa'da Botticelli'nin, Dante Alighieri'nin İlahi Komedi'si için ilk kez oluşturulan ve yirmi yıl üzerinde çalıştığı illüstrasyonları bu gravür uygulamalarıyla

⁸¹ Turan, Güven, (2006) Kitaplarda Resimler, Sanat Dünyamız, YKY, Sayı: 98, Bahar, Sayfa No: 81-99.

oluşturulan örneklerden biri olarak gösterilebilir. Siyah beyaz basılan resimler, sonradan elle renklendirilmektedir. “Bu dönemde, İtalya’da, kitap resimleri, baskının acemilik dönemini hızla aşmış ve hatta Rönesans resminin ustaları ve üstatları bu yeni olanağı kullanmaya başlamışlardı. Hemen akla gelenler, R. Valturius’un *De Re Militari*’si, Floransa’da, Boticelli’nin illüstrasyonlarının gravür uygulamalarıyla basılan Dante’nin *Divina Commedia*’sıdır. Venedik’te Aldus Manutius yayınevinde basılan F. Colonna’nın *Hypnerotomachia Poliphili*’si belki de bu yüzyılın en güzel resimli kitabıdır.”

Ortaçağa gelindiğinde ise, kutsal kitaplarda anlatılan öykülerin topluma iletilmesi önem kazanarak doğa ve güzellik kavramları ikinci planda kalmıştır. Dini kitaplarda görülen eserler sade bir şekilde resmedilen, yalnızca anlatılan olayın ön plana çıkarıldığı ve tek amacı hikayeyi okuyucuya aktarmak olan çizimlerden oluşmaktadır. Bu dönemde yaşayan sanatçılar, illüstratör veya minyatür sanatçısı olarak görülmektedirler.

Rönesans’ta, Giotto ile başlayan dönemde, yüksek sanat anlayışı, büyük sanatçı kavramını oluşturmuştur. Özellikle insan ve doğa inceleme altına alınarak çeşitli sorgulamalar altında anlaşılmaya çalışılmıştır. Böylelikle “insan” resim sanatının ana unsuru halini almıştır. Kuzey Avrupa rönesansının en önemli ve etkili ismi olarak kabul edilen Alman ressam ve teorisyen Albrecht Dürer’in çok beğenilen, ayrıntılı ve grafiksel çalışmaları, çukur baskının alanını genişletmiştir. 1498’de yaptığı “Mahşer” isimli ahşap baskıları ile; “Şövalye”, “Ölüm ve Şeytan”, “Melankoli” gravürleri ile 1515 yılında yaptığı “Gergedan” isimli ahşap baskısı en önemli ve bilinen çalışmaları arasında yer almıştır. Dürer’in, üzerinde bir tasvir bulunan bu gergedan resmini yapma amacı ise, Roma İmparatorluğu zamanından beri görülmekte olan bu canlıyı yalnızca betimlemektir.

On yedinci ve yirminci yüzyıllar arasında Japonya’da hakim bir sanat türü olan Ukiyo-e tekniğinde üretilen baskı resimler ise, donuk ve güçlü renklerin yanı sıra, çizgilerin ve asimetrik kompozisyonun ritmik ve duyarlı kullanımına dayanır. Yapıtların temaları kabuk tiyatrosundan sumo güreşçilerine saray soylularından doğa, tarih ve erotizme kadar geniş bir çeşitlilik gösterir. “Ukiyo-e: Japonya’da Edo döneminin başkenti Tokyo’da on yedinci ile yirminci yüzyıl arasında üretilen ve yüzen dünya fikrine odaklanan ahşap baskılara verilen isimdir.” Dönem sanatçıları

Moronobu, Hokusai ve Hiroshige düz renkler, duygusal çizgiler kullanarak asimetrik kompozisyonlar oluşturmuşlardır. Yaptıkları dizi baskılarla batıya ulaşan 19. yüzyıl sonu Fransız resmini kuvvetle etkileyen sanatçılardır⁸².

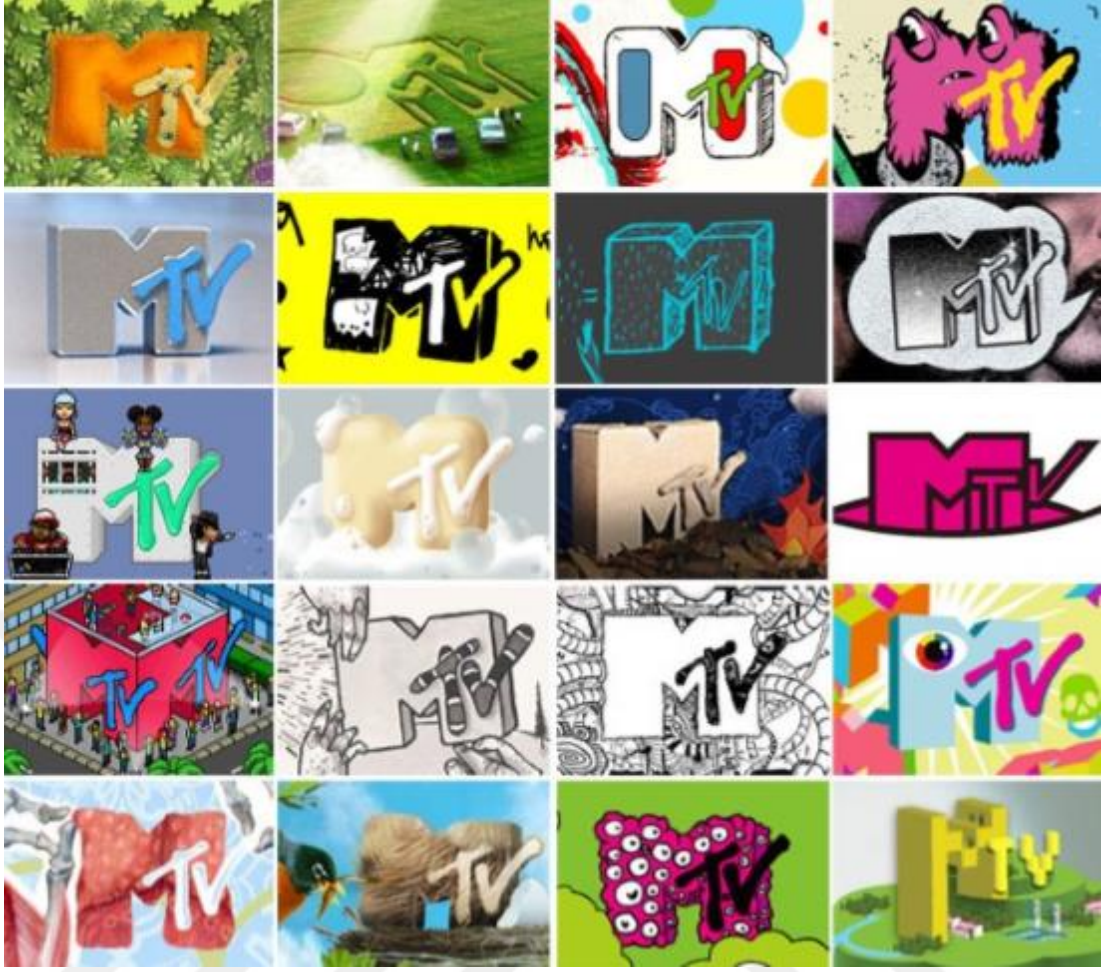
Dönemin Japon ressamaları da çağın romancıları gibi kent hamamlarındaki “yeşil evlerdeki”, eğlence dinlence yerlerindeki şen ve coşkulu ruhu yakalamaya çalışmışlardır. Edo kentinin, bugünkü Tokyo’nun eğlence kültürü ve yaşamına pozitif etkiler yapan yeni kent kültürüne görsel kimlik ve belge kazandıran Ukiyo-e, kitap illüstrasyonları ve baskılarda Japonlara özgü belirgin bir tasarım anlayışı yaratmıştır. Ukiyo-e resmine ilgi artınca dizi baskıya geçilmiştir. Sanatçı Monorobu siyah beyaz tek renkli baskıyı gerçekleştirmiş. 1741 yılında iki renkli 1765’te çok renkli baskı tekniği geliştirilmiştir. 1774’te batıdan uyarlanıp yayımlanan ilk ve renkli ‘Anatomi Atlası’nın yeni geliştirilen bu tekniklerle basıldığı düşünülmektedir. “Özetle Japon sanatının kökleri çok engin ve zengin kaynaklara dayanıyor. Bu sanatın türleri, temaları dönem dönem değişmiş, gelişmiştir. Ama konusu hep insan olmuştur. Portre sanatının o düzeyde gelişmiş olması belki de Japon sanatçının kendini bilme tutkusuyla açıklanabilir. Japon sanatçısı açıklamamış anlatmıştır. O her şeyin ölçüsü olan insanı sevgisi, kaygısı, duygusal iniş çıkışları, sevinci, kederi, tutkuları, varlığı, yoksulluğu içinde yaşayan kendi insanını anlatmıştır. Evrenseli aramamış amaçlamamış ama yine de kendi insanında evrensele ulaşmıştır.”

4.2. TEKNOLOJİNİN İLLÜSTRASYONA ETKİLER

Günümüzde illüstratif bir bakış yakalamak ve bu sayede yeni bir ifade biçimleri yaratabilmek adına yeni medya kavramı ortaya atılmış ve kendine oldukça popüler bir kullanım alanı yaratmayı başarmıştır. Yeni dönemde teknolojinin gelişmesi kişilerin yaratıcılıklarının gelişmesine ciddi katkılar sağlamaktadır. Teknolojik alanda ki devamlı gelişmeler kişilerin düşüncelerini ve tasarlama yeteneklerini olumlu yönde etkilemektedir. Teknolojinin devamı değişmesi ve ilerlemesi ile birlikte illüstrasyon çalışmaları yapan kişilerinde çalışma prensiplerinde ve yapılarında değişiklikler gözlemlemeye başlamıştır. Bu sayede farklı çalışma alanlarının bir araya getirilmesi ve sentezlenmesi sağlanmıştır⁸³.

⁸² Berger, John. (1986) Görme Biçimleri, Çev. Yurdanur Salman, Metis Yayınları, İstanbul.

⁸³ Kuspit, Donald. (2004) Sanatın Sonu, Çev. Yasemin Tezgiden, Metis Yayınları, İstanbul.

Resim 4.1. Teknoloji ile Gelişen MTV Logoları⁸⁴

2007 yılında Apple markasının iPhone cep telefonlarını piyasaya dağıtması ve bu durumun hemen ardından Samsung markasının Galaxy modelini çıkartması ile birlikte cep telefonu kullanım oranı tüm Dünya genelinde yükselmiştir. Bu artış ile birlikte akıllı telefon olarak adlandırılan cihazlardan istenilen her yerden ve her zaman internete direkt olarak bağlanma imkanı yaratılmıştır. Bu sayede internet sayfaları, bloglar, uygulama ve oyun alanlarında birçok illüstrasyon çalışanlarına yeni iş imkanları doğmaya başlamıştır⁸⁵.

⁸⁴ Teknoloji ile Gelişen MTV Logoları, Ulaşılabilir URL: Teknoloji ile Gelişen MTV Logoları, Erişim Tarihi:15.11.2018

⁸⁵ Güvenç, Bozkurt. (1980) Japon Kültürü, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

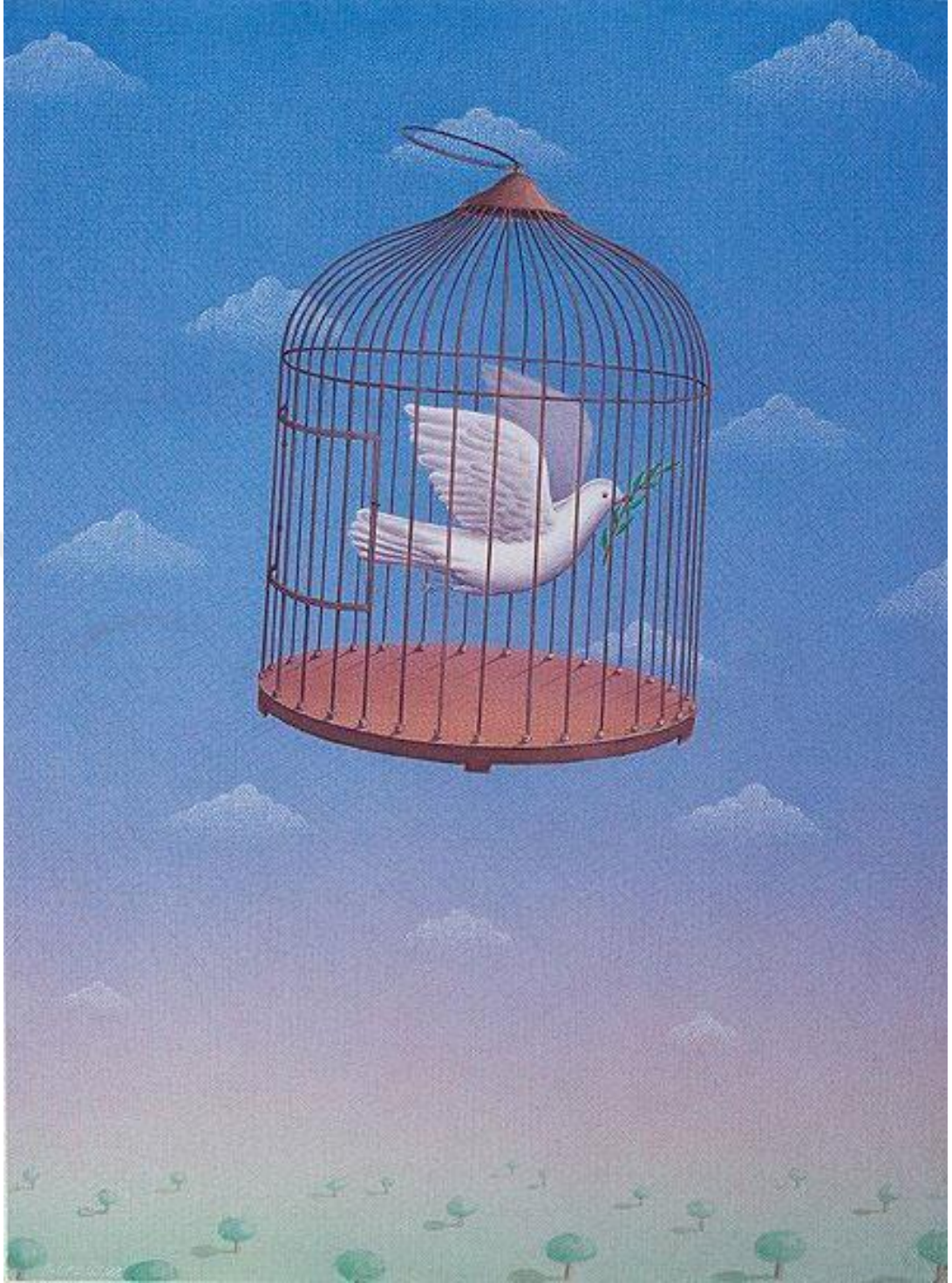
Resim 4.3. Sanal Gerçeklik Gözlüğü⁸⁸

4.2.1. Sosyal Medyada İllüstrasyon

Günümüzde dinamik bir yapıya sahip olan yeni medyanın ve başta internet olmak üzere tüm teknolojik gelişmelerin getirdiği olanaklar, iletişim alanını ve kurumsal yapısını hem zenginleştirmekte hem de yeniden şekillendirmektedir. Yeni medya ortamında gelişen iletişim teknolojileri küresel ve yerel bazda bilgi akışını hızlandırmakta, daha basit ve ucuz bir şekilde bilgi paylaşımına olanak vermektedir. Bu paylaşımı yaparken aynı zamanda da toplum içerisindeki bireylerin iletişim biçimlerini de değiştirmektedir. Dolayısıyla yeni medya aynı zamanda, günümüz bilgi toplumunda bilginin dağılımında da önemli bir işleve sahiptir⁸⁹.

⁸⁸ Sanal Gerçeklik Gözlüğü, Ulaşılabilir URL: <http://teknoselfi.com/vr-box-sanal-gerceklik-gozlugu-inceleme-nasil-kurulur-nedir-virtual-reality/>, Erişim Tarihi: 16.11.2018

⁸⁹ Uçar, Tefik Fikret. (2004) Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

Resim 4.4. Gurbüz Doğan Ekşioğlu, Dün-Bugün⁹⁰

⁹⁰ Gurbüz Doğan Ekşioğlu, Dün-Bugün, Ulaşılabilir URL: <http://www.kolektomani.com/gurbuz-dogan-eksioglu/>, Erişim Tarihi: 16.11.2018

Sosyal medya ile günümüzde artık bireyler tüm düşünce ve fikirlerini anlık olarak istedikleri kişilere kolaylıkla iletebilmektedirler⁹¹. Fransız illüstratör Jean Jullien'in Paris'te yaşanan terör olaylarının sonrasında sosyal medya üzerinden paylaşımda bulunduğu Eyfel kulesi ikonlu barış illüstrasyonu da tüm dünya genelinde benimsenmiş ve hızlı bir şekilde birçok kişiye yayılmıştır⁹².

Resim 4.5. Jean Jullien, 2016⁹³

4.2.2. E-Ticaret Sitelerinde İllüstrasyon

2000 yılından sonraki dönemlerde illüstrasyon baskıları satan internet siteleri kullanıma açılmaya başlamıştır. Bu açılan siteler sayısız illüstratörün eserlerini satabileceği bir alan olması özelliği taşıması ile birlikte aynı zamanda bu illüstratörlerin tek bir çatı altında toplanmalarını da sağlamıştır. Bu siteler ile birlikte birbirlerinden çok uzak olsalar bile illüstratörler farklı kültürlerin çalışmalarını da inceleyerek etkileşimde bulunmaya başlamışlardır⁹⁴.

⁹¹ Baudrillard, Jean (2012) Tüketim Toplumu, (Çev. Hazal Deliceçaylı, Ferda Keskin) Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

⁹² Fischer, Ernst. (1979) Sanatın Gerekliliği, Çev. Cevat Çapan, Payel Yayınları, İstanbul.

⁹³ Jean Jullien, 2016, Ulaşılabilir URL: <https://www.dezeen.com/2015/11/14/jean-jullien-illustration-peace-for-paris-2015-attacks/>, Erişim Tarihi: 16.11.2018

⁹⁴ Gombrich, Ernst H. (1972) Sanatın Öyküsü, Çev. Bedrettin Cömert, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Resim 4.6. E-Ticaret Sitelerinde Satılan İllüstrasyon Yastık Örneği⁹⁵

4.2.2.1. Dijital baskı illüstrasyonları

Günümüz itibari ile teknoloji devrinde grafiğe olan ilgiyle birlikte artan bir popülerliğe sahip olan bu teknik genel olarak geleneksel resim sanatını bilişimin izi doğrultusunda bu yönde uzman programlarla ve yardımcı araçları ile çizimlerinizi, projelerinizi veya görsel sanatlarla ilgili tüm hayal gücünüzü yansıtabileceğiniz alanı bizlere sunmaktadır.

⁹⁵ E-Ticaret Sitelerinde Satılan İllüstrasyon Yastık Örneği, Ulaşılabilir URL: <https://m.tr.aliexpress.com/item/32688183564.html> /, Erişim Tarihi: 17.11.2018

Dijital boyama diğer biçimleri farklıdır dijital sanatında sanatçı doğrudan bilgisayarda dijital resim oluşturmak için boyama teknikleri kullanır. Tüm dijital boyama programları çeşitli fırçaları ve boya etkileri ile fiziksel ortam kullanımını taklit deneyebilir. Dijital yağlar, akrilik, pastel, karakalem, kalem ve bu airbrushing hatta medya gibi geleneksel tarzda temsil tarz fırçalar birçok programlarına dahil. En gerçekçi efektler tasvir ile dijital boya her türlü özgü bazı etkileri bu ortamda sağlayabilir. Dijital resim programları, kullanıcıların doku bir arada kullanarak kendi fırça stili oluşturabilirsiniz. Bu yetenek geleneksel ve dijital resim arasındaki boşluğu çok önemlidir. Dijital boya üretim sanatı daha çok büyür. Bu en çok film, televizyon ve video oyunları için kavramsal tasarım kullanılır. Dijital boyama yazılımı Corel Painter, Adobe Photoshop, ArtRage, GIMP, Krita ve OpenCanvas fiziksel bir ressam için sanatçılar benzer bir ortam vermek: bir tuval, boyama araçları paletleri karıştırma ve renk seçenekleri çok sayıda.

Dijital resim hem avantajları ve dezavantajları vardır. Dijital boyama sanatçı organize, karışıklık-ortamda çalışma kolaylığı sağlar, bazı her zaman elinde bir fiziksel fırça tutan bir sanatçı için daha fazla kontrol sağlayamayabilir. Bazı sanatçılar gibi her fiziksel yapılan nesneye özgü karakter gibi dijital boyama eksik bir şey, var olduğuna inanıyorum. Birçok sanatçı yazılan bloglar ve dijital oluşturulan iş ve geleneksel olarak oluşturulan sanat arasındaki çeşitli farklılıkların yorumunu sunmuştur.

Günümüzde resim ile dijital baskı eserler karşılaştırıldığında dijital baskı eserlerin daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Bunun en önemli sebepleri arasında birçok kullanıcıya göre hem maliyetini düşük olması hem de daha kolay ulaşılabilir olması söylenebilmektedir. Dijital baskı eserler tek seferde oldukça kopya yapılabilmesi açısından resimlere göre çok daha uygun fiyatlara imal edilebilmekte ve bu sebeple daha çok kullanıcıya ulaşma imkanı bulmaktadır⁹⁶.

⁹⁶ Soycan, Celal, (2006) Dil’de Görmek ya da Görme’nin Dili, Sanat Dünyamız, YKY, Sayı: 98, Bahar, Sayfa No: 125-137

Resim 4.7. Falmouth İllüstrasyon Sergisinden Bir Görsel⁹⁷

4.2.2.2. İllüstrasyonun tekstilde uygulanması

İllüstrasyon uygulayıcıları tüm yaptıkları çalışmaların yanında aynı zamanda tekstil ve örüntü tasarımları da üretebilmektedirler. Yaratılan bir desenin kendini tekrar etmesi yani örüntü oluşturulması ile birlikte illüstrasyon günümüzde tekstil içerisinde oldukça sık bir şekilde kullanım alanı bulmuştur.

⁹⁷ Falmouth İllüstrasyon Sergisinden Bir Görsel, Ulaşılabilir URL: <https://bukacparaeder.blogspot.com/2011/?view=classic>, Erişim Tarihi: 17.11.2018

Resim 4.8. Sharon Turner⁹⁸

Örüntü tasarımı sitesi olan Patternbank'ta kendine benzeyen bir diğer örüntü sitesi olan Spoonflower gibi çalışmakta ancak aynı zamanda bu site uluslararası alanda ün kazanmış tekstil firmalarına kumaşta sağlamaktadır. Bu sayede doğrudan olmasa dahi illüstratör tasarımlarını Patternbank'a yükleyip ünlü firmalarla iş birliği içinde bulunma imkanını elde edebilmektedir⁹⁹.

⁹⁸ Sharon Turner, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/409264684871664665/?lp=true>, Erişim Tarihi: 18.11.2018

⁹⁹ Wiedemann, Julius. (2011) Illustration Now 4, Tachen, Köln.

Resim 4.9. Ewa Brzozowska¹⁰⁰

Amerika merkezli olan bir diğerk tekstil sitesi olan Deny Designs, diğerk sitelerden farklı olarak ürettiğı kumaşları yatak örtüsü, yastık kılıfı gibi ürünlere çevirerek kullanıcıların satışına sunmaktadır¹⁰¹.

¹⁰⁰ Ewa Brzozowska, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/409264684871664665/?lp=true>, Erişim Tarihi: 18.11.2018

¹⁰¹ Turani, Adnan. (2005) Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul.

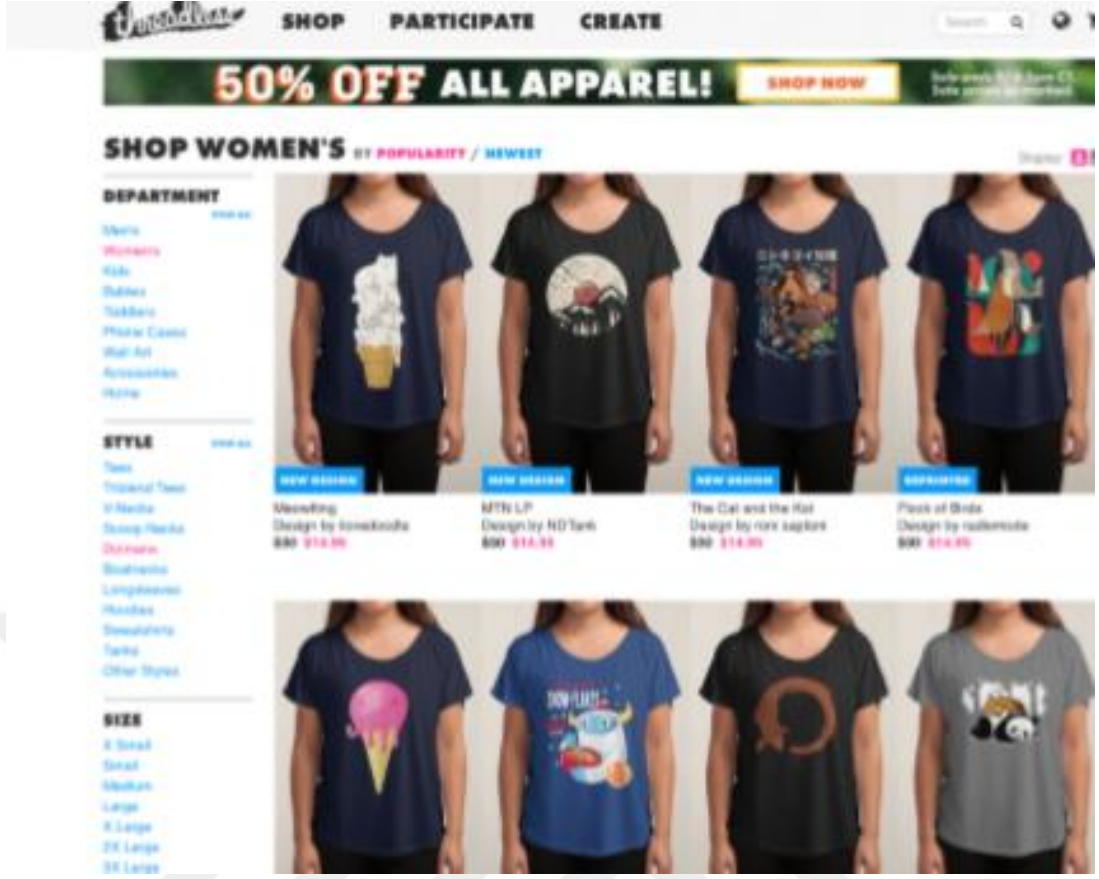

Resim 4.10. Deny Designs¹⁰²

İlk olarak uluslararası alanda birçok tasarımcı ile birlikte çalışan Threadless sitesi bu konuda başı çekmektedir. 2000’li yılların başlarında yalnızca tuval üzerine baskı yapan Threadless sitesi artık günümüzde tuvale bastığı sanat eserlerini tişörtlere de basarak dijital çağda yeni bir kapıyı aralamıştır¹⁰³.

¹⁰² Deny Designs, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/409264684871664665/?lp=true>, Erişim Tarihi: 18.11.2018

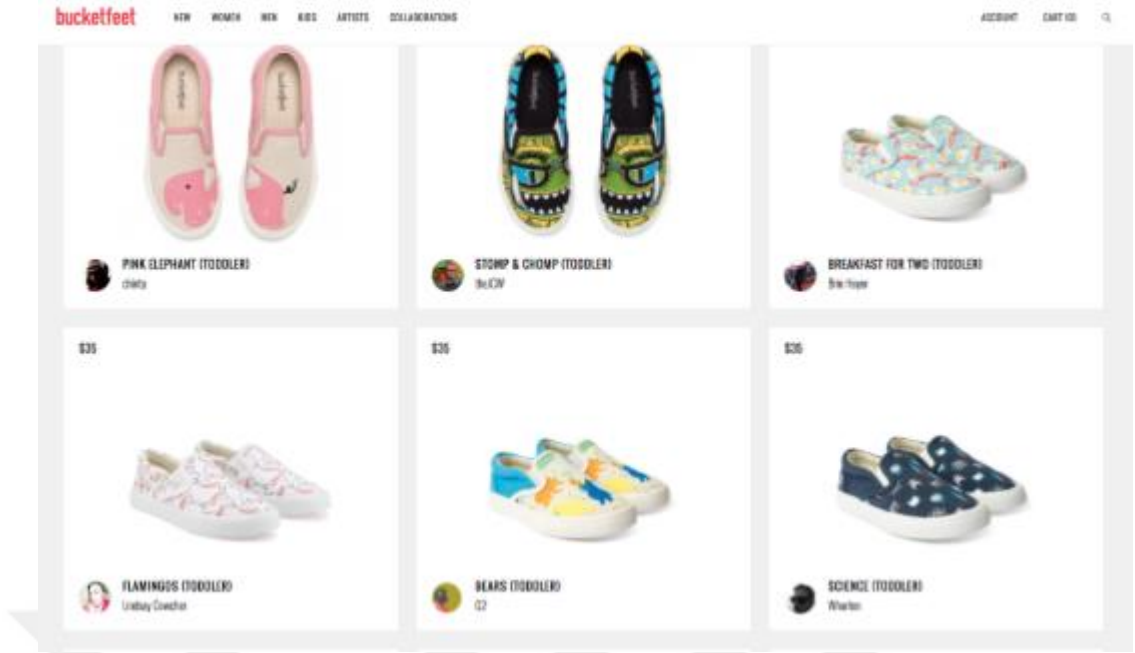
¹⁰³ Appignanesi, Richard. (2009) *Introducing Postmodernism, A Graphic Guide To Cutting Edge Thinking*, Totem Books.

Resim 4.11. Threadless¹⁰⁴

Günümüzde Threadless ismi ile kurulan bir site illüstrasyon sanatçıları arasında düzenlenen yarışmalar organize etmektedir. Bu organizasyonlar her ay düzenli olarak yapılmakta ve dereceye giren illüstratörlerin eserleri t-shirtlere basılmaktadır. T-shirtlere basılan bu illüstrasyonlar sitede satılmakta ve eserin sahibine her satılan parçadan komisyon verilerek ödüllendirilmektedir. Bu platformu kullanan üye sayısı her geçen gün artmakta ve bu sayede illüstrasyon ve illüstratörler desteklenerek eserlerinden para kazanmaları sağlanmaktadır.

¹⁰⁴ Threadless, Ulaşılabilir URL: <https://www.threadless.com/>, Erişim Tarihi: 19.11.2018

Resim 4.12. Bucketfeet¹⁰⁵

Mighty Wallet isimli bir cüzdan üreticisi 2005 yılından itibaren posta zarfları ve kağıtlarından ürettiği cüzdanlara düzenli olarak yaptığı illüstrasyon yarışmalarında dereceye giren illüstratörlerin eserlerini basarak satışa sunmaktadır. Bu sayede hem illüstrasyonu desteklemekte hem de bu alanda öncü olmayı sağlamaktadır.

¹⁰⁵ Bucketfeet, Ulaşılabilir URL: <https://www.bucketfeet.com/>, Erişim Tarihi: 19.11.2018

Creators of the original Mighty Wallet® since 2005

FREE SHIPPING with USPS First Class!

DYNOMIGHTY BE MIGHTY!

search

CART

SHOP

ARTIST COLLECTIVE

CUSTOM WALLET

EXCLUSIVES

ABOUT

SIGN IN

PRODUCTS

FEATURES

REVIEWS

VIDEOS

mighty wallet | billfold | front pocket | travel | zippered cases | be mighty! | tech | best-sellers | new! | on sale

MIGHTY WALLET

Review

3 Ring Binder

\$15.00

3D Movies

\$15.00

A Pocket Full of Cats

\$15.00

Airmail

\$15.00

All Of The Robots

\$15.00

Angry Gorilla

\$15.00

Batgirl

\$15.00

Batman in Action

\$15.00

Resim 4.13. Mighty Wallet¹⁰⁶

Günümüzde birçok marka kendi markalarını daha geniş bir kitleye tanıtmada görevinde hem de markalarına yeni bir boyut kazandırma adına yarışmalar aracılığıyla illüstrasyonlar üretilmesini sağlamaktadır. Bu sayede markalar hem kendi reklamlarını yapmakta hem de illüstrasyon alanında çalışan illüstratörlere yeni kapılar açmaktadırlar.

¹⁰⁶ Mighty Wallet, Ulaşılabilir URL <https://mightywallet.shop/>, Erişim Tarihi: 19.11.2018

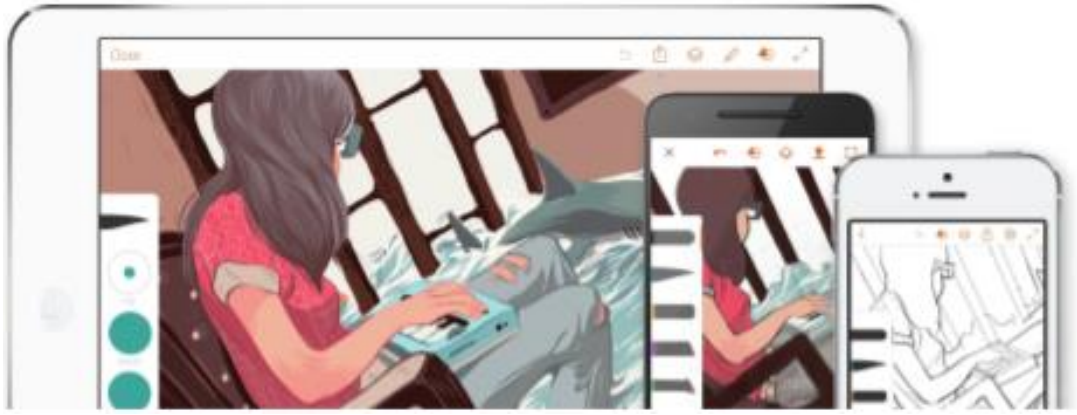

Resim 4.14. Collective Arts Brewing¹⁰⁷

4.2.3. Adobe Şirketinin İllüstrasyona Katkıları

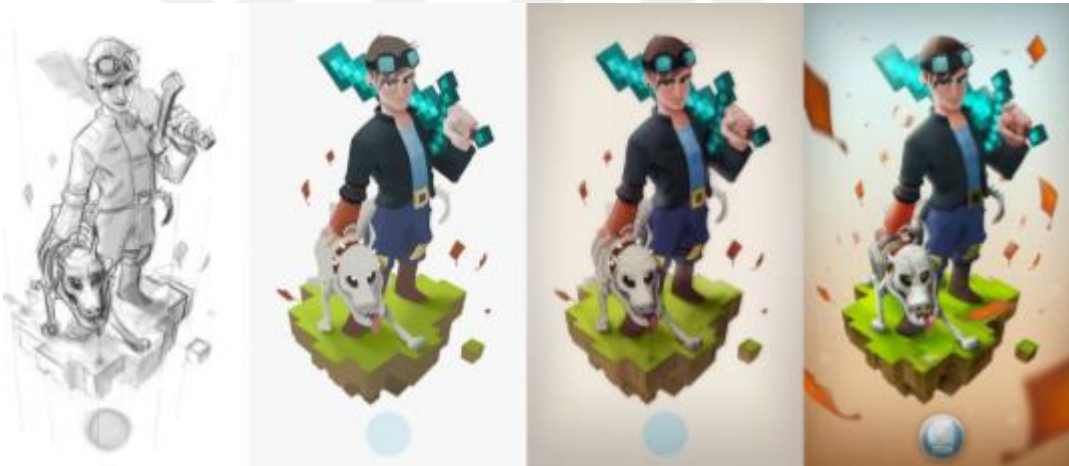
Amerika'nın Kalifornia eyaletinde 1982 yılında kurulmuş olan Adobe şirketi Dünya genelinde en iyi tasarım yazılımları üreten firma özelliğine sahiptir. Kurulduğu yıldan 5 sene sonra yani 1987 yılında Adobe firması ilk sürümü olan Illusrator'ü kullanıcıların hizmetine sunmuştur. Bunun hemen ardından 1990 yılında ise Photodhop isimli uygulamaları kullanıcıların hizmetine sürmüştür. Bu firma piyasaya sürdüğü bu yazılımlar ile birçok tekniğin bir arada kullanılmasını sağlamış ve grafik sanatların önünü açmıştır.

¹⁰⁷ Collective Arts Brewing, Ulaşılabilir URL <https://collectiveartsbrewing.com/legal-drinking-age/>, Erişim Tarihi: 19.11.2018

Resim 4.15. Adobe Uygulaması¹⁰⁸

Tüm bu yenilikçi atılımların ardından Adobe firması 2015 yılında Creative Cloud isimli yeni nesil sürümü kullanıcılarına sunmuştur. Bu sürüm ile birlikte artık birçok kişi telefon üzerinden dahi tasarım yapabilmekte ve bu yaptığı tasarımları direkt dijital ortama aktarabilmektedir.

Resim 4.16. Dei G.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Adobe Uygulaması, Ulaşılabilir URL <https://www.indir.com/haberler/adobedan-iki-yeni-ios-uygulamasi-twixt-ve-fixel>, Erişim Tarihi: 20.11.2018

¹⁰⁹ Dei G., Ulaşılabilir URL: <https://www.artstation.com/deisignl>, Erişim Tarihi: 20.11.2018

4.2.4. İllüstrasyonda Kullanılan Yeni Teknolojiler

Günümüzde teknolojilerin gelişimi ile paralel olarak illüstrasyonda gelişim göstermeye devam etmektedir. Artık illüstrasyon 5 farklı duyuyla da algılanabilir bir bakış açısına sahip olmaya başlamıştır. Farklı çalışma alanlarının bir araya gelerek birleşmesi ile eserler üretilmeye başlandığından beri illüstrasyon artık ekranlara ya da sayfalara bağlı kalmaktan kurtulmuştur. Aşağıda yeni nesil teknolojilerin illüstrasyona olan etkileri incelenmiştir.

4.2.4.1. Tabletler

Tablet alanında teleotograflar ilk olarak 1888 yılında hizmete sunulmuş ve bu cihazlar faks makinesi gibi bilgileri karşı tarafa yollamaya yaramaktadır. Teleotograf tabletlerin atası olarak anılmaktadır. Daha sonra 1942 yılında farklı bir kişi tarafından teleotografa benzer ancak el yazısını algılayabilen bir cihaz geliştirerek Stylator adını verdiği cihazı piyasaya sürmüştür. 1960'lı yıllara gelindiğinde ise tablet alanında bir devrim olarak nitelendirilen Rand Tabletler piyasaya sürülmüştür. Bu tabletler yapılan çizimlerin bilgisayara aktarılmasını sağlamaktaydı. Bunun ardından tasarlanıp ancak piyasaya çıkarılmayan Dynabook yıllar sonra Apple ile birleşerek İpad formunu alarak piyasaya sürülmüştür.

Resim 4.17. Rand Tablet¹¹⁰

2011 yılında Inkling adıyla piyasaya sürülmüş olan Wacom ürünü tablet dünyasına çağ atlatan bir buluş olmuştur. Bu buluş ile birlikte herhangi bir tablete ihtiyaç duyulmadan dijital bir kalem yardımı ile yapılan çizimle direkt olarak bilgisayara aktarılabilir. Bu buluş, dijital çizimle ilgili bir devrimdir.

¹¹⁰ Rand Tablet, Ulaşılabilir URL: <https://www.rand.org/multimedia/video/2013/03/14/rand-tablet.html>, Erişim Tarihi: 21.11.2018

Resim 4.18. Wacom Inkling¹¹¹

Iskn adlı firmanın piyasaya çıkarmış olduğu Slate isimli tablet Inklın'ın icadından sonra geleneksel uygulamalarında dijital ortama aktarılmasını sağlamıştır. Bu buluş kullanılan kalem ve kağıdın türünü dahi bilgisayara ortamına aktarabilmektedir.

¹¹¹ Wacom Inkling, Ulaşılabilir URL: <http://www.ilovemega.com/blog/wacom-inkling/>, Erişim Tarihi: 21.11.2018

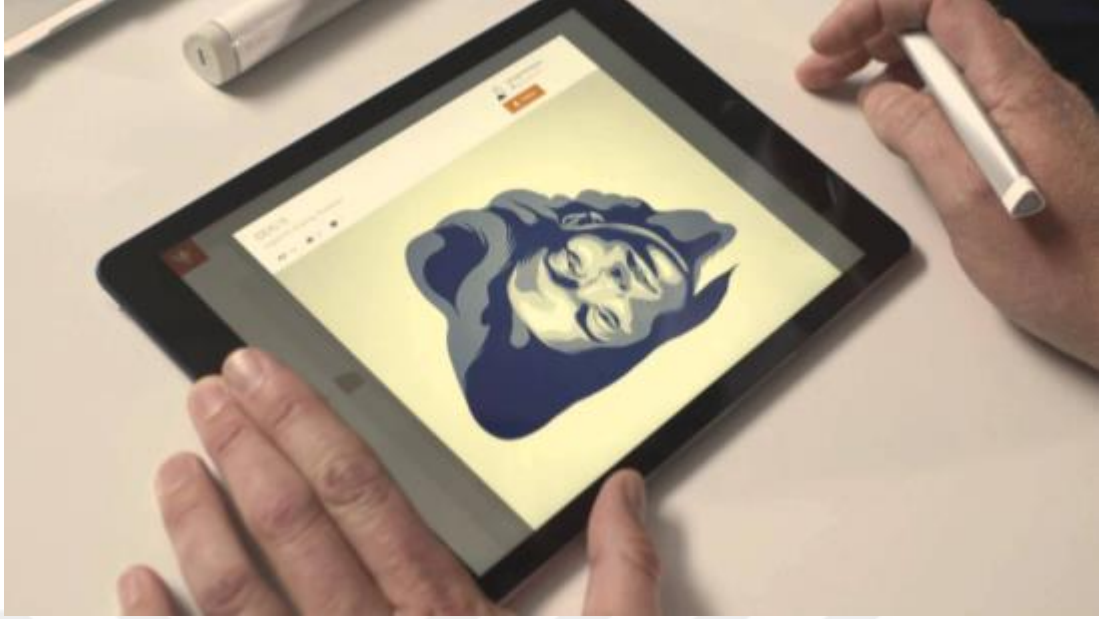

Resim 4.19. Slate Tablet¹¹²

Yaşanan gelişmeler ile birlikte 2010 yılında Apple tablet dünyasında direkt olarak elle kullanılabilen ve kaleme ihtiyaç duyulmadan bilgisayara üzerinden çizim yapılabilmeyi sağlayan tabletleri piyasaya sürmüştür. Bununla birlikte tablet dünyası genişlemeye başlamıştır.

¹¹²

Slate Tablet, Ulaşılabilir URL: <https://www.tabletkiosk.com/tkstore/pc/viewPrd.asp?idproduct=391&idcategory=17/>, Erişim Tarihi: 21.11.2018

Resim 4.20. iPad ve Wacom Pen¹¹³

4.2.4.2. Yazıcılar, lazer kesim makineleri ve kalemler

Matbaanın icadı kadar önemli bir yenilik olan 3D yazıcılar sayesinde dijital olarak tasarlanan herhangi bir şey katı formda basılabilmektedir. Üç boyutlu baskı teknolojisi 80’li yıllarda başlasa da yaygınlaşması 2010 yılında olmuştur. Artık birçok tasarımcının ev ve ofisinde bulunmakta olan 3D yazıcılar, illüstratörler için büyük bir ilham olmuştur. Bu yeni teknolojiler, yıllarca iki boyutlu çalışan illüstratörler için artık üçüncü boyuta geçmek adına ön ayak olmuştur.

¹¹³ iPad ve Wacom Pen, Ulaşılabilir URL: <https://www.amazon.com/Wacom-Intuos-Creative-Stylus-iPad/dp/B00FC7DOCW>, Erişim Tarihi: 21.11.2018

Resim 4.21. 3Doodler¹¹⁴

Günümüzde daha üretilme aşamasında olan Glowforge lazer yazıcı makinesi ise teknolojinin geldiği son nokta olarak adlandırılabilir. Hem 3D yazıcı hem de lazer kesim makinesi olan Glowforge sayesinde tasarımcılar ellerindeki her tür materyalle sınırsızca üretme şansı yakalamaktadır.

¹¹⁴ 3Doodler, Ulaşılabilir URL: <https://www.mumzworld.com/en/3doodler-pen-create-smokey-blue>, Erişim Tarihi: 21.11.2018

Resim 4.22. 3D Printer ve Basılan Ürünler¹¹⁵

¹¹⁵ 3D Printer ve Basılan Ürünler, Ulaşılabilir URL: <https://www.webtekno.com/3dyazici/3d-yazici-ile-motorsiklet-uretildi-h6156.html>, Erişim Tarihi: 21.11.2018

4.3. İLLÜSTRASYONDA KULLANILAN YENİ MALZEME VE TEKNİKLER

İllüstrasyon, her dönem ve yüzyılda farklı ihtiyaçları resmederek kendisini var etmiştir. Kimi zaman parçayı çekici kılmış, kimi zamanda bir şeylerin yerini göstermiştir. İllüstrasyonun arkasında, her zaman taşıdığı bir hikaye vardır. Bu hikayeler dönemin özellikleriyle doğru okunarak hem kişiler hem de süreç hakkında daha fazla bilgiye sahip olunmaktadır. İllüstrasyonda kullanılan malzemeler her dönemde ihtiyaçlar doğrultusunda değişiklik göstermiştir. Günümüzde dijitalleşme ile birlikte kullanılan malzemelerin çeşitliliği de gelişmiştir.

Resim 4.23. Morgana Wallace, Kağıt Kesme ¹¹⁶

¹¹⁶ Morgana Wallace, Kağıt Kesme, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/197595502377817330/?lp=true>, Erişim Tarihi: 23.11.2018

İllüstratörün bilgi birikimi ve görsel referans algısı ne kadar genişse bu süre zarfında o kadar çeşitli ve özgün alternatifler üretebilir. İyi bir tasarımcının teknik işçiliğinin yanında mutlaka bilgi birikimini de geliştirmesi gerekmektedir. İyi bir tasarımcı alışılmadık, özgün ve işleve uygun çözümler üretir; mesajın içeriğine odaklanan fikirler üretir. Hazır şablon mantığından ziyade görselleştirilecek mesajın en iyi, kolay anlaşılır ve çarpıcı bir şekilde aktarılması üzerine kafa yorar. Çözüm olasılıklarının artırılması ve bunların içeriğinin zenginleştirilmesi çok önemlidir. Becer bu konuda şöyle demiştir: “Belki de birçok olasılık arasında en başarılısı yine ilk yapılan taslak olacaktır. Ama bir seçme şansı yaratılmazsa, daha sonra akla gelebilecek daha iyi bir çözümün uygulanma olasılığı ortadan kalkar. Bir tasarımcı, yaratıcı olduğu ölçüde seçici olmalıdır”.

Yaratıcı ve özgün fikirlerin üretilmesi demek sadece yoktan var etmek değildir. Önemli olan kullanılan şeylerin arasında yeni, var olmayan bağların kurulmasıdır. Böylece bazen bilinen şeyler arasında yeni bilinmeyen bağlar, çözümler üretilebilir: Var olan şeylerin yeni bir yüzü daha gösterilerek tekrar kullanılabilir¹¹⁸.

Resim 4.25. Robert Romanowicz, Sihirli Flüt Konser Afişi, Tünel Tekniği¹¹⁹

4.3.1. Geleneksel Teknikler

Görselleştirmek istenen fikir birçok farklı malzeme ile üretilebilir. Tasarımcı ve illüstratörler eskiz ve ön çizimler için genellikle kurşun kalemi tercih ederler. Kullanımı rahat, zahmetsiz ve kolay ulaşılabilir olması kurşun kalemi başlangıç için ideal bir malzeme kılmıştır. İllüstrasyon yaratım sürecinde birbirinden farklı birçok araç ve teknik kullanılır. Bunlardan kısaca bahsetmek gerekirse: Kurşunkalem, kuru boya, keçeli kalem, mürekkeple çizim, lavi, suluboya, guaj, akrilik, püskürtme, yağlı boya, kolaj, dijital teknikler, karışık teknik, buluntu nesneler, kağıt oyma vb.

¹¹⁸ Schellnack, H. D., Steampunk Şıklığı, (Çev. Aslı Mertan) Grafik Sanatlar Üzerine Yazılar, Grafikerler 11 Meslek Kuruluşu, İstanbul, 2011, s.3

¹¹⁹ Robert Romanowicz, Sihirli Flüt Konser Afişi, Tünel Tekniği, Ulaşılabilir URL: <http://designify.me/inspiration/creative-focus-robert-romanowicz/>, Erişim Tarihi: 23.11.2018

illüstrasyonun yaratım sürecinde kullanılan tekniklere örnek gösterilebilir. Bir fikri görselleştirmek için kullanılan bu teknikler ortaya çıkacak çözüm stratejisine göre illüstrasyona şekil verir.

Resim 4.26. Robert Romanowicz, Üç Boyutlu Sahne Yaratımı¹²⁰

İllüstrasyonun kullanım amacı ve yeri, istenilen etki ve hedef kitlesi kullanım tekniğini belirleyen bazı etmenlerdendir. Örneğin 12 yaş altı çocuk kitabı resimlemeleri için renkli kullanıma uygun tekniklerin seçilmesi mürekkep, rapido kalem ve kurşun kalem gibi tekniklerin yanında daha uygun düşecektir. Diğer bir örnek ise etkileşimli mecralar kullanılarak hızlı öğrenmeye imkan sağlayan uygulamalar için illüstrasyon çalışmaları yapmak hedefleniyorsa dijital tekniklerin kullanılması daha yerinde bir karar olacaktır.

¹²⁰ Robert Romanowicz, Üç Boyutlu Sahne Yaratımı, Ulaşılabilir URL: <https://bigumigu.com/haber/mini-sirk-sandalye-hirsizi/>, Erişim Tarihi: 23.11.2018

Resim 4.27. Lisa Smirnova, Nakış¹²¹

¹²¹ Lisa Smirnova, Nakış, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/359091770275108770/?lp=true>, Erişim Tarihi: 23.11.2018

Endüstri devrimiyle birlikte gelişen teknolojinin etkileri grafik tasarım alanında da belirgin bir şekilde görülmüştür. Litografinin bulunuşuyla daha önceleri tipografik bir şekilde olan tasarımlar artık yerini daha fazla görsele dayalı hale gelen tasarımlara bırakmıştır. Alois Senefelder tarafından 1796 yılında bulunan litografi tekniği, su ve yağın birbirine karışmamasından meydana gelmektedir. Zamanla bu tekniğin gelişmesiyle çok renkli taş baskılar, tasarımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Böylece tipografik baskı tekniği gerilemeye başlamıştır. Ayrıca çok renkli taşbaskıların en önemli kullanım yerlerinin afiş ve etiket tasarımları olduğu da bilinmektedir.

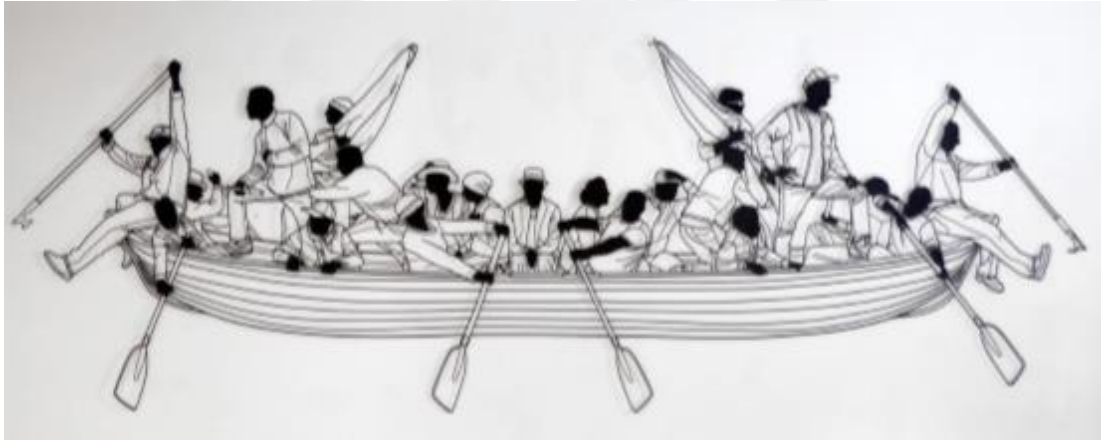
Resim 4.28. Irma Gruenholz, Kil¹²²

Dijitalleşmeye karşı olan sanatçılardan biri olan Litvanyalı sanatçı Severija Inčirauskaitė-Kriaunevičienė, küçük metal objelere işlediği geleneksel motifleriyle adından söz ettirmektedir.

¹²² Irma Gruenholz, Kil, Ulaşılabilir URL: <http://www.deplastilina.com/>, Erişim Tarihi: 23.11.2018

Resim 4.29. Severija I. Kriaunevičienė, Metale Nakış¹²³

Resim 4.30. Frank Plant, Metal¹²⁴

¹²³ Severija I. Kriaunevičienė, Metale Nakış, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/520588038160534965/?lp=true>, Erişim Tarihi: 24.11.2018

¹²⁴ Frank Plant, Metal, Ulaşılabilir URL: <http://www.wikilinks.fr/les-oeuvres-metalliques-de-frank-plant/?lang=en>, Erişim Tarihi: 24.11.2018

4.3.2. Dijital Teknikler

İnsanın duyu organlarının öğrenme üzerindeki etkisine bakılacak olursa; ilk sırada görme duyusu sonra sırası ile işitme, dokunma, koklama ve tat alma duyusu gelmektedir. Öğrenim sürecinde en etkili duyu organı, görme duyusudur.

Görmenin bu kadar önemli olduğu bir durumda teknolojinin de buna yönelik olarak gelişmesi ve görsele dayalı interaktif çalışmaların çıkması kaçınılmazdır. 20. yüzyıldan 21. yüzyıla ilerlerken önemli icatlar doğup, insan hayatında hızlıca yer edinmiştir. Bilgisayarların önce evlere girip daha sonrada ceplere sığması, internetin etkin bir şekilde kullanılması, bilginin kolayca ulaşılabilip artmasına ve gelişmesine vesile olmaktadır. Bu kadar çok üretilen ve artan bilginin, yeniden tasarlanıp hedef kitleye ulaştırılması, illüstrasyona olan talebi de arttırmaktadır. Teknolojik gelişimlere bağlı olarak yeni platformda hazırlanan dijital illüstrasyon zamanına ayak uydurarak hızlı üretim sürecine de karşılık vermektedir. “İçinde bulunduğumuz bilgi çağında, mevcut bilgi hacmini hızlı ve etkili bir şekilde işleme ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Bu noktada grafik tasarımın önemli bir dalı olan illüstrasyon, çizime dayalı bir biçimde, kitleye iletmek istenen mesajı betimleyici, yorumlayıcı ve belgeleyici bir rol üstlenmektedir”. Dijital illüstrasyon, kullanılan yazılımlara da bağlı olarak birçok avantajı beraberinde getirmektedir: Teknolojinin getirdiği kolaylıkla eskiden zahmetli ve vakit alan illüstrasyon yaratım süreci kısalmış, üstelik elektronik ortamda istenilen miktarda çoğaltılarak saklanması ve paylaşılması kolaylaşmıştır.

Resim 4.31. Melbourne Metrosu, 2016¹²⁵

Klasik yöntemlerle yaratılan çalışmaların bilgisayar ortamına aktarılarak yorumlanması, yeniden üretilmesi, saklanması ve çoğaltılması mümkün kılınmıştır. Ayrıca klasik yöntemlerle üretilen çalışmalarda kimi zaman hataların telafi şansı bulunmamaktadır. Fakat dijital illüstrasyon ile bu hatalar giderilerek, hızlı bir şekilde alternatiflerinin de oluşturulmasına olanak sağlanmaktadır. Teknolojinin gelişim hızına bağlı olarak illüstrasyona olan ihtiyaç artarak devam etmektedir. Örneğin sanal gerçeklik için hazırlanan birçok illüstrasyon çalışması bulunmaktadır: Oyun tasarımlarından, interaktif ders çalışmalarına kadar çok geniş yelpazesi olan bu alan, bilgilerin ve görsellerin yeniden ya da yeni mecraya özgü betimlenmesine ihtiyaç duymaktadır¹²⁶.

¹²⁵ Melbourne Metrosu, 2016, Ulaşılabilir URL: <http://www.wikilinks.fr/les-oeuvres-metalliques-de-frank-plant/?lang=en>, Erişim Tarihi: 24.11.2018

¹²⁶ İllüstrasyon Illustration , Alternatif Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 1

Resim 4.32. FÜ, 2016, Dijital 3D İllüstrasyon¹²⁷

İllüstratörlere dijital çağın getirdiği bir başka artı ise bir ajansa bağlı kalmadan kendileri için üretim yapma fırsatı tanınmasıdır. İllüstratörler, eski ismiyle müellif tasarımcı günümüz ismiyle designer olarak bağımsız bir şekilde kendisinin ürettiği tasarımları müşterileriyle veya takipçileriyle kolaylıkla paylaşabilmektedir. Üretimin dijitalleşmesi günümüzde illüstrasyon türlerine de yenilerini eklemiştir. Kağıt oyma illüstrasyonları, aksesuar illüstrasyonları ve nakış illüstrasyonları buna örnek gösterilebilir.

Resim 4.33. Mario Sánchez Nevado, Dijital Kolaj¹²⁸

¹²⁷ FÜ, 2016, Dijital 3D İllüstrasyon, Ulaşılabilir URL: <https://3dakademi.com/>, Erişim Tarihi: 24.11.2018

¹²⁸ Mario Sánchez Nevado, Dijital Kolaj, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/349873464776742390/?lp=true>, Erişim Tarihi: 24.11.2018

4.4. GELİŞEN TEKNOLOJİ PARALELİNDE İLLÜSTRASYON SANATÇILARINA YENİ UYGULAMA ALANLARI

Geçmişten günümüze bakıldığında illüstrasyonun kullanım şekline göre, işlevinde çeşitlilikler görülmektedir. Günümüz illüstrasyon anlayışına yakın olarak yapılan çalışmalarda, ilk olarak dekoratif amaçlı oldukları göze çarpmaktadır. Daha sonra bilgilendirici tarafı gelmekte ve zamanla yorum ve düşünce işlevi de buna dahil olmuştur. Fakat illüstrasyonun tüm bu işlevleri, illüstrasyonun çıkagelmesinden bu yana karışık olarak uygulanmaktadır. İllüstrasyon teknolojik gelişmeler ile birlikte yeni objelere yönelerek gelişimini devam ettirmeye çalışmaktadır¹²⁹.

Resim 4.34. Fredrik Forsberg, Kütüphane Otobüs¹³⁰

¹²⁹ Mahir, Banu. (2004) Osmanlı Minyatür Sanatı, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

¹³⁰ Fredrik Forsberg, Kütüphane Otobüs, Ulaşılabilir URL: <https://www.domusweb.it/en/design/2008/12/16/a-bus-for-reading.html>, Erişim Tarihi: 15.02.2019

Yazar Wigan’a göre “kitaplar veya animasyon filmleri için yarattığı karakterler bir dizi başka üründe de yer alan illüstratörler için önemli bir gelir kaynağı. Üretilen sanat eseri; ıvır zıvır nesneler, kartlar, oyunlar, oyuncaklar, tekstil ürünleri, giysiler ve biblolar gibi satış destekleyici ürünlerde kullanılabilir”¹³¹.

Resim 4.35. Gabriel Moreno, İllüstrasyon Araç Kaplama¹³²

4.4.1. Moda Objelerinde Grafik Uygulamalar

Bir markayı, kampanyayı, ilanı, ambalajı, etiketi vb. yani ürün ve hizmetin görselleştirilmesini konu edinen ticari illüstrasyonlardır. Reklam illüstrasyonunun farklı tanımları yapılsa da Becer’e göre bir ürünü ya da hizmeti tanıtmak için yapılmış,

¹³¹ Wigan, Mark (2012) Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, (Çev. Mehmet Emir Uslu) Literatür Yayınları, 14 İstanbul, 2012, s.254

¹³² Gabriel Moreno, İllüstrasyon Araç Kaplama, Ulaşılabilir URL: <https://www.gabrielmorenostudio.com/coche>, Erişim Tarihi:15.02.2019

genelde ayrıntılara ve detaya önem veren çalışmalardır. Reklam illüstrasyonlarının altında: Başta moda illüstrasyonu olmak üzere, zaman zaman diğer illüstrasyon türleri de yer almaktadır¹³³.

Resim 4.36. Lisa Smirnova, El İşlemesi¹³⁴

¹³³ Dikbaş, Nazım Hikmet R. (2011) İmge ve Metin: Yazı ve Resim Nasıl Bir Araya Gelir?, Bilim ve Sanat Vakfı Bülten, Sayı: 75, İstanbul.

¹³⁴ Lisa Smirnova, El İşlemesi, Ulaşılabilir URL: <https://www.artistaday.com/?p=26283>, Erişim Tarihi: 16.02.2018

Resim 4.37. Customize Me Vans Etkinliğinden Bir Görse¹³⁵

Birçok sanatçı ve illüstratör markalar ile birlikte çalışarak onlara özel seri ve kreasyonlar üretmektedirler. Ancak bazı durumlarda illüstrasyon çalışmalarının fazla ilgi görmesi sebebi ile illüstratörler kendi markalarını yaratarak üretim yaptıkları da görülmektedir.

¹³⁵ Customize Me Vans Etkinliğinden Bir Görse, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/300544975122826286/?lp=true>, Erişim Tarihi: 18.02.2019

Resim 4.38. Vans x Keren Richter İş Birliği¹³⁶

¹³⁶ Vans x Keren Richter İş Birliği, Ulaşılabilir URL: <https://www.frizzifrizzi.it/2009/02/25/vans-x-keren-richter/>, Erişim Tarihi: 20.02.2019

Resim 4.39. Movanas Tasarımı Çoraplar¹³⁷

¹³⁷ Movanas Tasarımı Çoraplar, Ulaşılabilir
<https://tr.pinterest.com/pin/425590233519722867/?lp=true>, Erişim Tarihi: 21.02.2019

URL:

İllüstrasyon her alanda kullanma geçmesi ile birlikte tekstil ve giyim sektörü ile de iç içe geçmiştir. Birçok e-ticaret sitesi illüstratörler ile birlikte çalışmakta ve sadece illüstrasyon giyim ürünleri satmaktadır¹³⁸.

Resim 4.40. Irmak Akçadoğan, Baskı¹³⁹

¹³⁸ Gill, B. ve Lewis, J. (1964) Illustration: Aspects And Directions, Studio Vista, Londra.

¹³⁹ Irmak Akçadoğan, Baskı, Ulaşılabilir URL: <https://www.pinterest.ca/pin/273241902369256728/>, Erişim Tarihi: 25.02.2019

4.4.2. Kişisel Özgün Grafik Uygulamalar

İnsanların yaşamları ve günlük alışkanlıklarıyla daha fazla iç içe olan günlük eşyalar daha dokunulabilirdir. Sabah gördüğümüz diş fırçasının üzerindeki görsel, kahvaltıda içtiğimiz kahve kupasının üzerindeki illüstrasyon, tüm gün konuştuğumuz cep telefonunun kılıfı, tv izlerken sırtımızı yasladığımız yastığın kılıfındaki illüstrasyon bu gruba örnektir. Bu tasarımlar daha kişisel ve stilimizi yansıtmaktadır.

Grafik uygulamalara sahip eşyalar insanları hoşnut etmeli, heyecanlandırmalı ve günlerini daha neşeli hale getirmelidir. Amerika'daki grafik ve markacılık tarihi derin bir altyapıya sahip olduğundan dolayı, sıradan günlük ev eşyalarında grafik uygulamalara oldukça yer verilmekte ve bu sebeple tüketiciler günlük hayatlarını neşelendirebilecek kadar eğlenceli tasarımlara sahip olmaktadır¹⁴⁰.

¹⁴⁰ Lewis, Brian. (1987) An Introduction To Illustration, A Quintet Book, London.

Resim 4.41. Delonghi Artista Serisi¹⁴¹

¹⁴¹ Delonghi Artista Serisi, Ulaşılabilir URL: <https://djstormsblog.com/tag/delonghi-artista-series/?iframe=true&preview=true/feed/>, Erişim Tarihi: 26.02.2019

Resim 4.42. Maxwell Paternoster Tasarımı Kask¹⁴²

4.4.2.1. Popüler kültür nesnelerinde grafik uygulamalar

Teknolojinin devamlı olarak gelişmesi ile birlikte her bir ürünün üst modeli çok hızlı çıkmakta nesneler çok hızlı tüketilmektedir. Bu sebeple teknolojik ürünlerde de kişisel çalışmalar ile illüstrasyon uygulamaları dikkat çekmeye başlamıştır. Her türlü dijital nesneye kişiye özgü illüstrasyonlar uygulanabilmektedir¹⁴³.

¹⁴² Maxwell Paternoster Tasarımı Kask, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/508484614156161596/?lp=true>, Erişim Tarihi: 26.02.2019

¹⁴³ Male, Alan. (2007) Illustration: A Theoretical & Contextual Perspective, Ava Academia, İsviçre.

Resim 4.43. Wesc x Glimmers İş Birliği¹⁴⁴

¹⁴⁴ Wesc x Glimmers İş Birliği, Ulaşılabilir URL: <https://www.toykyo.be/case/wesc-x-glimmers>, Erişim Tarihi: 01.03.2019

Resim 4.44. Josh Ln Tasarımı¹⁴⁵

4.4.2.2. Mobilya ve ev eşyalarında grafik uygulamalar

1981 yılında kurulmuş olan Memphis firması mobilyaları modern çizgilere büründürmekte ve kişiye özel grafik çalışmaların yapılabileceği imkanlar sunmaktadır. BU sayede illüstrasyonu mobilya sektörüne taşımış olmuşlardır¹⁴⁶.

¹⁴⁵ Josh Ln Tasarımı, Ulaşılabilir URL: <https://www.designboom.com/art/hero-glyphics-by-josh-lane-01-10-2014/>, Erişim Tarihi: 01.03.2019

¹⁴⁶ Lynton, Norbert. (1991) Modern Sanatın Öyküsü, Çev. Prof. Cevat Çapan, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Resim 4.45. Memphis Tasarımı Oda¹⁴⁷

¹⁴⁷ Memphis Tasarımı Oda, Ulaşılabilir URL: <https://www.amara.com/luxpad/memphis-design-is-back-for-interiors/>, Erişim Tarihi: 02.03.2019

Resim 4.46. Misaki Kawai Tasarımı¹⁴⁸

¹⁴⁸ Misaki Kawai Tasarımı, Ulaşılabilir URL: <https://www.ericfirestonegallery.com/exhibitions/misaki-kawai-at-nada>, Erişim Tarihi: 04.03.2019

Resim 4.47. Dorophy Tang x Adidas İş Birliği¹⁴⁹

Mobilya alanında illüstrasyon çalışmaları çok farklı markaların iş birliği ile devam etmektedir. Dorphy Tang ile Adidas'ın iş birliği ile Adidas markalı mobilya ve sandalyeler üretilmiştir. Mobilya sektöründe hem marka iş birlikleri hem de illüstrasyon kullanımına en iyi örnek olarak gösterilebilir.

¹⁴⁹ Dorophy Tang x Adidas İş Birliği, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/tinicards/my-adidas-shoes/>, Erişim Tarihi: 05.03.2019

Resim 4.48. Jon Burgerman Tasarımı¹⁵⁰

Resim 4.49. Art On The Box¹⁵¹

¹⁵⁰ Jon Burgerman Tasarımı, Ulaşılabilir URL: <http://www.julieboyd.co.uk/lets-learn/lets-learn-activities/lets-learn-resources-for/past-present-professionals/jon-burgerman.html>, Erişim Tarihi: 06.03.2019

¹⁵¹ Art On The Box, Ulaşılabilir URL: <https://www.dublinton.ie/dublins-grey-boxes-transformed-into-art/>, Erişim Tarihi: 07.03.2019

Resim 4.50. Antoine Manuel Tasarımı¹⁵²

Milan Tasarım Haftasında sergilenen bir buzdolabında ünlü bir marka kendi tasarımlarını buzdolaplarına işlemiştir. Bu illüstrasyonlar çok konuşulmuş ve beyaz eşya sektöründe de illüstrasyonun kullanımını sağlamıştır.

Resim 4.51. Dolce&Gabanna x Smeg İş Birliği İllüstrasyonlu Buzdolapları¹⁵³

¹⁵² Antoine Manuel Tasarımı, Ulaşılabilir URL: <https://shop.mohd.it/en-gb/tout-va-bien-meuble.html>, Erişim Tarihi: 08.03.2019

¹⁵³ Dolce&Gabanna x Smeg İş Birliği İllüstrasyonlu Buzdolapları, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/kamazka/drawings/?lp=true>, Erişim Tarihi: 08.03.2019

4.4.2.3. Kişiyeye özel grafik uygulamalar

İnternet sitelerinden artık günümüzde alışveriş yapmak oldukça kolay ve popüler bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyler internet sitelerine yükledikleri her türlü görseli ya da kendi resimlerini illüstrasyon yardımı ile istedikleri nesneye aktarabilmektedirler.

Resim 4.52. Lise Grossmann, Kişiselleştirilmiş Stampa¹⁵⁴

¹⁵⁴ Lise Grossmann, Kişiselleştirilmiş Stampa, <https://www.flickr.com/photos/lilimandrill/>, Erişim Tarihi: 09.03.2019

Günümüzde internet sitelerinden istenilen her ürünün bulunabilmesi mümkündür. Aklınıza gelmeyecek olan her türlü ürüne de illüstrasyon uygulamaları ile kişiselleştirme katmakta mümkündür.

Resim 4.53. Liliana Okapi, Rozet¹⁵⁵

¹⁵⁵ Liliana Okapi, Rozet, Ulaşılabilir URL: <https://www.etsy.com/shop/okapiillustration>, Erişim Tarihi: 08.03.2019

Resim 4.54. Ginge, El Boyaması Ukulele¹⁵⁶

4.4.3. Mekanlarda Grafik Uygulamalar

Kopenhag merkezde 2005 yılı içerisinde açılmış olan bir otel tüm odalarını farklı illüstratörlere tasarlatarak farklı bir bakış açısı yakalamaya çalışmıştır. Her türlü farklı bakış açısına sahip odalar çok fazla ilgi çekmiş ve bu sayede iç mekan tasarımlarında da illüstrasyon kendine kullanım alanı bulmuştur. Ayrıca Avustralya’da bir okul dış tasarımını da illüstratörlerden destek alarak tasarlamış ve tasarıma farklı boyut kazandırmıştır.

¹⁵⁶ Ginge, El Boyaması Ukulele, Ulaşılabilir URL: <https://cosmic-ginge.tumblr.com/post/100840009863/guardians-of-the-galaxy-ukulele-complete-with>, Erişim Tarihi: 09.03.2019

Resim 4.55. Hotel Fox'tan Bir Oda¹⁵⁷

¹⁵⁷ Hotel Fox'tan Bir Oda, Ulaşılabilir URL: <https://www.booking.com/hotel/gb/dog-and-fox.tr.html>, Erişim Tarihi: 10.03.2019

Resim 4.56. Okuda San Miguel, Fas¹⁵⁸

¹⁵⁸ Okuda San Miguel, Fas, Ulaşılabilir URL: <https://www.designboom.com/art/okuda-san-miguel-11-mirages-to-the-freedom-youssoufia-morocco-03-11-2016/>, Erişim Tarihi: 11.03.2019

Resim 4.57. Billy Blue Okulu¹⁵⁹

Resim 4.58. Mattel Çocuk Hastanesi, Los Angeles¹⁶⁰

¹⁵⁹ Billy Blue School, Ulaşılabilir URL: <https://www.billyblue.edu.au/life-at-billy-blue/campuses>, Erişim Tarihi: 11.03.2019

¹⁶⁰ Mattel Çocuk Hastanesi, Los Angeles, Ulaşılabilir URL: <https://www.uclahealth.org/mattel/photo-gallery>, Erişim Tarihi: 12.03.2019

Resim 4.59. Hattie Stewart x Mac Cosmetics İş Birliği¹⁶¹

4.4.4. Ambalajlarda Grafik Uygulamalar

Günümüzde alışveriş, tüketimin farklılaşmasıyla ihtiyaçtan çok bir keyif alma eylemi haline dönüşmüştür. Birçok insana, ürünün içeriğinden önce ambalajı daha çekici gelmektedir. Bu sebeple firmalar artık ürünün kalitesi kadar ambalajına da önem vermektedir. Artık dikkat çekici ve göze hoş gelen görseller tüketicinin tercihinde rol oynamaktadır.

¹⁶¹ Hattie Stewart x Mac Cosmetics İş Birliği, Ulaşılabilir URL: <https://www.digitalartsonline.co.uk/features/illustration/hattie-stewart-on-how-create-incredible-fun-super-bright-art/>, Erişim Tarihi: 13.03.2019

Resim 4.60. Miriam König, Çocuk Diş Macunu Ambalajı¹⁶²

Resim 4.61. Steve Simpson, Acı Sos Ambalajları¹⁶³

İllüstrasyonu karton ve plastik bardaklarından, peçete ve duvarlarına kadar boş bulunan her noktasında kullanan Caribou Coffee birçok müşterisine eğlenceli kimliği sebebiyle sempatik gelmektedir.

¹⁶² Miriam König, Çocuk Diş Macunu Ambalajı, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/botanikecza/splat/>, Erişim Tarihi: 14.03.2019

¹⁶³ Steve Simpson, Acı Sos Ambalajları, Ulaşılabilir URL: <https://stevesimpson.com/>, Erişim Tarihi: 15.03.2019

Resim 4.62. Caribou Coffee Bardakları¹⁶⁴

2015 yılından beri Starbucks'ın düzenlediği beyaz karton bardak yarışmasına, sadece üç hafta sürmesine rağmen her yıl binlerce katılım olmaktadır. Sosyal medya üzerinden katılımı gerçekleştirilen bu yarışmada, müşterilerinden klasik Starbucks logolu karton bardak üzerine elle çizim yapılması istenmektedir.

¹⁶⁴ Caribou Coffee Bardakları, Ulaşılabilir URL: <https://www.yelp.com/biz/caribou-coffee-istanbul?hrid=xMoI5gYsAeUTsfYU1HEfnQ>, Erişim Tarihi: 15.03.2019

Resim 4.63. Starbucks Yarışmasından Tasarımlar¹⁶⁵

4.4.5. Karakter Tasarımlarında Grafik Uygulamalar

Karakter; grafik romanlar, çocuk kitapları, bilgisayar oyunları ve animasyon filmleri gibi anlatılarda inandırıcı roller oynaması için kendisine belli nitelikler ve insani özellikler verilmiş bir illüstrasyondur.

Resim 4.64. El Boyaması Munny Tasarımları¹⁶⁶

¹⁶⁵ Starbucks'ın Yarışmasından Tasarımlar, Ulaşılabilir URL: <https://pazarlamasyon.com/instagraminizi-hazirlayin-starbucks-bahar-bardaklarini-tanitti/>, Tarihi: 16.03.2019

¹⁶⁶ El Boyaması Munny Tasarımları, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/512636370065318286/?lp=true>, Erişim Tarihi: 16.03.2019

Resim 4.65. Pictoplasma¹⁶⁷

Seul ve Tokyo kültüründen etkilenecek 2005 yılından beri İngiltere’de üretilen Momiji figürleri, günümüzde Pop Art’tan ve trendlerden ilham almaktadır. Karakter, illüstrasyon ve heykelin bir araya gelmesinden oluşan Momiji bebekler dünya çapında birçok illüstratörle iş birliği yapmakta ve misafir tasarımcı olarak nitelendirdiği illüstratörlere özel seri bebek üretmektedir.

¹⁶⁷ Pictoplasma, Ulaşılabilir URL: <https://www.digitalartsonline.co.uk/news/illustration/pictoplasma-2015-character-art-conference-lineup-revealed/>, Erişim Tarihi: 17.03.2019

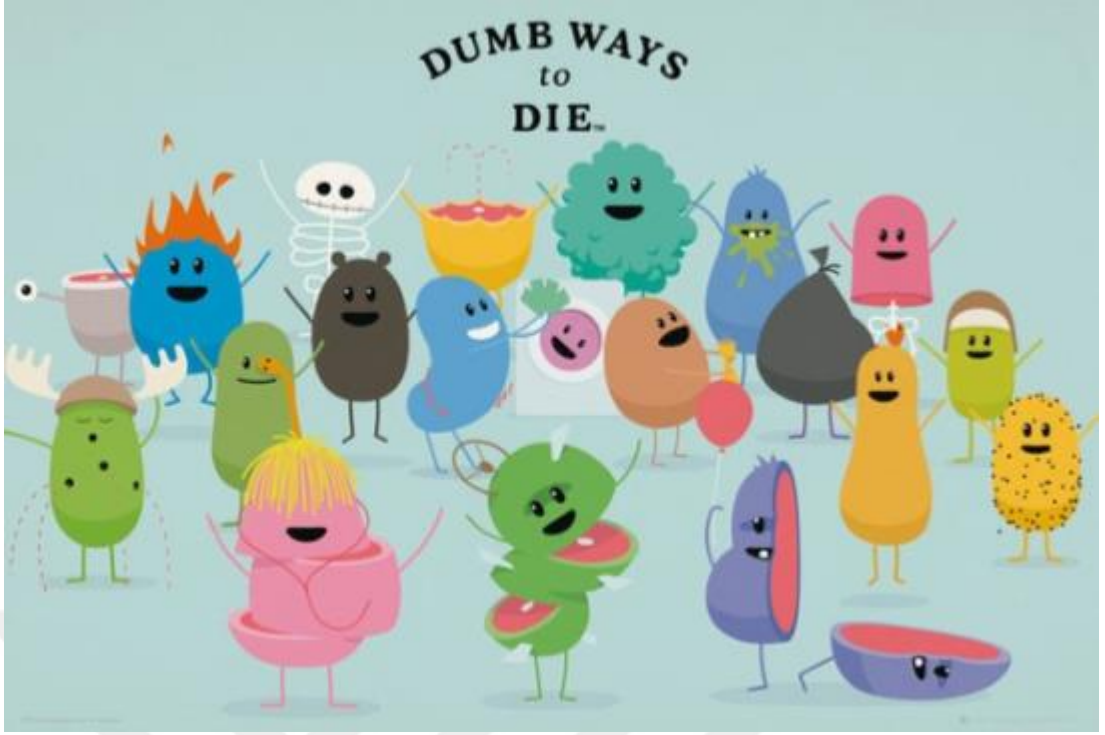
Resim 4.66. Momiji¹⁶⁸

Resim 4.67. Jess Quinn¹⁶⁹

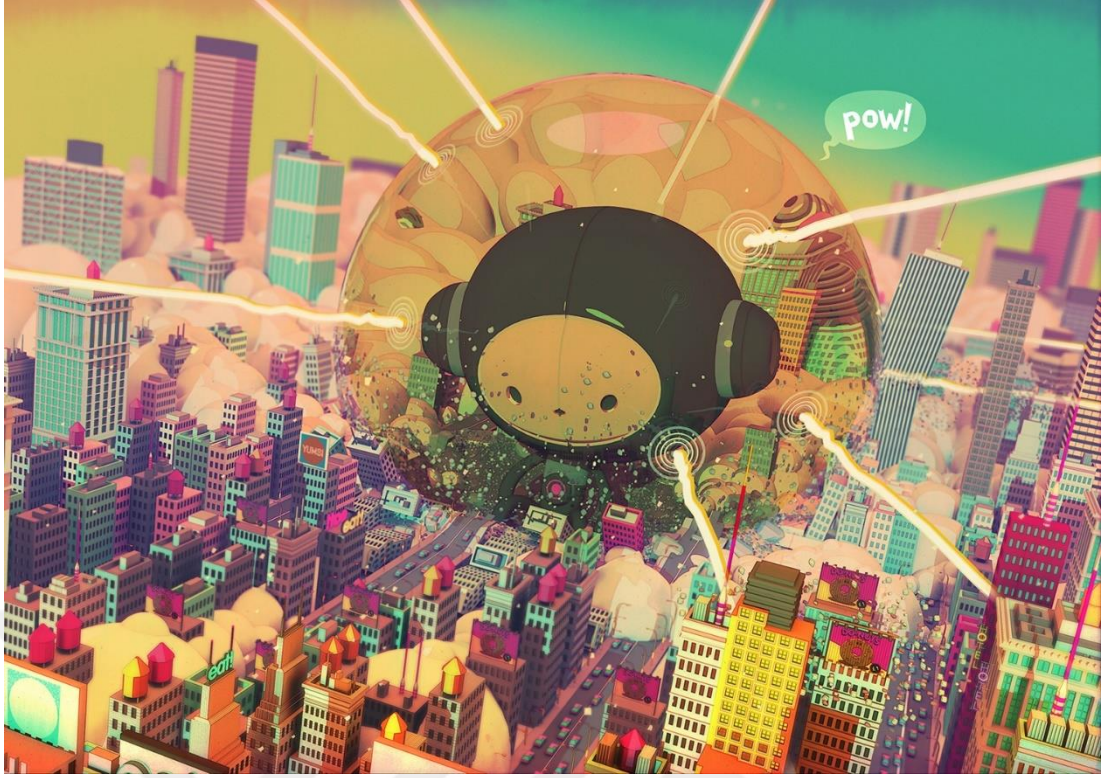
¹⁶⁸ Momiji, Ulaşılabilir URL: <http://yaseminozlemcinc.blogspot.com/2013/10/momiji-cilgnlg.html>, Erişim Tarihi: 18.03.2019

¹⁶⁹ Jess Quinn, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/497436721327349515/?lp=true>, Erişim Tarihi: 18.03.2019

Resim 4.68. Dumb Ways to Die, Dijital Oyun¹⁷⁰

¹⁷⁰ Dumb Ways to Die, Dijital Oyun, Ulaşılabilir URL: <https://www.microsoft.com/tr-tr/p/dumb-ways-to-die-2-the-games/9nblggh1dss5>, Erişim Tarihi: 19.03.2019

Resim 4.69. Jonathan Ball¹⁷¹

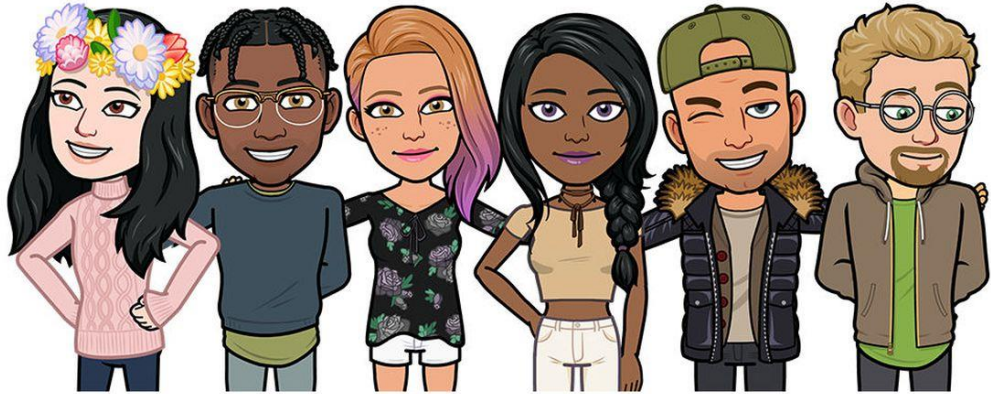
4.4.6. Yeni Medya Araçlarında Grafik Uygulamalar

Teknolojik gelişmelerle birlikte, medya kullanımları değişmektedir. Günümüzde iletişim aracı olarak telgraf, mektup hatta sabit telefonlara dahi çok fazla yer verilmemektedir.

¹⁷¹ Jonathan Ball, Ulaşılabilir URL: <https://www.digitalartsonline.co.uk/portfolios/jonathan-ball/>, Erişim Tarihi: 19.03.2019

Resim 4.70. Emoji Örnekleri¹⁷²

Resim 4.71. Bitmoji Örnekleri¹⁷³

¹⁷² Emoji Örnekleri, Ulaşılabilir URL: <https://emoji.com.tr/gundelik-hayattan-emoji-ornekleri/>, Erişim Tarihi: 20.03.2019

¹⁷³ Bitmoji Örnekleri, Ulaşılabilir URL: <https://www.teknoblog.com/snapchat-bitmoji-deluxe-kisisellestirme/>, Erişim Tarihi: 20.03.2019

5. BÖLÜM

RESİM SANATININ İLLÜSTRASYONUN GELİŞİMİNE ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Sanat tarihi boyunca resim sanatı ile grafik sanatlardan olan illüstrasyon birbiri ile bağlantılı, birbirinin içinden çıkmış, birlikte var olmuş ve birlikte gelişmişlerdir. Ancak bilimsel gelişmeler, baskı teknolojilerinin gelişmesi ve fotoğraf sanatının da dahil olmasıyla ayrı amaçlara yönelik olarak bu iki sanat dalı, birbirleriyle etkileşimini sürdürerek günümüzde birbirinden kolayca ayırt edilebilmektedir.

5.1. BASKI-RESİM TEKNİĞİNİN İLLÜSTRASYONA ETKİLERİ

Sanatçıların çeşitli araç ve malzeme kullanarak doğrudan veya kalıplar yolu ile kağıda veya benzeri malzeme üzerine basılarak ürettikleri resimlere “özgün baskı resim” denmektedir. Bunlar kalıbın yapılması ve basılması süreci içinde yaratılmış grafik resimlerdir.

Grafik sanatının özünü oluşturan baskı resim milattan önceki tarihten beri yapılmaktadır. M.Ö. 2000’li yıllarda Sümerlerde görülen, silindir şeklindeki mühürlerle, kil tablet üzerine döndürerek yapılan baskı denemeleri ilk örneklerdir. Bu yöntem kâğıdın bulunuşundan önce geliştirilmiş en ilkel baskı tekniği olarakta bilinir. M.S. 105 yılında Çin’de kâğıdın bulunmasıyla baskı tekniği önemli ölçüde gelişmiş ve hızla yaygınlaşmıştır. Her dönemde günlük kullanım ihtiyaçlarına göre en basit yöntemlerle çeşitli malzemeler üzerine yapılan çalışmalar, bugünkü özgün baskı resim sanatının doğmasına yol açmıştır. Özellikle Almanya, Fransa, İspanya ve İtalya’nın çeşitli bölgelerinde kâğıt fabrikalarının kurulmasıyla Batı dünyasında ilk ağaç baskılar üretilmeye başlanmıştır. Gotik imgeler, popüler eğlence malzemesi olan oyun kâğıtlarında kullanılarak, hayatın içinde tüketilen bir malzemenin üretim aracı haline gelmiştir.

17. yüzyılın sanatçılarından Rembrandt’ın desen ve gravür çalışmaları sanat tarihinde önemli bir yere sahiptir. Sanatçının çalışmalarının konusu genel olarak dini sahneler, tarihsel konular, portreler ve manzaralar olmuştur.

Resim 5.1. Rembrandt, Üç Haç, The Three Crosses, 1660¹⁷⁴

¹⁷⁴ Rembrandt, Üç Haç, The Three Crosses, 1660, Ulaşılabilir URL: <http://www.gribilge.com/eserleriyle-rembrandt/>, Erişim Tarihi: 02.04.2019

Resim 5.2. Rembrandt, Üç Ağaç, The Three Trees, 1652¹⁷⁵

Rembrandt'ın aside yedirme baskı tekniği ile birçok çalışması olmuştur. “Üç Haç” adlı iki hırsız ile birlikte çarmıha gerilmiş İsa’yı gösteren gravürü üzerinde yıllarca çalışmıştır. Her baskı denemesi sonrasında plaka üzerinde bazı değişiklikler yaparak resmi gereksiz detaylardan arındırmış, resmi koyultmuş ve gökten gelen gizemli bir ışık ile çarmıha gerilmiş, İsa figürü üzerine odaklanmıştır. Kutsal bir varlık olarak İsa’nın adi suçlu hırsızlarla birlikte çarmıha gerilmesi yani, tanrısal olanın sıradan olanla birlikte sergilenmesi, aradaki sınırı kaldırma mesajını izleyiciye vermektedir. “Üç Ağaç” isimli gravüründe de siyah beyaz olmasına rağmen günbatımının bütün diriliğini, hüznü karartısını ve eriyip kaybolan gerçekliğini hissettirmiştir.

19. yüzyıl sanatçılarından Francisco de Goya’da ağırlıklı olarak baskı resim üzerinde çalışmıştır. Goya, gravür çalışmalarında Akvatinta tekniğini keşfedip bu yeni tekniğin imkânlarıyla, insanoğlunun bitip tükenmez kazanma arzusu ve savaşın iğrenç görüntülerinden betimlemeler yaratmıştır. En önemli eserleri arasında yer alan Los

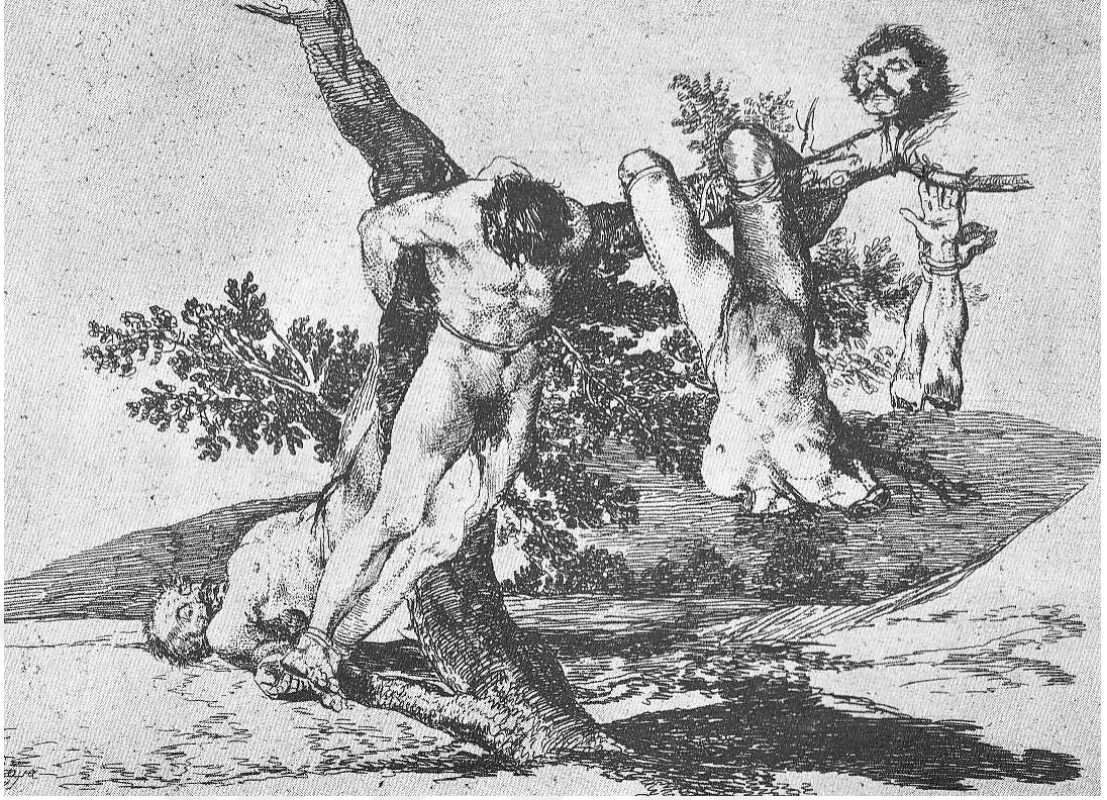
¹⁷⁵ Rembrandt, Üç Ağaç, The Three Trees, Ulaşılabilir URL: <https://www.christies.com/lotfinder/Lot/rembrandt-harmensz-van-rijn-the-three-trees-5775552-details.aspx>, Erişim Tarihi: 02.04.2019

Caprichos adlı eserinde kilise mensuplarına ve hükümete yönelik, rüşvet ve riyakârlıkları için yoğun acımasız bir eleştiri getirmiştir. Fransa'nın İspanya'yı işgal etmesiyle Goya, kendisinin en meşhur ikinci serisi olan ve savaşa katılan insanların kötü talihini anlatan “Savaşın Felaketi” adlı eserini de gravür tekniğinde üretmiştir.

Resim 5.3. Goya, Los Caprichos¹⁷⁶

¹⁷⁶ Goya, Los Caprichos, Ulaşılabilir
<https://www.flickr.com/photos/18429989@N00/5370336199/>, Erişim Tarihi: 03.04.2019

Resim 5.4. Goya, Savaşın Felaketi¹⁷⁷

Ayrıca bu dönemin aktif baskı resim sanatçıları arasında Ingres, Delacroix, Daubigny, Theodore Rousseau ve Jean-Baptiste-Camille Corot gibi çok önemli sanatçılar, Fransız olmaları nedeniyle de politik çalkantıları dile getiren bir dizi çalışmalar yapmışlardır. Bu 4000'i aşan baskıların çoğu gazete için üretilmiş taş baskı eserler olup, o dönemin resim sanatıyla da paralel üretimlerdi.

Ekspresyonist akımın illüstrasyon etkisi taşıyan en önemli eseri Edward Munch'un yaptığı ve çığlık adını verdiği taş baskısıdır. Bütün çizgiler, resmin odak noktasına, yani çığlık atan başa doğru gidiyor gibidir. Bu eser de sanatçı çekilen acıyı tüm çıplaklığı ile izleyiciye derinden hissettirmektedir. Dışavurumcu üslubun en seçkin örneklerinden olan bu çalışmada köprü üzerinde ellerini kulaklarına koymuş, gözleri fal taşı gibi açılmış, çığlık atan bir figür yer almaktadır. Gözler ve çökmüş yanaklar yüze kafatası görünümü vermektedir. Tedirgin edici bu sessiz çığlığı izleyici içinde duyumsamaktadır. İllüstrasyonun ekspresyonizm yoluyla varmış olduğu en başarılı çalışmalardan biridir.

¹⁷⁷

Goya, Savaşın Felaketi, Ulaşılabilir URL: <https://twitter.com/celinesymbioss/status/646366749202477058>, Erişim Tarihi: 03.04.2019

Bu akımdaki grafik sanatının bir diğeri de Nolde'nin tahta baskı “Peygamber” adlı eseridir. Sanatçı bu eserinde, afişlerdeki sadelikle, tüm dikkati gözlerde ki kendinden geçmiş ifadeye yoğunlaştırmaktadır.

Resim 5.5. Edward Munch, Çığlık¹⁷⁸

¹⁷⁸ Edward Munch, Çığlık, Ulaşılabilir URL: <http://www.milliyet.com.tr/munch-un-ciglik-i-ingiltere-de-gundem-2809083/>, Erişim Tarihi: 05.04.2019

Resim 5.6. Emil Nolde, Peygamber¹⁷⁹

Kübizm'in öncülerinden İspanyol sanatçı Pablo Picasso, gravür, kuru kazıma, taş baskı, ağaç baskı, linol baskı ve serigrafî dahil olmak üzere 1000'i aşkın baskı eser üretmiştir. Baskı sanatına yeni bir ruh kazandıran Picasso, "Suite Vollard" adlı 100 gravürden oluşan yapıtında, stüdyo ve modellerinden, duygusal Minotaur'un

¹⁷⁹ Emil Nolde, Peygamber, Ulaşılabilir URL: <http://slikovnica-gorgim.blogspot.com/2011/07/emil-nolde-prorok-1912.html>, Erişim Tarihi: 05.04.2019

betimlemesine ve Vollard'ın kendi portresine kadar değişik konuları işlemiştir. 100 gravürlük tam takımdan günümüzde dünyada 5 adet bulunmaktadır.

Resim 5.7. Pablo Picasso, Suite Vollard¹⁸⁰

5.2. RESİM SANATININ İLLÜSTRASYONA ETKİLERİ

15. yüzyılda baskı ressamlarının yaptıkları kitap resmi veya pano, resimlerde kullanılmıştır. Rönesans'ın en etkili ressamlarından ve oyma baskı ustalarından biri de Albrecht Dürer'dir. Konu olarak dönem içindeki protestan ve katolik savaşını resimleyen Dürer, 15 büyük tahta levha ile “Apokalipsi İllüstrasyonlarını” meydana getirmiştir. Bu illüstrasyonlarında, günümüz grafik tasarım anlayışındaki gibi, bir konuya bağlı olarak izleyiciye mesajın iletildeği açıkça görölmektedir.

¹⁸⁰ Pablo Picasso, Suite Vollard, Ulaşılabilir URL: http://www.artnet.com/artists/pablo-picasso/suite-vollard-minotaure-buveur-et-femmes-a-zfRuxjaiOtX9n5WcwXm_0w2, Erişim Tarihi: 06.04.2019

Resim 5.8. Albrecht Dürer, Apokalipsi İllüstrasyonları¹⁸¹

Baskı tekniklerindeki gelişmelere paralel olarak yürüten illüstrasyon çalışmaları Art and Craft hareketi öncülerinden William Morris'in kurduğu Kelmscott basımevinde oldukça üst seviyelere ulaşmıştır.

Çok yönlü sanatçılardan Walter Crane kendi döneminde en sevilen çocuk kitabı illüstrasyonlarını yapmıştır. Durağan imgeler ve güçlü, koyu çizgilerle kendini gösteren Crane'in çalışmaları yeni renkli baskı teknikleri sayesinde büyük başarı kazanmıştır. Kendisine ün kazandıran One, Two, Buckle My Shoe gibi kitaplardan

¹⁸¹ Albrecht Dürer, Apokalipsi İllüstrasyonları, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/410531322279310267/>, Erişim Tarihi: 06.04.2019

sonra, The Frog Prince, Household Stories from Grimm ve başyapıtı niteliğindeki Faerie Queene gibi birçok kitabı resimlemiştir.

Resim 5.9. Walter Crane İllüstrasyonu¹⁸²

¹⁸² Walter Crane İllüstrasyonu, Ulaşılabilir
<https://tr.pinterest.com/pin/559361216198963171/?lp=true>, Erişim Tarihi: 06.04.2019

URL:

Amerikan sanatçı William Bradley'in dergi ve kitap kapakları alanında yaptığı illüstrasyon çalışmaları önemli yer tutmaktadır. The Chap-Book için yaptığı Yılan Dansı-Loïe Fuller isimli illüstrasyonunda tüm alanlarda pek çok kere yorumlanan, Loïe Fuller figürünü hemen hemen soyuta yakın bir anlayışla betimlemiştir. James M. Flagg'ın Amerika'da tasarladığı unutulmaz illüstrasyonu ile savaş dönemine damgasını vuran "I Want You" afişi tarihe geçmiştir.

Resim 5.10. William Bradley¹⁸³

Pop Art döneminin önemli sanatçılarından Roy Lichtenstein'in üslubunun ana unsurlarını, Benday noktaları, şablonlar, şeritler ve güçlü kontür çizgileri oluşturmuştur. Birçok baskı sanatçısı ile beraber çalışmış ve kendisi de neredeyse tüm baskı araçlarını kullanmıştır. Çizgi romanların görüntülerini büyütüp bunları kendi tarzı ile güçlendirip sertleştirdikten sonra iyice vurgulamıştır.

¹⁸³ William Bradley, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/sarahbthai/william-h-bradley/>, Erişim Tarihi: 07.04.2019

Resim 5.11. Roy Lichtenstein; Pop Art Çizgiroman Çalışmaları¹⁸⁴

Günümüzde bilgisayar, bilgisayar programları ve tabletler ile yapılan çalışmalar illüstrasyonu en üst seviyelere ulaşmıştır. Japon sanatçı Shu Mizoguchi'nin bir oyun şirketi için tasarladığı fantezi karakterler ile yarattığı masalsi dünyayı yansıtan illüstrasyonları çok ilgi çekmektedir. Son dönem illüstratörlerden June Reed de başarılı sinema illüstrasyonları ile dikkat çekmektedir.

Resim 5.12. June Reed, Pulp Fiction¹⁸⁵

Sanatın tarihsel gelişmesi içinde, sanat türlerinin birbirleriyle doğrudan kesişerek, kendilerine özgü bir “melezleşme” içinde birbirlerini etkilemişlerdir. 20. yüzyıl sonlarında ise, çağın getirdiği teknolojik olanaklar ile sanat türleri arasındaki karşılıklı ilişkiler gittikçe daha yakın hale gelmiştir.

¹⁸⁴ Roy Lichtenstein; Pop Art Çizgiroman Çalışmaları, Ulaşılabilir URL: http://www.photoshopmagazin.com/dergi/2010/07/roy_lichtenstein.html, Erişim Tarihi: 07.04.2019

¹⁸⁵ June Reed, Pulp Fiction, Ulaşılabilir URL: <http://loyalkng.com/2010/06/20/justin-reed-movie-television-caricature-illustrations-featuring-godfather-pulp-fiction-edward-scissorhands-back-to-the-future-batmandark-knight-saturday-night-live-more/>, Erişim Tarihi: 08.04.2019

90'lı ve 2000'li yıllarda dünyada, artık dikkati çeken bir grafik veya grafik tasarım dilinin resimleştiğini veya kendisini resim sanatı olarak algılamamızı istediği şekli kendini iyice gösterir. Özellikle Uzakdoğulu sanatçıların, örneğin Takashi Murakami'nin veya Yoshitomo Nara'nın, özellikle bulundukları coğrafyanın pek düşkün olduğu çizgi film geleneğinden yola çıkarak, bu sektörün figürlerinden yararlanarak ele aldıkları resimlerinde grafik biçim ve renk dilinin gözleniyor olması, ötesinde bilgisayarın kuvvetli etkilerinin görülmesi önemlidir. Aslında bu aşamada son otuz yılda bilgisayar, hatta onun da ötesinde bilgisayar programlarının gelişip, çoğalması ve insanlığın hizmetine girmesi, resim veya grafik olgularını birleştiren bir etken olmuştur.

5.3. RESİM SANATI VE İLLÜSTRASYON TARTIŞMALARI

1964 yılında yayımlanan “Illustration: Aspects and Directions” kitabı, “illüstrasyon sanat mıdır?” sorusuna oldukça kesin bir cevap vermektedir. Kitaba göre; “Tabi ki sanattır, eğer illüstratör sanatçıysa”.

Bu sorunun yarattığı tartışmalar, “sanatın sonu” tartışmalarına bağlanmaktadır. Bundan önce sorulması gereken ise, “sanat nedir?” sorusudur. Ernst Hans Gombrich, “Sanatın Öyküsü” kitabına şu sözler ile başlamıştır; “Sanat adı verilen bir şey yoktur aslında, yalnızca sanatçılar vardır; yani bir zamanlar renkli toprakla bir mağara duvarına beceribildiklerince bizon resimleri çiziktiren, bugünse boya satın alıp reklam afişleri yapan ve yüzyıllardan beri daha birçok başka şeyler üreten insanlar. Tüm bu etkinlikleri sanat diye tanımlamakta hiçbir sakınca yok, yeter ki bu sözcüğün yer ve zamana göre birbirinden değişik anlamlara gelebileceği unutulmasın ve günümüzde neredeyse bir korkuluk veya tapınç aracı haline gelen ve büyük S ile başlayan Sanat'ın var olmadığının bilincinde olunsun”¹⁸⁶.

Sanatçı olmak ya da olmamak, ortaya sanat eseri çıkarmak amacıyla yaratmak, tüm soruların cevabı gibi görünmektedir. Alman sanatçı Kurt Schwitters'ın “Sanatçının tükürdüğü her şey sanattır” sözü, 20. yüzyılda sanatçının özgürlük alanını ulaştığı sınırları, hatta sınırsızlığı işaret etmektedir. Yeni oluşumların sanatın sonu mu yoksa sanatın özgürleşmesi mi olduğu tartışılmaktadır.

¹⁸⁶ Gombrich, Ernst H., (1972), “Sanatın Öyküsü”, Çev. Bedrettin Cömert, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Oysa illüstrasyon için, tanımlamalar ve sınıflandırmalarla sınırlar çoktan çizilmiştir. “Resimlerle süsleme” tanımı, bir yağlı boya tabloyu “illüstratif” olarak eleştirmede belirsizlik yaratmaktadır. “Sanat eseri üretmek” amacıyla yapıldığında ve hiçbir kitapta ya da dergide basılmadığı sürece, herhangi bir tablo illüstrasyon olarak nitelendirilemez. Kullanım alanı tanımdan çıkarıldığında, “kitap içindeki bir yazıyı açıklama” amacı ortadan kaldırıldığında her illüstrasyon, her hikayeci resim ve her süsleme resim olabilmektedir. Niyet, sanat üretmektir, öyleyse, sorgulamak zorlaşacaktır. Bu niyette hangi “resim sanatının” kastedildiği, eleştirinin temel dayanağıdır.

Akademik resim anlayışı içinde illüstrasyonun yeri yoktur. Fakat güncel resim sanatı böyle bir ayrım içermemektedir. Sanatçılar kendi hikayelerini anlatmaktan, çevrelerinde gelişen olaylara tepki vermekten çekinmemektedirler. Hatta bu neredeyse güncel sanatın özünü oluşturmaktadır. Resim yalnızca doğanın bir taklidi olmaktan çıkmalı çok olmuştur. Portre resmi artık bir kişinin suretini ebedi olarak saklamada tek gelenek değildir¹⁸⁷.

İllüstrasyonun resim sanatının dışında bırakılmasının sebeplerini anlamak için resim sanatına bakmak gerekmektedir. Resim, çağlar içerisinde değişen amaçlara hizmet etmiş zihinsel bir etkinliktir. Klasik anlayışta en önemli malzeme yağlı boyadır. Bu malzeme başlı başına bir sanat tarzını ve geleneğini simgelemektedir. John Berger “Görme Biçimleri” kitabında yağlı boya resim dönemini 1500-1900 arası olarak belirtmektedir. Bu sınırı fotoğrafın kullanımıyla çizmektedir. Günümüzde yağlı boya hala kullanılan bir tekniktir fakat malzemenin imkanları, yalnızca nesnelerin doğadaki varlıklarına yakın görseller sağlayabilmesiyle sınırlı değildir. Sanatçılar bu malzemeyi illüstrasyon için de kullanılagelmişlerdir. Resim, illüstrasyon ve fotoğraf disiplinleri, görsel sağlamada sürekli birbirleriyle yarış halindedir. Fakat hiçbiri henüz diğerine galip gelebilmiş görünmemektedir.

Yağlı boya tabloların yüksek sanat haline gelişi ile ilgili, Berger aynı kitapta, Leonardo da Vinci’nin “Azize Anne ve Vaftizci Aziz John’la Birlikte Bakire ve Çocuk” çalışmasını örnek göstermektedir. Çok tanınmayan bir resimken, çok yüksek fiyata satın alınmak istemesinden sonra bir odada tek başına ve kurşun geçirmez cam

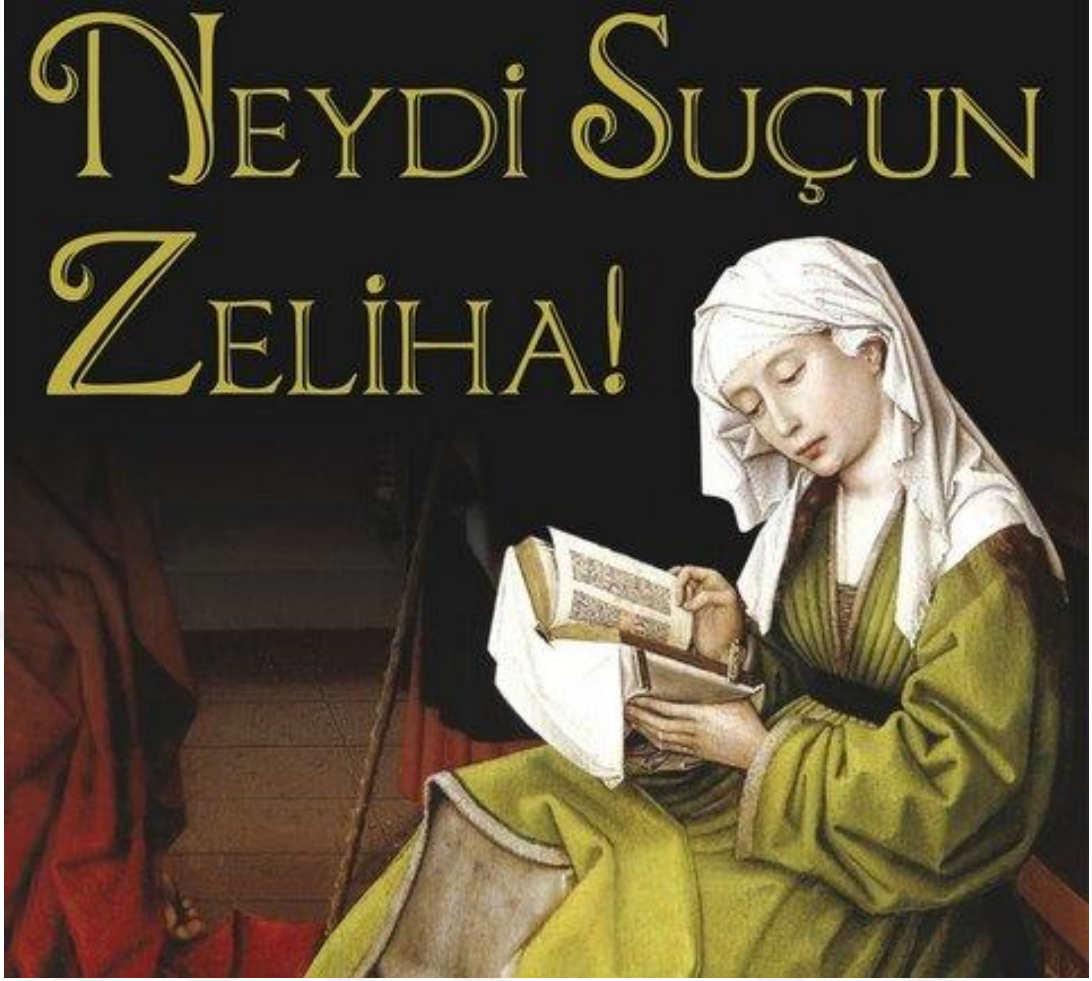
¹⁸⁷ Benjamin, Walter, (1982), “Pasajlar”, Çev. Ahmet Cemal, 7. Baskı, Yapı Kerdi Yayınları, İstanbul.

arkasında durduğunu belirten Berger, bunun sebebini satış değeri olarak göstermektedir¹⁸⁸.

Bu saptama oldukça önemlidir. Yeniden canlandırmanın, özgün bir sanat eserini değersizleştirdiği ifade edilmektedir ve bu tam da illüstrasyonun başına gelen şeydir. Yeniden canlandırma, illüstrasyonlar için kaçınılmazdır. Fakat kitap kapaklarını süsleyen görseller artık yalnızca bu illüstrasyonlar değildir.

Alman düşünür, eleştirmen ve estetik kuramcısı Walter Benjamin 1936 yılında yayımladığı “Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilbildiği Çağda Sanat Yapıtı” denemesinde, sanat eserlerinin biricikliğinden kaynaklanan “aurasının” kitlesel yeniden üretim ile yok edildiğini belirtmektedir. Bu kitlesel yeniden üretim kitapları, dergileri, posterleri ve orijinal sanat eserlerinin fotoğraflarının da kapsamaktadır. Eser, “şimdi ve buradalığını” kaybeder, sergilenebilirliği önemli derecede artan eserin sergilenme değeri, büyüsel niteliğini veren kült değerinin önüne geçmektedir. Böylece sanatsal işlev kayması gündeme gelmektedir.

¹⁸⁸ Berger, John, (1986), “Görme Biçimleri”, Çev. Yurdanur Salman, Metis Yayınları, İstanbul.

Resim 5.13. Osman Naci Gürmen, “Neydi Suçun Zeliha!” Kapak Resmi¹⁸⁹

Osman Naci Gürmen’in 2010’da yayımlanan kitabı “Neydi Suçun Zeliha!” için seçilen kapak oldukça ilginçtir. Rogier van der Weyden’in “Kitap Okuyan Mary Magdalenasının” kapak resmi olarak seçilmesi, Magdalena’yı “Zeliha” olarak düşünmemize sebebiyet vermiştir. Resim, illüstrasyon görevi görmüş ancak bir belirsizlik yaratılmıştır. Resmi tanımayanlar için sorun yaratmayan bu durum, resmin esasen Magdalena’yı tasvir ettiğinin bilincinde olanlar için ya da en azından bu karakterin ait olabileceği kültür hakkında bilgisi olanlar için çelişki yaratmaktadır. Bu işlevsel problemi bir kenara bırakacak olursak, bu kullanım aynı zamanda resim sanatı ve illüstrasyonun sınırlarının belirsizleşmesine verilebilecek sayısız örnekten yalnızca birini teşkil etmektedir. Resim illüstrasyona dönüşmüştür, sanatçının tüm ustalığı halen yerli yerinde durmaktaysa da resim artık bir kapak görseli haline gelmiştir.

¹⁸⁹ Osman Naci Gürmen, “Neydi Suçun Zeliha!” Kapak Resmi, Ulaşılabilir URL: <https://www.acikgazete.com/neydi-suun-zeliha/>, Erişim Tarihi: 15.04.2019

“Sanat yapıtının teknik yoldan yeniden üretilebilirliği, dünya tarihinde ilk kez yapıtı kutsal törenlerin asalağı olmaktan özgür kılmaktadır”¹⁹⁰.

Hızlı gelişme ve ilerleme döneminde sınırlar genişlemekte ve belirsizleşmektedir. Sanat tarihi, birbiri ardına gelen akımlar ve hareketlerden oluşmaktadır ve hemen hepsi bir öncekine tepki niteliği taşımaktadır. Eski bakış açısı yeniyi doğururken, yeni olan eskiyi geçersiz kılma çabasındadır. Tüm bunlar olurken değişmeyen sanatçıdır. Sanatçının içinde taşıdığı yaratma gücü ve isteği her dönemde ve her akımda aynıdır. Tabi seyislerin ve hokkabazların sanatçı sayıldığı zamanlar vardysa da bu, sınırların değişkenliğini kanıtlamada bir örnek oluşturmaktadır. Günümüzde sanatçı, alan seçme tasası taşımaz, Allan Kaprow’un da dediği gibi, “onlar sadece sanatçıdır”.

“Bu sanat değil, illüstrasyon: Bugünlerde herkes sanatçı. Rock’n roll şarkıcıları sanatçı. Film yönetmenleri, performans sanatçıları, makyaj sanatçıları, dövme sanatçıları, üç kağıtçılar ve rap sanatçıları da öyle. Film yıldızları sanatçı. Madonna kendi cinselliğini keşfettiği için sanatçı. Snoop Doggy Dogg diğer insanların cinselliğini keşfettiği için sanatçı. Acılarını ifade eden mağdurlar sanatçı. Kendilerini kartonlar üzerinde ifade eden mahkumlar da öyle. Hatta tüketiciler bile, ürün seçimleriyle kendilerini ifade ederken sanatçılar. Amerika’da sanatçı olmayan sadece illüstratörler kalmış gibi görünmektedir”¹⁹¹.

Bu kinayeli ifadede, illüstrasyonun yıllar boyu üzerinde taşıdığı dışarıda bırakılmışlığın günümüzde ne kadar anlamsız bir tartışmaya götürebileceği açıkça örneklenmiştir. 20. yüzyılın tanınmış illüstratörlerinden, ünlü Sam Amca posterinin yaratıcısı James Montgomery Flagg; “Güzel sanatlar sanatçısı ve illüstratör arasındaki tek fark, çizebilenlerden ikincisinin günde üç öğün mükellef yemek yemesi ve bunların parasını ödeyebilmesidir” demektedir.

Sanatı tanımlamak her zaman tartışmalı olagelmışken, illüstrasyon özellikle sanatın dışında bırakılmaktadır. İllüstratör de aynı zamanda ressamdır ve her şeyden önce sanatçıdır. Sipariş üzerine ve para odaklı çalışması ile eleştirilen illüstratör, önceki meslektaşlarının yaptığından farklı bir şey yapmıyor olsa da günün sanatçı

¹⁹⁰ Şaylan, Gencay, (1999), “Postmodernizm”, İmge Kitabevi, Ankara.

¹⁹¹ Holland, Brad, (1996), “Express Yourself, It's Later Than You Think”, <http://www.theatlantic.com/past/docs/issues/96jul/holland/holland.htm>

tanımının dışında kalmaktadır. Bu tanımda sanatçı bağımsızdır, kendi düşüncelerini ortaya koyar, özgündür ve ortaya çıkardığı eser kendi algısının sonucudur. Oysa himaye sisteminde, sanat hamileri ile sanatçı arasındaki ilişki, illüstratör ile müşteri arasındaki ilişkiyle büyük benzerlikler taşımaktadır¹⁹².

İllüstrasyonun para odaklı çalışma disiplini, güzel sanatlara zıtlık teşkil etmesindeki sebeplerden biri olarak gösterilmektedir. Her ne kadar sanatın paradan bağımsız bir eylem olduğu ya da olması gerektiği hep güncel kalan bir iddia olsa da sanatçılar her zaman kendilerini maddi gelir sağlama mücadelesi içinde bulmuşlardır. Bu yüzden yaratım ne kadar özgün ve bağımsız olursa olsun, bir pazarlama kaygısı güdülmüştür.

Bir zamanlar hamilerden sağlanan finansal destek, artık müşterilerden sağlanmaktadır. Sanat galerilerindeki tablolar için fiyat listeleri hazırlanmakta, her sanatçı kendi alıcı kitlesini, kendi piyasasını yaratarak bir markaya dönüşmektedir.

“Piyasa sistemi içinde üretilen eserler bir kişiliğin ifadesi olarak görülür ve böyle bir eserin müşterisi sadece kendine yeten bir eseri satın alamaz aynı zamanda üreticinin şöhret olarak ifade edilen hayal gücünü ve yaratıcılığını da satın alır. Her ne kadar yaratıcısının ünü ve günün modası bir rol oynasa da başarının kıstası özgünlük, ifade gücü ve biçimsel mükemmellik gibi büyük ölçüde esere içsel olan şeylerdir. Dolayısıyla bir güzel sanat eserinin “fiyatı” eserin kendisi ile nadiren ilintilidir: “Fiyat” ne kullanılan malzemelerle ne işçilikle, hatta ne de yapımındaki zorlukla-çünkü bu sistemde eser artık bir inşa değil, kendiliğinden bir “yaratımdır” ilintili bir şeydir. Bir güzel sanat eseri kendi içinde tam anlamıyla “paha biçilmez” bir şeydir; satış fiyatını belirleyen şey ise sanatçının ünü ile alıcısının arzusu ve gönüllülüğüdür”.

Bugün illüstrasyon, hala kitap ve dergi resimlemesinde kullanılmaktadır. Kitaplarda resim, önemli bir rol üstlenmektedir. Bu apayrı bir başlık altında incelenebilecek bir konudur ancak artık sanat sayılması için de birçok geçerli sebep bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi, artık bu kullanımla sınırlı kalmıyor olmasıdır. İllüstratör ressamlar ya da dövme sanatçısı ressamlar yeni bir sanat hareketi içerisinde bir araya gelmektedir. İllüstrasyon, dışarıda bırakılan diğer yaratıcı alanlar ile birlikte

¹⁹² Shiner, Larry, (2004), “Sanatın İcadı, Bir Kültür Tarihi”, Çev. İsmail Türkmen, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

artık hemen her şeyin kolayca sanat sayılabildiği bir ortamda kendi piyasasını yaratmaya başlamaktadır.

İllüstrasyon, aydınlatma anlamı taşımaktadır. Açıklama ve resimlerle eğitime anlamlarına da kaynaklarda rastlanmaktadır. Bugün eğitilecek yalnızca çocuklar kalmış olmalı ki, illüstrasyon akla ilk seferde çocuk kitaplarını getirmektedir. Resimsiz bir çocuk kitabı pek de rastlanan bir şey değildir. Resim sanatı ise zaten eğitilmiş oldukları varsayılan bireylerin anlayabileceği, eğitime görevi bulunmayan bir sanat formu, kendi içinde dönemlerini ve kurallarını oluşturan, alınıp satılan, müzelerde saygı ile izlenen bir yüksek kültür ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Güzel sanatlar sınıfının oluşması, sanatın yüceltilmesi ile günümüzdeki ayrımlar doğmuştur¹⁹³.

“Sanatın amacı nedir? Bizi hangi yollardan etkiler? Sanatın iletişim yolları ne olmalıdır? Yunanlılar bu soruları sormuşlar, buldukları yanıtlar da günümüze kadar geçerli olabilmıştır. Yunanlılara göre sanat bir çeşit zevk vererek öğretme yöntemi, bunu da görünen dünyayı, öykünme ve ülküleştirme yoluyla yapıyordu”¹⁹⁴.

Eğer Yunanlıların buldukları bu cevaplar bugün hala geçerliyse, sanatla olan deneyimlerimizi tekrar tekrar gözden geçirmemiz gerekebilmektedir.

New York’taki School of Visual Arts bünyesinde yürütülen “Illustration as Visual Essay” lisansüstü eğitim programı Bölüm Başkanı Marshall Arisman bir makalesinde şu yoruma yer vermiştir: “İllüstrasyon yapan ressam şüphelidir. Galeri arayan illüstratörün ahlakı bozuktur. Güzel sanatlar dünyası illüstratörleri cemiyetlerinde istemiyorlar ve sanat eleştirmenleri bir eleştiride ressamı cezalandırmak isterlerse, resimlerini “illüstrasyon” olarak nitelerler. Her ressam bilir ki “illüstrasyon” kelimesi felaket habercisidir. Bu tanımlamaların sanatçının durumu ve pazarlanabilirliği üzerine direkt etkisi olmasaydı, bu eğlenceli olabilirdi. Burada ima edilen, tabii ki, kimin sattığı ve kimin satmadığıdır”¹⁹⁵.

¹⁹³ Akay, Ali, (2002), “Kapitalizm ve Pop Kültür”, Bağlam Yayınları, Ankara.

¹⁹⁴ Lynton, Norbert, (1991), “Modern Sanatın Öyküsü”, Çev. Prof. Cevat Çapan, 2. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

¹⁹⁵ Arisman, Marshall, (2000), “Is There Fine Art to Illustration?”, http://www.illustratorpartnership.org/01_topics/article.php?searchterm=00070

Bu yorum, bir güzel sanatlar okulu öğretim görevlisini ağzından çıkması açısından dikkate değerdir. Arisman, illüstrasyon güzel sanatlar tartışmalarının odağında yer alan bir sanatçıdır. Birçok röportajında ve makalesinde bu problemlere eğilmektedir. Başkanlığını yaptığı programın, figüre devrimci bir yaklaşım niteliğinde olduğunu belirtmektedir. İllüstrasyon ve resim bölünmesine gitmek yerine şu öneriyi sunmuştur; “Heykeltıraş David Smith, ticari sanatı; “diğer insanların düşünce ve ihtiyaçlarını karşılayan sanat”, güzel sanatları ise; “sanatçının düşünce ve ihtiyaçlarını karşılayan sanat” olarak tanımlıyor. Ben, illüstrasyon ve güzel sanatlar alanlarında sanatsal kelime dağarcığının aynı kalması koşulu ile figüratif bir sanatçı olsanız da illüstrasyonu sadece “sanatçının ihtiyaçlarını karşılamak için yapılmış iş” için bir yol olarak görmenin mümkün olduğunu öne sürüyorum. Resimde yapılan keşifler, basılı sayfayı kelime ve imgenin olanaklarını keşfetmeye giriş olarak kullanarak, illüstrasyona dönüştürülebilir.

İnanıyorum ki güzel sanatlar ve illüstrasyonun bir görsel yaratım sürecinde buluşacağı sınırları genişletmek, yorgun eski tanımlarımızı yeniden tanımlamak ve nerede olursa olsun, basılı bir sayfada ya da bir galeri duvarında, sadece, iyi ya da kötü olan bir figüratif sanatla değiştirmek mümkündür”.

İllüstrasyon ve tasarım üzerine büyük etkisi olan grafik tasarımcı Milton Glaser, ünlü “I love NY” logosu ile tanınır ve kariyeri boyunca birçok ödüle layık görülmüştür. Museum of Modern Art ve Victoria and Albert Museum da dahil olmak üzere birçok müzede çalışmaları bulunan Glaser, 27 Ekim 2000 tarihinde, Society of Illustrators, New York, Art is Work/Eğitimciler Sempozyumu açılış konuşmasında illüstrasyon üzerine şu sözleri söylemiştir; “İllüstrasyon, anlatıyı açıklığa kavuşturma işi, insanoğlunun en büyük başarılarından biridir. Dünya üzerindeki tarihimizi göz önüne getirirsek, anladıklarımızın ne kadarının illüstrasyon ile ifade edildiğini fark ederiz. Bu bakımdan illüstrasyon ve resmin görevini ayırmıyorum, çünkü kayıtlı tarihin çoğunda bu ayrım var olmaz. Mağara resimleri, Yunan kırmızı desenli vazoları, Padua’daki Giotto freskleri, Çin parşömen resimleri, hepsinin amacı aynıydı; dünyamızın doğasını anlamamıza yardımcı olmak veya kendi dünyaları ile ilgili ikna edici olabilecek bir bakış açısı sunmak. Sıklıkla bu bakış kilise, devlet veya yönetici sınıflarca veya işi sipariş etmeye ve ana fikrini kontrol etmeye parası yetecek bir müşteri tarafından kontrol ediliyordu.

Her durumda, sanatın her biçiminde daimi görünen, iletişim fikridir. Sanatçı dünyayı algılıyor ve bu algıyı dünyayla paylaşıyor.

Sanat okulları ve diğer yerlerde, sanat ve illüstrasyon arasında bir ayrım olduğu görülüyor. Daha doğrusu bu ayrım “resim” ve “illüstrasyon” arasında olmalı. Ayrım, çalışmanın dışavurumcu içeriği ile ilişkili bir anlatı sunmasının derecesi gibi görünüyor. Teoride, resim daha yüce bir amaca hizmet ediyor; gerçekliğimizi aydınlatacak biçimin keşfi. İllüstrasyon, buna ek olarak anlaşılabilir bir hikaye anlatma görevi ile yüklenmiştir.

Hem resmin hem illüstrasyonun aynı fikrin alt kümeleri olduğunu düşünmek faydalı olabilir; halka, yaşamlarının gerçekliği ile mücadele etmelerinde yardımcı olmak. Her bir eylemin içeriği farklılık gösterebilir. İllüstrasyon metni aydınlatır, resmin daha manevi bir amacı vardır. Bilincimizi daha yüksek bir kavrayışa çıkarmak ve dünyanın şifresini çözmek.

Tarih tarafından açıkça onaylanmış görünüyor ki, her bir etkinlik, benzer temel hazırlıkları gerektiriyor; biçim ve renk anlayışı, estetik yargı, görsel tarih bilgisi, çizimden kazanılan beceri, fiziksel dünyanın dikkatli gözlemi ve malzeme kullanımı”¹⁹⁶.

Milton Glaser’in bu konuşmada birkaç kez üzerinde durduğu nokta, resim yüce bir amaca hizmet ediyorken illüstrasyonun metne bağımlı olan aydınlatma görevi ile ikisinin temelde ayrıldığı konusudur. Fakat bu ayrımın genellikle sanat okullarında görüldüğüne değinmektedir. Sanatçı, kendisinin bu ayrıma inanmadığını belirtmektedir.

“Görsel açıklık içindeki bir dünyada illüstrasyon, anlamlı ve hayret verici olmak ile modaya uygun ve banal olmak arasında gezinen gelip geçici bir misafirdir.

İllüstrasyon ne zaman sanattır? Sanat ne zaman illüstrasyondur? Bunlar, eleştirmenler söyleyecek başka bir şey bulamadıklarında tartıştıkları ve kaçınılmaz olarak çapraşık ve tutarsız sonuçlara götüren can sıkıcı sorulardır. Genellikle soyut düşüncenin entelektüel destekçileri, illüstrasyonun, sanatın kutsal dünyasında yeri

¹⁹⁶ Glaser, Milton, (2000), “Art is Work”, 27 Ekim 2000, Eğitimciler Sempozyumu Açılış Konuşması, Society of Illustrators, New York.

olmadığına, hatta bizi bu kutsal zemine taşıyacak imajlar olmadan, hikayesi olmayan bir kavramın plastisitesi içinde bocalar halde kalacağımıza inanıyorlar.

İllüstrasyon, anlatının altındaki sihirdir. Alıcıyı kelimelerin ötesine ve yeni bir dilin lehçesine taşımaya hazır halde gölgelerde saklanır. Ancak bu lehçe ruhumuzu karıştıracak kadar titreşirse o zaman gerçekten sanat olabilir”¹⁹⁷.

“İllüstrasyon sanat mıdır?” sorusuna tüm bu görüşlerden sonra geri dönecek olursak, sorunun devamlı olarak bir tartışmaya zemin hazırlamış olduğunu fakat resim illüstrasyon ya da sanat illüstrasyon ayrımının tam olarak sağlam kanıtlara ulaşamadığı görülebilmektedir. Sanatın sürekli olarak devinen yapısının bunu imkansızlaştıran etmenlerin başında gelmektedir. Bu yüzden illüstrasyonu güncel sanat ortamında sorgulamak daha doğru olacaktır. Fotoğraf ortaya çıktığında benzer tartışmalara yol açmış, suluboya bir zamanlar düşük sanat sınıfına sokulmuştur. Düşük sanat yüksek sanat ayrımı günümüz sanat eserleri üzerinde etkisini kaybetmiştir.

“Modern zamanlarda sanat, sırça sarayından çıkıp kalabalığa karışmıştır, çünkü kendini yalnız hissetmiştir. Artık tam anlamıyla yüksek sanat değildir, çünkü aristokrasinin ve kilisenin yüksek dünyasına giden bir yol olmaktan çıkmıştır. Bunların ikisinin de yüksek yaşama yönelik içsel bir yolları olduğu düşünüldü ve o yolu resmetmek için sanatı kullanırlardı. Ama artık toplumu yöneten onlar değildi; artık eşitlikçi toplum kendi kendini yönetiyordu, bu nedenle sanat da halka karıştı”¹⁹⁸.

Artık sanat halka karışmakla kalmıyor, eserler tamamen halkın eğlencesi haline dahi getirilebiliyor. Yüksek sanat eserlerinin, müzelerin hediyeelik eşya bölümlerinde kitapların, not defterlerinin üzerindeki yerini almasından sonra “Iartist London” firması, bu yeniden üretimi bir adım ileriye taşıyor. Damien Hirst’ün 14 milyon sterlin maliyeti ve 50 milyon sterlin satış fiyatı olan elmaslarla kaplı “For The Love Of God” adlı eseri maket haline getirilerek satışa sunuluyor. “Hirst” adını taşıyan ve 49,99 sterline satın alınabilen ürünün paketi içerisinde plastik bir kafatası, yapıştırıcı, fırça, sahte elmaslar gibi eserin bir kopyasını yapmak için gerekli tüm malzemelerin yanı sıra bir de talimat bulunuyor. Böylece herkesin evinde bir Damien Hirst heykeli

¹⁹⁷ Lodge, Anette, (2008), “Illustration vs. Art”, <http://blog.wdka.nl/illustratie/illustratie-teksten/illustration-vs-art/>

¹⁹⁸ Kuspit, Donald, (2004), “Sanatın Sonu”, Çev. Yasemin Tezgiden, Metis Yayınları, İstanbul.

bulunması olanaklı kılınıyor. Firma ayrıca Tracey Emin, Banksy ve Marc Quinn'in eserlerini de bu formatta satışa sunmaktadır.

Walter Benjamin'in aura tezini yalanlar şekilde, eserlerin yeniden üretilmiş kopyaları, orijinale sahip olamayanlarca ne kadar çok satın alındıysa, orijinal eserin değeri ve popülaritesi o kadar artmaktadır. Gördükleri her şeyi satın alma arzusuna kapılan tüketim toplumu için bu tavır şaşırtıcı görünmemektedir.

Bu noktadan itibaren, illüstrasyon düşük kültür ürünü ya da düşük sanat sayılsa dahi, kendisine sanat dünyasında rahatlıkla yer bulabilmektedir. Başlangıçta “düşük kültürü” kendisine isim olarak seçen bu yeni sanat oluşumunun sanat tarihine uyarlanmış ve daha saygın ismi “Pop- Sürrealizmdir”. Resim tekniği nasıl yüzeye boya sürmekten çok ötelere gitmişse ve hem galerici ve küratörler ve hem de halk tarafından kabul görmüşse, dergi ve kitap sayfalarında çıkan illüstrasyon da galeri duvarlarındaki yerini almaya başlamıştır. Bu oluşum illüstrasyon, çizgi film, çizgi roman gibi iki boyutlu çalışmaları yağlıboya tablolara, oyuncakları ise heykele dönüştürmektedir.

Ernst Fischer, 1963 tarihli kitabı “Sanatın Gerekliliğinde” şu sözlere yer vermiştir; “Sanatın insanın kendisini öbür insanlarla, doğayla ve dünyayla özdeş görmesinin, var olan ve olacak her şeyle birlikte duymasının ve yaşamasının aracı ise, görevi de insanın gelişmesine koşut olarak gelişecektir. Başlangıçta sadece sınırlı sayıda varlıkları ve olayları kapsayan özdeşleşme süreci daha şimdiden tanınmayacak ölçüde genişlemiş, zamanla insanı bütün insanlıkla, bütün dünyayla birleştirecek bir doğrultuya yönelmiştir”¹⁹⁹.

¹⁹⁹ Fischer, Ernst, (1979), “Sanatın Gerekliliği”, Çev. Cevat Çapan, E Yayınları, İstanbul.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışmanın başında belirlenmiş olan ve test edilmek istenen hipotezlerin her birine yapılan inceleme ve araştırmalar sonucunda yorum getirilmeye çalışılmıştır.

Çalışma kapsamında birinci hipotez olarak belirlenen “İllüstrasyon günümüzde sanat sahnesinde kendisine yer edinebilmiştir” ifadesi yorumlanmak istendiğinde aşağıda belirtilen yorumların getirilmesi uygun görülmüştür.

Her şeyin metalaştığı, alınıp satıldığı ve hızla tüketildiği günümüz dünyasında kültürün metalaşması ve “kültür pazarı” kavramının ortaya çıkması kaçınılmaz görünmektedir. Bu kavram, sanayi devriminin getirisi olan toplumsal ve kültürel değişimlerin bir parçasıdır. Birçok düşünür, eğitimci ve sanatçı tarafından savunulan görüş, resim ve illüstrasyon ayrımının baştan beri bulunmadığı yönündedir. Mağara resimleri ile başlayan bu birliktelik hali, “yüksek sanat” kavramının Rönesans döneminde ortaya çıkması ile ilk önemli ayrımı yaşamıştır. Resim sanatının kutsal mertebeye yerleştirilmesinden günümüze uzanan süreçte toplumsal, kültürel ve bilimsel birçok değişime sahne olan insanlık tarihi, algı ve kavramların kaçınılmaz olarak değişimine şahit olmuştur.

19. yüzyılın görüşünü yansıtan Modern Sanat ile gelenekselden kopan ve yeni bir sanat anlayışının peşine düşen sanatçılar, 20. yüzyılda modern sonrasını ifade ettiği kabul edilen Postmodern sanat anlayışı ile günümüze kadar uzanan kuralsızlığın savunulması çağına girmişlerdir. Tarihsel bağlar koparılmış, sanatın misyon sahibi olması anlamsızlaşmış, yüksek sanat ve kitle sanatı sınırları yok edilmiştir.

Tüm bu değişimler sonucu geline bu noktada güncel sanat, ortaya koyduğu belirsiz sınırlar ile soruları sürekli olarak tazelenen bir tartışma görüntüsü çizmektedir. Buradan hareketle çalışmanın birinci hipotezi red edilmiştir. Ne yazık ki illüstrasyon disiplini, altın çağında dahi hak ettiği değeri sanat dünyasında görememiştir. “Halkın sanatı” olagelmış, halk tarafından kabul görmüş ve günümüzde “kültürsüz olanın sanatı” kinayesi içinde şaşırtıcı olmayan bir yer edinmiştir.

Çalışma kapsamında ikinci hipotez olarak belirlenen “Resim sanatı ile illüstrasyon arasında bir bağ bulunmaktadır” ifadesi yorumlanmak istendiğinde aşağıda belirtilen yorumların getirilmesi uygun görülmüştür.

İllüstrasyonun oluşumu ve gelişim süreci boyunca başlangıcından günümüze değin incelendiğinde resim sanatı ile hep iç içe olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak illüstrasyonun günümüzdeki anlamının daraltılmış olduğu ve yeni gelişmelerle birlikte daha farklı bir noktaya doğru ilerlemekte olduğu görülmüştür. Bu bağın ilişkisini açıklayabilmek için öncelikli olarak sanatın amacı ve kapsamı kendi tarihsel süreci içerisinde incelenmiştir. Sanatın kendisinin devamlı olarak değişim sürecinden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Güncel sanat ortamında özellikle illüstrasyon ve resim sanatının birbirleri ile olan ilişkilerinin incelenmesiyle birlikte resim sanatı ile illüstrasyonun ilişkisi kabul edilebilir görülmektedir. Buradan hareketle ikinci hipotez kabul edilmiştir. İllüstrasyonun sanat piyasasında kendisine bir yer edindiği ve devamlı olarak resim sanatı ile illüstrasyonun etkileşim içerisinde olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışma kapsamında üçüncü hipotez olarak belirlenen “Resim sanatı ile illüstrasyon arasında her dönemde etkileşim bulunmaktadır” ifadesi yorumlanmak istendiğinde aşağıda belirtilen yorumların getirilmesi uygun görülmüştür.

Resim sanatı ve illüstrasyon 18. Yüzyıldan itibaren çalışma kapsamında incelenmiştir. İllüstrasyon çalışmalarının geçmişinin 18. Yüzyılın başlarına kadar ulaştığı ve ilk ortaya çıkmasının ise resim sanatından etkilenerek olduğu belirlenmiştir. Baskı tekniklerinde sağlanan ilerlemelerin illüstrasyonun ortaya çıkmasına neden olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle 18. Yüzyılda resim sanatı ile illüstrasyonun etkileşim halinde olduğu söylenebilmektedir. Günümüze doğru gelindiğinde her dönem resim sanatçılarının bazı çalışmalarında illüstrasyona yer verdiği gözlemlenmiştir. İllüstrasyon hemen hemen her alanda kullanılmaya başlanmış ve eskiden resim ile yapılan tüm çalışmalarda artık illüstrasyonunda kullanıldığı görülmüştür. Buradan hareketle resim sanatı ile illüstrasyonun her dönem etkileşim halinde olduğu hipotezi kabul edilmiştir.

Çalışma kapsamında dördüncü hipotez olarak belirlenen “İllüstrasyon her dönemde kendisine yer edinmeyi ve kabul görmeyi başarmıştır” ifadesi yorumlanmak istendiğinde aşağıda belirtilen yorumların getirilmesi uygun görülmüştür.

İllüstrasyon ve resim sanatı etkileşimlerinin incelenmesi ile birlikte illüstrasyonun her dönem kendisine önemli bir yer edinmeyi başardığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle güncel sanat platformunda incelenmesi, sanatın güncel sınırlarının değerlendirilmesiyle eşdeğer problemleri ortaya koymuştur. İllüstrasyon, “kitap resimleme” ve “aydınlatma” görevlerinden emekli olmuş değildir ancak güncel sanatın çizdiği belirsiz sınırlar içerisinde kendisine yer bulması bu yüzyılda mümkün olmuş, çok disiplinli ya da temel disiplini illüstrasyon olan sanatçıların, oluşan sanat piyasasında yer edinme çabaları ile galeri ve müzelerde varlık sergileyebilmiştir.

Çalışma kapsamında beşinci hipotez olarak belirlenen “Resim sanatında öncü kişiler illüstrasyon çalışmalarını desteklemiştir” ifadesi yorumlanmak istendiğinde aşağıda belirtilen yorumların getirilmesi uygun görülmüştür.

Sanat tarihi boyunca yaşamış olan dünyaca ünlü pek çok ressam etkileyici illüstrasyonlar oluşturmuştur. Ancak birçok ressamın çalışmalarında illüstrasyonlara yer vermesine rağmen yüzyıllar boyunca resim ve illüstrasyon arasındaki ilişki netleştirilememiş ve hep bir belirsizlik içinde kalmıştır. Bu iki disiplin arasındaki benzerlikler sınırlarının çizilmesini zorlaştırmaktadır.

Resim sanatı ile illüstrasyon arasındaki etkileşim hep bir tartışma konusu olmuş olmasına rağmen sanat tarihi boyunca birçok resim sanatçısı illüstrasyonu kullanmıştır. Buradan hareketle beşinci hipotez kabul edilmiştir.

Kabul edilen ve red edilen hipotezler çalışma içerisinde her bölümde tartışılmış ve örneklendirilerek açıklanmıştır. Sonuç olarak illüstrasyonun iletilmek istenen mesajı sade ancak çok etkili ve hızlı bir şekilde geniş kitlelere ileten bir kavram olduğu söylenebilmektedir. Bunun yanı sıra illüstrasyonun sanat dalı olarak kabul edilmesi tartışmalı olsa gelecek dönemlerde de ciddi şekilde kullanılmaya devam edeceği ön görülmektedir. İllüstrasyon, yeni illüstratörlerin yetişmesi ve bu konuda yapılacak olan nitelikli çalışmalarla yüzyıllar süren köklü geçmişinden aldığı destekle ilerlemesini sürdüreceği ifade edilebilmektedir.

6.1. ÇALIŞMANIN LİTERATÜRE KATKISI

Gerçekleştirilen bu çalışmanın literatüre olan katkılarının en başında yukarıda da belirtildiği gibi ilk illüstrasyon örneklerinin prehistorik dönemde atıldığı göz önünde bulundurulduğunda bu kavramın geniş bir bakış açısı ile gelecek dönemde yetiştirilecek olan sanatçılara bir ışık kaynağı olacağı düşünülmektedir. İllüstrasyon kavramı günümüze kadar birçok sanatçı ve yazar tarafından incelenmiş ancak hiçbirinde resim sanatı ile etkileşimleri üzerinde durulmamıştır. Bu çalışmada ilk illüstrasyon örneklerinden günümüzde teknoloji ile birlikte illüstrasyonun kullanım alanlarına değin her nokta eksiksiz bir şekilde incelenerek resimlerde örneklendirilerek anlatılmıştır. Bu çalışmanın literatüre olan en büyük katkısı illüstrasyonun resim sanatı ile geçmişten günümüze hep iç içe olduğunun kanıtlanması ve aktarılmasıdır.

6.2. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Tarih boyunca sanat, toplumların sosyal, politik, ekonomik ve teknolojik yapılanmalarından şekillenmiş ve dönüşüme uğramıştır. Toplumsal yaşam özellikle 19. yüzyıldan itibaren her alanda köklü değişimlere uğramıştır.

Endüstri devrimini gerçekleştiren uluslar, makineleşmenin sağladığı seri ve daha az emek harcanarak elde edilen ucuz ve çeşidi bol ürünleri insanların kullanımına sunmuştur. Daha çok tüketimin daha çok üretimi gerektirmesi neticesinde karlarını görülmemiş şekilde arttırarak zenginleşen dev sanayi şirketlerine sahip bu ülkeler, tüketimi destekleyen kapitalist politikaların yayılmasını desteklemişlerdir. Bu politikalar gereği, insanları kullan ve at felsefesiyle daha çok tüketime ve ihtiyacı olmayan şeyleri dahi satın almaya sevk eden, ikna yöntemlerinin oluşturulmasına başlanmıştır.

Gelişen ekonomi, bilgi ve teknolojileri ile bu ülkeler, hızlı bir refah artışına ve diğer ülkeler üstünde büyük bir güce sahip olmuşlardır. Ülkelerin kendi pazarları doygunluğa ulaşınca Küreselleşme ve Serbest Piyasa Ekonomisi politikaları dayatması ile bu dev şirketler Dünya Pazarlarını ele geçirmeye başlamışlardır. Böylece, Dünyada “popülerlik” ve “tüketim” gibi kavramlar, geniş halk kitlelerini ve onların tutumlarını nitelemeye başlamıştır. İnsanların daha çok şeyi satın alabilmeleri için daha çok çalışması daha çok para kazanmaları gereği, kendilerine ayıracak fazla zamanları kalmamıştır. Bu nedenle tüketimi sürekli ve etkili kılmak adına insanlara en kısa

zamanda en etkili mesajı ulaştırabilmek için Görsel Sanat Tasarımı olarak da adlandırılan Grafik Tasarım sanatı ön plana geçmiş ve diğer bütün sanat dallarını etkileyerek uluslararası ortak bir dil oluşturulmuştur.

Grafik sözcüğü çoğu kez “Baskı Sanatı” olarak da adlandırılmış ve 19. yüzyıla gelinceye kadar resim ile birlikte anılmış hatta resim sanatının bir dalı olarak görülmüştür. Tarihsel süreç içinde birçok ressam, birden fazla kopya üretilmesi toplumun estetik duygularına hitap edebilmesi ve üretimindeki teknik zenginliğinden dolayı Baskı Resim konusunda çalışmalar yapmıştır. 14. yüzyılda Ağaç Baskı, 15. yüzyılda Gravür, 19. yüzyılda ise Litografi ve Serigrafi tekniği ile ressamlar gerek kitap resimleri gerekse dini konulardaki illüstrasyonlar şeklinde baskı uygulamaları gerçekleştirmişlerdir.

Sanat tarihinin çok ünlü isimlerinden Pablo Picasso, Henri Matisse, Salvador Dali, Emil Horne, Otto Dix, Max Beckmann, Edvard Munch, Kathe Kollwitz, Jean Dubuffet, Emil Childescu ve Mete Savastin’in baskı resim çalışmaları bugünkü grafik sanat anlayışında eserlerdir.

Sanat merkezi olarak kabul edilen Paris’te Henri de Toulouse-Lautrec, Jules Cheret ve Eugene Grasset gibi ünlü ressamların afişleri ile yaratılan görsel etki resim sanatına da yansımıştır. Figür ve görüntü kalabalığını azaltılarak canlı renklerle üretilen resimlerin yer aldığı afişler, bütün sokakları her kesimden insanın izleyebildiği bir sanat galerisi haline dönüştürmüştür. Ressamlar afiş tasarımlarına yönelik eserler üretmeye başlamış ve üst üste basım tekniğini geliştirilmesiyle birçok rengin kullanımı sağlanmıştır.

20. yüzyılda iki büyük dünya savaşı, eski sömürgelerin bağımsızlık mücadeleleri ile değişen sınırlar ve yönetim şekilleri ve bunun sonucunda yaşanan soğuk savaş ortamı, bilim ve teknoloji alanında yaşanan baş döndürücü gelişmeler düşünce ve sanat dünyasına damgasını vurmuştur. Sosyalizm ve kapitalizm arasındaki çekişme 20. yüzyılın sonlarına kadar sürmüştür ancak, 1960’lı yıllardan itibaren ABD’nin başını çektiği kapitalizm dünya ölçeğinde başarı kazanarak uygulandığı ülkelerde büyük bir ekonomik büyüme gerçekleştirmiştir. Bu da o toplumlarda refah seviyesinin artmasını ve daha çok tüketme performansını sağlamıştır. Bu sistem içinde

kültür ve sanat ürünlerini de metalaşmış ve sanatçı artık ürünlerini pazarlamak ve sanatını yeniden üretebilmek için diğer sanatçılar yarışmak durumunda kalmıştır.

Bu durum birçok sanat dalını derinden etkilemiş ve yüzyıllardır süren geleneksel anlayış yıkılarak duyguları daha farklı ifade edebilme arayışları içindeki sanatçılar gruplar oluşturarak birçok akımın doğmasına öncülük etmişlerdir. Sanatın işlevselliğini öne çıkaran grafik tasarım anlayışı ile yapılan çalışmalar toplumda büyük beğeni kazanmıştır. Grafik tasarım sanat anlayışı en çok Ekspresyonizm, Fütürizm, Fovizm, Primitivizm, Kübizm, Konsrüktivizm, Minimalizm ve Süprematizm gibi akımlar da etkili olmuş ve Dadaizm ve Pop Art akımlarına ise damgasını vurmuştur.

Ekspresyonist sanatçılardan Edward Munch'un çalışmaları özellikle "Çılgılık" adlı taş baskı eseri grafik tasarımın bütün unsurlarını barındırmaktadır. Grafik sanatının ekspresyonizm yoluyla varmış olduğu en başarılı çalışmalardan biri olmuştur. Bu akım ressamlarından olan W. Kandinsky, figürün olmadığı birtakım motiflerin yer aldığı eserlerinde, saf renklerin psikolojik etkilerini vurgulayan çalışmalar yapmıştır. Aynı şekilde Fovizm akımının yaratıcılarından H. Matisse de yapıtlarında saf renkleri kullanmış ancak öyle renk ayarları yapmış ki renkler bir araya geldiklerinde resme olağanüstü bir derinlik kazandırmıştır. Ayrıca sanatçının kes ve yapıştır tekniğini de kullanarak yaptığı resimler grafik etkileşimin örneklerindendir.

Fotoğrafın bulunmasıyla kökten değişime uğrayan sanat yeni bir yapısal düzen arayışı içinde, çizgileri ve biçimleri basitleştirme ve figürasyonları daha geometrik hale getirme eğilimi ile ortaya çıkan kübizm akımı birçok sanat dalını etkilemiştir. Bu akım sanatçılarından olan F. Leger yapıtlarında figürleri Grafik Tasarım sanatının uluslararası dili olan piktografik öğeler kullanarak modern tasarım anlayışını büyük oranda etkilemiştir. Ayrıca bu akımın önemli sanatçılarından P. Picasso da afiş tasarımlarında çok kullanılan kolaj tekniği ile eserler üreterek görsel tasarımda yeni bir dil oluşmasına katkı sağlamıştır.

20. yüzyıl sonuna gelindiğinde topluma egemen olan popüler kültür ve bunun sanatsal yansımaları olarak ortaya çıkan Pop Art akımı tüm sanat dallarını etkisi altına almıştır. Sıradan nesnelerin konu olarak kullanıldığı ve sıklıkla eserin içerisine fiziksel olarak dahil edildiği bu akım ile sanat günlük yaşamın içine girmiştir. İstenildiği gibi

ayarlanabilen bir çoğaltma tekniği olan serigrafi ile çok sayıda basılan resimler ve ürünler ile sanat eserinin tekil karakteri ortadan kalkmıştır.

Bu dönemden itibaren elektronik teknolojisindeki gelişmeler iletişim hızını inanılmaz boyutlara getirmiş, bilgiye ulaşma ve paylaşma açısından büyük olanaklar sağlamıştır. Buna bağlı olarak günlük yaşantımız, işimiz, yaşadığımız mekanlar, kentimiz, giyimimiz, alışkanlıklarımız ve zevklerimiz de değişime uğramaktadır.

Günümüzde bazen yaratım biçimlerinin kendi içlerinde oluşarak varlıklarını kazanmaları birbiri içinden ayrışmalarla ortaya çıkmakta bazen de bir sanat eseri birçok türün bir arada kullanılmasıyla oluşturulabilmektedir. Görsel tasarım olgusu bütün sanat dallarını etkileyerek aralarındaki mesafeler iyice daralmış ve tek tek sanat türleri arasındaki karşılıklı ilişkiler gittikçe daha yakın ilişkiler haline gelmiştir. Grafik tasarım sanatının diğer sanat türleri üzerinde en önemli etkisi bu yolla olmuştur. Grafik uygulama yöntemlerinden olan kolaj, fotomontaj ve ready made gibi tekniklerin sanat alanına girmesiyle fotoğraf, heykel ve resim gibi sanat dallarının biri veya birkaçı birlikte kullanılarak eserler üretilmeye başlamıştır. Örneğin Picasso'nun yaptığı Gitar adlı kolajının heykel mi yoksa tablo mu olduğu tartışma konusudur. Aynı şekilde Ducamp'ın bir Bisiklet Tekerleği ve Pisuar gibi yapıtlarında sergilenme alanına göre değişiklik gösterebileceği kavramı sanattaki tüketim anlayışını yansıtmaktadır.

Ayrıca grafik tasarım sanatının geniş halk kitlelerine ulaşma gücü diğer sanat türlerini işlevsellik ve ticari boyutuyla etkilemiş, özellikle endüstriyel ve mimari tasarım sanatlarındaki değişim belirgin olmuştur. Toplu yaşam alanlarının mimari tasarımları yapılırken grafik tasarım öğelerinin yer almaması artık düşünülemez. Gerek yönlendirme gerek bilgilendirme gerekse reklam amaçlı yapılmış grafik sanat eserleri ile bütünleşerek tasarımlar gerçekleştirilmektedir. Aynı şekilde ambalaj tasarımı olmayan bir endüstriyel ürünün kabul görme olasılığı çok zayıftır. Piyasada öne çıkması ancak grafik tasarımı yapılmış bir ambalaj ile sağlanmaktadır.

Bu şekildeki sanatsal yaratım biçimleri ile sanat türlerinin birbirleriyle doğrudan kesişerek, kendilerine özgü bir melezleşme içinde birbirlerini etkilemektedir. Belirtilen sebeplerden dolayı geçmişten günümüze resim sanatı ve grafik tasarımının bir parçası olan illüstrasyon hep iç içe olmayı başarmış ve günümüze kadar farklı akımların doğmasına ortak sebep olarak gelmişlerdir.

İllüstrasyon sanatı oluşumu ve gelişim süreci boyunca başlangıcından günümüze değin incelendiğinde günümüzdeki anlamının daraltılmış olduğu ve yeni gelişmelerle birlikte daha farklı bir noktaya doğru ilerlemekte olduğu görülmüştür. Öncelikle sanatın amacı ve kapsamı kendi tarihsel süreci içerisinde incelenmiştir. Sanatın kendisi devamlı değişim sürecinden etkilenmektedir. Yaşadığımız devirde, neredeyse bir anda çıkıp oluşturulan her şey sanat olarak kabul görebilmektedir. Bu durumda sanat adına neyin doğru olup olmadığı tekrar gözden geçirilmiştir.

Sanat tarihi boyunca yaşamış olan dünyaca ünlü pek çok ressam etkileyici illüstrasyonlar oluşturmuştur. Yüzyıllar boyunca resim ve illüstrasyon arasındaki ilişki netleştirilememiş ve hep bir belirsizlik içinde kalmıştır. Bu iki disiplin arasındaki benzerlikler sınırlarının çizilmesini zorlaştırmaktadır. İllüstrasyon, ‘ticari sanat’ olarak kabul edilmektedir. Tüm bu çalışma sürecinde plastik sanatlarda, resim sanatı ve illüstrasyon ilişkileri başlangıcından günümüze kadar olan sürecinde incelenmiştir. İllüstrasyonun gelişim süreci ve tanımı detaylı olarak ele alınmış, tarihin önemli kırılma noktalarındaki yerine değinilmiştir. Güncel sanat ortamında özellikle illüstrasyon ve resim sanatının incelenmesiyle birlikte aslında sanatın güncel konumunun farkına varılmış ve tartışma konusu olan noktaları da ele alınmıştır. Tüm bu değişimlerle birlikte illüstrasyonun bir sanat disiplini olması güncel sanatın ortaya koyduğu belirsiz sınırlar ile soruları sürekli olarak tekrarlanan bir tartışma ortamı halini almıştır. İletişim ağları ile devamlı bir şekilde örülen dünyamızda illüstrasyon, aydınlatıcı geleneğinin getirdiği özellikleriyle toplumların yaşantılarına ayna tutmaktadır. Estetik iyi ve kötü varlığını korurken, plastik sanat disiplinlerinde görevler ve amaçlar artık birbirine geçmiş ve sınırlar belirsizleşmiştir. İllüstrasyonun akademik anlamda onaylanabilmesi, bugüne kadar gelindiğinde hangi sanat hareketlerinin bu onayı alabildiği sürdürebildiği, çok da önemli görünmeyebilir. Akademik resim, bir üslup olarak varlığını ve önemini her zaman koruyacaktır

Sonuç olarak; iletilmek istenen mesajı sade ancak çok etkili ve hızlı bir şekilde geniş kitlelere ileten bir kavram olmasının yanı sıra ayrı bir sanat dalı olan illüstrasyon günümüzün vazgeçilmez kavramı olmasının yanında gelecekte de kullanılmaya devam edecektir. İllüstrasyon Sanatı, yeni illüstratörlerin yetişmesi ve bu konuda yapılacak olan nitelikli çalışmalarla yüzyıllar süren köklü geçmişinden aldığı destekle ilerlemesini sürdürecektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akay, Ali, (2002), “Kapitalizm ve Pop Kültür”, Bağlam Yayınları, Ankara.
- Antmen, A. (2008). 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Appignanesi, R. (2009). Introducing Postmodernism, A Graphic Guide To Cutting Edge Thinking, Totem Books.
- Arıkan, R. (1995). Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma, Tutibay Ltd. şti., Ankara.
- Armstrong, H. (2009). Grafik Tasarım Kuramı, (Çev. Mehmet Emir Uslu) Espas Yayınları, İstanbul
- Barışnicov, A. (1956). “Perspectiva” Moskova.
- Baudrillard, Jean (2012) Tüketim Toplumu, (Çev. Hazal Deliceçaylı, Ferda Keskin) Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Becer, E. (2009). İletişim ve Grafik Tasarım, Ankara: Dost Kitapevi.
- Bektaş, D. (1992). “Çağdaş Grafik Tasarımının Gelişimi”, Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- Benjamin, Walter (2015) Teknik Olarak Yeniden  retilebilirlik Çağında Sanat Yapıtı, (Çev. Gökhan Sarı) Zeplin Düşünce, İstanbul.
- Benjamin, Walter, (1982), “Pasajlar”, Çev. Ahmet Cemal, 7. Baskı, Yapı Kerdi Yayınları, İstanbul.
- Berger, J. (1986). Görme Biçimleri, Çev. Yurdanur Salman, Metis Yayınları, İstanbul.
- Borja De Mozota, B. (2005). “Tasarım Yönetimi”, Çeviren: Sibel Kaçamak, Media Cat Kitapları, İstanbul.
- Colleen Schindler Lynch, Illustration, A Visual Culture, 2008.
- Çağdaş Sanat Hakkında Bilmeniz Gereken Herşey, (2012) Tempo Yayınları, İstanbul.

- Dikbaş, N. ve Hikmet, R. (2011) İmge ve Metin: Yazı ve Resim Nasıl Bir Araya Gelir?, Bilim ve Sanat Vakfı Bülten, Sayı:75, İstanbul.
- Dilek, B. (1992). Çağdaş Grafik Tasarımın Gelişimi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Doğan, M. H. (1998). Estetik. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Erinç, S. M. (1998). Sanat Psikolojisine Giriş. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Eroğlu, Ö. (2006). Resim Sanatı Sözlüğü, (Geliştirilmiş 2. baskı), Nelli Sanatevi, İstanbul.
- Fischer, E. (1979). Sanatın Gerekliliği, Çev. Cevat Çapan, Payel Yayınları, İstanbul.
- Gill, B. ve Lewis, J. (1964). Illustration: Aspects And Directions, Studio Vista, Londra.
- Glaser, M. (2000). “Art is Work”, 27 Ekim 2000, Eğitimciler Sempozyumu Açılış Konuşması, Society of Illustrators, New York.
- Gombrich, E. H. (1972). Sanatın Öyküsü, Çev. Bedrettin Cömert, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Güvenç, B. (1980). Japon Kültürü, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Hançerlioğlu, O. (1982). Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kirser, Y. (2001). “Risunok i jivopis” Moskova.
- Kuspit, D. (2004) Sanatın Sonu, Çev. Yasemin Tezgiden, Metis Yayınları, İstanbul.
- Lewis, B. (1987). An Introduction To Illustration, A Quintet Book, London.
- Lynton, N. (1991) Modern Sanatın Öyküsü, Çev. Prof. Cevat Çapan, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Mahir, B. (2004). Osmanlı Minyatür Sanatı, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Male, A. (2007). Illustration: A Theoretical & Contextual Perspective, Ava Academia, İsviçre.
- Mark Wigan, Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, Literatür Yayınları, İstanbul, 2012, sf. 277.

Metin Sözen, Uğur Tanyeli, Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi 2009.

Öztuna, H. Y. (2008). Görsel İletişimde Temel Tasarım, Yorum Sanat, İstanbul.

Rostovsev, N. (1971). “İstoriya metodov obuçeniya risovaniye.” Moskova.

Rostovsev, N. (1976). “Uçebniy risunok” Moskova.

Schellnack, H. D. (2011) “Steampunk Şıklığı”, Grafik Sanatlar Üzerine Yazılar, (Çev. Aslı Mertan) Grafikerler Meslek Kuruluşu, İstanbul.

Shiner, Larry, (2004), “Sanatın İcadı, Bir Kültür Tarihi”, Çev. İsmail Türkmen, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Songür, D. E. (2015) İllüstrasyonun İkinci Altın Çağı, Grafik Kitaplığı, İstanbul.

Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1992). Sanat Kavram ve Terimler Sözlüğü, İstanbul; Remzi Kitabevi Temel Britannica

Şaylan, Gencay, (1999), “Postmodernizm”, İmge Kitabevi, Ankara.

Tansuğ, S. (1993). “Çağdaş Türk Sanatı”, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Tepecik, A. (2002). “Grafik Sanatlar”, Detay & Sistem Ofset, Ankara.

Tunalı, İ. (2008). “Felsefenin Işığında Modern Resimden Avangard Resme”, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Turan, G. (2006) Kitaplarda Resimler, Sanat Dünyamız, YKY, Sayı: 98, Bahar, Sayfa No: 81-99.

Turani, A. (2005). Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Turgut, E. (2000). Fuarlarda Grafik Tasarım Sorunları Üzerine, Her Yönüyle Pazarlama İletişimi, Media Cat Kitapları, Ankara.

Türkdoğan, O. (2000). Bilimsel Araştırma Metodolojisi, Timaş Yayınları, İstanbul.

Uçar, T. F. (2004). Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

Wiedemann, J. (2011). Illustration Now 4, Tachen, Köln.

Wigan, M. (2012). Görsel İllüstrasyon Sözlüğü, Literatür Yayıncılık, İstanbul.

Zeegen, L. ve Roberts, C. (2014). Fifty Years of Illustration, Lawrence King Publishing, London.

Dergiler

Altunay, A. (2015). “Bir Sosyalleşme Aracı Olarak Yeni Medya”, Selçuk İletişim, 9 (1): 410-428.

Bilge, İ. (2007). Grafik Tasarım Dergisi, Sayı: 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, İstanbul

İşler, A, Ş. (2003). Yazılı Ders Materyallerinde İllüstrasyon Kullanımının Yeri ve Önemi, Milli Eğitim Dergisi, İstanbul, Sayı:157, s.12-13.

J. Lewis, B. Gill, Illustration: Aspects And Directions, Studio Vista, Londra, 1964, sf.36.

Songür, H. (1999). Sanat ve Delilik. Klinik Psikiyatri, 2:124-133.

Soycan, C. (2006). Dil’de Görmek ya da Görme’nin Dili, Sanat Dünyamız, YKY, Sayı: 98, Bahar, Sayfa No:125-137

Tezler

Genç A. (1983), Dada, Antropi ve Nedensizlik Açısından Dadacı Sanat Hareketlerinin Çözömlenmesine ilişkin Bir Yöntem Araştırması

Gökçek, U. V. (2014). “Resim Sanatında Grafik Tasarımın Etkileri”, İstanbul Arel Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

İnternet Kaynakları

Albrecht Dürer, Apokalipsi İllüstrasyonları, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/410531322279310267/>, Erişim Tarihi: 06.04.2019

Alex Raymond, Flash Gordon, Ulaşılabilir URL: <https://www.imdb.com/title/tt0078662/>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Alphonse Mucha (1896) Bisküvi Kutusu, Ulaşılabilir URL: <http://uploads3.wikiart.org/images/alphonse-mucha/biscuits-lefevre-utile-1896.jpg>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Andy Warhol (1967) Marilyn, Ulaşılabilir URL: <https://www.bukowskis.com/en/auctions/564/178-andy-warhol-marilyn>, Erişim Tarihi: 16.09.2018

Antoine Manuel Tasarımı, Ulaşılabilir URL: <https://shop.mohd.it/en-gb/tout-va-bien-meuble.html>, Erişim Tarihi: 08.03.2019

Arısmen, Marshall, (2000), “Is There Fine Art to Illustration?”, http://www.illustratorpartnership.org/01_topics/article.php?searchterm=00070

Art On The Box, Ulaşılabilir URL: <https://www.dublintonline.ie/dublins-grey-boxes-transformed-into-art/>, Erişim Tarihi: 07.03.2019

Artalan İllüstrasyon ve Bilimsel Medya, (2018) Teknik zooloji illüstrasyon, İstanbul, Ulaşılabilir URL: <http://www.artalan.media/tr-p25.html>, Erişim Tarihi: 11.07.2018

Aubrey Beardsley (1872) Sarı Kitap, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/494410865323118791/>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Aubrey Beardsley (1895) The Studio Dergisi, Ulaşılabilir URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aubrey_Beardsley_poster_for_The_Studio.jpg, Erişim Tarihi: 14.09.2018

Billy Blue School, Ulaşılabilir URL: <https://www.billyblue.edu.au/life-at-billy-blue/campuses>, Erişim Tarihi: 11.03.2019

Bitmoji Örnekleri, Ulaşılabilir URL: <https://www.teknoblog.com/snapchat-bitmoji-deluxe-kisisellestirme/>, Erişim Tarihi: 20.03.2019

Caribou Coffee Bardakları, Ulaşılabilir URL: <https://www.yelp.com/biz/caribou-coffee-istanbul?hrid=xMoI5gYsAeUTsfYU1HEfnQ>, Erişim Tarihi: 15.03.2019

Delonghi Artista Serisi, Ulaşılabilir URL: <https://djstormsblog.com/tag/delonghi-artista-series/?iframe=true&preview=true/feed/>, Erişim Tarihi: 26.02.2019

Depositphotos (2018) Bilgi Amaçlı İllüstrasyon, Ulaşılabilir URL: <https://tr.depositphotos.com/151054712/stock-illustration-information-security-composition.html>, Erişim Tarihi: 11.07.2018

Dolce&Gabbana x Smeg İş Birliği İllüstrasyonlu Buzdolapları, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/kamazka/drawings/?lp=true>, Erişim Tarihi: 08.03.2019

Dorophy Tang x Adidas İş Birliği, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/tinicards/my-adidas-shoes/>, Erişim Tarihi: 05.03.2019

Dumb Ways to Die, Dijital Oyun, Ulaşılabilir URL: <https://www.microsoft.com/tr-tr/p/dumb-ways-to-die-2-the-games/9nblggh1dss5>, Erişim Tarihi: 19.03.2019

Edmund Dulanc (1911) The Snow Queen, Ulaşılabilir URL: https://=662&tbm=isch&sa=1&ei=LRKkW_-HGNGSkwWu0J2YCw&q=edmund+dulanc, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Edward Munch, Çılgılık, Ulaşılabilir URL: <http://www.milliyet.com.tr/munch-unciglik-i-ingiltere-de-gundem-2809083/>, Erişim Tarihi: 05.04.2019

Efe, L. (2015) Medikal İllüstrasyon Çalışmaları, Dünya’da Türk Hekimler ve Başarı Öyküleri, Avustralya, Ulaşılabilir URL: <http://songuncelhaber1.blogspot.com/2015/09/avustralyada-medikal-illustrasyon.html>, Erişim Tarihi: 11.07.2018

El Boyaması Munny Tasarımları, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/512636370065318286/?lp=true>, Erişim Tarihi: 16.03.2019

Emil Nolde, Peygamber, Ulaşılabilir URL: <http://slikovnica-gorgim.blogspot.com/2011/07/emil-nolde-prorok-1912.html>, Erişim Tarihi: 05.04.2019

Emoji Örnekleri, Ulaşılabilir URL: <https://emoji.com.tr/gundelik-hayattan-emoji-ornekleri/>, Erişim Tarihi: 20.03.2019

Geroge Grosz (1926) Topluma Dayanak Olan Kişiler, Ulaşılabilir URL: <http://mydailyartdisplay.files.wordpress.com/2011/01/pillars-of-society-by-george-grosz.jpg>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Ginge, El Boyaması Ukulele, Ulaşılabilir URL: <https://cosmic-ginge.tumblr.com/post/100840009863/guardians-of-the-galaxy-ukulele-complete-with>, Erişim Tarihi: 09.03.2019

Goya, Los Caprichos, Ulaşılabilir URL: <https://www.flickr.com/photos/18429989@N00/5370336199/>, Erişim Tarihi: 03.04.2019

Goya, Savaşın Felaketi, Ulaşılabilir URL: <https://twitter.com/celinesymbioss/status/646366749202477058>, Erişim Tarihi: 03.04.2019

Goya, Se repulen, Ulaşılabilir URL: <http://www.e-skop.com/skopbulten/goya-zamaninin-tanigi-gravurler-ve-resimler-ya-da-hayallere-ozgurluk/811>, Erişim Tarihi: 09.08.2018

Gustav Klimt (1909) Stoclet Frizi, Ulaşılabilir URL: <http://www.gustav-klimt.com/images/paintings/The-Tree-Of-Life.jpg>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Hattie Stewart x Mac Cosmetics İş Birliği, Ulaşılabilir URL: <https://www.digitalartsonline.co.uk/features/illustration/hattie-stewart-on-how-create-incredible-fun-super-bright-art/>, Erişim Tarihi: 13.03.2019

Helen Manning (1896) Jugend Dergi Kapağı, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/48765608441777705/?lp=true>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Holland, Brad, (1996), “Express Yourself, It's Later Than You Think”, <http://www.theatlantic.com/past/docs/issues/96jul/holland/holland.htm>

Hotel Fox’tan Bir Oda, Ulaşılabilir URL: <https://www.booking.com/hotel/gb/dog-and-fox.tr.html>, Erişim Tarihi: 10.03.2019

Irmak Akçadoğan, Baskı, Ulaşılabilir URL: <https://www.pinterest.ca/pin/273241902369256728/>, Erişim Tarihi: 25.02.2019

Jess Quinn, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/497436721327349515/?lp=true>, Erişim Tarihi: 18.03.2019

John Tenniel (1869) Nargile Üfleyen Tırtıl, Ulaşılabilir URL: http://en.wikipedia.org/wiki/John_Tenniel#mediaviewer/File:Alice_par_John_Tenniel_15.png, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Jon Burgerman Tasarımı, Ulaşılabilir URL: <http://www.julieboyd.co.uk/lets-learn/lets-learn-activities/lets-learn-resources-for/past--present-professionals/jon-burgerman.html>, Erişim Tarihi: 06.03.2019

Jonathan Ball, Ulaşılabilir URL: <https://www.digitalartsonline.co.uk/portfolios/jonathan-ball/>, Erişim Tarihi: 19.03.2019

Josh Ln Tasarımı, Ulaşılabilir URL: <https://www.designboom.com/art/hero-glyphics-by-josh-lane-01-10-2014/>, Erişim Tarihi: 01.03.2019

Jules Cheret, Sarah Bernhardt Afişi, Ulaşılabilir URL: <http://blog.glokom-net.org/post/2013/04/03/Jules-Cherets-Parisi-ve-bir-akut-glokom-krizi-hikayesi.aspx>, Erişim Tarihi: 15.09.2018

June Reed, Pulp Fiction, Ulaşılabilir URL: <http://loyalkng.com/2010/06/20/justin-reed-movie-television-caricature-illustrations-featuring-godfather-pulp-fiction-edward-scissorhands-back-to-the-future-batmandark-knight-saturday-night-live-more/>, Erişim Tarihi: 08.04.2019

Liliana Okapi, Rozet, Ulaşılabilir URL: <https://www.etsy.com/shop/okapiillustration>, Erişim Tarihi: 08.03.2019

Lise Grossmann, Kişiselleştirilmiş Stampa, Ulaşılabilir URL: <https://www.flickr.com/photos/lilimandrill/>, Erişim Tarihi: 09.03.2019

Lodge, Anette, (2008), “Illustration vs. Art”, <http://blog.wdka.nl/illustratie/illustratie-teksten/illustration-vs-art/>

Mattel Çocuk Hastanesi, Los Angeles, Ulaşılabilir URL: <https://www.uclahealth.org/mattel/photo-gallery>, Erişim Tarihi: 12.03.2019

Maxwell Paternoster Tasarımı Kask, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/508484614156161596/?lp=true>, Erişim Tarihi: 26.02.2019

Memphis Tasarımı Oda, Ulaşılabilir URL: <https://www.amara.com/luxpad/memphis-design-is-back-for-interiors/>, Erişim Tarihi: 02.03.2019

Miriam König, Çocuk Diş Macunu Ambalajı, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/botanikecza/splat/>, Erişim Tarihi: 14.03.2019

Misaki Kawai Tasarımı, Ulaşılabilir URL: <https://www.ericfirestonegallery.com/exhibitions/misaki-kawai-at-nada>, Erişim Tarihi: 04.03.2019

Momiji, Ulaşılabilir URL: <http://yaseminozlemdinc.blogspot.com/2013/10/momiji-cilgnlg.html>, Erişim Tarihi: 18.03.2019

Movanas Tasarımı Çoraplar, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/pin/425590233519722867/?lp=true>, Erişim Tarihi: 21.02.2019

Okuda San Miguel, Fas, Ulaşılabilir URL: <https://www.designboom.com/art/okuda-san-miguel-11-mirages-to-the-freedom-youssofia-morocco-03-11-2016/>, Erişim Tarihi: 11.03.2019

Osman Naci Gürmen, “Neydi Suçun Zeliha!” Kapak Resmi, Ulaşılabilir URL: <https://www.acikgazete.com/neydi-suun-zeliha/>, Erişim Tarihi: 15.04.2019

Pablo Picasso, Suite Vollard, Ulaşılabilir URL: http://www.artnet.com/artists/pablo-picasso/suite-vollard-minotaure-buveur-et-femmes-a-zfRuxjaiOtX9n5WcwXm_Ow2, Erişim Tarihi: 06.04.2019

Pictoplasma, Ulaşılabilir URL: <https://www.digitalartsonline.co.uk/news/illustration/pictoplasma-2015-character-art-conference-lineup-revealed/>, Erişim Tarihi: 17.03.2019

Rembrandt, Üç Ağaç, The Three Trees, Ulaşılabilir URL: <https://www.christies.com/lotfinder/Lot/rembrandt-harmensz-van-rijn-the-three-trees-5775552-details.aspx>, Erişim Tarihi: 02.04.2019

Rembrandt, Üç Haç, The Three Crosses, 1660, Ulaşılabilir URL: <http://www.gribilge.com/eserleriyle-rembrandt/>, Erişim Tarihi: 02.04.2019

Roy Lichtenstein (1963) Boğulan Kız, Ulaşılabilir URL: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/d/df/Roy_Lichtenstein_Drowning_Girl.jpg, Erişim Tarihi: 15.09.2018

Roy Lichtenstein; Pop Art Çizgiroman Çalışmaları, Ulaşılabilir URL: http://www.photoshopmagazin.com/dergi/2010/07/roy_lichtenstein.html, Erişim Tarihi: 07.04.2019

Sanatlı Blog (2018) Kültürel illüstrasyon, İstanbul, Ulaşılabilir URL: <https://sanatlibiblog.com/gorsel-sanatlar/illustrasyon/klasik-tarziyla-kulturel-illustrasyonlar-tasarlayan-monica-barengodan-15-calisma/>, Erişim Tarihi: 11.07.2018

Starbucks'ın Yarışmasından Tasarımlar, Ulaşılabilir URL:
<https://pazarlamasyon.com/instagraminizi-hazirlayin-starbucks-bahar-bardaklarini-tanitti/>, Erişim Tarihi: 16.03.2019

Steve Simpson, Acı Sos Ambalajları, Ulaşılabilir URL: <https://stevesimpson.com/>,
Erişim Tarihi: 15.03.2019

Thomas Bewick, Tahta Oymacılığı, Dört Ayaklıların Genel Tarihi, Ulaşılabilir URL:
<http://videmy.com/bewick-thomas/>, Erişim Tarihi: 10.08.2018

Vans x Keren Richter İş Birliği, Ulaşılabilir URL:
<https://www.frizzifrizzi.it/2009/02/25/vans-x-keren-richter/>, Erişim Tarihi:
20.02.2019

Walter Crane (1870) Binbir Gece Masalları, Ulaşılabilir URL: <https://trc-leiden.nl/trc-needles/individual-textiles-and-textile-types/secular-representations/walter-crane-design>, Erişim Tarihi: 14.09.2018

Walter Crane İllüstrasyonu, Ulaşılabilir URL:
<https://tr.pinterest.com/pin/559361216198963171/?lp=true>, Erişim Tarihi:
06.04.2019

Wesc x Glimmers İş Birliği, Ulaşılabilir URL: <https://www.toykyo.be/case/wesc-x-glimmers>, Erişim Tarihi: 01.03.2019

William Blake, Ölüm Evi, 1757, Ulaşılabilir URL: www.tate.org.uk, Erişim Tarihi:
08.08.2018

William Breadley, Ulaşılabilir URL: <https://tr.pinterest.com/sarahbthai/william-h-bradley/>, Erişim Tarihi: 07.04.2019

William Morris (1858) La Belle Iseult, Ulaşılabilir URL:
<https://www.tate.org.uk/art/artists/william-morris-388>, Erişim Tarihi:
14.09.2018

ÖZGEÇMİŞ

Mustafa GÜNAY

Avcılar, İSTANBUL 34320

E-MAIL: mgunay84@hotmail.com

EĞİTİM

Doktora (Sanatta Yeterlik) : İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Grafik Anasanat Dalı 2017- Devam

Yüksek Lisans : Azerbaycan Devlet Ressamlık Akademisi Ressamlık

Enstitüsü Resim Anasanat Dalı 2009-2011

Lisans : Azerbaycan Devlet Ressamlık Akademisi Resim

Bölümü 2004-2009

Ön Lisans : Yüzüncüyıl Üniversitesi El Sanatları Programı

2002-2004

YABANCI DİL

Arapça, Rusça, Azerice, İngilizce

DENEYİMLER

- İstanbul Gökkuşuğu Eğitim Kurumları: Resim Öğretmenliği 2011-2012
- İstanbul Gelişim Üniversitesi Öğretim Görevlisi 2012-Halen
- TurkuazArt Resim Atölyesi, Kurucu 2015
- İstanbul Gelişim Üniversitesi Mimari Dekoratif Sanatlar Program Bşk. 2016-Halen
- İstanbul Gelişim Üniversitesi El Sanatları Bölüm Bşk. 2016- Halen

SERGİLER

- 2002= Yüzüncüyıl Üniversitesi karma resim sergisi (Türkiye-Van)
- 2003= Karma Teknik ferdi resim sergisi (Türkiye-Hatay)
- 2007= TC. Bakü Büyükelçiliği Karma resim Sergisi (Azerbaycan- Bakü)
- 2007= Genç Ressamın Gözüyle “İsrail” karma resim sergisi
(Azerbaycan-İsrail)
- 2008= “Hocalı Katliamı” Karma resim sergisi (Azerbaycan-Bakü)
- 2008= “Kan Yaddaşıımız” karma resim sergisi (Azerbaycan-Bakü)
- 2008= “İnsan alverine yox diyek” karma resim sergisi (Azerbaycan-Bakü)
- 2008= “İslam medeniyetine bakış” karma resim sergisi (İran-Tahran)
- 2009= “Benim Gözümle Amerika” karma resim sergisi (Azerbaycan-Bakü)
- 2009= “Almanya ... Ülkesidir” karma resim sergisi (Azerbaycan-Almanya)
- 2009= “İki Devlet Bir Millet” karma resim sergisi (Azerbaycan-Türkiye)
- 2010= Genç ressamıar karma resim sergisi (Azerbaycan-Bakü)
- 2010= Çağdaş Ressamıar grubu karma resim sergisi (Türkiye-Antakya)
- 2011= “Üç renk ile Almanya” karma resim sergisi (Azerbaycan-Almanya)
- 2011 = “Üç el üç yürek” resim sergisi (Türkiye-Hatay)
- 2011= Geleneksel Hatay günleri festivali Resim sergisi (Türkiye-İzmir)
- 2016= Uluslararası 4. Yöresel ürünler sempozyum sergisi (Türkiye-Antalya)
- 2016= Uluslararası Geçmişten geleceğe sempozyum sergisi (Türkiye-Çorum)
- 2017= Uluslararası Akdeniz’de güzel sanatlar sempozyum sergisi
(Türkiye-Antalya)

Not: Bu özgeçmiş formu Haziran 2019 tarihinde bu tez çalışması için özet olarak hazırlanmıştır. Geniş kapsamlı özgeçmişim için lütfen bana email atınız.